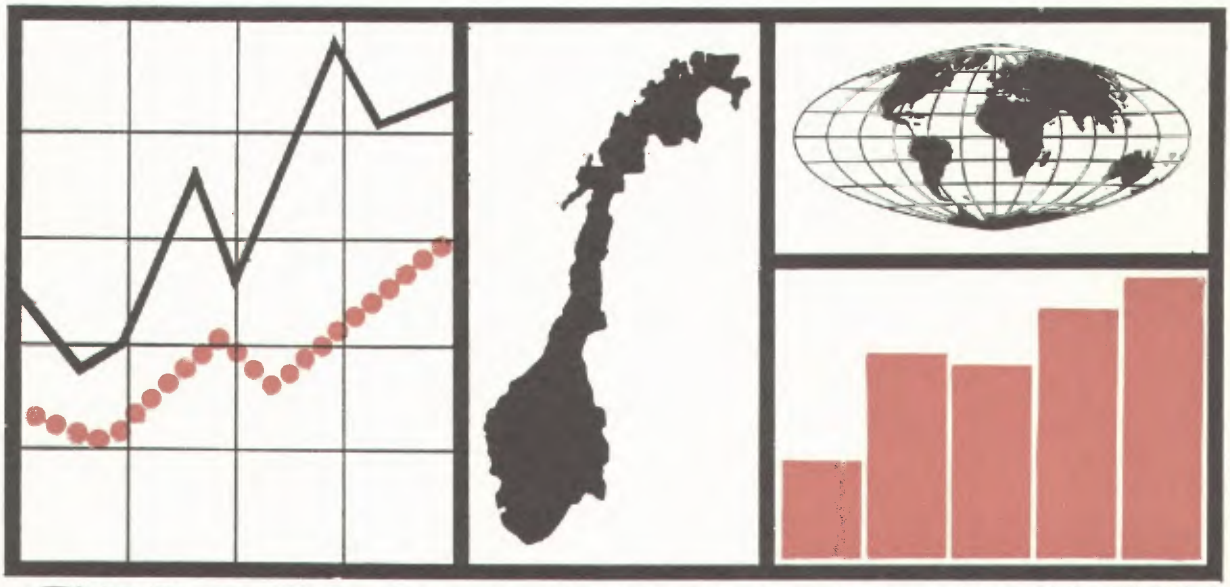
NORGES OFFISIELLE STATISTIKK

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1974

ECONOMIC SURVEY 1974

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS
OSLO - NORWAY

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XII 280

ØKONOMISK UTSYN

OVER ÅRET 1974

ECONOMIC SURVEY
1974

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1975

ISBN 82 - 537 - 0439 - 9

GRØNDAHL & SØN BOKTRYKKERI, OSLO

Forord

Med sikte på å framskynde publiseringstidspunktet for Økonomisk utsyn har en i år avsluttet det foreløpige nasjonalregnskapet på et tidligere tidspunkt enn vanlig. For å vinne tid har en også sløyfet «English Summary»; dette vil imidlertid bli publisert som særtrykk og sendt særskilt til de utenlandske abonnentene av Økonomisk utsyn. Ellers er publikasjonen stort sett lagt opp etter samme retningslinjer som i de nærmest foregående år.

Publikasjonen er utarbeidd under redaksjon av forsker Kjell Wettergreen. Avsnittet om fiske og selfangst er skrevet av Fiskeridirektoratet og avsnittet om arbeidsmarkedet av Arbeidsdirektoratet. De andre avsnitt er skrevet av funksjonærer i Byrået.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 14. januar 1975

Petter Jakob Bjerve

Odd Aukrust

Preface

The preliminary national accounts have this year been closed earlier than usual in order to advance the date of publication of Economic Survey. For the same reason «English Summary» has been excluded from the publication but will be sent separately and without charge to all foreign subscribers to Economic Survey. Apart from this, Economic Survey 1974 mainly follows the same outline as for the previous year.

The publication has been edited by Mr. Kjell Wettergreen. The chapter on fisheries and sealing has been prepared by the Directorate of Fisheries and the chapter on the labour market by the Labour Directorate, while the other chapters have been prepared by the staff of the Central Bureau of Statistics.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 14 January 1975

Petter Jakob Bjerve

Odd Aukrust

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Den økonomiske utvikling i enkelte land	9
Norges vareomsetning med utlandet	21
Produksjon og sysselsetting	33
Arbeidsmarkedet	33
Jordbruk	36
Skogbruk	39
Fiske og fangst	41
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	45
Byggevirksomheten	52
Sjøfart	54
Annen samferdsel	59
Pris- og inntektsutvikling	64
Prisutviklingen	64
Lønnsutviklingen	73
Disponible realinntekter	76
Offentlige finanser og kredittmarked	81
Offentlige finanser	81
Kredittmarkedet	88
Inntektsnytting	99
Privat konsum	99
Investering	103
Sluttord	109
Økonomisk-politisk kalender	119
Tabeller	*1

Vedlegg.

1. Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. januar 1974 ..... *13
2. Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH) *17

Contents.

	Page
World economic situation	5
Economic development in some countries	9
Norway's external trade	21
Production and employment	33
Labour market	33
Agriculture	36
Forestry	39
Fishing and catching	41
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	45
Construction	52
Shipping	54
Other transport and communication	59
Incomes and prices	64
Prices	64
Wages	73
Disposable real incomes	76
Finances and credit market	81
Public finance	81
Credit market	88
Income disposal	99
Private consumption	99
Capital formation	103
Concluding remarks	109
Calendar of economic events	119
Tables	*1

Appendices.

1. Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1. January 1974 ..... *13
2. Selected publications in the series Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH) *17

Standardtegn

.	Tall kan ikke forekomme
..	Oppgave mangler
–	Null
*	Foreløpig tall
——	Brudd i den loddrette serie
|	Brudd i den vannrette serie

Explanation of Symbols

.	Category not applicable
..	Data not available
–	Nil
*	Provisional or preliminary figure
——	Break in the homogeneity of a vertical series
|	Break in the homogeneity of a horizontal series

Verdensøkonomien

For den vestlige verden under ett var konjunkturbildet høsten 1974 preget av svak vekst i produksjon og etterspørsel, forholdsvis høy og økende arbeidsløshet, uvanlig sterk prisstigning og svært store underskott på de fleste lands driftsregnskap overfor utlandet.

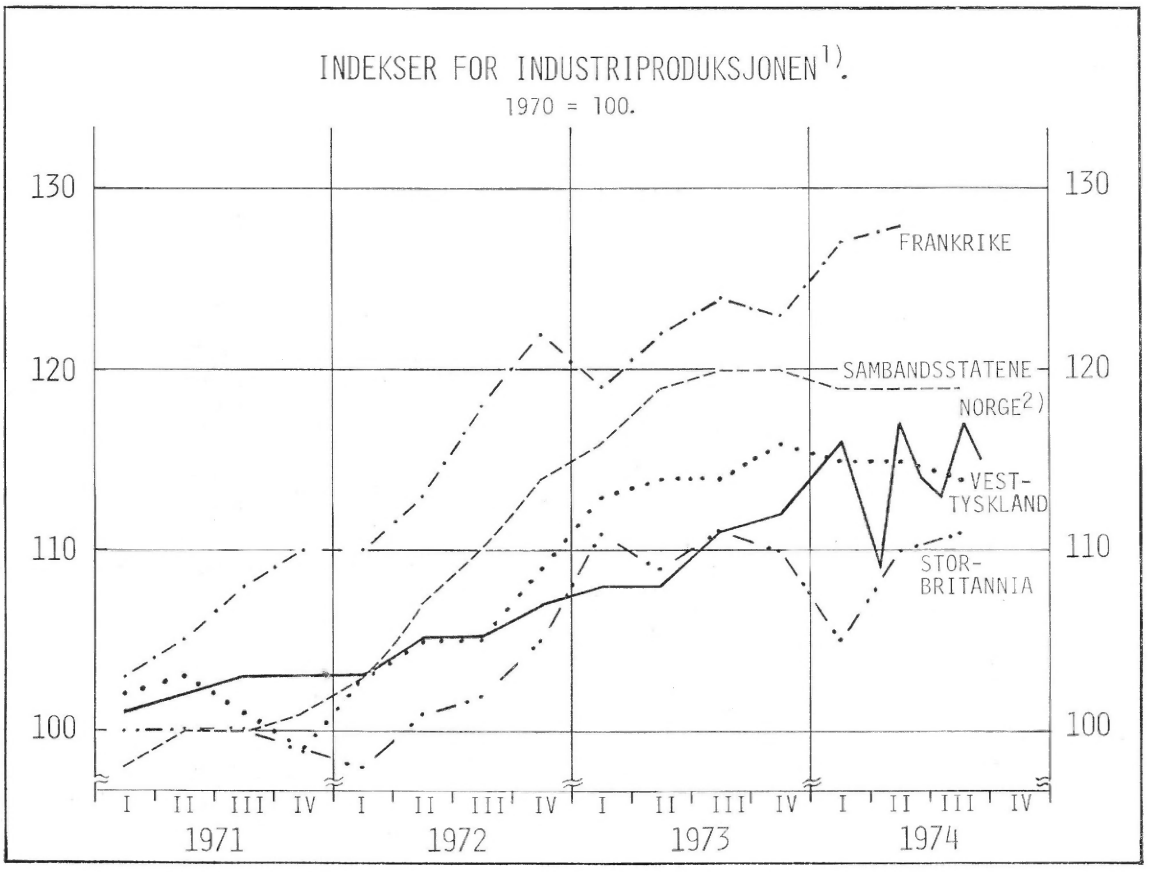
Både i Sambandsstatene og i de to største vesteuropeiske industriland, Storbritannia og Vest-Tyskland, ble veksttakten markert svakere utover våren og sommeren 1973, etter en konjunkturoppgang som hadde vært en av de sterkeste i etterkrigstiden. Til å begynne med hang nedgangen i veksttakten i Vest-Europa først og fremst sammen med knapphet på ledig produksjonskapasitet, men etter hvert som de viktigste industrilandene strammet til sin økonomiske politikk for å bremse prisstigningen og motvirke underskottene på driftsbalansen, ble etterspørselssvikt den viktigste årsak til konjunkturtilbakeslaget. «Oljekrisen» vinteren 1973/74 førte til en markert forsterking av konjunkturomslaget.

I Sambandsstatene har konjunktursvikten slått ut i en sterk øking i arbeidsløsheten. I Vest-Europa under ett har den registrerte arbeidsløsheten økt i mer moderat tempo, men tallet på arbeidstimer pr. sysselsatt har trolig gått ned. Dessuten har flere land begrenset innvandringen av utenlandsk arbeidskraft. Utviklingen på arbeidsmarkedet har imidlertid vært svært ulik fra land til land. I Vest-Tyskland — og fra tidlig på sommeren også i Storbritannia og Nederland — har tallet på arbeidsløse økt sterkt. I Frankrike har stigningen i arbeidsløsheten vært betydelig svakere, mens arbeidsløsheten i Østerrike, Norge og Sverige har holdt seg stabil på et relativt lavt nivå.

Til tross for konjunkturtilbakeslaget i den vestlige verden under ett, fortsetter prisene å stige sterkt i alle vestlige land. Fram til vinteren 1973/74 gjorde den internasjonale prisstigningen seg særlig gjeldende på råvaremarkedene (se senere). Prisstigningen utover våren og sommeren 1974 kan delvis ha vært resultatet av ettervirkninger i senere produksjonsledd av utviklingen på råvaremarkedene. Det er sannsynlig at andre kostnadselementer enn råvareprisene, kanskje særlig arbeidslønn, etter hvert har hatt økende betydning som prisdrivende faktorer. Bare i få land har etterspørselsutviklingen bidratt vesentlig til prisstigningen i 1974.

Prisstigningen var i alle land uvanlig sterk, men stigningstakten viste likevel store variasjoner fra land til land. Etter oppgaver fra OECD varierte prisstigningen i perioden september 1973—september 1974 fra 41,4 prosent for Island til 7,3 prosent for Vest-Tyskland. Av de store vestlige industriland ellers hadde Italia størst prisstigning med 23,2 prosent. Deretter fulgte Storbritannia med 17,1 prosent, Frankrike med 14,8 prosent og Sambandsstatene med 12,1 prosent.

Den sterke økingen i underskottene på driftsbalansen i de fleste land henger i første rekke sammen med utviklingen av råvareprisene, særlig oljeprisene. Underskottene på driftsbalansen i de vesteuropeiske land synes bare i liten grad å ha blitt finansiert av økt langsiktig kapitalinnstrømming som følge av investeringer fra oljelandene, som etter hvert har bygd seg opp enorme valutabeholdninger. Den sterke prisstigningen og den uheldige utenriksøkonomiske utviklingen har ført til at industrilandene i vest nøler med å innlede en mer ekspansiv politikk for å stimulere produksjonsvekst og sysselsetting. Reduksjon av prisstigningen og betalingsunderskottene synes i øyeblikket å være prioritert høyest. Blant de store landene i vest er det nå bare Vest-Tyskland som har driftsoverskott, og dette viser ingen tegn til å minske, fordi motinflasjonspolitikken også der blir gitt prioritet.

K I L D E : BEREGNET PÅ GRUNNLAG AV OECD MAIN ECONOMIC INDICATORS.
1) SESONGKORRIGERT.
2) MÅNEDSINDEKSER FRA OG MED APRIL 1974.

Fig. 1.

Etter FN's beregninger økte verdens industriproduksjon (unntatt produksjonen i land med sentraldirigert planøkonomi i Øst-Europa og Asia) med hele 10,3 prosent fra 1972 til 1973, mot 7,1 prosent fra 1971 til 1972. I land med sentraldirigert planøkonomi i Øst-Europa steg industriproduksjonen regnet fra foregående år med henholdsvis 9,1 og 8,3 prosent. I 1973 var produksjonsveksten om lag like sterk i utviklingslandene som i industrilandene, mens den i de nærmest foregående årene hadde vært sterkest i utviklingslandene. Tall for 1. halvår 1974 tyder på betydelig svakere vekst i verdens industriproduksjon fra 1973 til 1974. I OECD-området var det etter sesongkorrigerte oppgaver ingen endring i industriproduksjonen fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974.

Totalproduksjonen (bruttonasjonalproduktet) i OECD-området (Nord-Amerika, Vest-Europa, Japan, Australia og New Zealand) steg med 6,3 prosent fra 1972 til 1973. Sesongkorrigerte halvårstall viser imidlertid at produksjonsveksten fra 1. til 2. halvår 1973 var betydelig svekket, og at produksjonen gikk ned fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Sommeren 1974 regnet OECD med et konjunkturomslag oppover i 2. halvår, men utover høsten ble det klart at dette omslaget ville la vente på seg. For 1974 under ett var bruttonasjonalproduktet i hele OECD-området neppe vesentlig større enn året før.

Konjunkturtilbakeslaget i 1974 varierte betydelig i styrke fra land til land. Av de større land ble Sambandsstatene og Japan sterkest rammet. I Sambandsstatene steg bruttonasjonalproduktet med 5,9 prosent fra 1972 til 1973, men med avtakende vekst i løpet av 1973. Fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974 gikk totalproduksjonen etter sesongkorrigerte oppgaver ned med en årlig rate på nær 3,5 prosent, og konjunkturindikatorene tydet høsten 1974 på at det også ville bli nedgang for hele året sett under ett. I Japan, der vekstratene tradisjonelt er svært høye, økte bruttonasjonalpro-

duktet med 10,5 prosent fra 1972 til 1973. Men også der ble veksttakten svekket mot slutten av 1973, og i 1. halvår 1974 var produksjonen 6,5—7 prosent (sesongkorrigert, årlig rate) lavere enn i 2. halvår 1973. Selv om det var en viss bedring i 2. halvår 1974 var bruttonasjonalproduktet for året under ett trolig betydelig lavere enn i 1973.

I Vest-Europa var bruttonasjonalproduktet 5,4 prosent høyere i 1973 enn i 1972, men med en klar avdemping i siste halvår 1973 og i 1974. Tilbakeslaget i 1974 ble likevel ikke så markert i Vest-Europa som i Sambandsstatene og Japan. Av landene i Vest-Europa ble Storbritannia hardest rammet. Dette hadde sammenheng med arbeidskonfliktene i kullgruvene og 3-dagers arbeidsuken vinteren 1973/74. Det britiske økonomiske forskningsinstituttet NIESR regnet i november med en nedgang på 0,3 prosent i bruttonasjonalproduktet fra 1973 til 1974. I de andre større landene i Vest-Europa ble tilbakeslaget langt svakere. I Vest-Tyskland tok konjunkturavdempingen til allerede våren 1973, og de fem største økonomiske forskningsinstituttene regnet høsten 1974 med en stigning i totalproduksjonen på bare 1,1 prosent fra 1973 til 1974. I Frankrike holdt produksjonsveksten seg bedre oppe enn i mange andre land; det ble høsten 1974 ventet en øking på 4,7 prosent i bruttonasjonalproduktet fra 1973 til 1974. Italia hadde ligget etter i den internasjonale oppgangen, og omslaget nedover kom også her senere enn i de fleste andre land. Således ble 1. halvår 1974 preget av betydelig oppgang, mens avdempingen først begynte å bli merkbar sommeren 1974. For året under ett ble det høsten 1974 ventet en produksjonsvekst på 3,5—4 prosent regnet fra foregående år.

Industriproduksjonen i Vest-Europa under ett økte med 7,4 prosent fra 1972 til 1973. Etter sesongkorrigerte oppgaver viste industriproduksjonen sterk vekst fram til høsten 1973, men senere ble veksttakten betydelig dempet. Den sesongkorrigerte kvartalsindeksen som OECD beregner for industriproduksjonen i de europeiske medlemsland under ett har hatt følgende forløp siden 1972 (1970 = 100):

1972:	1. kvartal	105
	2. kvartal	106
	3. kvartal	108
	4. kvartal	112
1973:	1. kvartal	113
	2. kvartal	115
	3. kvartal	117
	4. kvartal	117
1974:	1. kvartal	118
	2. kvartal	119
	3. kvartal	118

En mer detaljert beskrivelse av utviklingen i de enkelte land er gitt i landavsnittene, se senere.

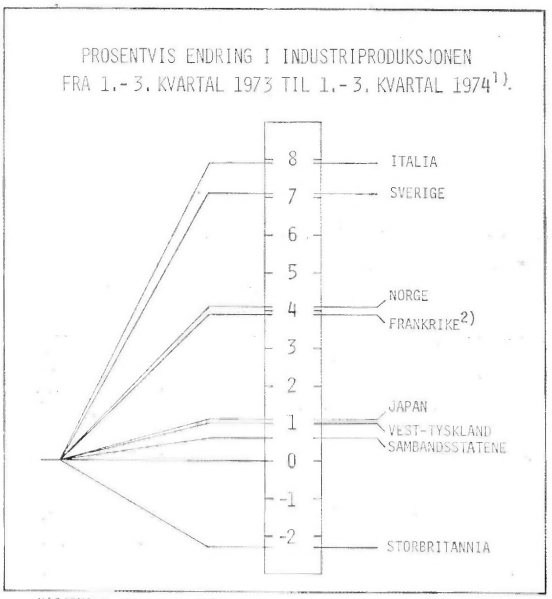

Fig. 2.

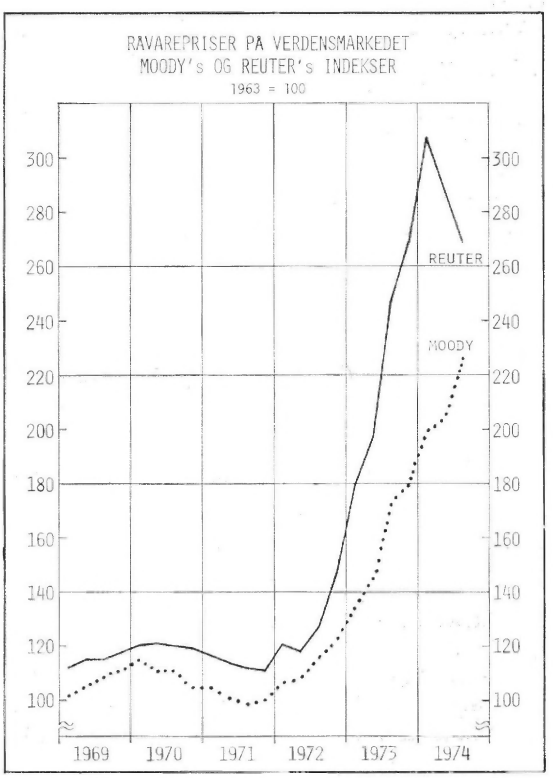

Fig. 3.

Råvareprisene steg sterkt i løpet av 1973 og bidrog både dette året og i storparten av 1974 i høy grad til den uvanlig sterke prisstigningen. Prisoppgangen på råvarer var et resultat både av den svært kraftige etterspørselen i 1972 og 1973 og av forhold på tilbudssiden (blant annet «oljekrisen» vinteren 1973/74 og avlingssvikt i viktige jordbruksland). Råvareprisene passerte det siste bunnpunktet høsten 1971, og den prisstigningen som fulgte ble meget sterk fra høsten 1972. Den britiske Reuter's indeks nådde toppen våren 1974, mens den amerikanske Moody's indeks fortsatt var i oppgang høsten 1974. Ingen av disse indekser omfatter oljepriser.

Fra bunnpunktet i 4. kvartal 1971 til toppunktet i 1. kvartal 1974 økte Reuter's indeks med hele 177 prosent. Stigningen bare fra 1. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974 var hele 72 prosent. Nedgangen som fulgte utover i 1974 var atskillig svakere enn oppgangen før; fra 1. til 3. kvartal gikk Reuter's indeks ned med vel 12 prosent. Men for mange industrielle råvarer var prisnedgangen betydelig gjennom 2. og 3. kvartal 1974; i slutten av oktober lå prisene på viktige industrielle råvarer, som kobber, sink, bomull, ull og gummi 30—50 prosent under det siste toppunktet. Årsaken til prisnedgangen var at etterspørselen etter industrielle råvarer bare endret seg lite, samtidig som tilbudet — påvirket av de foregående års kraftige prisstigning på råvarer — etter hvert hadde økt betydelig. Toppunktet på priskurven var ventet tidligere, men ble forsinket blant annet som følge av oljekrisen og dens ringvirkninger, det generelt lave lagernivå og den spekulativt motiverte etterspørsel etter råvarer, som må ses på bakgrunn av den sterke inflasjonen og usikkerheten på det internasjonale valutamarked.

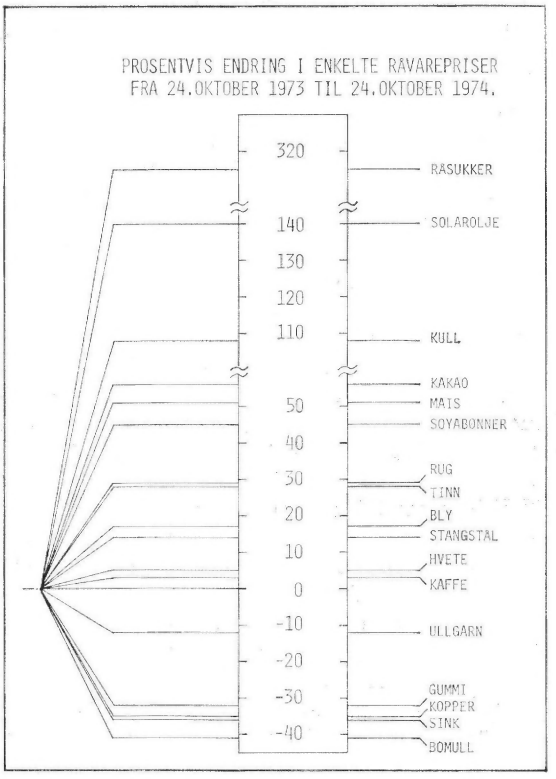

Fig. 4.

Moody's indeks var i 3. kvartal 1974 30 prosent høyere enn ett år tidligere og lå 128 prosent over bunnpunktet tre år tidligere. Denne indeksen viste ingen nedgang gjennom 2. og 3. kvartal, men gikk tvert imot noe opp. Den ulike utvikling i Reuter's og Moody's indekser i 1974 henger sammen med at de varene som har hatt betydelig prisnedgang siden våren 1974, f.eks. flere metaller, teller sterkere i Reuter's indeks enn i Moody's.

Tabell 1. *Verdenshandelen. Volumindekser for eksport. 1963 = 100*

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	Prosentvis endring fra samme periode året før		
							1973	1. kvartal 1974	2. kvartal 1974
Verden i alt	151	167	183	194	213	245	15,0	9,9	..
Industrielt utviklede land	155	173	189	202	220	250	13,6	9,7	9,5
Vest-Europa....	156	177	193	205	226	257	13,7	12,7	11,2
Nord-Amerika ..	142	150	163	164	180	214	18,9	7,3	6,3
Utviklingsland ...	136	147	160	168	186	229	23,1	9,2	..

Kilde: F. N.

Verdenshandelen, som hadde steget kraftig gjennom hele 1973, viste avtakende veksttakt utover i 1974. Basert på eksportoppgaver økte verdenshandelen med hele 15 prosent i volum fra 1972 til 1973. Utviklingslandene hadde betydelig sterkere vekst enn industrilandene, henholdsvis 23 prosent og 13,5 prosent. I 1. halvår 1974 hadde veksttakten for industrilandenes eksport sunket til 9,5 prosent, sammenliknet med samme periode ett år tidligere. Eksporttallene viser ellers at enda den internasjonale konjunkturavdempingen var merkbar allerede fra 2. halvår 1973, fortsatte handelen mellom landene å øke i høyt tempo helt til våren 1974.

Det valutakurssamarbeidet som ble innledet i løpet av 1973 mellom Belgia, Danmark, Frankrike, Nederland, Norge, Sverige og Vest-Tyskland for å holde «faste» gjensidige kurser og felles «flyting» overfor andre valutaer, fortsatte i 1974, men uten Frankrike.

Den økonomiske utvikling i enkelte land

For Storbritannia ble 1974 et vanskeligere år enn for de fleste andre land i Vest-Europa; i tillegg til den generelle konjunkturavdempingen fra sommeren 1973 og oljekrisen, kom også arbeidskonfliktene vinteren 1973/74 til å virke sterkt bremsende på den økonomiske aktiviteten utover i 1974.

Bruttonasjonalproduktet økte med 5,3 prosent fra 1972 til 1973. Fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974 gikk bruttonasjonalproduktet ned med 1,9 prosent, men fra 1. til 2. kvartal gikk det opp igjen med 2,3 prosent. National Institute of Economic and Social Research (NIESR) regnet i november med at bruttonasjonalproduktet ville øke svakt i 2. halvår 1974, men at det for 1974 under ett likevel ville ligge 0,3 prosent lavere enn året før.

Arbeidskonflikten i kullgruvene og 3-dagers arbeidsuken i begynnelsen av 1974 fikk stor betydning for utviklingen av industriproduksjonen i 1. halvår. Etter stagnasjon siden våren 1973 sank produksjonen med 4,2 prosent fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974. Oppgangen som fulgte i 2. kvartal var noe svakere enn nedgangen i 1. kvartal. Utover høsten 1974 lå industriproduksjonen på om lag samme nivå som ett år tidligere.

I primær jern- og metallindustri lå produksjonen fram til høsten 1974 betydelig lavere enn året før. Verkstedindustrien viste mindre svikt. I kjemisk industri, som ble lite berørt av arbeidskonflikten, steg derimot produksjonen sterkt.

Arbeidsløsheten, som gikk sterkt ned gjennom hele 1973, økte igjen i 1974. Etter sesongkorrigerte oppgaver var det i 4. kvartal 1973 gjennomsnittlig 489 000 arbeidsløse. I 3. kvartal 1974 hadde tallet økt til 600 000. Arbeidsløshetsprosenten (ukorrigert) lå i 3. kvartal 1974 på 2,8, mot 2,5 i samme kvartal ett år tidligere. Tallet på ledige plasser (sesongkorrigert) endret seg derimot lite i 1974.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med 4,5 prosent fra 1972 til 1973. Sesongkorrigerte oppgaver viser at hele oppgangen fant sted i månedene omkring årsskiftet 1972/73. Senere har investeringene stort sett stagnert. Som følge av kraftig øking i lagerinvesteringene i 1973 steg de totale investeringene med hele 16 prosent fra 1972 til 1973. I 1. halvår 1974 var investeringene i fast realkapital 1,7 prosent lavere (sesongkorrigert) enn i 2. halvår 1973, og da lagerinvesteringene også viste svikt, gikk de totale investeringene ned med hele 7,5 prosent.

Tabell 2. *Bruttonasjonalprodukt i Storbritannia etter anvendelse. 1970-priser*

	1973 Mill. £	Prosentvis endring fra foregående periode[1]						
		1973	1973				1974	
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
Privat konsum	35 695	4,5	3,2	—2,1	1,0	–	—1,0	—1,4
Offentlig konsum	10 095	3,7	0,7	1,2	1,1	1,1	—0,7	1,5
Investering i fast kapital	9 853	16,0	20,7	—7,4	2,4	—1,0	—11,8	10,7
Lagerendring	627							
Eksport	13 446	8,6	—1,0	3,4	1,4	—2,3	3,9	3,6
— Import	13 910	11,1	2,4	—0,9	2,2	2,1	—0,7	—0,8
Bruttonasjonalprodukt	55 806	5,3	4,8	—1,5	1,1	—1,1	—1,9	2,3

Kilde: OECD.

[1] **Beregnet på grunnlag av** sesongkorrigerte **oppgaver.**

Tabell 3. *Storbritannia. Noen økonomiske hovedtall*

	1973				1974		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i alt 1 000	22 138	22 180	22 258	22 288	22 173	..	..
» » i industri 1 000	7 649	7 659	7 702	7 733	7 638	7 614	7 662
Arbeidsløse[1] 1 000	667	605	562	489	543	552	600
Industriproduksjon[1] .....1970 = 100	111	109	111	110	106	110	111
Eksportvolum, varer[1] ..... »	123	125	130	128	130	135	136
Importvolum » [1] ..... »	128	128	137	138	136	137	137
Ordretilgang, volum[1, 2] .... »	134	134	143	132	108	111	..
Detaljomsetningsverdi[1] .... »	135	133	140	147	150	153	164
Konsumpriser ..... »	122,2	125,2	127,7	131,8	137,2	145,3	149,8
Valutabeholdning[3] .....Mill. SDR[4]	5 003	5 813	5 290	5 368	5 342	5 563	6 040

Kilde: OECD og Central Statistical Office of United Kingdom.
[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder. [3] Ved kvartalets utgang. [4] Special Drawing Rights. 1 SDR = 0,888671 gram fint gull. 1 SDR tilsvarte 1,0 dollar fra 1. januar 1970, 1,08571 dollar fra 18. desember 1971 og 1,20635 dollar fra 13. februar 1973

Industriens investeringer i fast realkapital hadde sommeren 1972 kommet ned på et svært lavt nivå, men senere har de steget betydelig. I 1. halvår 1974 lå de etter sesongkorrigerte oppgaver 6,7 prosent høyere i volum enn i foregående halvår. Ordrestatistikken tyder imidlertid på en betydelig svekket investeringsetterspørsel fra industrien fra våren 1974. En undersøkelse som Det britiske industridepartementet foretok i august/september pekte også mot nedgang i industriinvesteringene i 2. halvår. For hele 1974 under ett ventes det likevel en oppgang på 5 prosent fra året før.

Takten i prisstigningen var økende, og betydelig høyere, i 1974 enn året før. Den ukorrigerte konsumprisindeksen lå i de tre første kvartalene av året henholdsvis 12,9 prosent, 15,9 prosent og 17,0 prosent høyere enn i de samme kvartaler ett år tidligere. Også lønningene viste økende stigningstakt i 1974. Ukelønnssatsen for arbeidere i industri og tjenesteytende næringer hadde høsten 1974 kommet opp i en stigningstakt over året på 22 prosent.

De personlige disponible realinntektene steg sterkt i 1973, og det private konsumet økte med 4,5 prosent fra året før. Utover høsten 1973 ble imidlertid konsumstigningen markert svakere. I 1. kvartal 1974 var inntektsøkingen liten, blant annet som følge av arbeidskonfliktene, og samtidig steg prisene sterkt; etter sesongkorrigerte oppgaver gikk det private konsumet ned med nær 3,5 prosent regnet som årlig rate fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Den sesongkorrigerte indeksen for detaljomsetningsvolumet i høstmånedene 1974 tydet imidlertid på at nedgangen i konsumet da hadde snudd til moderat oppgang, og etter foreløpige sesongkorrigerte nasjonalregnskapstall hadde volumet av det private konsumet i 3. kvartal nådd opp til om lag samme nivå som før nedgangen begynte høsten 1973.

Vareimporten, regnet i volum, har stagnert siden høsten 1973. Etter sesongkorrigerte oppgaver var importvolumet om lag like stort i 1. halvår 1974 som i foregående halvår. Også volumet av vareeksporten stagnerte utover vinteren 1973/74, men i vårmånedene var det tegn til ny oppgang. Fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974 steg eksportvolumet med 5,5 prosent årlig rate. Kraftig prisstigning har ført til at verdien av utenrikshandelen har økt svært sterkt helt siden slutten av 1972. Høsten 1974 var den gjennomsnittlige importprisindeksen hele 44 prosent høyere enn ett år tidligere. Eksportprisene økte på samme tid med 33 prosent. Den høyere stigningstakten for importprisene enn for eksportprisene har ført til en kraftig øking i underskottet i handelen med utlandet. I de ni første månedene av 1974 var underskottet på varebalansen på 5 150 mill. pund, mot et underskott på 2 270 mill. pund i samme periode ett år tidligere.

Statsbudsjettet for finansåret 1974/75, som ble lagt fram i mars 1974, ble vurdert som nøytralt i samlet etterspørselsvirkning. Budsjettet innebar en betydelig omfordeling av skattebyrdene til fordel for lave inntekter. Matvaresubsidiene ble sterkt økt. For ytterligere å dempe prisstigningen ble merverdiavgiften redusert fra 10 til 8 prosent med virkning fra 29. juli, og prissubsidiene på matvarer ble økt ytterligere.

Ved inngangen til 1974 var kredittpolitikken restriktiv. Englands Banks diskonto («minimum lending rate») hadde kommet opp

i 13 prosent, og bankenes reservesatser var også blitt hevet i løpet av 1973. Utover våren 1974 gikk «minimum lending rate» noe ned. Det samme gjaldt reservesatsene, men endringene var så små at de neppe kan sies å representere en politisk kursendring.

I Vest-Tyskland viste konjunkturoppgangen tegn til avdemping allerede våren 1973, særlig som følge av sterk tilstramming av den økonomiske politikken. I storparten av 1974 var industriproduksjonen i stagnasjon, og den innenlandske etterspørsel i nedgang. Bare utenlandsetterspørselen gav klare vekstimpulser, men viste tegn til avtakende vekst gjennom året.

Bruttonasjonalproduktet økte med 5,3 prosent fra 1972 til 1973, regnet i faste priser. I 1974 var veksten atskillig svakere. Etter sesongkorrigerte oppgaver steg bruttonasjonalproduktet med en årlig rate på 1,3 prosent fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974, og høsten 1974 regnet de fem største forskningsinstituttene i Vest-Tyskland med en vekst på bare 1,1 prosent fra 1973 til 1974.

Den sesongkorrigerte indeksen for industriproduksjonen, som nådde et toppunkt høsten 1973, gikk noe ned fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974 og var stort sett uendret i de to følgende kvartalene. Stagnasjonen gjorde seg gjeldende i de aller fleste deler av industrien. Ordrestatistikken tydet sommeren og høsten 1974 ikke på noe omslag oppover i industriproduksjonen i årets siste kvartal. Kapasitetsutnyttingen var høsten 1974 den laveste på sju år, og lagrene av industrielle ferdigvarer var betydelige. Særlig gjaldt dette konsumvarer.

Arbeidsløsheten steg kraftig i 1974 og var utpå høsten den høyeste siden 1958. I 3. kvartal var det i gjennomsnitt 711 000 arbeidsløse (sesongkorrigert), mot 416 000 i 1. kvartal og 299 000 i 3. kvartal 1973. Arbeidsløshetsprosenten var i 3. kvartal 1974 2,3 etter ukorrigerte oppgaver, mot 1,0 i samme kvartal i 1973. Samtidig som arbeidsløsheten økte, gikk tallet på ledige plasser ned.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital var bare 1 prosent høyere i volum i 1973 enn i 1972. De vesttyske bremsetiltakene våren 1973 virket raskt på investeringsetterspørselen, og investeringene stagnerte utover høsten 1973. Oljekrisen vinteren 1973/74 førte til mer pessimistiske framtidsvurderinger i industrien, og bruttoinvesteringene i fast kapital gikk ned med vel 9 prosent i volum (sesongkorrigert og årlig rate) fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Svikten fortsatte også i 3. kvartal, og sesongkorrigerte tall fra høstmånedene for tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder tydet ikke på noe omslag oppover i investeringene i resten av året. For 1974 under ett ventet forskningsinstituttene i oktober en volumnedgang i investeringene i fast kapital på hele 7,3 prosent fra året før.

Lønningene viste økende stigningstakt gjennom hele 1973 og fram til våren 1974. Utover sommeren og høsten endret stigningstakten seg lite, og i 3. kvartal var den gjennomsnittlige timefortjenesten i vesttysk næringsliv 12,3 prosent høyere enn i samme kvartal ett år tidligere.

Prisstigningen i 1974 var svakere i Vest-Tyskland enn i alle andre større vestlige industriland; stigningstakten holdt seg om lag uendret gjennom årets tre første kvartaler, og

Tabell 4. *Bruttonasjonalprodukt i Vest-Tyskland etter anvendelse. 1962-priser*

	1973 Milliarder DM	Prosentvis endring fra foregående periode[1]							
		1973	1973				1974		
			1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal
Privat konsum ..	337,7	3,0	2,4	–	—1,8	2,4	—2,1	0,6	0,9
Offentlig konsum	79,9	3,9	1,3	1,3	1,3	2,5	—1,2	2,5	–
Investering i fast kapital	152,1	3,8	0,6	1,3	1,9	—9,1	— 2,0	—1,4	—2,8
Lagerendring ...	7,9								
Eksport	196,8	16,2	0,5	4,8	1,0	3,0	9,8	2,2	—2,6
— Import	180,8	9,8	3,5	1,7	—1,1	0,6	2,2	3,2	2,6
Bruttonasjonalprodukt	593,8	5,3	0,5	1,5	0,5	–	0,7	–	—1,8

Kilde: Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung.
[1] Beregnet på grunnlag av sesongkorrigerte oppgaver.

Tabell 5. *Vest-Tyskland. Noen økonomiske hovedtall*

	1973				1974		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i alt[1] ... 1 000	22 560	22 580	22 580	22 530	22 430	22 270	..
» » i industri[1] 1 000	8 080	8 115	8 125	8 105	8 025	7 963	..
Arbeidsløse[1] 1 000	225	263	299	370	416	569	711
Industriproduksjon[1] .....1970 = 100	113	114	114	116	115	115	114
Eksportvolum, varer .... »	130	135	133	148	154	153	..
Importvolum » .... »	131	133	123	135	124	130	..
Ordretilgang [1, 2].... »	113,4	107,1	96,6	95,5	100,9	93,7	88,0
Detaljomsetningsvolum[1] . »	113,9	114,2	110,1	111,1	109,8	109,2	..
Konsumpriser ..... »	116,0	118,2	119,3	121,7	124,6	126,6	127,8
Valutabeholdning[3] .....Mill. SDR	26 794	26 735	29 220	27 476	27 250	28 370	27 406

Kilde: OECD, Statistisches Bundesamt, Deutsche Bundesbank.
[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder. [3] Ved kvartalets utgang.

i 3. kvartal var konsumprisindeksen 7,1 prosent høyere enn i 3. kvartal 1973.

Volumet av det private konsumet viste etter sesongkorrigerte oppgaver ingen øking fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974, enda reallønningene viste stigning. Dette må ses i sammenheng med nedgang i sysselsettingen, fortsatt høy sparing og virkningene av det progressive skattesystemet. Forskningsinstituttene regnet i oktober med fortsatt stagnasjon resten av året, og for 1974 under ett ventet de at konsumet ville ligge på om lag samme nivå som året før.

Volumet av vare- og tjenesteeksporten var i 1973 hele 16,2 prosent høyere enn året før. I 1974 kom de eneste vekstimpulsene av betydning fra utenlandsetterspørselen, som imidlertid viste avtakende veksttakt i løpet av året. Fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974 var stigningen i volumet av samlet vare- og tjenesteeksport hele 27 prosent, sesongkorrigert og regnet som årlig rate. Fra 2. til 3. kvartal viste eksportvolumet nedgang, men for hele 1974 ventet forskningsinstituttene i oktober en øking på 16 prosent fra året før. Vareeksporten alene økte med 15 prosent årlig rate i volum fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974, men utviklingen i løpet av sommermånedene tydet på gradvis svakere vekst. Siden våren 1974 har tilgangen på nye ordrer til vesttysk industri fra utlandet pekt mot en mer moderat oppgang i vareeksporten. Den gjennomsnittlige eksportprisindeksen var i 3. kvartal 1974 20,5 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere.

Volumet av vare- og tjenesteimporten økte med 10 prosent fra 1972 til 1973, og veksten fortsatte i samme tempo også i 1. halvår 1974. Men utover høsten viste totalimporten tegn til stagnasjon, og forskningsinstituttene ventet da at importvolumet for året under ett ville ligge knapt 5 prosent høyere enn i 1973. Vareimporten viste stagnasjonstendenser allerede mot slutten av 1973, og etter sesongkorrigerte volumoppgaver gikk den litt ned gjennom 1. halvår 1974. Utviklingen av vareimporten hang sammen med nedgangen i den innenlandske etterspørselen i 1974. Den gjennomsnittlige importprisindeksen var i 3. kvartal 1974 33,5 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere.

Importprisene steg raskere enn eksportprisene, men volumøkingen for eksporten var så mye sterkere enn for importen at varebalansen med utlandet likevel viste svært høye overskott utover i 1974. I årets tre første kvartaler kom overskottet opp i 37 mrd. DM, mot 23 mrd. DM i samme periode ett år tidligere.

Den økonomiske politikken ble lagt om i sterkt restriktiv retning allerede våren 1973. Bremsetiltakene tok i første rekke sikte på å redusere takten i prisstigningen. Da det høsten 1974 ble klart at arbeidsløsheten kunne bli svært høy utover vinteren, ble diskontoen senket fra 7 til 6,5 prosent den 25. oktober, og bankenes adgang til å øke sin likviditet ved rediskontering i nasjonalbanken ble utvidet fra 1. november. For å avhjelpe den høye arbeidsløsheten i særlig utsatte bransjer (spesielt bygge- og anleggsvirksomheten) og distrikter ble det dessuten satt i verk spesielle sysselsettingstiltak. Høsten 1974 var det ventet at statsregnskapet for 1974 ville komme til å vise et noe større underskott enn året før.

Frankrike ble på langt nær så sterkt berørt av konjunkturtilbakeslaget i 1974 som de andre større vestlige industrilandene. Produksjon og etterspørsel viste riktignok avtakende veksttakt i løpet av året, men myndighetene regnet i oktober med at volumet av bruttonasjonalproduktet ville bli 4,7 prosent høyere i 1974 enn i 1973. De sterkeste vekstimpulsene kom i 1974 fra investeringsetterspørselen og utenlandsetterspørselen.

Industriproduksjonen (sesongkorrigert) endret seg lite i løpet av 2. halvår 1973. Men fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974 var det igjen betydelig produksjonsvekst; den sesongkorrigerte produksjonsindeksen steg da med 2,7 prosent. Utover våren og sommeren ble veksten igjen svakere; fra 1. til 2. kvartal var oppgangen bare 0,5 prosent. Produksjonsøkingen i 1. halvår 1974 var sterkest for investeringsvarer og halvfabrikata og svakest for konsumvarer.

Tallet på registrerte arbeidsløse (sesongkorrigert), som hadde steget betydelig sommeren og høsten 1973, endret seg lite i 1. halvår 1974. Utpå sommeren begynte imidlertid tallet å øke igjen. I 1., 2. og 3. kvartal var det henholdsvis 441 000, 443 000 og 474 000 arbeidsløse. I 3. kvartal var 2,3 prosent av samlet arbeidsstyrke registrert som arbeidsløse, mot 2,0 prosent i samme kvartal i 1973.

Investeringsetterspørselen var relativt sterk fram til høsten 1974, men med avtakende veksttakt gjennom året. I september regnet myndighetene med øking i bruttoinvesteringene i fast realkapital på om lag 5 prosent fra 1973 til 1974. Industriens investeringer steg trolig noe sterkere.

Lønns- og prisstigningen var betydelig sterkere i 1974 enn i 1973. Tariffsatsene for timelønn i industri m. v. lå i januar, april og juli henholdsvis 15,9 prosent, 17,5 prosent og 20,3 prosent høyere enn i de tilsvarende måneder ett år tidligere. Konsumprisene steg svakere, men også disse viste økende stigningstakt gjennom året. I 1. kvartal 1974 lå konsumprisindeksen 11,3 prosent høyere enn i 1. kvartal 1973, og i 2. og 3. kvartal var de tilsvarende stigningsrater henholdsvis 13,6 prosent og 14,6 prosent.

Volumet av det private konsumet økte med 5,7 prosent fra 1972 til 1973, men utover våren 1974 var det tydelig at veksten var i ferd med å avta. Fra 1. til 2. kvartal steg konsumet etter sesongkorrigerte oppgaver med en årlig rate på knapt 2 prosent. Utviklingen av detaljomsetningen tydet på fortsatt svak utvikling i konsumet også utover sommeren.

Utenlandsetterspørselen bidro vesentlig til produksjonsveksten også i 1974. Myndighetene ventet i september at volumet av vare- og tjenesteeksporten ville bli om lag 10 prosent høyere enn året før. I 1. halvår viste volumet av vareeksporten en stigning på vel 13 prosent fra 1. halvår 1973, men verditall tydet på svakere volumvekst utover høsten. Verdien av vareeksporten (sesongkorrigert) økte med hele 9,6 prosent fra 1. til 2. kvartal, men med bare 1,5 prosent fra 2. til 3. kvartal.

Også importen av varer og tjenester var ventet å øke med 10 prosent fra året før. Vareimporten steg med nær 7 prosent (sesongkorrigert) i volum fra 1. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Importverdien gikk opp med hele 12,6 prosent (sesongkorrigert) fra 1. til 2. kvartal og med 2,5 prosent fra 2. til 3. kvartal. I de tre første kvartalene av 1974 viste varebalansen med utlandet et underskott på 15,0 mrd. fr., mot et overskott på 4,5 mrd. fr. i samme periode i 1973.

Den økonomiske politikken i 1974 tok i første rekke sikte på å bremse prisstigningen og motvirke økingen i betalingsunderskottet. For

Tabell 6. *Frankrike. Noen økonomiske hovedtall*

	1973				1974		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnst. i industri 1970 = 100	101,9	102,5	103,1	103,4	103,7	103,6	104,0
Arbeidsløse[1] 1 000	375	384	400	415	441	443	474
Industriproduksjon[1] ..... 1970 = 100	119	122	124	123	127	128	129
Eksportvolum, varer .... »	134	142	126	144	155	158	..
Importvolum » .... »	137	146	130	145	151	151	..
Detaljomsetningsvolum[1] .. »	99,8	99,9	96,9	99,6	102,7	100,7	98,5
Konsumpriser ..... »	115,9	118,2	121,1	124,4	129,0	134,3	138,8
Valutabeholdning[2] ..... Mill. SDR	9 269	9 610	9 303	7 070	6 736	6 771	7 175

Kilde: OECD og Institut National de la Statistique et des Etudes Économiques.
[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Ved kvartalets utgang.

å oppmuntre tilgangen på utenlandsk kapital ble bestemmelsene om minstereserver for utenlandske innskott i franske banker opphevet den 18. januar. Samtidig ble reservesatsene for innenlandske innskott økt med 2 prosent-enheter, etter at de var blitt hevet flere ganger i løpet av 1973. Prisreguleringen på industriprodukter, som skulle oppheves 31. mars, ble fra samme dato forlenget med seks måneder. For en rekke varer ble det satt maksimalpriser. Ellers ble bedriftene gitt adgang til å la økte råvarepriser, men ikke økte lønnsutgifter, få fullt utslag i produktprisene. I løpet av sommeren ble det satt i verk en rekke nye økonomisk-politiske tiltak. Både selskapsskattene og de personlige inntektsskattene ble forhøyet. Prisene på olje, gass, elektrisitet og kull ble hevet for å redusere energiforbruket. Den økte inntekt dette gav ble brukt til å finansiere en reduksjon av merverdiavgiften på offentlige transporttjenester fra 17,6 prosent til 7 prosent. Sparingen ble søkt stimulert ved høyere innskottsrenter. Diskontoen ble 20. juni hevet fra 11 til 13 prosent og var dermed høyere enn i noe annet europeisk land. Den 1. oktober ble det innført mer restriktive regler for industribedriftenes adgang til å sette i verk prisforhøyelser.

Etter tilstrammingstiltakene sommeren 1974 regnet myndighetene med at statsregnskapet for 1974 ville vise en utgiftssum på 227,5 mrd. fr. og et overskott på 3,8 mrd. fr., mens det opprinnelige budsjett var gjort opp med balanse. Budsjettforslaget for 1975, som ble lagt fram i september, viste en utgiftsøking på 13,8 prosent i forhold til det anslåtte regnskap for 1974. 1975-budsjettet ble vurdert som nøytralt i sin etterspørselsvirkning.

Den 19. januar 1974 gikk Frankrike ut av det valutasamarbeidet som en del vesteuropeiske land hadde inngått i mars 1973, og franckursen ved kommersielle transaksjoner ble gjort flytende. Kursen ved finansielle transaksjoner har vært flytende siden august 1974. Franckursen gikk noe ned i løpet av våren, men steg igjen utover sommeren og høsten.

I Italia kom konjunkturomslaget senere enn i de andre større industrilandene. Både produksjon og etterspørsel viste gjennomgående god vekst helt til våren 1974. Da begynte det imidlertid å vise seg tegn til en avdemping. Likevel vil bruttonasjonalproduktet etter prognosene høsten 1974 stige med om lag 4,5 prosent i volum fra 1973 til 1974. Året før var stigningen 5,5 prosent.

Etter en forbigående stagnasjon mot slutten av 1973 økte industriproduksjonen sterkt i 1. halvår 1974. Etter sesongkorrigerte oppgaver var produksjonen da 4,7 prosent høyere enn i foregående halvår. Senere oppgaver tyder imidlertid på at produksjonsveksten avtok betydelig utover sommeren; i 3. kvartal var industriproduksjonen knapt 1 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere.

Den kraftige konjunkturoppgangen i 1973 og første del av 1974 førte til sterk nedgang i arbeidsløsheten. Fra 2. kvartal 1973 til 2. kvartal 1974 sank tallet på arbeidsløse fra 735 000 til 484 000. Arbeidsløshetsprosenten gikk ned fra 3,9 til 2,5.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital økte kraftig fra våren 1973 til våren 1974. Det var de private investeringene som steg; av konjunkturpolitiske årsaker holdt myndighetene igjen på offentlige investeringer. Selv med et ventet omslag nedover i 2. halvår 1974, regnet myndighetene i september med en volumvekst i bruttoinvesteringene på 6 prosent fra 1973 til 1974. Året før hadde veksten vært om lag 10 prosent.

Tabell 7. *Italia. Noen økonomiske hovedtall*

	1973				1974	
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
Sysselsatte lønnstakere i industri 1 000	4 906	4 887	5 057	5 104	5 153	5 188
Arbeidsløse[1] 1 000	660	818	618	592	531	538
Industriproduksjon[1] .....1970 = 100	104	115	118	117	122	125
Eksportvolum, varer ..... »	104	130	133	142	130	135
Importvolum » ..... »	112	133	123	130	121	117
Detaljomsetningsverdi ..... »	123	141	140	204	160	..
Konsumpriser ..... »	117,5	121,3	123,6	127,2	133,6	140,6
Valutabeholdning[2] ..... Mill. SDR	5 176	4 964	5 395	5 333	5 526	4 381

Kilde: OECD.
[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Ved kvartalets utgang.

Lønnsøkingen var sterk både i 1973 og 1974; høsten 1974 var timefortjenesten i industrien om lag 20 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere. Prisstigningen har vært enda kraftigere enn i de aller fleste andre vestlige land og har vist økende stigningstakt. Fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974 steg konsumprisindeksen med hele 21 prosent.

Som følge av betydelig vekst i de disponible realinntektene økte volumet av det private konsumet sterkt i 1973, og dette bidrog i vesentlig grad til konjunkturoppgangen dette året. Etter hvert som prisstigningen ble stadig sterkere utover i 1974, avtok stigningstakten i realverdien av inntektene og veksten i konsumetterspørselen ble betydelig svakere. I 1. og 2. kvartal var detaljomsetningsvolumet henholdsvis 9 prosent og 4 prosent høyere enn i de tilsvarende kvartaler i 1973. Høsten 1974 regnet myndighetene med en vekst i det private konsumet på 3,5 prosent fra 1973 til 1974.

Utenlandsetterspørselen var en betydelig vekstfaktor i 1974. I 1. halvår var volumet av vareeksporten 13,2 prosent høyere enn i 1. halvår 1973. For vare- og tjenesteeksporten under ett regnet myndighetene i september med en volumvekst på 7 prosent fra 1973 til 1974.

Volumet av vareimporten, som hadde økt kraftig fra 1972 til 1973, viste avtakende vekst og senere nedgang fra våren 1974. Importrestriksjonene som ble satt i verk i mai (se senere) og den generelle konjunkturavdempingen var de viktigste årsakene til nedgangen. I 1. halvår var volumet av vareimporten 2,8 prosent lavere enn i 1. halvår 1973, og for vare- og tjenesteimporten under ett regnet myndighetene i september med om lag samme volum i 1974 som i 1973.

Den gjennomsnittlige importprisindeksen steg i 1974 betydelig raskere enn eksportprisindeksen, og varebalansen med utlandet viste et større underskott i 1974 enn i 1973, trass i sterkere volumstigning for eksporten enn for importen. I de ni første månedene av 1974 var underskottet 5 650 mrd. lire, mot 3 250 mrd. lire i hele 1973.

Den økonomiske politikken var klart ekspansiv i store deler av 1973, men mot slutten av året ble kredittpolitikken strammet noe til. Ytterligere tilstramming fulgte utover i 1974. Tiltakene tok sikte på å bremse prisstigningen og å redusere underskottet på driftsregnskapet med utlandet. I midten av mars ble diskontoen hevet fra 6,5 til 9 prosent. Det ble også satt snevre «utlånstak» for bankene. I mai ble det satt i verk vidtgående tiltak for å bremse importøkingen og underskottet på handelsbalansen. Importører av en rekke varer som representerte om lag 40 prosent av samlet vareimport ble pålagt å deponere 50 prosent av verdien av de importerte varer i nasjonalbanken for en periode av seks måneder. Det ble gjort unntak for blant annet råvarer og varer til innsats i energisektoren. Den 6. juli la Regjeringen fram forslag om en rekke nye tiltak med sikte på å redusere prisstigningen gjennom skjerpet skattlegging. Blant annet ble selskapsskattene, eiendomsskattene og trygdeavgiftene økt, og merverdiavgiften på luksusvarer ble hevet fra 18 til 30 prosent. Tiltakene ble alt i alt antatt å svare til en likviditetsinndragning på 3 000 mrd. lire på årsbasis. Det var høsten 1974 ventet at statsregnskapet for 1974 ville vise et underskott på 7 400 mrd. lire, vel 1 200 mrd. lire mindre enn etter det opprinnelige budsjettforslaget.

I Sverige var konjunkturoppgangen i 1972-73 betydelig svakere enn i de fleste andre industriland. Først helt mot slutten av 1973 ble det klart at de gode konjunkturene i eksportindustrien var i ferd med å spre seg til andre deler av økonomien. Fra våren 1974 ble vekstimpulsene fra konsumetterspørselen og industriens investeringsetterspørsel gradvis sterkere, mens vekstimpulsene fra utenlandsetterspørselen avtok. Konjunkturinstitutet regnet høsten 1974 med en vekst i bruttonasjonalproduktet på 3,8 prosent fra 1973 til 1974, mot 3 prosent året før.

Etter sesongkorrigerte oppgaver har industriproduksjonen stort sett vært i sterk oppgang siden sommeren 1972, og den var i 1974 betydelig høyere enn året før; fra januar—september 1973 til samme tidsrom i 1974 var stigningen 6,8 prosent. Sterkest var produksjonsøkingen i verkstedindustrien og i jern- og stålindustrien. Veksten var betydelig også i papirindustrien, mens den var svak i tremasseindustrien. I næringsmiddelindustrien var det ingen produksjonsendring. Konjunkturinstitutet ventet høsten 1974 en vekst i samlet industriproduksjon på 6,7 prosent fra 1973 til 1974, mot 7,2 prosent fra 1972 til 1973.

Arbeidsløsheten var betydelig lavere i 1974 enn året før, men fremdeles relativt høy etter svenske forhold. Etter utvalgsundersøkelser var det 92 000 arbeidsløse (ukorrigert) i 3. kvartal 1973 og 78 000 i 3. kvartal 1974. Arbeidsløshetsprosenten sank på samme tid fra 2,4 til 1,9. Industrisysselsettingen har økt kraftig siden sommeren 1973, og var høsten 1974 om lag 6 prosent høyere enn ett år tidligere.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital gikk ned med 0,3 prosent fra 1972 til 1973. Sterk svikt i de kommunale bygg- og anleggsinvesteringene bidrog betydelig til stagnasjonen i de samlede investeringene i fast realkapital i 1973. Nedgangen i de samlede investeringer

Tabell 8. *Sverige. Noen økonomiske hovedtall*

	1973				1974		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting i alt 1 000	3 813	3 863	3 940	3 900	3 879	3 953	4 026
Sysselsatte lønnstakere i industri 1 000	1 091	1 104	1 123	1 129	1 150	1 172	1 186
Arbeidsløse 1 000	119	87	94	92	101	73	78
Industriproduksjon[1] .... 1970 = 100	108	110	115	115	114	116	117
Eksportvolum, varer ... »	128	127	112	137	128	135	..
Importvolum » ... »	110	94	100	118	103	115	..
Detaljomsetningsverdi... »	112	124	121	144	129	153	..
Konsumpriser ..... »	119	121	122	125	130	131	133
Valutabeholdning[2] ..... Mill. SDR	1 753	1 972	1 960	2 095	1 896	1 481	1 418

Kilde: OECD og Statistiska Centralbyrån.
[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Ved kvartalets utgang.

fortsatte i 1. halvår 1974; i tillegg til de kommunale investeringene viste nå også boliginvesteringene svikt. I industri og bergverk derimot økte investeringene sterkt i 1973. Veksten fortsatte i 1. halvår 1974, men da i betydelig redusert tempo. Konjunkturinstitutet regnet høsten 1974 med betydelig volumnedgang i boliginvesteringer og kommunale investeringer fra 1973 til 1974, mens industriens investeringer var ventet å øke med 6,5 prosent. De samlede investeringene i fast realkapital var ventet å gå ned med 1,2 prosent.

Prisstigningen var i 1974 sterkere enn året før, men som følge av kraftig innsats av subsidier og en midlertidig senking av merverdiavgiften med 3 prosent-enheter fra april til september, steg prisene likevel ikke så sterkt som i de fleste andre vestlige industriland. I oktober var konsumprisindeksen 12 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere, og i gjennomsnitt for de ti første måneder av året var stigningen 9,5 prosent fra samme periode året før.

Timefortjenesten i industrien, som gjennom 1973 viste en stigningstakt over året på 8—9 prosent, var høsten 1974 om lag 13 prosent høyere enn ett år tidligere. Konjunkturinstitutet antok høsten 1974 at de disponible nominelle inntektene ville øke med 16,4 prosent fra 1973 til 1974 og de disponible realinntektene med 6,6 prosent.

Det private konsumet steg med bare 2 prosent i volum fra 1972 til 1973. De konsumstimulerende tiltakene som ble satt i verk våren 1974, blant annet merverdiavgiftsreduksjonen, satte imidlertid fart i konsumetterspørselen. Regnet fra samme kvartal året før økte konsumet med 1 prosent i 1. kvartal 1974 og 5,5 prosent i 2. kvartal. Etter detaljomsetningen å dømme fortsatte den sterke veksten også i 3. kvartal. Den 15. september ble den midlertidige reduksjon av merverdiavgiften opphevet, og detaljomsetningsvolumet gikk derfor ned fra 3. til 4. kvartal. For året under ett ventet Konjunkturinstitutet høsten 1974 en øking i det private konsumet på 4 prosent fra året før.

Utenlandsetterspørselen var den klart sterkeste drivkraften bak oppgangen i 1973, og volumet av vare- og tjenesteeksporten var dette året hele 14 prosent høyere enn året før. Vareeksporten alene økte med 16,5 prosent. Eksportstigningen fortsatte inn i 1974, men som følge av den internasjonale konjunkturavdempingen i betydelig svakere tempo. I 1. halvår var vareeksporten bare 3,5 prosent høyere enn i 1. halvår 1973. For 1974 under ett venter Konjunkturinstitutet en volumøking i vareeksporten på 4,7 prosent og en gjennomsnittlig eksportprisstigning på 26,5 prosent fra året før.

Volumet av vare- og tjenesteimporten var i 1973 6 prosent høyere enn året før, trass i svake innenlandske konjunkturer gjennom storparten av året. Vareimporten alene steg med vel 7 prosent. I 1974 var den innenlandske etterspørselen betydelig sterkere enn i 1973, og importen økte noe raskere enn året før. For 1974 under ett venter Konjunkturinstitutet en stigning i vareimportvolumet på 12 prosent fra foregående år. Importprisene ble antatt å ville stige med 38 prosent i gjennomsnitt fra 1973 til 1974.

Varebalansen med utlandet, som hadde vist betydelige overskott både i 1972 og 1973, slo om til underskott i 1974. I årets tre første kvartaler var underskottet om lag 1,2 mrd. sv. kr., mens det i samme periode i 1973 var et overskott på 4,8 mrd. sv. kr.

Den økonomiske politikken var i 1974, i likhet med de to foregående årene, klart ekspansiv. I slutten av februar ble det oppnådd enig-

het i Riksdagen om en rekke stimuleringstiltak. Blant annet ble merverdiavgiften redusert fra 17,6 prosent til 14,6 prosent i perioden 1. april—15. september, og det ble gitt fullt fritak for merverdiavgift på boliger igangsatt eller fullført i 1974. Videre ble satsene for barnetrygd og alderstrygd forhøyet i april, og subsidiene ble økt. I mars ble det innført prisstopp for brød, mjøl, avispapir og en del bygningsmaterialer. Statsregnskapet for finansåret 1973/74, som utløp 30. juni 1974, viste et underskott på over 9 mrd. sv. kr., mot et opprinnelig budsjettert underskott på knapt 6 mrd. kr. Forslaget til statsbudsjett for finansåret 1974/75, som ble lagt fram i januar 1974, viste en utgiftsstigning på 18 prosent fra forrige budsjettforslag og var gjort opp med et underskott på 6,6 mrd. kr.

Kredittpolitikken i 1974 tok særlig sikte på å påvirke kapitalbalansen med utlandet. Som følge av sterk kapitalutstrømming og nedgang i valutareservene, ble diskontoen hevet fra 5 til 6 prosent den 3. april, og videre til 7 prosent den 16. august.

For Sambandsstatene ble 1974 et svakt år, med svikt i etterspørsel og produksjon gjennom store deler av året. Allerede fra sommeren 1973 var det klare stagnasjonstendenser, og fra senhøsten samme år har produksjonen stort sett vært i direkte nedgang. I 1974 var det bare industriens investeringsetterspørsel og utenlandsetterspørselen som gav vekstimpulser av betydning.

Bruttonasjonalproduktet steg med 5,9 prosent i volum fra 1972 til 1973. Sesongkorrigerte oppgaver viser at oppgangen ble betydelig svekket fra våren 1973. Oljekrisen sammen med den generelle konjunkturavdempingen førte til at bruttonasjonalproduktet sank med nær 3,5 prosent årlig rate fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Etter foreløpige oppgaver fortsatte nedgangen utover høsten, og i 3. kvartal var bruttonasjonalproduktet omlag 2 prosent (sesongkorrigert, årlig rate) lavere enn i foregående kvartal.

Den betydelige oppgangen i den sesongkorrigerte indeksen for industriproduksjonen gjennom 1. halvår 1973 ble fulgt av en periode med svært svak vekst fram til november 1973. Utover vinteren 1973/74 gikk produksjonen noe ned, steg svakt i vårmånedene, og stagnerte utover sommeren og høsten på et nivå som var noe lavere enn ett år tidligere. Produksjonen sank etter sesongkorrigerte oppgaver og regnet som årlig rate med 5,8 prosent fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974. Fra 1. til 2. kvartal var det en stigning på 2,0 prosent, mens produksjonen endret seg lite i det følgende kvartal. Produksjonsutviklingen i de tre første kvartalene av 1974 var særlig svak for konsumvarer og halvfabrikata. Blant de enkelte industrigruppene var svikten sterkest i tekstil- og bekledningsindustri, primær jern- og metallindustri og transportmiddelindustri.

Konjunkturavdempingen førte til betydelig svakere vekst i sysselsettingen i 1974 enn året før. Tallet på arbeidsløse viste gjennomgående små endringer i de første månedene av 1974, men utpå sommeren begynte det å øke sterkt. Etter sesongkorrigerte oppgaver var det ved utgangen av 1973 4,4 mill. arbeidsløse. I april 1974 hadde tallet på arbeidsløse økt til 4,5 mill. og i oktober til hele 5,5 mill. Arbeids-

Tabell 9. *Bruttonasjonalproduktet i Sambandsstatene etter anvendelse. 1958-priser*

	1973	Prosentvis endring fra foregående periode[1]							
		1973	1973				1974		
	Milliarder $		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Privat konsum	552,1	4,7	2,0	0,1	0,3	—1,6	—1,2	0,6	0,8
Offentlig bruk av varer og tjenester	144,4	0,9	0,8	—0,1	—0,1	1,4	0,2	—0,1	0,1
Investering i fast kapital	127,3	10,5	2,8	1,3	—0,4	7,4	—8,6	—2,2	—5,9
Lagerendring	10,8								
Eksport	66,6	19,6	9,8	1,7	1,5	3,0	6,4	0,1	—4,0
— Import	62,0	5,6	4,1	—1,6	—2,1	—0,2	1,3	5,3	—2,5
Bruttonasjonalprodukt	839,2	5,9	2,3	0,6	0,4	0,6	—1,8	—0,4	—0,5

Kilde: OECD og US Department of Commerce.
[1] Beregnet på grunnlag av sesongkorrigerte oppgaver.

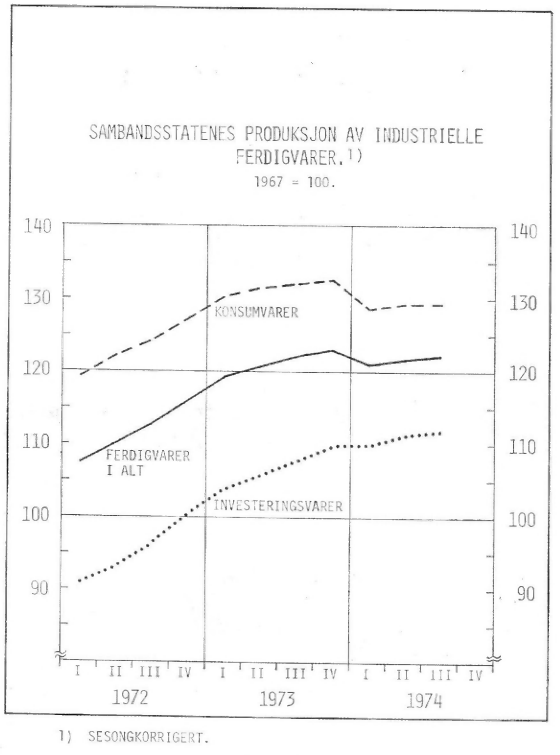

Fig. 5.

løshetsprosenten (sesongkorrigert), som i begynnelsen av 1974 stort sett lå litt over 5, hadde i oktober kommet opp i 6,0.

Etter å ha vist jamn nedgang siden sommeren 1973, endret de private bruttoinvesteringene i fast realkapital seg lite (sesongkorrigert) fra 1. til 2. kvartal 1974. Mens industriinvesteringene gikk betydelig opp i 1. halvår 1974, var det sterk nedgang i boliginvesteringene og i investeringene i enkelte tjenesteytende næringer.

Industriens investeringsetterspørsel var, sammen med utenlandsetterspørselen, de viktigste vekstfaktorer i Sambandsstatenes økonomi i 1974. Regnet i løpende priser var industriinvesteringene hele 23 prosent større (sesongkorrigert, årlig rate) i 1. halvår 1974 enn i foregående halvår. For hele 1974 ventet myndighetene i august en stigning på 20 prosent fra året før. Dette skulle svare til en betydelig volumøking, selv om prisene har steget sterkt. Tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien tydet sommeren og høsten 1974 på en avdempet vekst i industriens investeringsetterspørsel.

Prisstigningen, som hadde blitt stadig sterkere i løpet av 1973, fortsatte å forsterke seg i 1974. I 1., 2. og 3. kvartal var konsumprisindeksen henholdsvis 9,8 prosent, 10,7 prosent og 11,7 prosent høyere enn i de samme kvartaler ett år tidligere.

Også lønnsstigningen ble sterkere i 1974, men den var likevel svakere enn prisstigningen. I 3. kvartal lå timelønnen i næringslivet utenom jordbruk 8,5 prosent høyere enn i 3. kvartal 1973. De privatdisponible realinntektene steg svært kraftig i 1972 og i de første månedene av 1973, men etter hvert som prisstigningen ble stadig sterkere utover i 1973, avtok veksten. Etter sesongkorrigerte oppgaver viste de disponible realinntektene direkte nedgang gjennom 1. halvår 1974.

Den sterke inntektsøkingen fra 1972 til 1973 førte til at volumet av det private konsum økte med 4,7 prosent. Samtidig gikk sparingen betydelig opp. Sparekvoten holdt seg på et høyt

Tabell 10. *Sambandsstatene. Noen økonomiske hovedtall*

	1973				1974		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting i alt[1] .....Mill.	83,2	84,1	84,8	85,7	85,8	86,0	86,3
Sysselsatte lønnstakere i industri[1] »	19,6	19,8	19,9	20,1	19,9	19,9	19,9
Arbeidsløse[1] ..... »	4,4	4,3	4,2	4,2	4,7	4,7	5,0
Industriproduksjon[1] .....1970 = 100	116	119	120	120	119	119	119
Eksportvolum, varer .... »	128	137	126	143	145	155	..
Importvolum » .... »	132	132	124	128	123	132	..
Ordretilgang[1, 2] ..... »	146	148	148	156	159	169	172
Detaljomsetningsvolum[1] .. »	119	117	118	115	114	114	115
Konsumpriser ..... »	110,7	113,1	115,6	118,3	121,6	125,2	129,1
Valutabeholdning[3] .....Mill. SDR	11 909	11 893	11 906	11 918	12 092	12 389	13 232

Kilde: OECD og US Department of Commerce.
[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Samlet verdi av ordretilgang til investeringsvareindustrien.
[3] Ved kvartalets utgang.

nivå også i 1. halvår 1974. Da de disponible realinntektene samtidig gikk ned, kom konsumet til å vise nedgang (3,5 prosent sesongkorrigert årlig rate) fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Fra 2. til 3. kvartal steg konsumet med om lag 3 prosent årlig rate.

Volumet av vare- og tjenesteeksporten steg med hele 19,5 prosent fra 1972 til 1973 og med 16,5 prosent (sesongkorrigert og regnet som årlig rate) fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974. Vareeksporten steg med 23 prosent fra 1972 til 1973, men i 1974 viste den svekket vekstakt; fra 1. halvår 1973 til 1. halvår 1974 gikk volumet av vareeksporten opp med 13 prosent. Verditall for vareeksporten utover høsten 1974 tydet på fortsatt avtakende vekst i eksportvolumet. Eksportprisindeksen var sommeren 1974 om lag 28 prosent høyere enn ett år tidligere.

Volumet av vare- og tjenesteimporten (sesongkorrigert) stagnerte fra tidlig i 1973 til våren 1974. Vareimporten var 3,5 prosent lavere regnet i volum i 1. halvår 1974 enn i 1. halvår 1973. Som følge av kraftig prisstigning økte imidlertid importverdien sterkt både i 1973 og 1974. Sommeren 1974 var importprisindeksen vel 50 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere. Varebalansen med utlandet viste et underskott på vel 2 600 mill. dollar i de ni første månedene av 1974, mens det for hele 1973 var et overskott på 1 350 mill. dollar.

Budsjettpolitikken som hadde vært klart ekspansiv både i 1971 og 1972, ble strammet til i løpet av 1973 for å motvirke prisstigningen. Regnskapet for finansåret 1973/74, som utløp 30. juni 1974, viste et underskott på bare 3,5 mrd. dollar, mot et opprinnelig budsjettert underskott på 13 mrd. dollar. Budsjettforslaget for finansåret 1974/75, som ble lagt fram i februar 1974, viste en utgiftsstigning på 13 prosent fra foregående budsjett og et underskott på 9,4 mrd. dollar. I oktober gav myndighetene uttrykk for at budsjettets utgiftsside ville bli redusert fra 305 mrd. dollar til 300 mrd. dollar.

Kredittpolitikken, som hadde vært stram i 1973, ble ytterligere strammet til i slutten av april 1974, da diskontoen ble hevet fra 7,5 til 8 prosent. Det er den høyeste diskonto Sambandsstatene noen gang har hatt. Pris- og lønnskontrollen, som neppe hadde vist seg særlig effektiv utover vinteren og våren, ble opphevet fra 1. mai 1974. Sambandsstatene hadde da hatt pris- og lønnskontroll i forskjellige former siden august 1971. I oktober varslet myndighetene om flere nye økonomiske tiltak. Tiltakene omfattet blant annet en ekstraskatt på selskaper og personlige skattytere med høye inntekter, med sikte på å redusere prisstigningen ,og spesielle offentlige sysselsettingstiltak i områder hvor arbeidsløsheten oversteg 6 prosent.

For Japan ble 1974 et enda dårligere år enn for de fleste andre industriland, med direkte nedgang i både produksjon og etterspørsel. Prisstigningen var sterkere enn i noe annet større industriland.

Bruttonasjonalproduktet steg med 10,5 prosent fra 1972 til 1973, men sesongkorrigerte oppgaver viser at oppgangen ble betydelig dempet i løpet av 1973; fra 1. til 2. halvår 1973 steg bruttonasjonalproduktet med en årlig rate på bare 2 prosent. Det reduserte vekstempoet hang blant annet sammen med nedskjæring av offentlig bruk av varer og tjenester for å bremse prisstigningen. Utviklingen i 1974 var preget av betydelig nedgang i etterspørsel og produksjon, både som følge av «oljekrisen»

Tabell 11. *Brutto nasjonalproduktet i Japan etter anvendelse. 1965-priser*

	1973	Prosentvis endring fra foregående periode[1]							
	Milliarder yen	1973	1973				1974		
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Privat konsum	35 454	8,6	2,1	1,1	1,7	3,0	—5,4	1,7	1,8
Offentlig bruk av varer og tjenester	12 181	7,3	11,3	—7,8	—0,4	—2,1	—7,0	—2,5	..
Investering i fast kapital	21 384	22,6	6,1	11,4	—1,2	—0,6	—3,5	—2,3	..
Lagerendring	2 804								
Eksport	10 065	6,5	—0,4	—3,5	0,5	5,1	4,7	11,2	..
— Import	9 476	23,8	3,7	13,6	—	8,6	0,5	4,0	..
Bruttonasjonalprodukt	72 411	10,5	4,3	0,6	0,4	0,5	—4,7	0,6	—0,2

Kilde: OECD.

[1] Beregnet på grunnlag av sesongkorrigerte oppgaver.

Tabell 12. *Japan. Noen økonomiske hovedtall*

		1973				1974		
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i industri[1]	1970 = 100	98,8	98,8	99,0	99,4	99,3	99,2	98,5
Arbeidsløse[1]	1 000	674	719	646	613	691	664	708
Industriproduksjon[1]	1970 = 100	124	128	132	136	133	130	126
Eksportvolum, varer	»	124	131	135	149	127	154	..
Importvolum, varer	»	126	144	144	158	143	148	..
Detaljomsetningsverdi[1]	»	135	139	147	156	157	160	..
Konsumpriser	»	116,9	122,7	126,5	131,9	144,1	150,5	156,1
Valutabeholdning[2]	Mill. SDR	15 024	12 599	12 264	10 151	10 299	11 131	11 093

Kilde: OECD

[1] Korrigert for sesongvariasjoner. [2] Ved kvartalets utgang.

vinteren 1973/74 og den generelle konjunkturs-vikten. Japan er i høyere grad enn de aller fleste andre land avhengig av importert olje som energikilde, og oljekrisen fikk derfor større følger for Japan enn for andre land. Bruttonasjonalproduktet gikk ned med hele 4,7 prosent (sesongkorrigert) fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974. I 1. halvår 1974 var produksjonsvolumet 4 prosent lavere enn i samme periode ett år tidligere, og totalproduksjonen for hele 1974 under ett lå trolig lavere enn i 1973.

Industriproduksjonen nådde et toppunkt senhøsten 1973, og utover i 1974 var den sesongkorrigerte produksjonsindeksen stort sett fallende. Regnet fra foregående kvartal gikk den ned med 2 prosent både i 1. og 2. kvartal, og nedgangen fortsatte utover høsten. Fra årsskiftet 1973/74 og fram til høsten 1974 var produksjonssvikten sterkest for halvfabrikata og varige konsumvarer. Produksjonen av ikke-varige konsumvarer viste noe mindre svikt. Stålproduksjonen lå på om lag samme nivå i de tre første kvartalene av 1974 som i samme periode ett år tidligere.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital hadde steget sterkt gjennom hele 1973, men en markert nedgang i lagerinvesteringene fra sommeren 1973 førte til at de totale investeringene gikk noe ned i 2. halvår. Utover i 1974 viste også investeringene i fast realkapital svikt. Etter sesongkorrigerte oppgaver gikk de ned med hele 13,8 prosent fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974, og videre ned med 7,1 prosent fra 1. til 2. kvartal 1974. Lagerinvesteringene gikk derimot opp, slik at de totale bruttoinvesteringene viste noe svakere nedgang. Ordrestatistikken tydet sommeren 1974 på stagnasjon i investeringsetterspørselen.

Lønnsutbetalingene i industrien steg både i 2. halvår 1973 og i 1. halvår 1974 med en årlig rate på 24—25 prosent. Men prisene steg om lag like sterkt. I 1., 2. og 3. kvartal 1974 var konsumprisindeksen henholdsvis 23,2 prosent, 22,8 prosent og 23,4 prosent høyere enn i de samme kvartaler ett år tidligere.

Konsumetterspørselen viste, i likhet med investeringsetterspørselen, svikt i 1. halvår 1974, etter sterk oppgang i hele 1973. Etter sesongkorrigerte oppgaver var volumnedgangen i det private konsumet 3,4 prosent fra 2. halvår 1973 til 1. halvår 1974.

Etter sesongkorrigerte oppgaver var verdien av både vareimporten og vareeksporten i kraftig stigning i de åtte første månedene av 1974, men bare eksporten viste volummessig framgang. Den gjennomsnittlige importprisindeksen var hele 80 prosent høyere utpå høsten 1974 enn på samme tid ett år tidligere. Den sterke importprisstigningen må ses på bakgrunn av Japans store oljeforbruk. Eksportprisene steg med vel 40 prosent.

Varebalansen med utlandet, som hadde vist store overskott både i 1971 og 1972, slo om til underskott våren 1973, og underskottet har siden blitt stadig større. For de ni første månedene av 1974 under ett var underskottet 2 100 mrd. yen, mot et underskott på bare 220 mrd. yen i samme periode i 1973.

Den økonomiske politikken ble betydelig strammet til i løpet av 1973 med sikte på å begrense prisstigningen. Statsbudsjettet for finansåret 1. april 1974—31. mars 1975, som ble lagt fram i begynnelsen av 1974, viste en utgiftsstigning på 19,7 prosent. Dette var betydelig mindre enn tilsvarende utgiftsstigning i de nærmest foregående år, og svært lite sett på bakgrunn av den sterke prisstigningen; budsjettet innebar en volummessig reduksjon på flere offentlige arbeidsområder. Kredittpolitikken var gjennomgående stram både i 1973 og 1974. Diskontoen, som i desember 1973 hadde kommet opp i 9 prosent, ble holdt på dette nivået utover i 1974. Likviditeten har også vært stram, som følge av høye reservesatser og snevre utlånsrammer for bankene.

Norges vareomsetning med utlandet

Den samlede vareomsetning

Norsk vareeksport har, regnet i verdi og uten skip, vist klar vekst siden årsskiftet 1971/72. Etter sesongkorrigerte oppgaver ble økingen særlig kraftig fra våren 1973, men veksten avtok noe utover sommeren og høsten 1974. I månedene januar—september under ett var eksportverdien (uten skip) 31 prosent høyere enn i samme periode i 1973. Den sterke verdiøkingen skyldtes nesten i sin helhet økte priser. Volumet av vareeksporten (uten skip) viste dempet vekst allerede fra vinteren 1973/74. Verdien av eksporterte nye skip steg med nær 100 prosent fra 1.—3. kvartal 1973 til 1.—3. kvartal 1974.

Den internasjonale konjunkturoppgangen i 1972/73 førte til gode avsetningsvilkår for norsk eksportindustri. Lagrene ble redusert og kapasitetsutnyttingen ble etter hvert høy i denne delen av industrien. Trolig kom knapphet på ledig produksjonskapasitet til å bremse eksportveksten noe, men utover i 1974 var det i første rekke dempet vekst i etterspørselen fra utlandet som bidrog mest til den svakere eksportveksten.

Tabell 13. *Innførselen og utførselen etter handelsstatistikken. Mill. kr.*

	1973	Jan.—sept. 1973	Jan.—sept. 1974
Innførsel uten skip ..	30 158	21 116	30 434
Utførsel medregnet nye skip	23 288	16 284	21 766
Innførselsoverskott .	6 870	4 832	8 668
Innførsel med skip ..	36 041	25 625	33 449
Utførsel med skip ...	27 085	18 974	24 779
Innførselsoverskott .	8 956	6 651	8 670

Verdien av vareimporten (uten skip) har, etter sesongkorrigerte oppgaver, økt kraftig siden sommeren 1973. Oppgangen var særlig sterk i de første månedene av 1974, blant annet som følge av den sterke prisstigningen på olje. I 2. og 3. kvartal var veksten noe svakere, men i månedene januar—september under ett var importverdien (uten skip) hele 44 prosent høyere enn i samme periode i 1973. Medregnet skip var stigningen 31 prosent. Storparten av den sterke verdistigningen skyldtes høyere priser, men også importvolumet økte betydelig. Utviklingen i

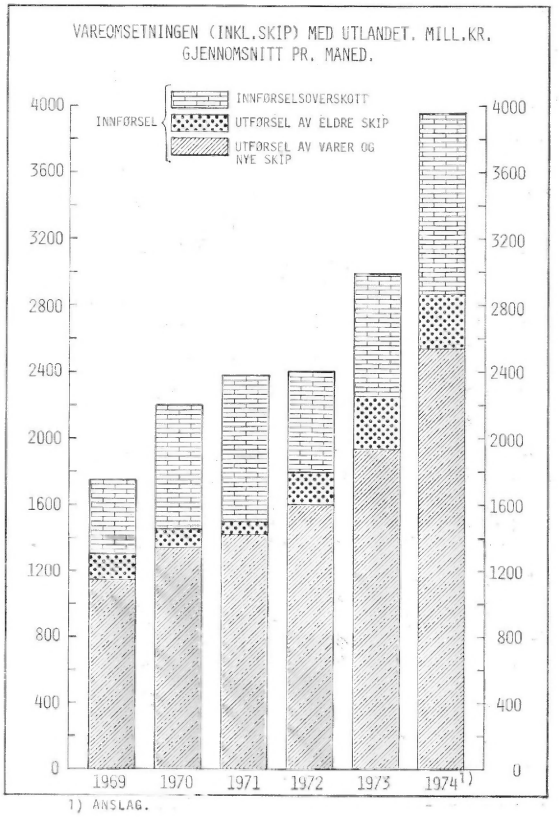

Fig. 6.

Tabell 14. *Verdi-, volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1970 = 100*

År og kvartal	Verditall		Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet[1]
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1973	129	143	114	127	113	113	100
1. kv.	122	136	113	128	108	106	98
2. »	120	137	110	124	109	110	101
3. »	118	133	106	117	112	114	102
4. »	154	163	126	137	122	119	98
1974 1. »	172	178	130	134	132	133	101
2. »	178	180	126	127	141	142	101
3. »	169	175	117	113	145	155	107

[1] Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall. I tabellen er nyttet avrundede tall.

vareimporten det siste året må ses på bakgrunn av en betydelig økt etterspørsel etter både investeringsvarer og innsatsvarer. Blant annet førte oljevirksomheten i Nordsjøen, og ringvirkningene av denne, til et sterkt økt importbehov.

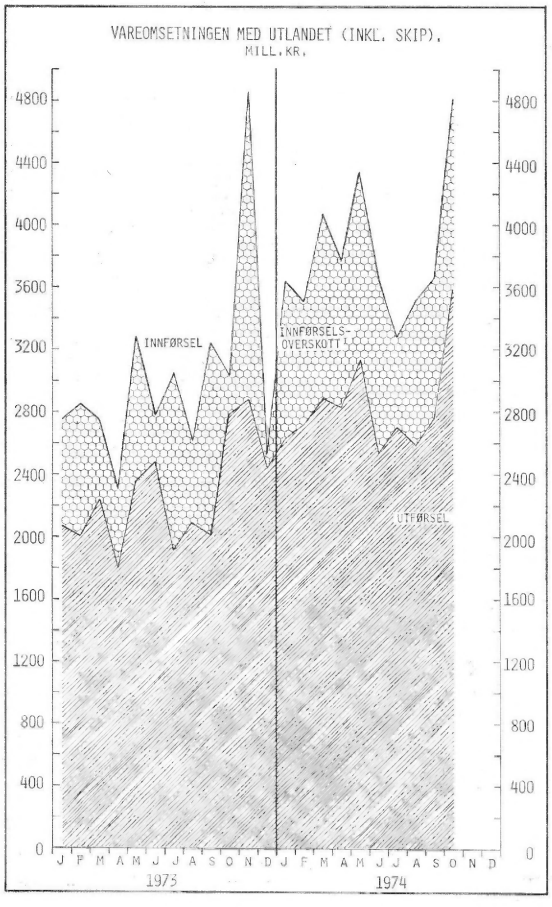

Fig. 7.

Verdien av skipsimporten (skip over 100 br.-tonn) gikk ned fra 4 509 mill. kr. i januar—september 1973 til 3 015 mill. kr. i januar—september 1974, dvs. med 33 prosent. Utførselen av skip i alt økte fra 3 332 mill. kr. til 4 286 mill. kr. (29 prosent). Eksportverdien av nye skip steg fra 642 mill. kr. til 1 273 mill. kr. (98 prosent).

Medregnet skip steg importoverskottet fra 6 651 mill. kr. i 1.—3. kvartal 1973 til 8 670 mill. kr. i samme periode i 1974, eller med 30 prosent. Holdes innførselen av skip og utførselen av eldre skip utenfor, steg importoverskottet fra 4 832 mill. kr. til 8 668 mill. kr. (79 prosent).

Kvartalsvise verdi-, volum- og pristall (uten skip) for innførselen og utførselen er gitt i tabell 14. Tabellen viser at det var en rekordartet prisstigning som var den vesentligste årsak til den uvanlig sterke øking i import- og eksportverdiene fra januar—september 1973 til samme periode i 1974. Importprisene steg gjennomsnittlig med 26 prosent. Stigningen var sterkest i 2. og 3. kvartal. Eksportprisene steg i gjennomsnitt med 30 prosent, dvs. noe sterkere enn importprisene. I 3. kvartal 1974 var stigningstakten kommet opp i 36 prosent sammenliknet med 3. kvartal i 1973. Importvolumet viste svakt avtakende vekst gjennom de tre første kvartalene av 1974. For 1.—3. kvartal under ett var økingen over året likevel 14 prosent. Eksportvolumet viste moderat vekst i 1. og 2. kvartal og nedgang i 3. kvartal sammenliknet med de tilsvarende kvartaler i 1973. For 1.—3. kvartal under ett var volumøkingen bare 2 prosent. Indeksen for bytteforholdet som lå på om lag 100 gjennom hele 1973 og 1. halvår 1974, steg til 107 i 3. kvartal (1970 = 100).

Tabell 15. *Pristall for vareinnførselen.*

1970 = 100

SITC	Varegruppe	1973				1974		
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
0	Matvarer og levende dyr	116	120	133	148	151	152	177
04	Korn og kornvarer	120	117	133	185	215	205	218
041	Hvete	130	128	164	212	268	278	280
05	Frukt og grønnsaker	107	118	115	126	115	121	133
051	Frisk frukt	107	118	120	125	103	111	122
06	Sukker, sukkervarer og honning	175	187	190	190	223	288	336
07	Kaffe, te, kakao, krydderier	98	97	101	109	112	111	118
071	Kaffe	102	98	100	105	110	105	106
1	Drikkevarer og tobakk	103	107	110	112	109	112	114
2	Råvarer, ikke spiselige, unntatt brensels-stoffer	104	104	106	118	129	138	146
22	Oljefrø, -nøtter og -kjerner	98	102	138	163	187	208	173
24	Tømmer, trelast og kork	110	109	119	127	144	112	165
242	Rundtømmer og rått tilskåret tømmer	106	101	106	105	121	144	152
25	Papirmasse og -avfall	85	80	92	108	114	144	178
26	Tekstilfibrer og -avfall	116	116	113	123	137	149	153
27	Rå gjødningsstoffer, rå mineraler	115	110	109	115	154	159	169
28	Malmer og avfall av metall	105	105	98	99	111	127	124
3	Brenselsstoffer, smørefett, elektrisk strøm, gass	111	114	118	174	260	286	280
32	Kull, koks og briketter	119	123	118	123	127	132	153
33	Mineralolje og mineraloljeprodukter	110	113	119	179	276	308	300
331	Mineralolje, rå	104	107	109	153	268	337	339
332	Mineraloljeprodukter	117	121	126	203	285	270	261
4	Dyre- og plantefett, -olje og voks	83	100	125	123	163	159	177
5	Kjemikalier	101	100	102	108	126	142	145
51	Kjemiske grunnstoffer og forbindelser	93	89	93	101	118	134	132
513	Kjemiske grunnstoffer, uorganiske oksyder og halogenider	88	82	84	88	92	102	101
53	Farge- og garvestoffer	104	102	110	118	125	133	138
54	Medisinske og farmasøytiske produkter	133	141	125	135	156	142	163
58	Plast, regenerert cellulose og kunstharpikser	100	99	105	111	139	160	168
6	Bearbeidde varer, hovedsakelig gruppert etter materiale	103	105	109	112	117	129	137
62	Gummivarer	102	105	105	107	109	118	122
63	Varer av tre og kork, unntatt møbler	107	110	113	115	127	130	140
64	Papir og papp og varer derav	106	104	103	111	117	129	144
65	Tekstilgarn, -stoffer og -varer	108	108	108	111	116	126	129
651	Tekstilgarn og -tråd	102	104	101	105	116	128	132
652	Vevnader av bomull	114	110	111	117	127	137	143
653	Vevn. av andre materialer enn bomull	108	104	107	108	111	114	121
657	Golvbelegg, veggtepper m.v.	102	107	103	104	104	114	109
66	Varer av ikke-metalliske mineraler	109	111	115	116	114	122	124
664	Glass	103	107	108	105	105	106	102
67	Jern og stål	100	102	110	115	120	133	152
673	Jern- og stålstenger, vinkel- og profilstål, valsetråd av jern eller stål	94	97	111	118	125	138	151
674	Universaljern og -stål, plater av jern og stål	103	104	107	114	122	133	151
675	Bånd av jern eller stål	101	113	121	125	132	137	142
678	Rør og -deler av jern eller stål	97	99	120	118	114	133	162
68	Metaller, unntatt jern og stål	85	89	95	101	112	134	123

(Fortsettes)

Tabell 15 (forts.). *Pristall for vareinnførselen.*
1970 = 100

SITC	Varegruppe	1973				1974		
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
682	Kopper	76	85	97	106	118	137	124
684	Aluminium	93	86	89	91	95	108	109
69	Varer av uedle metaller i.e.n.	112	115	119	115	115	124	132
7	Maskiner og transportmidler	111	113	114	117	117	123	123
71	Maskiner, ikke-elektriske	106	105	106	107	112	118	119
712	Landbruksmaskiner og -redskap	111	110	104	113	114	119	132
714	Kontormaskiner	79	78	76	73	72	76	76
72	Elektriske maskiner, apparater og materiell	107	116	112	112	113	119	120
722	Elektriske kraftmaskiner og bryteranlegg	118	118	113	104	109	112	118
724	Telekommunikasjonsapparater	112	121	119	119	117	122	127
725	Elektriske husholdningsartikler	115	110	120	120	121	124	125
73	Transportmidler, unntatt skip	125	124	127	131	131	133	136
732	Motorkjøretøyer	125	125	127	130	131	134	135
8	Forskjellige ferdige varer	114	115	115	119	118	124	129
82	Møbler	109	109	109	111	113	127	129
84	Klær og hodeplagg	115	116	117	126	123	130	132
85	Skotøy	105	101	122	119	110	106	125
86	Instrumenter, fotografiske og optiske artikler, ur	127	125	116	116	117	119	123
89	Forskjellige ferdige varer	110	114	113	115	118	127	129
891	Musikkinstrumenter, apparater til opptak og gjengivelse av lyd og deler til disse	108	112	109	111	109	113	116
0–9	I alt unntatt skip	108	109	112	122	132	141	145
	Av dette:							
0–1	Matvarer, drikkevarer, tobakk	115	118	130	144	147	148	167
2–4	Råvarer, unntatt brenselsstoffer	103	104	106	118	129	139	148
3	Brenselsstoffer	111	114	118	174	260	286	280
5–9	Bearbeidde varer, unntatt matvarer, drikkevarer, tobakk	107	109	111	115	119	128	131

Innførselen av viktigere varer

Innførselsverdien fordelt på varer til konsum, investering og vareinnsats er gitt i tabell 17. Av en totalverdi på 33 449 mill. kr. i januar—september 1974 gikk 19 prosent til konsum, 25 prosent til investering (17 prosent når skipsimporten ikke regnes med) og 56 prosent til vareinnsats. De tilsvarende tall for januar—september 1973 var henholdsvis 22 prosent, 32 prosent (18 prosent) og 46 prosent.

Sammenliknet med samme tidsrom i 1973 økte verdien av innførselen til konsum med 19 prosent. Alle de viktigste konsumvarene viste verdiøking. For brensel og mineralolje ble det registrert en verdiøking på hele 86 prosent. Matvarer og drikkevarer hadde en verdiøking på 15 prosent. Importverdien av kjemiske produkter steg med 33 prosent, vesentlig på grunn av sterk verdistigning for medisinske og farmasøytiske produkter. Transportmidler (vesentlig personbiler) hadde en relativt svak verdistigning (6 prosent).

Importverdien av investeringsvarer under ett var om lag uendret fra 1.—3. kvartal 1973 til samme periode i 1974. Det var nedgang i importverdien av skip over 100 br.tonn på 33 prosent, mens andre investeringsvarer viste stigning med 39 prosent. Det var en verdiøking på 36 prosent for maskiner og apparater, 54 prosent for fly og 19 prosent for lastebiler og varebiler.

Verdien av importen til vareinnsats lå i 1.—3. kvartal 1974 gjennomsnittlig 58 prosent over

Tabell 16. *Pristall for vareutførselen*

SITC	Varegruppe	1973				1974		
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
0	Matvarer og levende dyr	132	145	155	168	179	168	160
02	Meierivarer og egg	136	143	143	123	146	141	148
03	Fisk og fiskevarer	136	142	144	162	176	168	183
031	Fisk, fersk, kjølt, fryst, tørket, saltet eller røykt	139	147	151	172	188	177	201
032	Fiskehermetikk o.a. bearbeidd fisk	128	128	123	136	142	145	142
08	Fôrstoffer for dyr	125	159	192	211	207	186	129
1	Drikkevarer og tobakk	102	103	105	104	106	105	116
2	Råvarer, ikke spiselige, unntatt brenselsstoffer	106	110	114	122	134	147	163
21	Huder og skinn	166	159	156	174	174	169	149
24	Tømmer, trelast og kork	114	126	140	148	173	183	192
25	Papirmasse og -avfall	92	94	104	111	126	145	185
26	Tekstilfibrer og -avfall	143	146	145	143	156	191	210
27	Rå gjødningsstoffer og rå mineraler	104	105	105	108	115	117	120
28	Malmer og avfall av metall	99	108	112	117	123	135	132
3	Brenselsstoffer, smørefett, elektr. strøm og gass	102	101	101	159	274	286	274
33	Mineralolje og mineraloljeprodukter	102	106	117	162	293	313	290
4	Dyre- og plantefett, -olje og voks	89	93	113	129	157	181	205
41	Dyrefett og -oljer	84	90	111	133	141	166	190
43	Bearbeidd dyre- og plantefett, -olje og voks	97	97	117	128	160	188	206
5	Kjemikalier	101	102	107	113	129	147	166
51	Kjemiske grunnstoffer og forbindelser	96	102	104	112	124	145	163
53	Farge- og garvestoffer	106	107	113	119	144	154	153
56	Kunstgjødsel	100	100	110	113	123	136	175
58	Plast, regenerert cellulose og kunstharpikser	99	99	103	112	142	165	167
6	Bearbeidde varer hovedsakelig gruppert etter materiale	97	98	100	104	115	125	139
61	Lær, lærvarer og beredte pelsskinn	136	139	139	126	144	135	110
62	Gummivarer	109	110	116	118	122	131	149
63	Varer av tre og kork, unntatt møbler	99	104	106	103	113	120	123
64	Papir og papp og varer derav	104	106	110	114	133	151	174
65	Tekstilgarn, -stoffer og -varer	107	108	114	116	125	132	135
651	Tekstilgarn og -tråd	103	106	110	117	122	127	132
66	Varer av ikke metalliske mineraler	121	118	124	130	149	160	157
67	Jern og stål	102	105	112	114	121	132	163
671	Råjern, speiljern, jernsvamp, pulverisert jern og stål og ferrolegeringer	98	99	105	106	116	127	173
673	Jern- og stålstenger, vinkel- og profilstål, valsetråd av jern og stål	105	111	124	132	137	150	148
674	Universaljern og -stål, pl. av jern og stål	111	117	119	123	133	140	149
68	Metaller unntatt jern og stål	88	87	88	93	101	110	115
682	Kopper	81	93	102	103	117	132	100
683	Nikkel	103	98	91	87	98	98	109
684	Aluminium	80	80	83	89	94	104	113
686	Sink	120	124	134	158	181	203	206
69	Varer av uedle metaller	114	116	116	120	127	138	154
7	Maskiner og transportmidler	126	132	131	123	133	136	158
71	Maskiner, ikke-elektriske	130	150	146	116	132	148	186
72	Elektriske maskiner, apparater og materiell	113	109	114	113	123	122	133

(Fortsettes)

Tabell 16 (forts.). *Pristall for vareutførselen*

SITC	Varegruppe	1973 1. kv.	1973 2. kv.	1973 3. kv.	1973 4. kv.	1974 1. kv.	1974 2. kv.	1974 3. kv.
724	Telekommunikasjonsapparater	105	102	110	106	110	107	115
725	Elektriske husholdningsapparater	108	109	113	117	122	127	126
73	Transportmidler unntatt skip	146	141	139	159	158	144	157
8	Forskjellige ferdige varer	113	114	116	116	127	133	138
82	Møbler	128	125	126	127	139	140	143
84	Klær og hodeplagg	121	130	128	129	133	143	145
89	Forskjellige ferdigvarer	107	107	109	113	125	134	139
0–9	I alt unntatt skip	106	110	114	119	133	142	155
	Av dette:							
0+1	Matvarer, drikkevarer, tobakk	132	145	154	167	178	167	159
2+4	Råvarer, unntatt brenselsstoffer	103	108	114	123	138	152	168
3	Brenselsstoffer	102	101	101	159	274	286	274
5–9	Bearbeidde varer unntatt matvarer, drikkevarer og tobakk	103	106	108	110	121	131	145

nivået i samme periode i 1973. Alle varegrupper viste verdiøking, som varierte fra 16 prosent for malmer og avfall av metall til 137 prosent for brensel og mineralolje. For andre verdimessig viktige varegrupper var verdiøkingen 69 prosent for jern og stål, 57 prosent for kjemiske produkter og 27 prosent for maskiner, transportmidler og instrumenter.

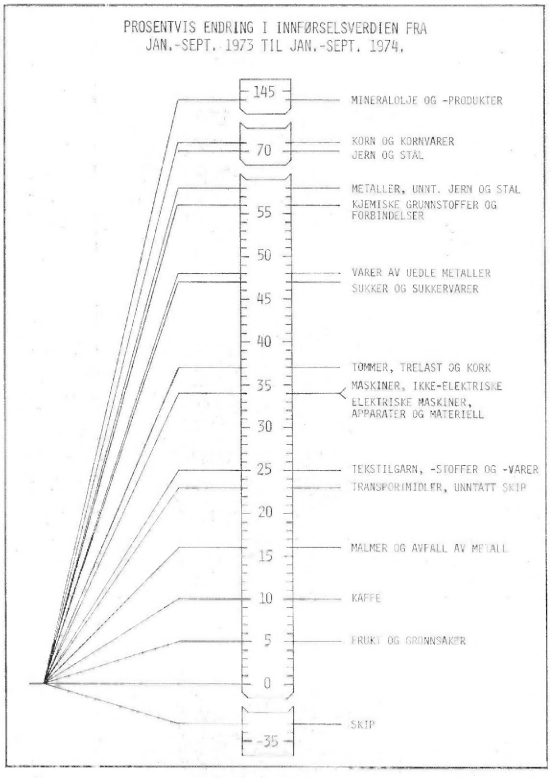

Fig. 8.

Prosentvis endring i innførselsverdi, volumtall og pristall for en del viktige varegrupper og for totalimporten (uten skip) er gitt i tabell 18.

Importprisene steg særlig sterkt for hvete, sukker, mineralolje og mineraloljeprodukter, men det var nedgang i importert kvantum for disse varene. Andre varegrupper med betydelig prisstigning var kjemiske grunnstoffer og forbindelser, råstoffer for plastindustrien, papir og papp, jern og stål og andre metaller. Verdiøkingen på 70 prosent for jern og stål skyldtes like meget økt volum som høyere priser. Det ble registrert stor volumøking for varer av metaller, maskiner og møbler, men prisstigningen for disse varegruppene var relativt lav. (Se også tabellene 14 og 15.)

Utførselen av viktigere varer

Den sterke veksten i utførselsverdien fra januar—september 1973 til samme periode 1974 gjaldt i første rekke papirmasse, mineraloljeprodukter, papir og papp, metaller, maskiner og apparater og nye skip, men også eksportverdien for fisk og fiskevarer, dyre- og plantefett, kjemiske grunnstoffer, plast og transportmidler unntatt skip, viste til dels betydelig stigning. Verdien av fôrstoffer viste derimot nedgang fra året før.

Utførselen av papirmasse viste en verdiøking på om lag 50 prosent. Volumtallet for denne

Tabell 17. *Innførselsverdien av varer til konsum, investering og vareinnsats*

	Jan.—sept. 1973 Mill. kr.	Jan.—sept. 1974 Mill. kr.	Endring Mill. kr.	Prosentvis endring
Konsum	5 517	6 547	+ 1 030	+ 19
Av dette:				
Matvarer og drikkevarer	1 197	1 381	+ 184	+ 15
Brensel, mineralolje	86	160	+ 74	+ 86
Kjemiske produkter	357	474	+ 117	+ 33
Tekstilgarn, -stoffer, klær og sko	1 422	1 616	+ 194	+ 14
Maskiner, apparater, instrumenter	565	696	+ 131	+ 23
Transportmidler (vesentlig personbiler)	840	894	+ 54	+ 6
Investering	8 299	8 286	— 13	— 0
Varer utenom skip:	3 790	5 271	+ 1 481	+ 39
Av dette:				
Maskiner, apparater, instrumenter	2 760	3 759	+ 999	+ 36
Fly	144	222	+ 78	+ 54
Lastebiler og varebiler	263	312	+ 49	+ 19
Skip over 100 br.tonn	4 509	3 015	— 1 494	— 33
Vareinnsats	11 809	18 616	+ 6 807	+ 58
Av dette:				
Korn og kornvarer	312	558	+ 246	+ 79
Oljefrø, -nøtter og -kjerner	201	417	+ 216	+ 107
Tømmer og trelast	281	382	+ 101	+ 36
Malmer og avfall av metall	1 064	1 230	+ 166	+ 16
Brensel, mineralolje	1 695	4 023	+ 2 328	+ 137
Kjemiske produkter	1 673	2 628	+ 955	+ 57
Tekstilgarn, -stoffer og -varer	513	703	+ 190	+ 37
Jern og stål	1 414	2 395	+ 981	+ 69
Andre metaller	497	785	+ 288	+ 58
Metallvarer	469	696	+ 227	+ 48
Maskiner, transportmidler, instrumenter	1 528	1 936	+ 408	+ 27
I alt uten skip	21 116	30 434	+ 9 318	+ 44
I alt med skip	25 625	33 449	+ 7 824	+ 31

gruppen gikk ned med 4 prosent, mens pristallet steg med hele 56 prosent. Mekanisk tremasse og bleikt sulfittcellulose viste størst verdiøking.

For gruppen mineraloljeprodukter viste eksportverdien en øking på hele 456 mill. kr., eller 160 prosent. Hele stigningen var resultatet av høyere eksportpriser; pristallet for denne gruppen økte med 172 prosent, mens volumtallet viste en nedgang på 4 prosent.

For papir og papp og varer derav steg utførselen i verdi med hele 587 mill. kr., eller 55 prosent. Pristallet for gruppen viste en stigning på 42 prosent og volumtallet økte med 8 prosent. Det var særlig avispapir og skrive- og trykkpapir som viste verdiøking.

For gruppen jern og stål steg utførselen i verdi med 506 mill. kr., eller 40 prosent. Pristallet viste en stigning på 29 prosent, mens volumtallet for gruppen økte med 7 prosent. Størst vekt hadde økingen i eksporten av ferrolegeringer.

For metaller, unntatt jern og stål, viste eksportverdien en øking på 680 mill. kr. eller 25 prosent. Hele stigningen i eksportverdien var resultatet av høyere eksportpriser. Volumtallet for denne gruppen under ett viste liten endring

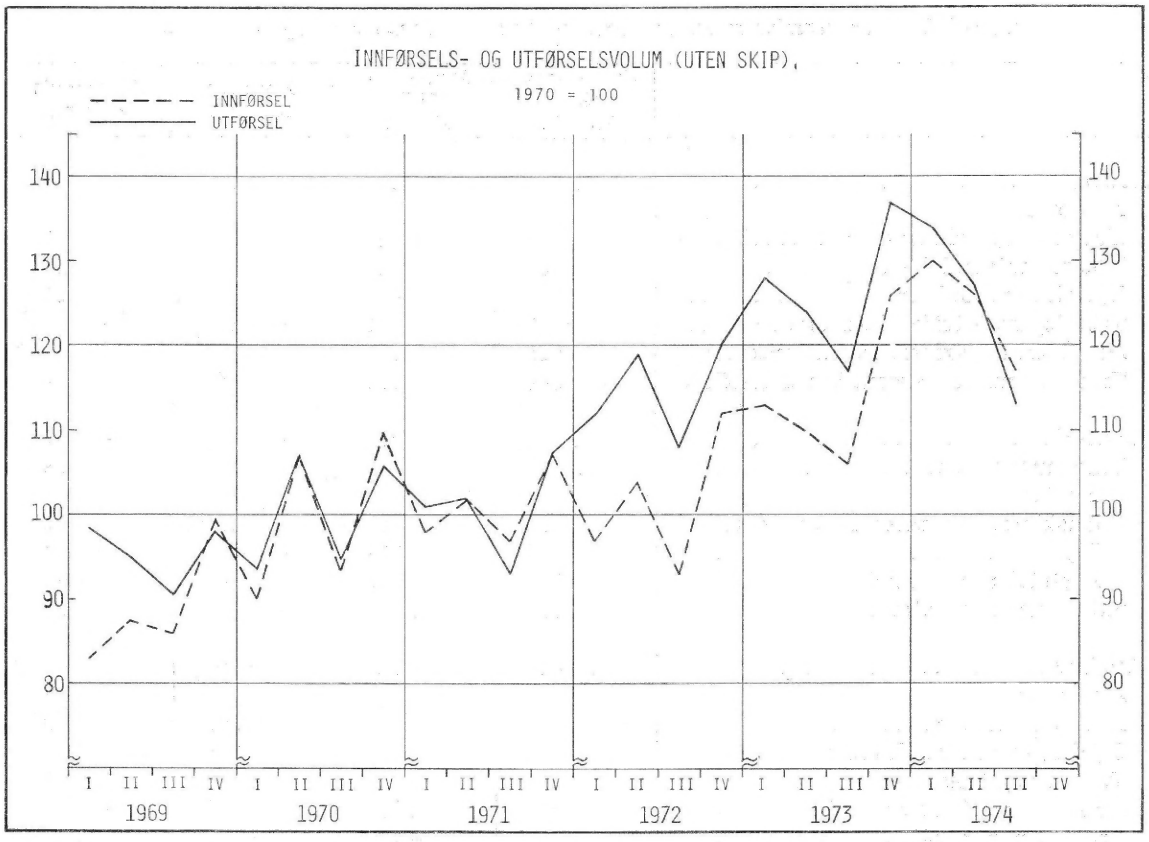

Fig. 9.

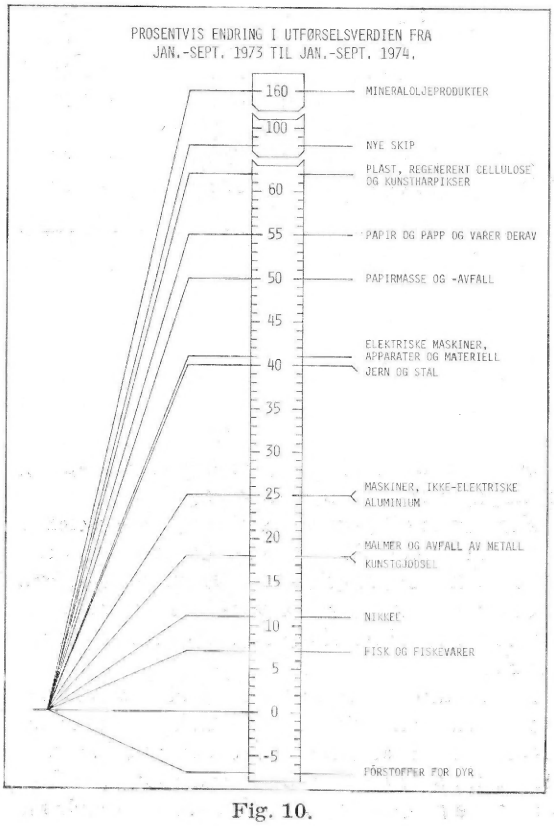

Fig. 10.

fra januar—september året før. Det var særlig aluminium som viste stor verdiøking.

Prosentvis endring i utførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1973 til januar—september 1974 for de viktigste varegrupper er gitt i tabell 19 (se også figur 10).

Utenrikshandelens fordeling på land

Utenrikshandelens fordeling på land fra 1970 fram til januar—september 1974 er vist i tabell 20. I tallene er handelen med skip regnet med.

De nordiske lands andel av innførselsverdien gikk opp fra 26,5 prosent i januar—september 1973 til 27,0 prosent i samme tidsrom 1974. Nordens andel av vår utførsel gikk samtidig opp fra 25,4 prosent til 28,6 prosent.

Sverige var i 1974 både vår klart viktigste vareleverandør og vårt viktigste kundeland. Verdien av innførselen derfra økte med 1 969 mill. kr. (44 prosent) fra januar—september 1973 til samme tidsrom 1974. Regnet uten skip utgjorde økingen 1 304 mill. kr. eller 35 prosent. Importen av nye skip økte fra 702 mill. kr. til 1 222 mill. kr. Blant de varegrupper som viste størst verdistigning var korn og kornvarer, metaller, metallvarer og maskiner og apparater. Den samlede eksport til Sverige steg fra 2 840 mill. kr. i de tre første kvartaler 1973 til 4 246

Tabell 18. *Endring i innførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1973 til januar—september 1974*

Varegruppe	Innførsels-verdi Jan.—sept. 1974 Mill. kr.	Endring			
			Prosent		
		Mill. kr.	Verdi-indeks	Volum-indeks	Pris-indeks
Korn og kornvarer	623	+ 259	+ 71	— 2	+ 76
Hvete	219	+ 94	+ 77	— 15	+ 108
Frukt og grønnsaker	469	+ 21	+ 5	— 2	+ 7
Frisk frukt	274	+ 6	+ 2	+ 6	— 4
Sukker og sukkervarer	349	+ 111	+ 47	— 6	+ 55
Kaffe, te, kakao m.v.	405	+ 60	+ 17	+ 2	+ 14
Kaffe	295	+ 29	+ 10	+ 4	+ 7
Tømmer, trelast og kork	384	+ 102	+ 37	+ 12	+ 21
Malmer og avfall av metall	1 230	+ 166	+ 16	–	+ 17
Mineralolje og -produkter	3 913	+ 2 311	+ 144	— 7	+ 158
Kjemiske grunnstoffer og forb.	1 281	+ 463	+ 56	+ 12	+ 39
Plast, regenerert cellulose og kunst-harpikser	804	+ 333	+ 70	+ 13	+ 51
Papir og papp og varer derav	420	+ 120	+ 40	+ 13	+ 24
Tekstilgarn, -stoffer og -varer	1 157	+ 223	+ 25	+ 9	+ 14
Tekstilgarn og -tråd	260	+ 57	+ 29	+ 6	+ 22
Jern og stål	2 402	+ 984	+ 70	+ 31	+ 30
Metaller, unntatt jern og stål	784	+ 287	+ 58	+ 15	+ 37
Varer av uedle metaller	974	+ 308	+ 48	+ 37	+ 7
Maskiner, ikke-elektriske	3 576	+ 912	+ 34	+ 21	+ 9
Elektriske maskiner, apparater og materiell	2 044	+ 514	+ 34	+ 26	+ 4
Transportmidler, unntatt skip	2 165	+ 397	+ 23	+ 15	+ 6
Møbler	288	+ 79	+ 37	+ 23	+ 12
Klær og hodeplagg	987	+ 147	+ 18	+ 6	+ 10
Fottøy	236	+ 33	+ 16	+ 12	+ 5
I alt uten skip	30 434	+ 9 318	+ 44	+ 14	+ 26
Skip	3 015	— 1 494	— 33	..	..
I alt med skip	33 449	+ 7 824	+ 31	..	..

mill. kr. i samme periode 1974, dvs. en stigning på om lag 50 prosent. Varegrupper som viste særlig sterk verdiøking var mineralolje og mineraloljeprodukter, elektrisk strøm, metaller og maskiner og apparater.

Norges innførsel fra Danmark i de tre første kvartaler i 1974 økte med 144 mill. kr. (9 prosent) i forhold til samme tidsrom 1973. Det var ingen innførsel av nye skip fra Danmark i 1974 mens det for januar—september 1973 var en innførsel på 212 mill. kr. Utførselen til Danmark økte med 469 mill. kr., eller med 34 prosent. Av dette utgjorde stigningen i eksport av nye skip 139 mill. kr.

For de nordiske land under ett gikk importen opp med 2 218 mill. kr. (33 prosent) fra januar—september 1973 til samme tidsrom 1974, mens eksporten økte med hele 2 263 mill. kr. (47 prosent). Holdes skip utenfor, var importøkingen 1 916 mill. kr. (34 prosent) og eksportøkingen 1 822 mill. kr. (39 prosent). Regnet uten skip var det således en øking i importoverskottet på 94 mill. kr.

Varebyttet med Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) viste et innførselsoverskott på 2 441 mill. kr. i januar—september 1974. Skipsimporten utgjorde 1 385 mill. kr. og skipseksporten bare 414 mill. kr. Regnet uten skip var innførselsoverskottet således 1 470 mill. kr. I de tre første kvartaler 1974 kom 25,0 prosent av

Tabell 19. *Endring i utførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1973 til januar—september 1974*

Varegruppe	Utførselsverdi jan.—sept. 1974 Mill. kr.	Endring			
			Prosent		
		Mill. kr.	Verdiindeks	Volumindeks	Prisindeks
Fisk og fiskevarer	1 491	+ 110	+ 7	— 14	+ 24
Fisk, fersk, saltet og tørket	1 160	+ 81	+ 8	— 17	+ 28
Fiskehermetikk o. a. bearbeidd fisk	331	+ 28	+ 9	— 4	+ 13
Fôrstoffer for dyr	675	— 49	— 7	— 15	+ 9
Papirmasse og -avfall	924	+ 308	+ 50	— 4	+ 56
Mekanisk papirmasse	322	+ 121	+ 61	+ 10	+ 45
Sulfittcellulose	305	+ 112	+ 58	–	+ 57
Malmer og avfall av metall	505	+ 78	+ 18	— 4	+ 23
Jernmalm, slig og konsentrat	180	–	–	— 6	+ 7
Mineralolje, rå og delvis raffinert	332	+ 164	+ 85	— 34	+ 180
Mineraloljeprodukter	742	+ 456	+ 160	— 4	+ 172
Dyre- og plantefett, -olje og voks	434	+ 106	+ 32	— 27	+ 81
Kjemiske grunnstoffer og forbindelser	688	+ 263	+ 62	+ 13	+ 43
Kunstgjødsel	487	+ 76	+ 18	— 11	+ 35
Plast, regenerert cellulose og kunstharpikser	429	+ 165	+ 62	+ 3	+ 57
Papir og papp og varer derav	1 657	+ 587	+ 55	+ 8	+ 42
Avispapir	470	+ 143	+ 43	+ 3	+ 40
Tekstilgarn, -stoffer og -varer	302	+ 63	+ 26	+ 5	+ 19
Jern og stål	1 784	+ 506	+ 40	+ 7	+ 29
Ferromangan	299	+ 125	+ 71	+ 43	+ 21
Andre ferrolegeringer	782	+ 288	+ 58	+ 9	+ 44
Stangstål, profilstål m. v.	248	+ 26	+ 12	— 13	+ 27
Metaller, unntatt jern og stål	3 392	+ 680	+ 25	+ 1	+ 23
Kopper	334	+ 85	+ 29	–	+ 29
Nikkel	669	+ 72	+ 11	+ 7	+ 4
Aluminium	1 946	+ 390	+ 25	— 3	+ 27
Sink	196	+ 59	+ 42	— 9	+ 58
Varer av uedle metaller	498	+ 84	+ 22	+ 2	+ 20
Maskiner, ikke-elektriske	1 324	+ 268	+ 25	+ 16	+ 8
Elektriske maskiner, apparater og materiell	1 094	+ 317	+ 41	+ 26	+ 13
Elektriske motorer, generatorer, transformatorer	239	+ 74	+ 45	+ 37	+ 6
Telekommunikasjonsapparater	331	+ 86	+ 23	+ 29	+ 5
Elektriske husholdningsapparater	269	+ 60	+ 28	+ 14	+ 14
Transportmidler, unntatt skip	523	+ 120	+ 30	+ 22	+ 7
Transportmidler, unntatt eldre skip	1 796	+ 751	+ 72	..	..
Møbler	176	+ 20	+ 13	+ 1	+ 12
I alt uten skip	20 493	+ 4 851	+ 31	+ 2	+ 30
Nye skip	1 273	+ 631	+ 98	..	..
Eldre skip	3 013	+ 323	+ 12	..	..
I alt medregnet nye skip	21 766	+ 5 482	+ 34	..	..
I alt medregnet nye og eldre skip	24 779	+ 5 805	+ 31	..	..

Tabell 20. *Innførselen og utførselen (medregnet skip) etter land. Prosent*

	Innførsel						Utførsel					
	1970	1971	1972	1973	Jan.-sept. 1973	Jan.-sept. 1974	1970	1971	1972	1973	Jan.-sept. 1973	Jan.-sept. 1974
Nordiske land	28,8	28,0	28,6	26,7	26,5	27,0	26,2	27,5	26,0	25,9	25,4	28,6
Danmark	6,2	6,4	6,8	6,4	6,5	5,4	7,2	7,4	7,2	7,6	7,4	7,5
Finland	2,4	2,3	3,0	2,9	2,6	2,2	2,5	2,7	2,6	2,5	2,4	3,2
Island	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,8	0,7	0,8
Sverige	20,1	19,2	18,7	17,3	17,3	19,2	16,2	17,0	15,8	15,0	14,9	17,1
EF	24,8	24,5	26,3	45,2	45,4	42,4	29,7	27,5	23,8	47,4	47,3	45,5
Danmark	.	.	.	6,4	6,5	5,4	.	.	.	7,6	7,4	7,5
Belgia; Luxembourg	2,4	2,4	2,9	2,7	2,8	2,9	2,1	2,3	1,8	1,7	1,7	2,0
Frankrike	2,9	2,8	3,7	5,0	5,2	3,3	3,6	4,5	3,2	3,2	3,3	3,4
Irland	.	.	.	0,1	0,1	0,1	.	.	.	0,3	0,3	0,3
Italia	1,9	2,2	1,7	1,4	1,4	1,6	2,8	2,2	3,1	2,2	2,2	2,6
Nederland	3,3	3,0	4,3	5,3	4,9	4,3	3,3	3,0	3,2	3,4	3,3	3,9
Storbritannia og Nord-Irland	.	.	.	10,3	10,9	10,3	.	.	.	18,0	17,5	15,1
Vest-Tyskland	14,4	14,2	13,7	14,0	13,6	14,5	17,9	15,5	12,5	11,0	11,6	10,6
Irland	0,1	0,1	0,1	.	.	.	0,3	0,4	0,2	.	.	.
Storbritannia og Nord-Irland	12,3	12,0	11,7	.	.	.	17,9	18,7	18,9	.	.	.
EFTA[1]	44,5	43,7	44,2	23,8	23,6	25,0	46,5	48,8	47,4	20,5	20,4	23,8
OECD[2]	87,0	84,4	86,8	87,1	87,0	84,4	87,2	88,1	85,5	81,7	81,1	80,6
Europeiske OECD-land	70,6	69,1	71,6	69,9	69,8	68,1	80,2	79,4	76,1	73,5	72,5	73,0
Sambandsstatene	7,3	6,0	6,0	6,1	5,4	8,1	5,7	7,0	7,2	5,3	5,6	5,0
Canada	4,7	4,6	3,5	3,0	3,3	3,0	0,5	0,7	1,0	1,3	1,4	0,9
Japan	4,4	4,7	5,2	7,7	8,1	4,8	0,8	0,8	0,8	1,2	1,2	1,1
Australia	.	.	0,5	0,4	0,4	0,4	.	.	0,4	0,4	0,4	0,5
Øst-Europa[3]	2,2	4,0	3,1	2,9	2,8	2,6	2,5	2,4	2,9	3,0	3,0	3,2
Utviklingsland[4]	9,6	10,2	8,8	8,7	8,6	12,1	8,3	7,4	9,8	13,8	14,2	13,4
I Afrika	2,2	2,3	1,6	1,3	1,3	2,2	3,6	2,9	4,4	7,9	8,6	5,2
I Asia	3,0	2,4	3,4	3,8	3,6	6,4	1,7	1,8	2,4	2,6	2,6	4,2
Andre	4,4	5,5	3,8	3,6	3,7	3,5	3,0	2,7	3,0	3,3	3,0	4,0

[1] Omfatter for årene 1968—1972 Danmark, Finland, Island, Sverige, Portugal, Storbritannia, Sveits og Østerrike. [2] Land tilsluttet Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling. [3] Albania, Bulgaria, Polen, Romania, Sovjetunionen, Tsjekkoslovakia, Øst-Tyskland og Ungarn. [4] Afrika unntatt Sør-Afrika, Asia unntatt Israel, Japan og Kina, Nord- og Sør-Amerika unntatt Sambandsstatene og Canada, Oseania unntatt Australia og New Zealand.

samlet norsk import fra dette området, mens eksportandelen i samme periode året før var på 23,8 prosent.

Verdien av importen fra Det europeiske fellesskap (EF) var i alt 14 167 mill. kr. i januar—september 1974, eller en øking på 22 prosent fra samme periode i 1973. Eksportverdien var samtidig 11 265 mill. kr., dvs. en øking på 26 prosent. Importoverskottet var 2 902 mill. kr. i de tre første kvartalene i 1974. Når skip holdes utenfor, var importoverskottet 3 397 mill. kr. Skipsimporten var 536 mill. kr. Eksporten av nye skip var 701 mill. kr. og eksporten av eldre skip 331 mill. kr. Områdets andel av importverdien var 42,4 prosent i januar—september 1974. Eksportandelen i samme periode var 45,5 prosent.

Verdien av importen fra Storbritannia i de tre første kvartalene i 1974 var 3 438 mill. kr. Dette var en øking på 23 prosent fra samme periode i 1973. Eksportverdien økte samtidig med 13 prosent til 3 748 mill. kr. Eksportoverskottet gikk ned fra 533 mill. kr. til 310 mill. kr. Importen av skip var bare 10 mill. kr. i januar—

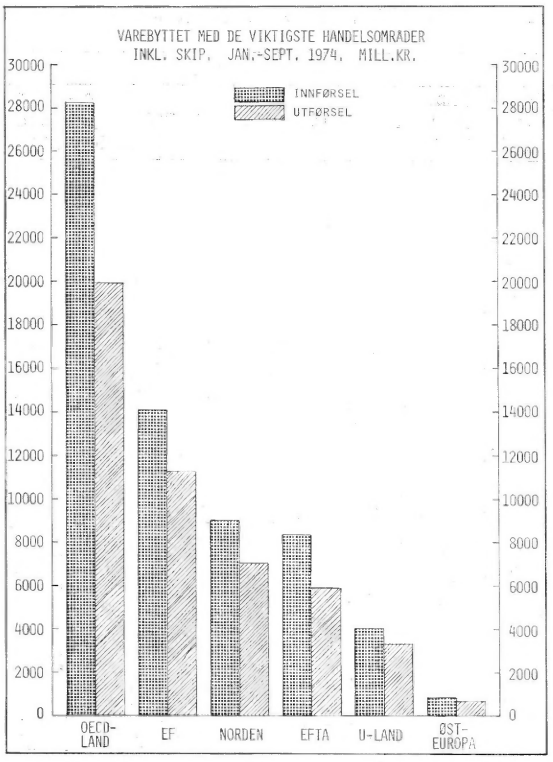

Fig. 11.

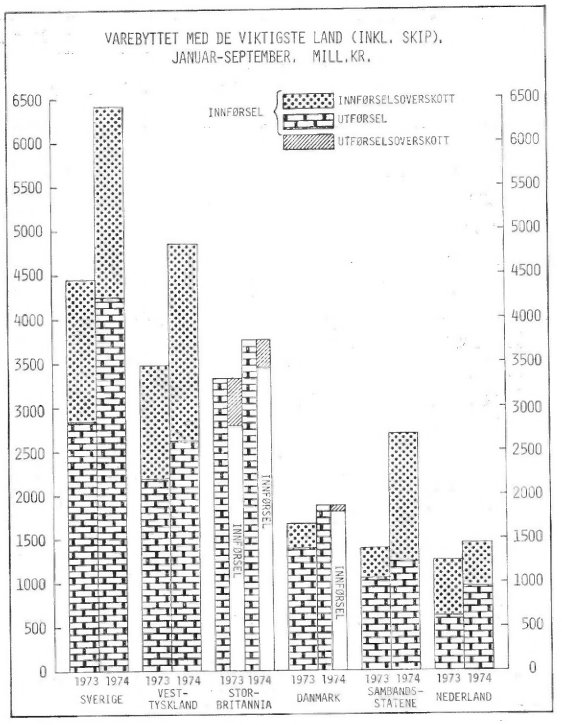

Fig. 12.

september 1974, mens det ble solgt nye skip for 252 mill. kr. og eldre skip for 113 mill. kr.

I varebyttet med Vest-Tyskland steg importverdien totalt fra 3 476 mill. kr. til 4 844 mill. kr. (39 prosent). Eksportverdien gikk samtidig opp fra 2 197 mill. kr. til 2 623 mill. kr. (19 prosent). Importoverskottet i de tre første kvartaler i 1974 ble 2 221 mill. kr. Norge importerte skip fra Vest-Tyskland for 327 mill. kr. og eksporterte nye skip for 98 mill. kr.

Også importen fra flere av de andre EF-land økte betydelig. Holdes skip utenfor, økte importverdien fra Belgia og Luxembourg med 37 prosent, fra Italia med 48 prosent og fra Nederland med 62 prosent. Eksporten, regnet uten skip, økte med 50 prosent til Belgia og Luxembourg, 30 prosent til Frankrike, 45 prosent til Italia og 47 prosent til Nederland.

I alt 84 prosent av Norges samlede import i januar—september 1974 kom fra land tilsluttet OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling), og 68 prosent fra europeiske OECD-land. Av den totale eksportverdi gikk 81 prosent til OECD-land, herav 73 prosent til europeiske OECD-land (se tabell 20).

Av OECD-land utenfor Europa er Sambandsstatene Norges viktigste handelspartner. I årets ni første måneder lå importverdien 94 prosent høyere enn i samme periode i 1973. Den store verdiøkingen kan for en vesentlig del føres tilbake til import av to oljeboringsplattformer og større import av maskiner og apparater, kjemiske produkter og oljefrø. Tilsvarende stigningsrate for eksporten var 17 prosent. I varebyttet med Canada ble det registrert en importøking på 17 prosent. Eksportverdien gikk ned med 19 prosent vesentlig som følge av svikt i nikkeleksporten.

Av importen fra Japan på 1 620 mill. kr. utgjorde skipsimporten 942 mill. kr. I forhold til samme periode i 1973 viste varebyttet uten skip en stigning på 31 prosent for importen og 27 prosent for eksporten.

Utviklingslandenes andel av Norges import medregnet skip utgjorde 12,1 prosent i januar—september 1974 (8,7 prosent i året 1973). Utførselens andel var samtidig 13,4 prosent (13,8 prosent i året 1973). Sammenliknet med januar—september 1973 økte importen fra utviklingslandene fra 2 193 mill. kr. til 4 062 mill. kr. (85 prosent), hvorav det meste skyldtes økte oljepriser. Eksporten til utviklingslandene steg fra 2 699 mill. kr. til 3 318 mill. kr. (23 prosent). En vesentlig del av eksporten til utviklingslandene består av eldre skip; i 1.—3. kvartal 1974 ble det solgt skip til utviklingslandene for 1 913 mill. kr., herav var 1 787 mill. kr. eldre skip. Regnet uten eksport av skip var utviklingslandenes andel av samlet norsk vareeksport 6,9 prosent i de tre første kvartalene i 1974 mot 6,6 prosent i året 1973.

Produksjon og sysselsetting

Arbeidsmarkedet

Arbeidsmarkedet var i 1974 sett under ett strammere enn året før. Stramhetsindikatoren — som viser forholdet mellom tallet på ledige plasser og arbeidssøkere registrert ved arbeidsformidlingen — var i månedene januar—oktober 87, mot 82 i samme periode 1973. Den høye etterspørselen etter arbeidskraft må blant annet ses på bakgrunn av den sterke aktivitetsøkingen som følge av oljevirksomheten. Dette førte til høy etterspørsel etter arbeidskraft flere steder på Vestlandet som tidligere hadde et forholdsvis svakt utbygd næringsliv. De geografiske variasjoner i stramheten på arbeidsmarkedet var trolig mindre enn vanlig i 1960-årene.

Etter Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser var den totale sysselsettingen i de tre første kvartaler av 1974 gjennomsnittlig 1 651 000, eller om lag den samme som i tilsvarende periode ett år tidligere. Tallet på sysselsatte lønnstakere gikk opp med 24 000 til 1 392 000, mens tallet både på selvstendige og familiearbeidere gikk ned.

I første halvår 1974 var den registrerte arbeidsløsheten betydelig lavere enn på samme tid i 1973. I månedene juli—oktober var det forholdsvis liten endring fra ett år tidligere. Dette må ses på bakgrunn av at arbeidsmarkedet også på samme tid i 1973 var meget stramt med uvanlig lav registrert ledighet. I perioden januar—oktober 1974 ble det ved arbeidskontorene registrert i alt 230 100 ledige plasser. Dette var en øking på 8 900, eller 4 prosent i forhold til tilsvarende periode 1973.

Etter Arbeidsdirektoratets undersøkelse pr. utgangen av oktober 1974 i et utvalg av industribedrifter, som omfattet om lag 40 prosent av den totale sysselsettingen i industrien, hadde disse da 4 600 ledige plasser, mot 4 500 i oktober 1973. Dette svarte til 2,8 prosent av sysselsettingen i de samme bedriftene både i oktober 1974 og i oktober 1973. Den tilsvarende undersøkelsen i byggevirksomhet, som omfattet om lag 35 prosent av sysselsettingen i næringen, viste et udekket behov på 1 420 personer, eller 5,2 prosent av sysselsettingen i de undersøkte bedriftene, mot 1 200 (4,5 prosent av sysselsettingen) i oktober 1973.

Omfanget av driftsinnskrenkinger meldt til Arbeidsdirektoratet var i 1974 noe høyere enn året før. I de ti første månedene av 1974 ble 5 610 personer berørt av driftsinnskrenkinger, mot 4 880 i samme tidsrom 1973.

Sysselsettingen

Ifølge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse var samlet sysselsetting i 3. kvartal 1974 1 658 000, fordelt på 1 069 000 (64 prosent) menn og 589 000 (36 prosent) kvinner. Samlet sysselsetting i 3. kvartal utgjorde 60 prosent av alle personer i aldersgruppen 16—74 år. For menn var sysselsettingsprosenten 78 og for kvinner 42. Av de sysselsatte var 1 397 000 (84 prosent) lønnstakere og resten selvstendig næringsdrivende og familiearbeidskraft.

Av sysselsatte i inntektsgivende arbeid hadde 50 000 (3 prosent) en arbeidsuke på 1—9 timer, 86 000 (6 prosent) 10—19 timer, 111 000 (7 prosent) 20—29 timer og 1 229 000 (81 prosent) over 30 timer. (For de andre 39 000 (3 prosent) sysselsatte i inntektsgivende arbeid var arbeidstiden uoppgitt.) Gjennomsnittlig arbeidstid pr. uke var betydelig kortere for kvinner enn for menn, nemlig 31 timer mot 44 timer i 3. kvartal 1974.

Av den totale sysselsetting falt 11 prosent på primærnæringene (jordbruk, skogbruk, fiske og fangst), 25 prosent på industri og bergverk, 9 prosent på bygge- og anleggsvirksomhet. Over halvparten (55 prosent) var sysselsatt i de tjenesteytende næringer. Når det gjelder industrien var det fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974 sterk sysselsettingsvekst i verkstedindustrien, og i gruppen treforedling, grafisk industri og

forlagsvirksomhet. Primær jern- og metallindustri hadde også økt sysselsetting. Derimot var det nedgang i tallet på sysselsatte i typiske konsumvareindustrier som næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri samt i tekstil- og bekledningsindustri.

For industri og byggevirksomhet gir også Arbeidsdirektoratets undersøkelser pr. utgangen av oktober et holdepunkt til å beregne utviklingen i sysselsettingen fra oktober 1973 til oktober 1974. I de 832 industribedrifter og 851 bedrifter i byggevirksomhet som var med i undersøkelsene både i 1973 og 1974, var det fra oktober 1973 til oktober 1974 en øking i sysselsettingen på 3 400 personer eller 2,2 prosent i industrien og en stigning på 1 100 personer eller 4,1 prosent i byggevirksomhet. Forutsatt samme prosentvise endringer i disse næringer totalt, skulle det i oktober 1974 være sysselsatt om lag 9 000 flere i industrien og 3 000 flere i byggevirksomhet enn i oktober 1973.

Ifølge en undersøkelse foretatt av Arbeidsdirektoratet og fylkesarbeidskontorene, var det i august 1974 sysselsatt 16 100 personer ved oljeaktivitetene.[1] Dette var en øking på 9 400 fra tilsvarende undersøkelse ett år tidligere. Det er fire fylker som skiller seg klart ut med betydelig sysselsetting i oljeaktivitetene. I Rogaland var det sysselsatt 5 130 i slik virksomhet, Hordaland 3 280, Møre og Romsdal 2 170 og Oslo 1 810. Av den totale sysselsetting ved oljeaktivitetene var 2 000 utlendinger, mot 900 i august 1973.

[1] Undersøkelsen omfattet 283 bedrifter og dekket foruten den direkte oljeutvinningen også aktiviteter med direkte tilknytting til denne, som baser, transport, bygging av oljeplattformer og forsyningsskip m. m.

Arbeidsløsheten

Den registrerte arbeidsløshet i gjennomsnitt for perioden januar—oktober 1974 var 10 050, eller 0,7 prosent av arbeidsstyrken. Dette var 2 400 (19 prosent) færre enn i samme periode året før. I hvert av de tre første kvartalene var nedgangen i ledigheten henholdsvis 4 350, 3 150 og 300 i forhold til de samme kvartaler i 1973. Ved utgangen av oktober var det registrert 10 850 arbeidsløse, dvs. 400 færre enn i samme måned ett år tidligere.

Det var også i 1974 betydelig geografiske variasjoner i den registrerte arbeidsløshet (se fig. 13). Som i tidligere år hørte de fire nordligste fylker til den gruppe av fylker som hadde høyest arbeidsløshetsprosent. En betydelig del av arbeidsløsheten i landet falt på industri-, bygge- og anleggsarbeid. Disse yrkenes andel av arbeidsløsheten var likevel noe lavere enn i de foregående årene.

Av de ledige var forholdsvis mange unge. I januar, juli og september 1974 ble det for aldersgruppen under 20 år registrert noe flere ledige enn ett år tidligere, og andelen av arbeidsløse

Tabell 21. *Meldte helt arbeidsløse ved arbeidsformidlingen. Kvartalsgjennomsnitt*

	I alt	Industri-, bygge- og anleggsarbeidere i alt
1972. 1. kvartal	18 883	10 826
2. »	11 106	5 825
3. »	10 092	4 252
4. »	19 169	9 812
1973. 1. kvartal[1] ...	18 769	10 178
2. »	10 433	5 469
3. »	8 507	2 772
4. »	13 534	5 972
1974. 1. kvartal	14 404	6 851
2. »	7 277	3 194
3. »	8 213	2 493

[1] Fra og med 1. januar 1973 ble arbeidsløsheten redusert med om lag 2 000 personer på grunn av nedsettelsen av pensjonsalderen.

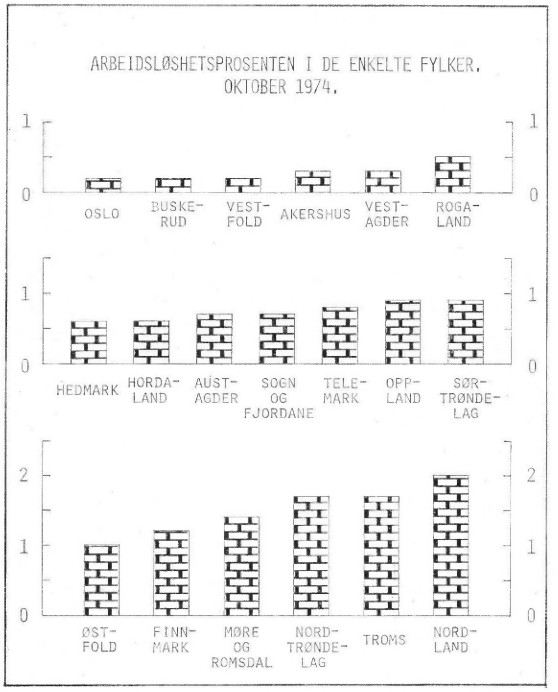

Fig. 13.

Tabell 22. *Tallet på berørte personer ved driftsinnskrenkinger meldt til Arbeidsdirektoratet*

	Oppsigelser	Permittering	Innskrenking av arbeidstiden	Sum
1. kv. 1971.....	626	1 049	55	1 730
2. » 1971.....	644	782	172	1 598
3. » 1971.....	683	237	30	950
4. » 1971.....	1 104	1 781	110	2 995
Sum 1971.....	3 057	3 849	367	7 273
1. kv. 1972.....	1 472	1 199	400	3 071
2. » 1972.....	937	285	366	1 588
3. » 1972.....	549	155	101	805
4. » 1972.....	1 965	[1]3 687	530	[1]6 182
Sum 1972.....	4 923	[1]5 326	1 397	[1]11 646
1. kv. 1973.....	759	742	1 353	2 854
2. » 1973.....	337	730	112	1 179
3. » 1973.....	372	67	35	474
4. » 1973.....	663	843	69	1 575
Sum 1973.....	2 131	2 382	1 569	6 082
1. kv. 1974.....	480	918	140	1 538
2. » 1974.....	640	1 180	98	1 918
3. » 1974.....	345	1 202	81	1 628

[1] Herav 2 586 personer ved Kongsberg Våpenfabrikk med permisjon 4 dager i romjulen.

under 20 år var en del høyere enn året før. Ellers var det i 1974 betydelig forskjell i utviklingen i den registrerte arbeidsløshet for menn og kvinner. Mens arbeidsløsheten for menn de ti første månedene av 1974 ble redusert med 27 prosent fra tilsvarende periode året før, var det en svak oppgang i tallet på arbeidsløse kvinner. Økt meldetilbøyelighet blant unge og kvinner ved arbeidskontorene antas å være den viktigste årsaken til den høyere andel som disse gruppene utgjorde av den totale registrerte ledigheten i 1974 sammenliknet med tidligere år.

Ifølge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser var det i 1., 2. og 3. kvartal 1974 henholdsvis 22 000, 22 000 og 32 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette var henholdsvis uforandret, 5 000 færre og 2 000 flere enn i tilsvarende tellinger 1973. Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt omfatter personer som ikke var sysselsatt i undersøkelsesuken, men som gjorde forsøk på å skaffe seg inntektsgivende arbeid (ikke nødvendigvis gjennom arbeidsformidlingen). Som ventet ligger tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt etter arbeidskraftundersøkelsene høyere enn den registrerte arbeidsløshet ved arbeidsformidlingen. Forskjellen er særlig stor for kvinner og de yngre aldersklassene. Tallene på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt viser dessuten betydelig mindre sesongvariasjoner enn arbeidskraftmyndighetenes tall.

Driftsinnskrenkinger

Det ble i 1974 meldt om noen flere driftsinnskrenkinger enn året før. I perioden januar—oktober mottok Arbeidsdirektoratet melding fra 50 bedrifter om oppsigelse av 1 710 personer, mot 59 bedrifter og 1 620 personer i samme tidsrom ett år tidligere. Det var dessuten 105 bedrifter som meldte om permittering eller innskrenking av arbeidstiden, mot 70 bedrifter i samme tidsrom i 1973. Dette berørte 3 900 personer i 1974, eller 640 flere enn i månedene januar—oktober ett år tidligere. Økingen i driftsinnskrenkingene må blant annet ses på bakgrunn av streiken i kjøttindustrien høsten 1974, hvor 25 bedrifter meldte om permittering av 760 personer. Av fylkene ble spesielt Møre og Romsdal (1 010 personer) og Aust-Agder (890 personer) berørt av driftsinnskrenkingene i løpet av de ti første månedene av 1974. Flest personer ble berørt i næringsgruppene næringsmiddelindustri (1 450) og bekledningsindustri (1 200).

Arbeidssøkere og ledige plasser

Tallet på ledige plasser meldt til arbeidsformidlingen lå i januar—oktober 1974 4 prosent høyere enn i samme tidsrom året før, mens det var 2 prosent nedgang i tallet på registrerte arbeidssøkere.

Tabell 23. *Arbeidssøkere og ledige plasser*[1]

	Arbeidssøkere	Ledige plasser	Formidlinger	Herav i samarbeid
1.–3. kv.				
1973 ...	245 041	201 887	144 789	9 116
1974 ...	240 244	210 679	151 232	8 891
Endringer 1973–74 ..	— 4 797	8 792	6 443	— 225

[1] Antall ved årets begynnelse + tilgang i periodene.

Jordbruk

Areal og avling

Samlet kornareal viste en økning på 4 prosent fra 1973 til 1974. Arealet av hvete og rug økte relativt mest, hvetearealet med hele 173 prosent. Havrearealet økte med 3 prosent, mens arealet av bygg viste en nedgang på 1 prosent. I tillegg til et samlet kornareal på 2,9 mill. dekar var det 36 000 dekar oljevekster til modning i 1974, eller 6 prosent mindre enn i 1973. Arealet av poteter økte med 2 prosent, og arealet av rotvekster og grønnfôr økte med henholdsvis 8 prosent og 7 prosent. Samlet areal av åker og hage økte med 3 prosent fra 1973 til 1974, mens arealet av eng til slått og beite gikk ned med 3 prosent i samme perioden.

Vinteren 1973—74 var uvanlig mild over hele landet. I lavere strøk var det lite snø og mye av nedbøren kom som regn, mens det i indre og høyereliggende strøk var mer normalt vintervær. Bortsett fra en del skade på bringebær, ble det ikke overvintringsskade av betydning.

Våronna kom i gang tidligere enn normalt over hele landet, og ble utført under gode forhold. Fra mars til siste halvdel av mai kom det svært lite nedbør. Ved utgangen av mai måned lå forholdene stort sett godt til rette for årsveksten, bortsett fra en del tørkeskade på eng og beiter. På grunn av tørken ble grasavlingene for hele landet noe under middels. Særlig hardt rammet av tørken ble Sørlandet og de sørligste deler av Østlandet. Bergingsforholdene for engvekstene var variable. Siloslåtten ble avviklet under gunstige forhold, mens høyberginga ble vanskeliggjort på grunn av dårlig vær. Utover sommeren var det stort sett gunstige forhold for plantevekstene, til tross for en kald juli måned. Tørken på Sørlandet og de sørligste deler av Østlandet fortsatte utover sommeren.

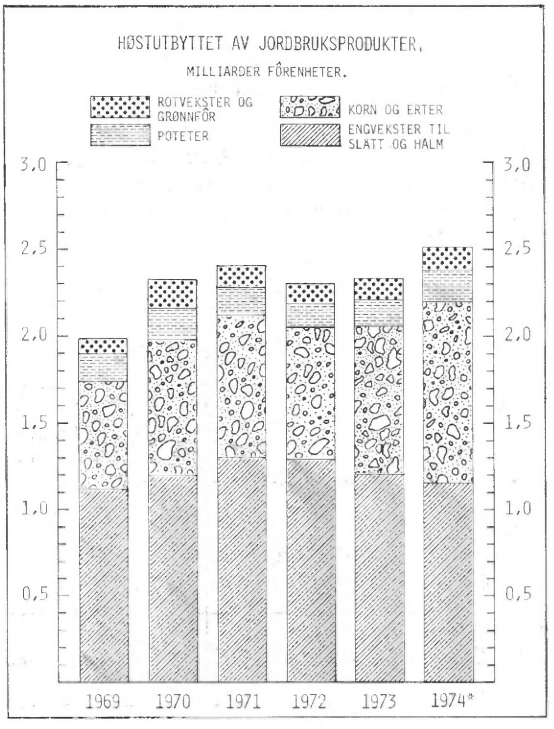

Fig. 14.

Innhøstingen begynte tidlig over hele landet. I Nord-Norge og Trøndelag foregikk den under gunstige forhold, mens den i resten av landet ble vanskeliggjort på grunn av svært mye nedbør. På Østlandet førte de vanskelige værforholdene til at store arealer, særlig av korn, ble uhøstet. Forholdene var spesielt vanskelige i deler av Hedmark og Oppland.

Avlingene ble gode over hele landet, bortsett fra at de ble noe redusert i de tørkerammede strøk i Sør-Norge. Kvaliteten på avlingene ble stort sett bra, men i en del områder i Sør-Norge ble kvaliteten redusert på grunn av det dårlige været.

Ved utgangen av oktober ble samlet avling av jordbruksvekstene foreløpig beregnet til 2 510 mill. fôrenheter eller 106 prosent av et middelsår. I 1973 ble avlingen beregnet til 2 330 mill. fôrenheter, eller 99 prosent av middelsåret. (Gjennomsnittsprosenten i forhold til middelsåret for perioden 1960—1973 er 96.)

Endelige tall for avling av engvekster til slått, beregnet som tørt høy, viser en nedgang fra 2,61 mill. tonn i 1973 til 2,41 mill. tonn i 1974. I forhold til middelsåret var avlingen av engvekster til slått størst i Oppland, Møre og Romsdal og Finnmark og minst i Telemark og Agderfylkene. Avlingen av rotvekster og grønnfôr ble noe større enn året før. Årets kornavling er foreløpig beregnet til 1,1 mill. tonn, eller 116 prosent av et middelsår, mot 912 000 tonn i 1973. I forhold til middelsåret var kornavlingene størst i Østfold og Vestfold, mens den var minst i Agderfylkene. Årets kornavling er den største som noen gang er registrert i Norge.

Fruktavlingene i 1974 ble stort sett meget bra over hele landet, bortsett fra i Møre og Romsdal. For alle fruktslag ble det i 1974 over middelsårs avlinger, mot 61 prosent av et middelsår i 1973. Samlet bæravling siste året lå noe under et middelsår. Avlingen av grønnsaker ble for hele landet om lag som i et middelsår.

Husdyrhold og husdyrproduksjon

Nedgangen i hestetallet fortsatte også i 1974. Ved utvalgstellingen pr. 20. juni 1974 var det 24 000 hester, eller 4 prosent færre enn året før.

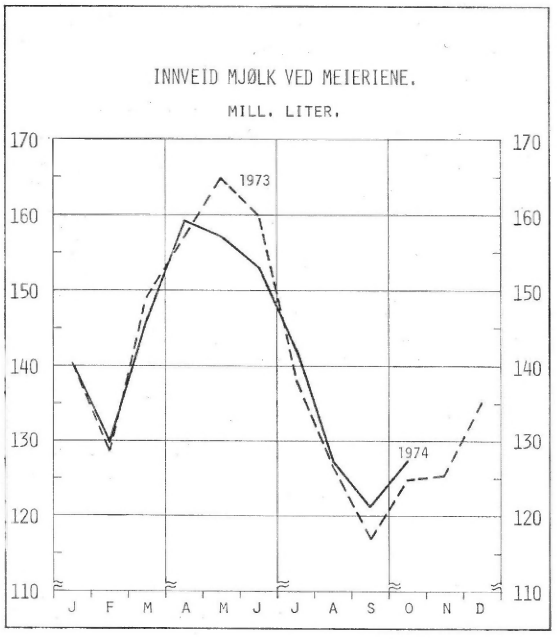

Fig. 15.

Tallet på storfe gikk siste året ned med 1 prosent. Tallet på kyr gikk ned med 2 prosent til 404 000. Saue- og geiteholdet gikk tilbake med henholdsvis 1 prosent og 4 prosent. Tallet på svin viste en nedgang på 2 prosent fra 1973 til 1974, mens tallet på høner økte med 3 prosent.

Til meieriene ble det levert 1 403 mill. liter mjølk i månedene januar — oktober 1974, en nedgang på 4 mill. liter i forhold til samme periode året før. Salget av konsummjølk og produksjon av ost økte med henholdsvis 1 prosent og 12 prosent, mens smørproduksjonen ble redusert med 12 prosent i forhold til samme periode året før.

Oppgaver fra den offentlige kjøttkontrollen viser at det ble kontrollert 86 000 tonn husdyrslakt (fjørfe ikke regnet med) i månedene januar — september 1974, en nedgang på 3 000 tonn i forhold til samme periode året før. Nedgangen skyldes streik ved slakteriene fra 29. august til 25. september. Det ble levert 1,64 mill. skinn fra pelsdyrgårdene i sesongen 1973—74, mot 1,45 mill. skinn i sesongen 1972—73.

Driftsmidler

Tallet på traktorer ble beregnet til 120 700 pr. 20. juni 1974, mot 118 900 året før. Tallet på skurtreskere og fôrhøstere var i 1974 henholdsvis 13 900 og 25 600.

Regnet som grunnstoff (N, P og K) var forbruket av handelsgjødsel i alt 167 000 tonn i 1973, og en anslår forbruket i 1974 til å være litt større. Forbruket av kraftfôr var 1087 000 tonn i perioden januar — oktober 1974. Dette er en nedgang på 1 prosent fra samme tidsrom året før.

Priser og lønninger

Jordbruksavtalen 1972—1974, med tilleggsavtalen av mai 1973, løp ut 30. juni 1974. Den 27. juni 1974 ble det på basis av kjennelse i voldgiftsnemnda inngått en ny to-årig avtale for perioden 1. juli 1974 — 30. juni 1976. Avtalen er beregnet å gi jordbruket en netto inntektsøkning på 430 mill. kroner første avtaleår og ytterligere 300 mill. kroner andre avtaleår. Det ble dessuten gjort avtale om kompensasjon på 18 mill. kroner pr. poeng konsumprisindeksen stiger fra 15. mars 1974 til 15. november 1974. Høsten 1975 skal det forhandles om regulering av avtalen som følge av utviklingen i konsumprisindeksen fra 15. november 1974 til 15. september 1975.

I første avtaleår skal det gis kompensasjon for økte kraftfôrpriser og for annen kostnadsøkning med henholdsvis 362 mill. kroner og 320 mill. kroner. Brutto inntektsramme første avtaleår ble således 1 112 mill. kroner. Av dette skal 779 mill. kroner tas over økte priser, 118 mill. kroner over andre inntektshevende tiltak og 215 mill. kroner over kraftfôrordningen.

Tabell 24. *Jordbrukets prisindeks 1965 = 100*

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Planteprodukter	Husdyrprodukter	
1968	108	106	109	110
1969	113	115	112	115
1970	115	116	115	118
1971	119	114	120	123
1972	123	119	124	129
1973	130	125	131	150
1973:				
1. kvartal[1]	125	123	126	134
2. »	125	134	122	137
3. »	134	123	137	139
4. »	136	120	142	140
1974:				
1. kvartal[1]	131	126	132	149
2. »	131	136	129	160
3. »	152	120	161	169

[1] Uveid gjennomsnitt av månedsindeks.

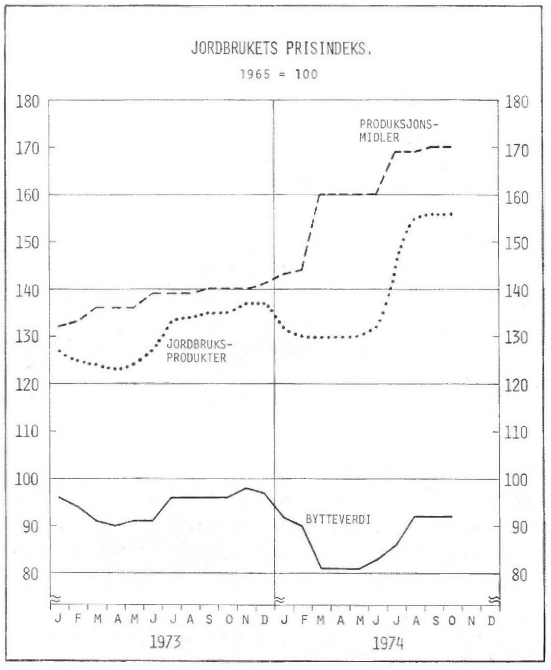

Fig. 16.

Jordbrukets prisindeks (pris til produsent, 1965 = 100) for jordbruksprodukter steg fra 135 i oktober 1973 til 156 i oktober 1974, eller med 15,6 prosent. I samme tidsrommet steg prisindeksen for produksjonsmidler og produksjonstjenester fra 140 til 170, eller med 21,4 prosent. Utviklingen ellers går fram av tabell 24.

Markedsprisen høsten 1974 var for poteter lavere enn året før, mens den for flere grønnsakslag var høyere. Prisen på norsk frukt lå en del lavere enn året før.

For kjøtt, flesk og egg skal jordbruksorganisasjonene fortsatt sørge for å holde gjennomsnittsprisene for avtaleåret på eller under et avtalt nivå. For avtaleåret 1973—74 ble disse avtalte gjennomsnittspriser stort sett oppnådd. Oppstillingen nedenfor viser de avtalte gjennomsnittspriser for de siste år.

	Kr. pr. kg			
Middelspris etter jordbruksavtalene	Okse kl. 1	Lam kl. 1	Gris kl. 1	Egg kl. A
1/7 1972—30/6 1973	10,95	12,05	8,00	6,50
1/7 1973—30/6 1974	12,45	13,55	8,15	6,60
1/7 1974—30/6 1975	13,35	15,30	9,70	7,75

Nytt i avtalen 1974—1976 er et kvantumsbegrenset pristilskott for mjølk på 5 øre pr. liter for inntil 20 000 liter levert meieri. Nytt er også distriktstilskott for storfe- og sauekjøtt, frakttilskott på frukt og kvalitetstillegg på egg i Nord-Norge. Sonegrensene for distriktstilskott for mjølk er regulert. Dessuten skal det gis ekstra distriktstillegg for mjølk i Nord-Norge. Det er blitt avsatt midler til disposisjon for avsetningstiltak for poteter.

Det ble prisøkning på de fleste landbruksprodukter. For å dempe prisstigningen ble det for en del produkter bevilget forbrukertilskott og kompensasjon for merverdiavgift.

Beløpet på 118 mill. kroner til andre tiltak i første avtaleår skal blant annet nyttes til å øke de maksimale tilskottene fra Landbrukets Utbyggingsfond til 100 000 kroner i Nord-Norge og 75 000 kroner i resten av landet ved bygging av driftsbygninger og til 10 000 kroner ved bygging av siloer. Reglene for driftstilskott endres slik at også reindriftsnæringen kommer inn under ordningen. Bevilgningen til driftstilskott er økt først og fremst for å styrke økonomien på de mindre bruk. Til gjennomføring av driftstilskottsordningen for bruk over 10 dekar ble det bevilget 159 mill. kroner for tilskottsåret 1973—74. 82 400 søknader om driftstilskott ble godkjent. Av søknadene fikk 67 200 fullt tilskott (brukere med minst 50 prosent av antatt inntekt som næringsinntekt fra bruket).

Etter den nye jordbruksavtalen ble maksimalpriser på konsummjølk og 35 prosent fløte til forhandler økt med henholdsvis 48 øre og 100 øre pr. liter. Prisen på ost økte med gjennomsnittlig 140 øre pr. kg og for smør med 50 øre pr. kg. Til økning av distriktstilskottet for mjølk i Nord-Norge og til justering av sonegrensene ble avsatt 6,3 mill. kroner. Utbetalingsprisen på mjølk til produsent er beregnet å øke med ca. 20 øre pr. liter. I tillegg kommer tilskott på 5 øre pr. liter for de første 20 000 liter levert meieriet.

For alle typer pelsskinn ble det i sesongen 1973—74 oppnådd gode priser og høy salgsprosent. Prisene som ble oppnådd ved auksjonen i januar 1974 var litt lavere enn ved desemberauksjonen 1973, noe som en antar blant annet skyldes svakere konjunkturer og valutaproblemer i en rekke av kjøperlandene. Gjennomsnittlig salgspris for samtlige minkskinn i 1973—74 var 108 kroner, mot 104 kroner i sesongen før. Produksjonen av pelsskinn i sesongen 1973—74 økte med 13 prosent fra forrige sesong.

Arbeidslønnen for månedsbetalte menn i jordbruket steg etter Byråets statistikk med 13,6 prosent fra september 1972 til september 1973. Ny tariffavtale for jordbruksarbeidere ble inngått med virkning fra 1. juli 1974. For voksne arbeidere over 18 år ble det gitt et tillegg i timelønnen på kr. 2,72. Timefortjenesten for voksne jordbruksarbeidere over 20 år med 3 års praksis var fra 1. juli 1974 kr. 16,00.

Tabell 25. *Regnskapsresultater i jordbruket pr. bruk*

	Areal[1]	Produksjonsinntekter	Kostnader	Driftsoversk. I alt	Driftsoversk. Av dette familiens arbeidsfortjeneste
	da.	1 000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1 000 kr.
1968	139	78,7	53,4	25,3	20,0
1969	140	79,6	55,4	24,2	18,6
1970	143	88,2	60,6	27,6	21,5
1971	146	98,5	67,2	31,3	24,7
1972	149	107,9	73,7	34,2	26,8
1973	154	120,1	81,5	38,6	30,5
1973:					
50,1—100 »	78	76,9	51,3	25,6	20,5
100,1—200 »	142	121,3	80,8	40,5	32,6
200,1—300 »	237	159,8	108,1	51,7	40,2
300,1—500 »	363	210,9	147,1	63,8	48,3

[1] Innmarksareal.

Norges Landbruksøkonomiske Institutt bearbeider driftsregnskap for vel 1 000 bruk fordelt over hele landet. Hovedresultatene går fram av tabell 25. Driftsoverskottet i jordbruket økte med 12,9 prosent eller med 4 400 kroner pr. bruk fra 1972 til 1973. Nettoinntekten av jordbruk, skogbruk og binæringer regnet under ett var 47 200 kroner pr. familie i 1973, en økning på 5 400 kroner fra 1972. Den gjennomsnittlige nettoinntekt pr. årsverk var 31 500 kroner i 1973.

Skogbruk

Driftsforholdene i skogbruket var vanskelige i store deler av sesongen 1973—74. Midtvinters ble framkjøringen hindret på grunn av mildvær; i februar var det total stans i framkjøringen i deler av de sørligste fylkene. På ettervinteren bedret forholdene seg noe, men i høyereliggende strøk kom det store mengder snø som hindret skogsdriften. Særlig vanskelig var det nordafjells. Ifølge Skogdirektoratets foreløpige rapport om tømmerdriften pr. 30. juni 1974 var det, til tross for driftsforholdene, lite tømmer som ble liggende igjen i skogen. Avsetningsforholdene var stort sett meget tilfredsstillende i driftssesongen 1973—74.

Tabell 26. *Hogst av bar- og lauvtrevirke til salg og industriell produksjon*

Driftsår	Tømmer og kubb	Ved	I alt	Verdi Mill. kr.
	Mill. m³			
1969–70	7,5	0,1	7,6	703
1970–71	8,4	0,1	8,5	851
1971–72	7,4	0,1	7,5	717
1972–73	7,5	0,1	7,6	759
1973–74*	8,5	0,1	8,6	1 100

Etter Skogdirektoratets foreløpige rapport pr. 30. juni 1974 var det avvirket i alt 8,1 mill. m³ industrivirke (knapt 7,8 mill. m³ bartrevirke og vel 0,3 mill. m³ lauvtrevirke). Dette er 0,9 mill. m³ mer enn foregående sesong. Samtlige landsdeler hadde økt avvirkingskvantum i forhold til foregående sesong. En antar at de endelige tallene for 1973—74 vil vise en samlet avvirking av industrivirke på om lag 8,5 mill. m³.

I de ni første månedene av 1974 ble det innført i alt 1,22 mill. m³ rundtvirke av nordiske treslag. Av dette var 1,06 mill. m³ kubb og cellulosetømmer. I samme periode i 1973 var innførselen av nordiske treslag 1,12 mill. m³, hvorav 0,99 mill. m³ var kubb og cellulosetømmer. Det ble i de ni første månedene av 1974 også innført 0,10 mill. m³ fast mål treavfall og 0,31 mill. m³ fast mål cellulose- og tremasseflis,

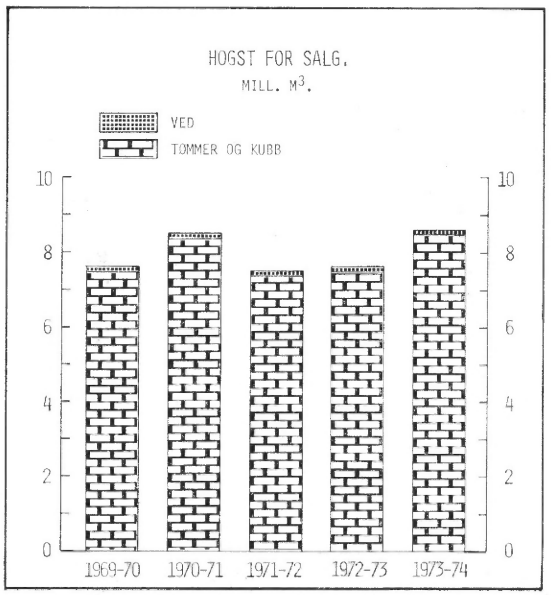

Fig. 17.

Tabell 27. *Hoggere i arbeid*

	1970–71	1971–72	1972–73	1973–74	1974–75
Pr. 15. november	7 702	6 342	5 419	6 295	6 191
» 15. desember	9 359	7 940	7 151	8 312	..
» 15. februar	10 983	10 104	9 389	10 152	..
» 15. mars	10 708	9 388	8 719	10 055	..
» 15. april	7 158	6 222	5 351	6 303	..

mot henholdsvis 0,09 mill. m³ og 0,23 mill. m³ i samme periode i 1973.

Utførselen av rundtvirke var i januar—september 1974 i alt 0,06 mill. m³, mot 0,05 mill. m³ i samme periode i 1973. Av cellulose- og tremasseflis ble det utført 0,01 mill. m³, det samme som for treavfall.

Etter Skogdirektoratets oppgaver var tallet på hoggere i arbeid høyere hele sesongen 1973—74 enn foregående sesong.

Forholdene for skogplantingen var vanskelige våren 1974 på grunn av tørke. I enkelte distrikter stoppet plantingen helt opp. Tilgangen på planter var tilfredsstillende bortsett fra enkelte steder på Vestlandet. En antar at skogplantingen har vært av samme omfang som i de to foregående år.

Barkbilleangrepene i skog som tidligere ble stormskadd er nå på retur. I enkelte strøk var det betydelige snøbrekkskader vinteren 1973—74. Spesielt hardt gikk det ut over skogen i Telemark.

De avtalte prisene for skurtømmer av bartre var fra kr. 29,20 til kr. 50,60 høyere pr. m³ i

Tabell 28. *Utdrag av tariffene for hogst og kjøring*

	Driftsår			
	1971—72	1972—73	1973—74	1974—75
Hogst av barket tømmer[1] .. pr. m³ kr.	18,39	19,50	20,74	20,96
tillegg pr. tre[1] ..... »	1,90	2,01	2,15	2,18
Hogst av ubarket tømmer[1,2] pr. m³ kr.	9,52	10,11	10,75	10,81
tillegg pr. tre[1] ..... »	1,22	1,29	1,37	1,40
Vedhogst:				
1 meters reis ..... kr.	6,18	6,55	6,96	[4]
Bjørk pr. favn (0,60 m) fra rot . »	79,63	84,33	89,64	[4]
Barved pr. favn (0,60 m) fra rot »	70,23	74,37	79,06	[4]
Kjøring med hest:				
Lunning av barket tømmer pr. m³ kr.	10,18	10,78	11,46	13,18
Lunning av ubarket tømmer[1] » » »	11,99	12,70	13,50	15,53
På- og avlessing ..... » » »	4,55	4,81	5,11	5,88
Kjøring pr. km ..... » » »	5,05	5,35	5,69	6,54
Snarekjøring med jordbruks-traktor[3] .....pr.m³ kr.	14,31	14,85	15,82	17,50
Lagsakkord, stammedrift:				
Høydeklasse 1,00–1,19				
Gran, grunnsats .....pr. m³ kr.	9,94	10,53	11,19	11,74
» tillegg pr. tre..... »	1,43	1,51	1,61	1,69
Timelønt arbeid:				
Arbeider over 18 år ..... kr.	11,94	13,00	14,65	16,00
Fagarbeider..... »	–	–	–	17,50
Mann og hest ..... »	19,90	21,67	24,42	26,00

[1] Hogst, aptering og kapping. Gran høydeklasse 1,00—1,19. [2] Målt utenpå bark. [3] Snarekjøring uten forutgående lunning av tømmer kappet i fallende lengder. Beregnet etter 3,5 trær pr. m³, kjøreavstand 500—600 m og sortering av 2 til 4 sortiment. [4] Tariff ikke avtalt for vedhogst for 1974—75.

driftsåret 1973—74 enn foregående driftsår. For massevirke av bartre økte prisene med om lag kr. 13,— pr. m³. I mai 1974 ble det inngått avtale om nye priser på sommerhogd massevirke av bartre. Prisene gikk opp med om lag kr. 28,— pr. m³ og i tillegg ble det avtalt å utbetale et forseringstillegg på kr. 12,— pr. m³ for sommerhogst. Prisene for massevirke av lauvtre var de samme i 1973—74 som i 1972—73.

For sesongen 1974—75 er det avtalt nye priser for massevirke av lauvtre. Prisene er følgende: ubarket bjørk kr. 95,— pr. m³, slindbarket bjørk kr. 100,— pr. m³, rundbarket bjørk kr. 109,— pr. m³ og sevjebarket bjørk kr. 113,— pr. m³. Prisene gjelder for virke hogd i perioden 1. mai 1974—30. april 1975 og de er kr. 25,— høyere pr. m³ enn i foregående sesong. For andre lauvtreslag omregnes prisene på vanlig måte.

Den 30. oktober 1974 inngikk kjøpernes og selgernes organisasjoner avtale om nye priser for massevirke av bartre. Følgende priser ble avtalt: ubarket gran kr. 148,50 pr. m³ og ubarket furu kr. 141,— pr. m³. Avtalen gjelder for perioden 1. oktober 1974—30. april 1975, men også massevirke som ble avvirket etter avtalen om sommerhogst 1974 omfattes av denne avtalen. For dette sommerhogde virket kommer forseringstillegget på kr. 12,— pr. m³ i tillegg til ny pris. Sortimentet toppmålt gran til treforedling opphørte fra 1. oktober 1974.

Den 13. november 1974 inngikk kjøpernes og selgernes organisasjoner avtale om nye priser for skurtømmer av bartre. Følgende priser ble avtalt: prima gran kr. 178,— pr. m³, sekunda gran kr. 168,— pr. m³, prima furu kr. 178,— pr. m³ og sekunda furu kr. 168,— pr. m³. Avtalen gjelder for perioden 1. august 1974—31. juli 1975. De nye prisene er fra kr. 8,— til kr. 31,— høyere pr. m³ enn i foregående driftsår. Prisen på spesialfuru er den samme som foregående driftsår, kr. 230,— pr. m³.

Sommeren 1974 ble det inngått ny lønnsavtale for skogbruket med virkning fra 1. mai 1974. I avtalen inngår bestemmelser om fagarbeiderstatus for skogsarbeidere etter nærmere fastsatte regler. Skogsarbeider med fagarbeiderstatus lønnes med kr. 17,50 pr. time ved timelønnet arbeid. Det er avtalt indeksregulering av lønnssatsene fra 1. januar 1975, og satsene blir regulert etter bestemte regler 1. mai 1975.

I store deler av landet var det meget tørt våren og forsommeren 1974, og det var stor skogbrannfare. Noen oversikt over antall branner og brent areal i skog og utmark har en ikke ennå.

Etter jaktstatistikkens oppgaver over regulær jakt ble det i 1974 felt om lag 8 700 elg og 4 100 villrein, mot 7 200 elg og 3 000 villrein i 1973.

Fiske og fangst

De samlede fangstresultat i fiske

Årsfangsten i 1974 anslås foreløpig til 2 300 000 tonn til en førstehåndsverdi av om lag 2 100 mill. kroner. Fangstmengden lå ca. 400 000 tonn under fjorårets kvantum. Førstehåndsverdien var om lag 110 mill. kroner høyere enn i 1973.

Nedgangen i fangstmengden skyldtes i første rekke et langt mindre utbytte av loddefisket i 1974 enn året før. Det var også sterk reduksjon i fisket etter nordsjøsild, makrell og skrei sammenliknet med året før.

Sysselsetting i fiske

Etter Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser var tallet på sysselsatte i fiske og fangst i de tre første kvartalene av 1974 gjennomsnittlig 26 600, mot 24 700 i samme periode ett år tidligere. I 1973 var det etter oppgaver som Fiskeridirektoratet mottar fra de kommunale fiskenemnder om lag 37 700 fiskere. Av disse hadde 16 750 fiske som eneste yrke, 10 235 fiske som hovedyrke og 10 600 fiske som biyrke.

Fiskefarkoster

Det var pr. 31. desember 1973 registrert 26 823 farkoster med maskin, mot 30 996 farkoster ved utgangen av 1972. Tallet på farkoster i 1973 fordeler seg med 19 326 på åpne fiskefarkoster, 6 588 på dekte farkoster av tre, 587 på dekte stålfarkoster, 314 på dekte farkoster av plast og 8 på dekte farkoster av annet byggemateriale.

Torskefisket

L o f o t f i s k e t. I alt ble det oppfisket 25 994 tonn skrei i Lofoten i 1974. Det er ca. 39 000 tonn mindre enn året før. Ved hoved-

Tabell 29. *Samlet fangstutbytte*

	Mengde i tonn	Verdi i 1 000 kr.
Gj.snitt 1959—1963	1 268 836	677 270
Gj.snitt 1964—1968	2 358 398	1 098 786
1969	2 234 592	1 100 344
1970	2 707 214	1 426 398
1971	2 810 466	1 597 836
1972*	2 906 646	1 527 858
1973*	2 708 382	1 989 650
1974*	2 300 000	2 100 000

Tabell 30. *Skrei og vårtorsk. Bruken av fangsten*

	Total fangst	Av dette brukt til:			Rogn	Lever	Tilvirket damp-tran
		Henging	Salting	Fersk, frosset og til hermetikk			
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Hl	Hl	Hl
Gj.sn. 1959–1963	117 407	65 997	21 560	29 850	43 502	100 413	43 697
Gj.sn. 1964–1968	97 435	38 152	21 311	37 972	27 335	75 954	33 831
1969	137 938	52 003	24 972	60 963	34 098	88 305	41 065
1970	156 178	31 627	41 104	83 447	42 340	114 156	52 209
1971	200 204	37 188	89 043	73 973	61 263	194 849	90 518
1972	215 658	21 284	122 802	71 572	49 750	206 280	99 550
1973*	138 912	26 188	63 818	48 906	58 681	121 407	56 528
1974*	98 063	14 061	47 732	36 270	28 320	58 429	27 829

opptellingen pr. 22. mars deltok det i alt 1 710 fartøyer med en samlet besetning på 5 191 mann. I 1973 deltok 2 078 fartøyer med en samlet besetning på 6 786 mann.

Av annen skrei ble det i Finnmark tatt 10 878 tonn, i Troms 7 966 tonn, i Nordland fylke utenom Lofoten, 9 398 tonn, i Trøndelag 473 tonn og i Møre og Romsdal 4 036 tonn.

Vårtorskefisket i Finnmark gav et fangstresultat på i alt 39 318 tonn, som er ca. 21 000 tonn mer enn i 1973. I fisket deltok 1 462 fartøyer med en samlet besetning på 4 057 mann. Det var 375 flere fartøyer og 1 161 flere mann enn i 1973.

Samlet gav skrei- og vårtorskefiskeriene i 1974 et utbytte på 98 063 tonn, mot 138 912 tonn i 1973.

Fisket etter annen torsk, medregnet torskefiskeriene i fjerne farvann, er beregnet å ha gitt et utbytte på mellom 100 000 og 110 000 tonn. Torskefisket ved Vest-Grønland, Labrador og New-Foundland var underlagt internasjonal kvoteregulering.

Samlet gav torskefiskeriene i 1974 om lag 15 000 tonn mindre utbytte enn i 1973.

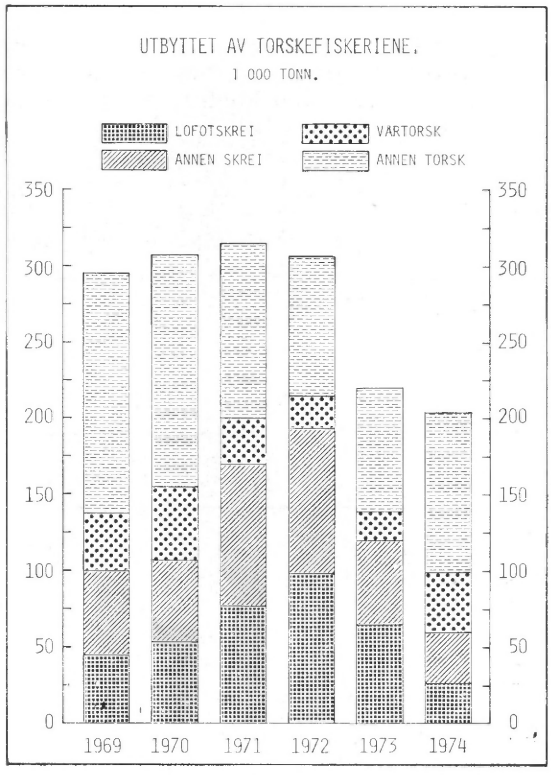

Fig. 18.

Sildefisket

Det ble i 1974 tatt 1 995 hl vintersild, hvorav 811 hl storsild og 1 184 hl vårsild. På

Tabell 31. *Feitsild og småsild. Bruken av fangsten. 1 000 hl*

	Feitsild			Småsild		
	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*
Frosset ..	4	0	–	0	0	–
Fersk eksport ...	–	1	–	0	0	–
Salting ..	78	59	43	0	0	–
Mjøl og olje ...	0	1	–	0	–	–
Hermetikk	1	1	1	46	19	16
Agn	12	7	2	0	0	0
Fersk innenlands	13	6	4	2	0	1
Dyrefôr ..	0	0	0	0	0	1
I alt	108	75	50	48	19	18

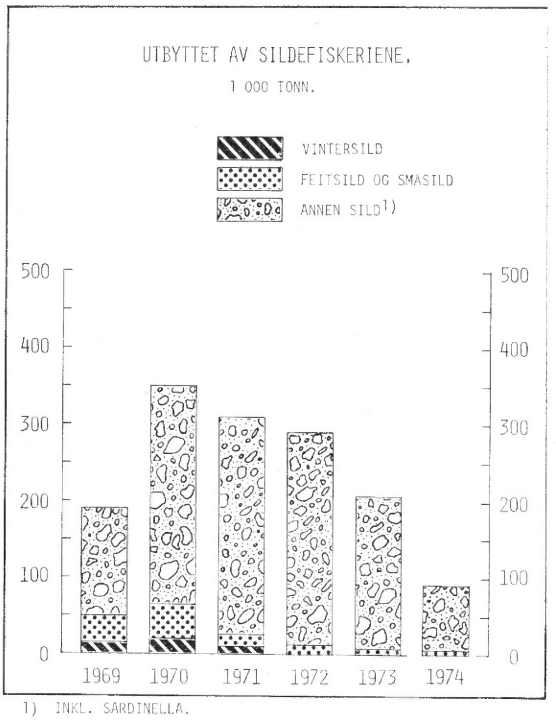

Fig. 19.

grunn av bestandssituasjonen var det satt forbud mot fiske av vintersild i 1973.

Feit- og småsildfisket gav trolig et samlet fangstresultat på om lag 68 000 hl, hvorav 50 000 hl feitsild og 18 000 hl småsild. I 1973 var utbyttet 75 000 hl feitsild og 19 000 hl småsild. Fisket av vintersild, feit- og småsild var underlagt kvantumsregulering både i 1973 og 1974.

Det ble heller ikke i 1973 tatt islandssild.

Tabell 32. *Makrell, pir og gyt. Tonn*[1]

	1972	1973*	1974*
Hjemmeforbruk og røyking ...	3 882	3 755	2 717
Eksportert fersk .	2 379	1 372	496
Hermetikk	2 801	1 550	682
Agn	7 111	9 968	4 382
Salting	1 175	500	631
Frysing.....	9 648	9 421	20 666
Filet	2 854	3 767	2 239
Fôrmjøl og olje .	129 934	307 182	235 250
Annet	43	33	30
I alt	159 827	337 548	267 093

[1] Eksklusive hestemakrell og all makrell tatt ved Vest-Afrika.

Fisket i Nordsjøen og Skagerak etter sild og makrell gav trolig om lag 360 000 tonn. Det er om lag 130 000 tonn mindre enn i 1973. Av nordsjøsild regner en med om lag 70 000 tonn, som er om lag 65 000 tonn mindre enn året før. Av makrell, inklusive hestemakrell, regner en med om lag 290 000 tonn, mot 360 000 tonn i 1973. Det var i kraft forskjellige fangstbegrensende reguleringer også i 1974.

Loddefisket

Ved utgangen av oktober var det oppfisket 10,1 mill. hl lodde, mot 13,7 mill. hl i 1973. Av loddekvantumet i 1974 ble om lag 450 000 hl tatt ved New-Foundland. Loddefisket ved New-Foundland og utenfor norskekysten og i Barentshavet var underlagt reguleringstiltak av ulike slag.

Annet fiske

Annet industrifiske i 1974 gav trolig 230 000 tonn øyepål og 80 000 tonn tobis, mot henholdsvis 172 000 tonn og 17 000 tonn i 1973.

Seifisket antas å ha gitt et fangstutbytte på 130 000 tonn, som er 10 000 tonn mer enn året før.

Brislingfisket. En regner med å ha nådd opp i et fangstkvantum på ca. 20 000 tonn, mot 17 000 tonn i 1973.

Fiske ved Vest-Afrika. Til utgangen av mars regner en med at det var oppfisket om lag 40 000 tonn hestemakrell og sardinella.

Anvendelsen av fangstene

Skrei- og vårtorskefangstens fordeling etter anvendelse går fram av tabell 30. I tabell 31 er gitt tall for anvendelsen av feit- og småsild og i tabell 32 av makrell. I tabell 33 er gitt tall for anvendelsen av lodde.

Tabell 33. *Lodde. Bruken av fangsten. Tonn*

	Total fangst	Fersk/ frysing	Oppm./ dyrefôr	Agn
1968	522 172	24	522 148	–
1969	678 935	3	678 932	–
1970	1 301 014	2	1 300 996	16
1971	1 371 154	2 758	1 368 244	152
1972	1 556 369	3 578	1 552 787	4
1973	1 332 119	24 776	1 307 343	–
1974*	1 019 405	12 189	1 007 156	60

Oppgaver pr. utgangen av oktober 1974 viser at 72 prosent av nordsjøsildkvantumet ble anvendt til mjøl og olje.

Foreløpige totaloppgaver for 1974 viser at mengden av fisk som er anvendt til salting og hermetikk er økt noe sammenliknet med året før. Kvantum anvendt til henging gikk derimot betydelig ned fra 1973 til 1974. Det var også nedgang i anvendelsen av fisk til fersk bruk og til frysing. På grunn av nedgangen i loddekvantumet ble mjøl- og oljeindustrien tilført mindre råstoff i 1974 enn året før.

Priser og støttetiltak

Førstehåndsprisene til fiskere viste meget sterk stigning både i 1973 og i 1974. Således lå førstehåndsprisen på torsk 50 prosent høyere i august 1974 enn i gjennomsnitt for 1973. For sei var det en øking i førstehåndsprisen på over 60 prosent. Tabell 34 viser prisutviklingen for en del fiskeslag. Prisene på råstoff til mjøl- og oljeindustrien lå noe høyere enn året før.

Til støttetiltak for fiskerinæringen i 1974 er bevilget 180 mill. kroner (tilskott til støtte av torsk- og sildefisket og til fiskeredskaper, sosialfondet, agn m. m.).

Tilskottsreglene for 1974 er fastsatt i avtaler mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Noregs Fiskarlag. For tiden 1. juni 1973—31. mai 1974 gjaldt en avtale av 24. mai 1973. Fra 1. juni 1974 til 31. desember 1974 gjelder en avtale av 22. mai 1974. Etter avtalen får de enkelte salgslag støttemidler til disposisjon etter hvert som lagene trenger dem for gjennomføring av de godkjente støttetiltak som kanaliseres gjennom salgslagene.

Det er gitt forskjellige fraktutjamningstilskott for nærmere angitte fiskesorter i prissonene 1—4 i Norges Råfiskelags distrikt og for fisk fanget i fjerne farvann. Det blir ikke gitt fraktutjamningstilskott til fisk til oppmaling eller dyrefôr, til vesentlig kvalitetsforringet fisk, fisk som er under fastsatt minstegrense, eller frossen fisk fra fabrikkskip.

Det er også bestemmelser om tilskott til særlige støttetiltak ved fiske og førstehåndsomsetningen av fisk.

Det er dessuten en særskilt tilskottsordning som går ut på delvis dekning av merassuranseutgiftene ved fisket i fjerne farvann.

Fra 1. juni 1974 bortfalt den tidligere gjeldende ordning med et beregningstilskott på 5 øre pr. kg for torsk, blåkveite, steinbit, pigghå, uer, makrellstørje, håbrann og brugdelever, så vel for kystfanget fisk som for fisk fra fjerne farvann.

Til regulering av priser og kostnader ved fisket og førstehåndsomsetningen av reker fisket av norske fiskere og ilandbrakt i Norge til produksjon, gis et beløp som svarer til 1 kr. pr. kg. Tilsvarende ordning er også i kraft for omsetningen av krabbe med et beløp som svarer til 75 øre pr. kg.

Til regulering av priser og kostnader ved fisket og førstehåndsomsetningen av sild, brisling og makrell fisket av norske fiskere og ilandført i Norge gis et tilskott beregnet på grunnlag av kr. 5,— pr. hl for råstoff som går til konsumformål. Til 31. mai 1974 omfattet ordningen også lodde til konsumformål. Beregningstilskottet skal ikke nyttes til direkte pristilskott for konsumråstoff når prisene til slik anvendelse er tilfredsstillende, men fortrinnsvis som tilskott til lavt betalt konsumråstoff eller til konsumfremmende formål. Det er også bestemmelser om tilskott til særlige støttetiltak ved kystfisket etter brisling, mussa, makrell og sild til konsumformål.

Av statsbevilgningen til støtte for fiskerinæringen ble det også i 1974 avsatt midler til forskjellige effektiviseringsformål, slik som tilskott til kondemnering av fiske- og fangstfartøyer og av motor i slike fartøyer. Videre skal det av effektivitetsmidlene gis spesielle stønadslån til fiskere som ønsker å anskaffe fiskefartøy til bank- og havfiske. Av midlene kan det også gis tildeling til Fiskerinæringens Forsøksfond for anvendelse som tilskott til praktiske fiskeforsøk, fiskefartøyers søking etter nye fiskefelter og forsøksfiske på slike felter. Endelig forutsettes en del av midlene nyttet til tiltak til effektivisering av tilvirkning og omsetning og til undersøkelse av rasjonaliseringsmuligheter på disse områder. Av statsbevilgningen til støtte for fiskerinæringen disponeres dessuten i avtaleperioden de beløp som er nødvendige for å opprettholde økingen i minstelottgarantiordningen fra kr. 125,— til kr. 250,— pr. uke og for utvidelsen av garantiordningen til enmannsbåter og småhvalfangst.

Tabell 34. *Gjennomsnittspriser til fisker. Kr. pr. tonn*

	1968	1969	1970	1971	1972*	1973*	1974*[1]
Kveite	4 830	5 361	6 291	6 787	7 510	8 983	9 106
Torsk	1 260	1 188	1 303	1 679	1 799	2 087	3 128
Sei	668	640	735	870	913	1 012	1 693
Makrell	233	329	503	483	418	661	750
Makrellstørje	3 039	3 221	3 494	4 219	4 644	5 824	–
Pigghå	711	684	801	943	979	1 235	1 898

[1] Gjennomsnittspriser januar—juli.

Redskapssubsidiering ble i 1974 opprettholdt i det vesentlige etter de samme regler og på samme grunnlag som tidligere, men med den endring at det fra 1. juni 1974 ikke gis tilskott til nedskrivning av notlin for ringnotfiske etter lodde, sild, havbrisling og makrell. Også agnsubsidieordningen opprettholdes.

Støtteavtalen inneholder også bestemmelser om tilskott til spesialfondet for fiske- og fangstnæringen. En del av tilskottet til sosialfondet nyttes til nedbetaling av beregnet underdekning i folketrygden. Tilskottet forutsettes også nyttet til å opprettholde ytelsene i fiskerpensjonen.

Selfangst

I selfangsten deltok 30 fartøyer i 1974. I alt ble det innklarert fangst fra 30 turer, mot 32 turer i 1973.

Den samlede fangst utgjorde 114 000 dyr, mot 115 000 dyr i 1973. Førstehåndsverdien av fangsten utgjorde 19,0 mill. kroner, mot 16,6 mill. kroner i 1973.

Hvalfangst

Norske fartøyer drev i 1974 bare småhvalfangst i nordlige farvann. Førstehåndsverdien av fangsten utgjorde om lag 15,5 mill. kroner, mot 14,4 mill. kroner i 1973.

Tabell 35. *Utbyttet av selfangsten*

	1972	1973	1974*
Antall fartøyer...	37	32	30
Besetning.....	525	445	408
Innklarerte fangstturer.....	43	32	30
Fangst:			
Dyr i alt Stk.	114 955	115 185	113 932
Av dette:			
Grønlandssel »	81 292	82 466	77 664
Klappmyss »	33 521	32 714	36 195
Storkobbe »	122	2	50
Snadd »	2	1	22
Isbjørn »	18	2	1
Spekk Tonn	2 056	2 007	2 374
Innklareringsverdi 1 000 kr.	16 300	16 600	18 981

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning

Produksjonen i bergverksdrift, industri og kraftforsyning var etter foreløpige beregninger om lag 4 prosent større i 1974 enn i 1973. Dette var litt svakere stigning enn fra 1972 til 1973, og også noe lavere enn gjennomsnittet for perioden 1967—1973 (henholdsvis 4,3 og 5,5 prosent).

Bergverksproduksjonen var etter foreløpige anslag om lag den samme i 1974 som året før. Den gjennomsnittlige produksjonsveksten for perioden 1967—1973 var 7,8 prosent. Produksjonssvikten i bergverksdrift skyldtes nedgang både i bryting av kull og bryting og utvinning av malm. Spesielt lav var produksjonen av koppermalm. Tekniske vanskeligheter og uhell bremset produksjonen av råolje i Nordsjøen.

Industriproduksjonen økte med nær 4 prosent fra 1973 til 1974. Det var om lag samme stigning som gjennomsnittlig for 1967—1973. Produksjonen i kraftforsyning økte med vel 5 prosent fra 1973 til 1974, eller om lag det samme som i gjennomsnitt for årene 1967—1973.

Delindeksene for produksjon etter anvendelse viste en stigning på knapt 4 prosent for eksportvarer, 1 prosent for konsumvarer, vel 8 prosent for investeringsvarer, 6 prosent for varer til bygg og anlegg og 3 prosent for varer til vareinnsats ellers.

Blant de industrigrupper som vesentlig produserer for eksport var stigningen fra 1973 til 1974 sterkest for produksjon av tremasse, papir og papp, ferrolegeringer og aluminium, mens det var stagnasjon eller nedgang i produksjonen av malmer, fiskehermetikk, fiskeoljer og -mjøl og av kunstgjødsel.

Blant de grupper som vesentlig produserer for konsum, var det øking i produksjonen av kjøtthermetikk, konservering av frukt og grønnsaker, drikkevarer, vaskemidler og toalettpreparater, mens det var nedgang i produksjonen for industrigruppene slakting og annen produksjon av kjøtt, margarin, sjokolade og sukkervarer, tekstilvarer, klær og skotøy.

Framstillingen ovenfor bygger på sammenlikninger av årsgjennomsnitt for produksjonen. Fra et konjunkturanalytisk synspunkt vil det imidlertid være av større interesse — ved hjelp av sesongkorrigerte tall — å følge utviklingen gjennom 1973 og 1974, særlig for den egentlige industriproduksjonen. Helt siden tidlig i 1972 hadde utenlandsetterspørselen gitt sterke vekstimpulser, og fra sommeren 1973 ble også den innenlandske investeringsetterspørsel en viktig drivkraft bak produksjonsveksten. Etter sesongkorrigerte oppgaver var produksjonsøkingen i industrien spesielt sterk fra sommeren 1973. Utover våren og sommeren 1974 ble imidlertid veksten svakere, blant annet som følge av knapp-

Tabell 36. *Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning. Gjennomsnittlig vekstrate pr. år.*

		1967—1973	Jan.—okt. 1973—1974
2, 3, 4	Bergverksdrift, industri og kraftforsyning i alt	4,3	4,0
2	Bergverksdrift	7,8	— 4,2
21	Bryting av kull	0,4	— 0,4
23	Bryting og utvinning av malm	6,1	— 5,4
29	Bergverksdrift ellers	3,4	1,0
3	Industri	4,0	4,1
31	Prod. av næringsmidler, drikkevarer og tobakksvarer	1,1	— 0,4
312	Produksjon av næringsmidler	—0,1	— 3,2
313	Produksjon av drikkevarer	6,2	3,0
314	Produksjon av tobakksvarer	—1,4	2,2
32	Prod. av tekstilvarer, bekledn.varer, lær og lærvarer	—2,5	— 3,2
321	Produksjon av tekstilvarer	—0,6	— 1,1
322	Produksjon av klær, unntatt skotøy	—2,6	— 5,6
323	Produksjon av lær og lær- og skinnvarer, unntatt klær og skotøy	—1,1	5,4
324	Produksjon av skotøy	—3,6	—10,4
33	Produksjon av trevarer	8,0	5,1
331	Produksjon av trevarer, unntatt møbler og innredninger	8,1	5,4
332	Produksjon av møbler og innredninger av tre	7,8	4,4
34	Treforedling, grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	3,2	2,4
341	Treforedling	3,6	4,3
342	Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	2,9	1,3
35	Produksjon av kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	6,2	2,4
351	Produksjon av kjemiske råvarer	5,4	2,6
352	Produksjon av kjemisk-tekniske produkter	1,2	3,2
353–354	Raffinering av jordolje, prod. av jordolje- og kullprodukter	10,8	— 4,4
355	Produksjon og reparasjon av gummiprodukter	3,2	4,3
356	Produksjon av plastvarer	14,0	9,5
36	Produksjon av mineralske produkter	5,6	3,3
361	Produksjon av keramiske produkter	1,5	— 2,0
362	Produksjon av glass og glassvarer	7,3	16,7
369	Produksjon av mineralske produkter ellers	5,8	1,8
37	Produksjon av metaller	6,6	8,1
371	Produksjon av jern, stål og ferrolegeringer	4,1	10,6
372	Produksjon av ikke-jernholdige metaller	9,2	5,7
38	Produksjon av verkstedprodukter	4,5	8,0
381	Produksjon av metallvarer	3,1	6,6
382	Produksjon av maskiner	5,6	12,8
383	Produksjon av elektriske apparater og materiell	6,3	8,4
384	Produksjon av transportmidler	3,2	5,0
385	Produksjon av tekniske og vitenskapelige instrumenter, fotoartikler og optiske artikler	28,1	12,1
39	Industriproduksjon ellers	5,7	— 7,3
41	Elektrisitets-, gass- og dampforsyning	5,3	5,8
	Produksjon etter anvendelse:		
	Eksport	4,5	3,4
	Konsum	2,3	1,3
	Investering	4,1	8,0
	Vareinnsats i bygg og anlegg	6,3	6,3
	Vareinnsats ellers	3,8	2,9

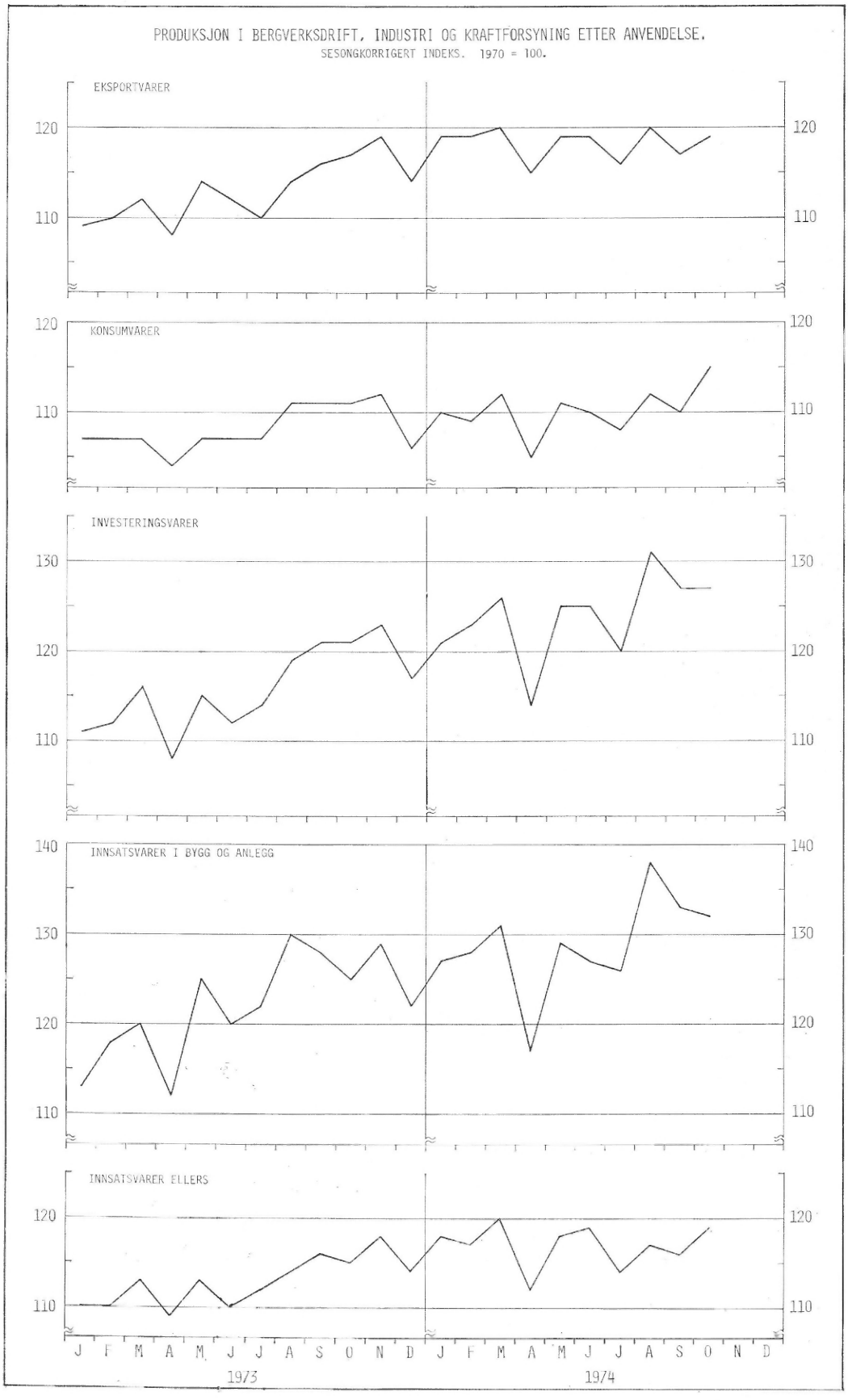

PRODUKSJON I BERGVERKSDRIFT, INDUSTRI OG KRAFTFORSYNING ETTER ANVENDELSE.
SESONGKORRIGERT INDEKS. 1970 = 100.
EKSPORTVARER
KONSUMVARER
INVESTERINGSVARER
INNSATSVARER I BYGG OG ANLEGG
INNSATSVARER ELLERS
120
110
130
140
J F M A M J J A S O N D J F M A M J J A S O N D
1973
1974

Fig. 20.

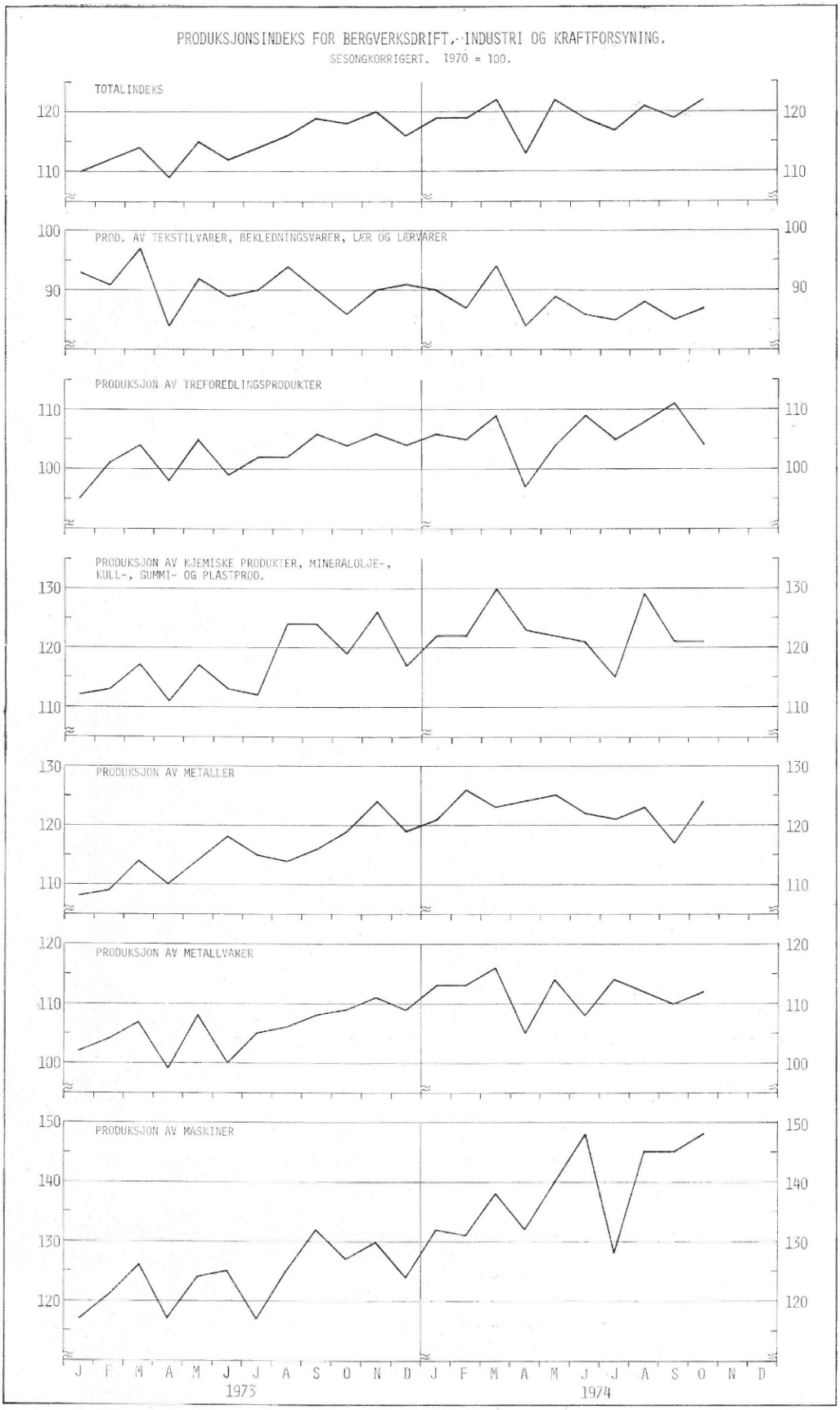

PRODUKSJONSINDEKS FOR BERGVERKSDRIFT, INDUSTRI OG KRAFTFORSYNING.
SESONGKORRIGERT. 1970 = 100.
TOTALINDEKS
PROD. AV TEKSTILVARER, BEKLEDNINGSVARER, LÆR OG LÆRVARER
PRODUKSJON AV TREFOREDLINGSPRODUKTER
PRODUKSJON AV KJEMISKE PRODUKTER, MINERALOLJE-, KULL-, GUMMI- OG PLASTPROD.
PRODUKSJON AV METALLER
PRODUKSJON AV METALLVARER
PRODUKSJON AV MASKINER
J F M A M J J A S O N D J F M A M J J A S O N D
1973
1974

Fig. 21.

het på ledig produksjonskapasitet i enkelte bransjer, men også fordi utenlandsetterspørselen viste en svakere utvikling etter hvert. Investeringsetterspørselen gav sterke vekstimpulser til produksjonen i 1974, mens konsumetterspørselen verken i 1973 eller 1974 gav vesentlige vekstimpulser.

I enkelte industrigrupper var det i høstmånedene ikke mulig å utnytte kapasiteten helt ut på grunn av en rekke tilfeldige faktorer (først og fremst streik). I noen næringsgrupper var dessuten knapphet på kapasitet og kvalifisert arbeidskraft betydelig produksjonsbegrensende faktorer.

De sesongkorrigerte månedlige indekstall for produksjon etter anvendelse viste i eksportvareproduksjonen svak vekst gjennom hele 1974 etter å ha steget sterkt i 2. halvår 1973. Investeringsvareproduksjonen viste gjennomgående sterk stigning fra sommeren 1973, og utover høsten 1974 lå produksjonen hele 6—7 prosent høyere enn ett år tidligere. Produksjonen av innsatsvarer til bygge- og anleggsvirksomhet tok seg godt opp høsten 1973, viste litt nedgang 1. halvår 1974 for så å stige sterkt utover høsten. Produksjonen av varer til innsats i andre sektorer viste moderat stigning fra høstmånedene 1973 og fram til våren 1974. Utover sommeren

Tabell 37. *Produksjon av visse varer i bergverksdrift og industri*

Vare	Mengdeenhet	1973	Januar—september		
			1973	1974	Endring i prosent
Sildolje	Tonn	184 591	166 240	126 346	— 24,0
Silde- og fiskemjøl	»	353 826	332 650	285 900	— 14,1
Margarin	»	88 958	66 742	61 048	— 8,5
Sildehermetikk	»	26 644	20 302	19 478	— 4,1
Koke- og spisesjokolade	»	18 229	13 038	12 569	— 3,6
Mineralvann og alkoholfritt øl	1 000 liter	191 183	146 945	144 649	— 1,6
Øl kl. I	»	13 898	11 071	9 694	— 12,4
Øl kl. II	»	124 907	94 939	101 171	6,6
Øl kl. III	»	26 745	18 471	18 465	–
Svovelkis, urøstet	Tonn	792 204	585 001	508 518	— 13,1
Sement	»	2 709 381	2 003 464	1 956 437	— 2,3
Jernmalm	»	3 908 440	2 907 956	2 845 448	— 2,1
Titanmalm	»	752 632	546 767	628 115	14,9
Koppermalm, konsentrat	»	86 884	65 489	54 024	— 17,5
Sinkmalm	»	37 212	25 695	29 842	16,1
Blymalm	»	6 050	4 067	4 197	3,2
Kull	»	414 796	330 214	315 218	— 4,5
Koks	»	320 003	238 488	238 388	–
Råolje	»	1 577 196	1 326 105	1 095 788	— 17,4
Nitrogen	»	627 211	476 137	480 741	1,0
Tremasse, tørr beregnet	»	1 140 344	830 392	860 930	3,7
Cellulose og halvkjemisk masse, tørr beregnet[1]	»	853 282	627 561	663 861	5,8
Sponplater	»	261 018	192 068	176 020	— 8,4
Trefiberplater	»	179 975	132 487	141 221	6,6
Papir og papp	»	1 389 699	1 017 246	1 064 880	4,7
Råjern	»	700 406	523 328	489 083	— 6,5
Ferrosilisium, beregnet 75 %	»	279 477	203 768	221 626	8,8
Andre ferrolegeringer	»	440 224	330 665	420 291	27,1
Råstål	»	962 588	702 656	683 028	— 2,8
Nikkel, primær	»	42 706	30 864	31 155	0,9
Kopper, primær uraffinert	»	33 285	24 329	22 914	— 5,8
Kopper, primær raffinert	»	25 806	18 898	18 217	— 3,6
Aluminium, primær	»	620 365	454 995	487 533	7,2
Sink, primær	»	80 505	59 695	54 787	— 8,2

[1] Ekskl. videreforedlet importert cellulose.

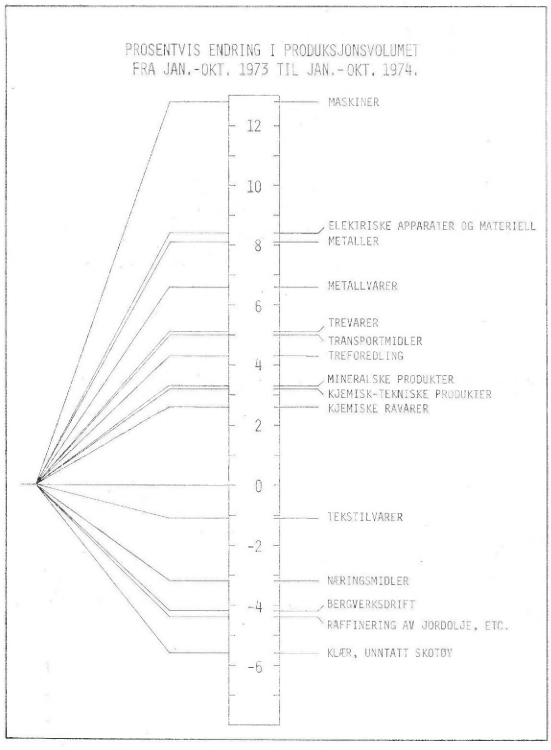

Fig. 22.

og høsten endret produksjonen seg lite. Konsumvareproduksjonen viste stagnasjon i 1974.

Produksjonen av trevarer var uendret fra høsten 1973 til våren 1974 (sesongkorrigert), men økte siden betydelig. Den sterke veksten fra høsten 1973 i treforedlingsindustrien fortsatte i 1. kvartal 1974. Etter en forbigående avslapping i vår- og sommermånedene, tok veksten seg opp igjen utover høsten. Verkstedproduksjonen viste avtakende veksttempo i løpet av 1974. For produksjon av metallvarer var det sterk stigning fra høsten 1973 og utover vinteren 1973/74, svak nedgang i vårmånedene og deretter stagnasjon. Medvirkende til omslaget var blant annet innføringen av miljøvernavgift på engangsemballasje (øl- og mineralvannbokser) fra 1. september 1974. Produksjonen av maskiner viste sterk stigning fra sommeren 1973 og utover i hele 1974, men med litt svakere tendens i høstmånedene. Produksjonen av elektroteknisk materiell lå på et høyt nivå første halvår 1974 og steg noe utover høsten, mens produksjonen av transportmidler stagnerte våren 1974, etter å ha økt kraftig fra 4. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974. (Knapphet på arbeidskraft hindret antakelig sterkere produksjonsøking i løpet av 1974).

Produksjonen av kjemiske råvarer ble hemmet av knapphet på ledig kapasitet i sommer- og høstmånedene 1974. Plastvareproduksjonen, som hadde økt kraftig fram til august 1974, viste senere svikt. Dette må ses på bakgrunn av innføringen av miljøvernavgift på plastposer. Produksjonen av gummivarer viste stigende tendens i 1974.

Produksjonsveksten for jern og metaller var gjennomgående sterk i hele 1973 og fram til våren 1974, da produksjonen slo om til stagnasjon og senere svak nedgang.

For produksjonen av næringsmidler var det klar stigning i de første fem månedene av 1974, men deretter falt produksjonen betydelig. Produksjonsnedgangen i tekstil- og bekledningsvarer fortsatte i 1974, nedgangen var sterkest for produksjon av klær og skotøy.

Produksjonsutviklingen i elektrisitetsverkene

Elektrisitetsproduksjonen økte med 3 700 GWh til 76 500 GWh, eller med 5,1 prosent, fra 1973 til 1974. Økingen ble mindre enn ventet blant annet på grunn av mildere høst 1974 enn året før. I november 1974 ble overføringslinjen mellom Vest- og Øst-Finnmark satt i drift. Med unntak av Nord-Salten er nå hele landet knyttet sammen, via Sverige, med muligheter for utveksling av elektrisk kraft mellom landsdelene.

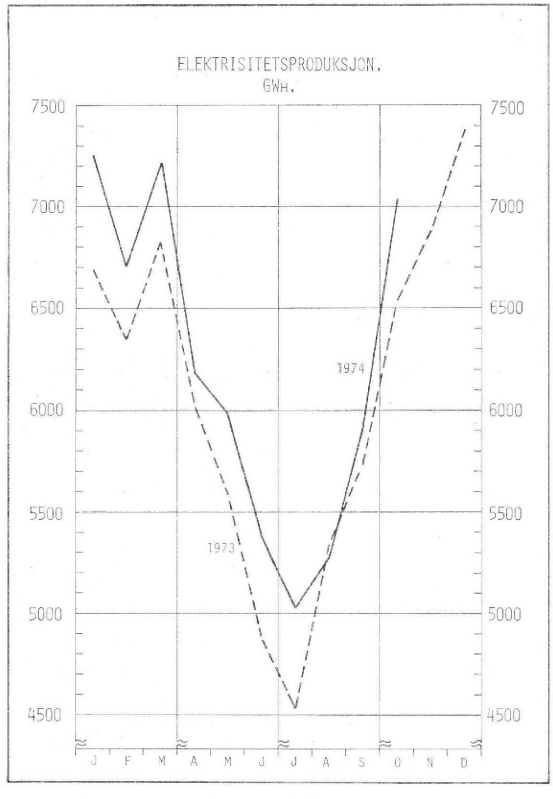

Fig. 23.

Tabell 38 viser produksjons-, forbruks- og eksportutviklingen og tabell 39 produksjonen i de enkelte elområder. Kvartalstall for reguleringsmagasinenes energibeholdning er gitt i tabell 41.

I 1974 ble det installert nye primære kraftmaskiner med en ytelse på 958 MW, mot 1 106 MW i 1973 (se tabell 40). 2. aggregat i Aurland I på 240 MW som ble satt i drift ved årsskiftet 1974—75, er ikke tatt med.

Tabell 38. *Produksjon, forbruk og eksport av elektrisk kraft*

	1970	1971	1972	1973[1]	1974[1]
Produksjon (GWh)	57 606	63 564	67 615	72 800	76 500
Netto eksport (GWh)	836	2 921	4 647	5 190	5 400
Brutto forbruk (GWh)	56 770	60 643	62 968	67 610	71 100
Prosentvis endring i brutto forbruk fra året før	1,97	6,82	3,83	7,37	5,16
Forbruk tilfeldig kraft (GWh)	557	2 020	2 557	2 410	2 650
Brutto forbruk fastkraft (GWh)	56 213	58 623	60 411	65 200	68 450
Prosentvis endring fra året før i brutto forbruk av fastkraft	2,14	4,29	3,05	7,93	4,98

[1] Foreløpige tall.

Tabell 39. *Elektrisitetsproduksjonen i de enkelte elområder. GWh*[1]

Elområder[2]	1973[3]	Januar—september		Prosent endring
		1973[3]	1974[3]	
Sør-østre elområde	28 958	20 788	22 290	7,2
Sør-vestre elområde	20 447	14 636	16 317	11,5
Midtre elområde	20 032	14 220	13 940	—2,0
Nordre elområde	3 352	2 339	2 380	1,8
Svalbard	20	15	15	–
I alt	72 809	51 998	54 942	5,7

[1] 1 GWh (gigawattime) = 1 000 MWh (megawattimer) = 1 000 000 kWh.
[2] Etter omlegging av elektrisitetsstatistikken fra og med 1973, har en redusert antall elområder fra 9 til 4:
Sør-østre elområde: Østlandet—Agder inkl. Aurland og Borgund, ekskl. Sira-Kvina.
Sør-vestre elområde: Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, ekskl. Aurland og Borgund, inkl. Sira-Kvina.
Midtre elområde: Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland nordover til og med Nord-Salten.
Nordre elområde: Nordre Nordland, Troms og Finnmark.
[3] Foreløpige tall.

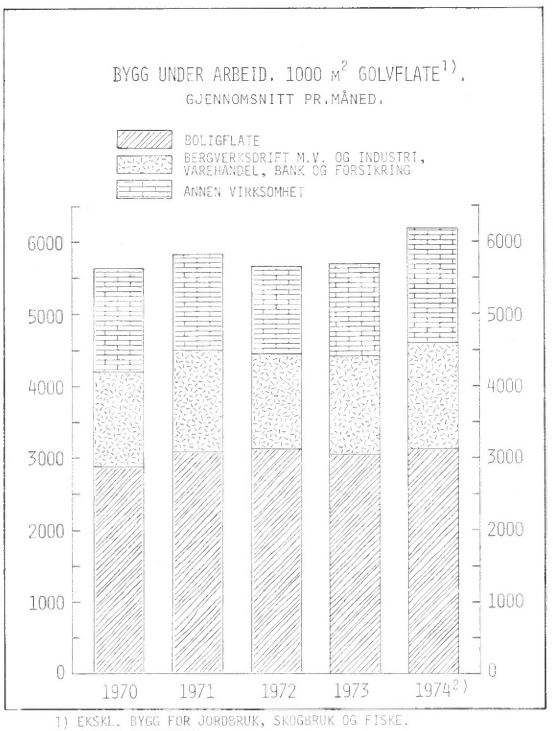
Tabell 40. *Nyinstallasjoner i de enkelte elområder. MW*

Elområder	1971	1972	1973[1]	1974[1]
Sør-østre elområde	530	80	437	284
Sør-vestre elområde	500	91	320	546
Midtre elområde	115	21	196	25
Nordre elområde	95	26	153	103
I alt	1 240	218	1 106	958

[1] Foreløpige tall.

Tabell 41. *Reguleringsmagasinenes energibeholdning. GWh*

	Sørøstre elområde	Landet ellers	I alt
1972			
31. mars	5 684	12 658	18 342
30. juni	15 650	21 792	37 442
30. september.	15 289	23 238	38 527
31. desember .	11 166	20 120	31 286
1973			
31. mars	5 436	14 410	19 846
30. juni	12 876	21 471	34 347
30. september.	15 310	25 223	40 533
31. desember .	11 338	19 970	31 308
1974			
31. mars	4 974	10 585	15 559
30. juni	12 559	18 236	30 794
30. september.	17 440	24 929	42 369

1) EKSKL. BYGG FOR JORDBRUK, SKOGBRUK OG FISKE.
2) JANUAR-SEPTEMBER.

Fig. 24.

Byggevirksomheten

Den samlede byggevirksomhet økte betydelig fra 1973 til 1974. I de tre første kvartaler i 1974 ble det satt i arbeid et byggeareal som var 12,7 prosent større enn i samme tidsrom i 1973, mens fullført areal var 4,7 prosent mindre enn året før. Det samlede areal under arbeid pr. 30. september var 13,1 prosent større enn til samme tid i 1973. Nedgangen i fullført areal sett i sammenheng med økingen i bygg under arbeid, særlig boliger, kan tyde på at knapphet på arbeidskraft bremset framdriften.

I løpet av de tre første kvartalene i 1974 ble det satt i gang arbeid med 32 759 boliger (lei-

Tabell 42. *Bygg satt i gang. Areal i 1 000 m²*

	1971	1972	1973*	1.—3. kvartal		
				1973[1]	1974[1]	Prosent endring
Bergverksdrift m. v. og industri..	839	773	725	505	672	33,1
Varehandel, bank og forsikring...	354	538	388	267	361	35,2
Boliger	3 690	3 644	3 658	2 585	2 764	6,9
Undervisning	494	422	339	211	343	62,6
Helse- og veterinærvesen	156	143	367	290	160	—44,8
Annen virksomhet[2].....	456	474	565	356	451	26,7
I alt[2].....	5 989	5 994	6 042	4 214	4 751	12,7
Leiligheter, antall	41 783	40 581	40 913	28 580	30 595	7,1
Hybler, antall	2 579	2 498	2 405	1 590	2 164	36,1
Boliger i alt, antall	44 362	43 079	43 318	30 170	32 759	8,6

[1] Ureviderte tall. [2] Omfatter ikke tall for jordbruk, skogbruk og fiske.

Tabell 43. *Fullførte bygg. Areal i 1 000 m²*

	1971	1972	1973*	1.—3. kvartal		
				1973[1]	1974[1]	Prosent endring
Bergverksdrift m. v. og industri..	958	820	789	550	496	—9,8
Varehandel, bank og forsikring...	397	376	424	264	242	—8,3
Boliger	3 405	3 628	3 737	2 667	2 456	—7,9
Undervisning	525	542	372	274	303	10,6
Helse- og veterinærvesen	186	139	130	95	113	18,9
Annen virksomhet[2].....	447	452	488	306	351	14,7
I alt[2].....	5 918	5 957	5 940	4 156	3 961	—4,7
Leiligheter, antall	38 461	40 871	41 989	30 029	27 245	—9,3
Hybler, antall	2 343	2 707	2 768	2 011	1 700	—15,5
Boliger i alt, antall	40 804	43 578	44 757	32 040	28 945	—9,7

[1] Ureviderte tall. [2] Omfatter ikke bygg for jordbruk, skogbruk og fiske.

ligheter og hybler). Dette er 8,6 prosent flere boliger og 6,9 prosent større boligflate enn i samme tidsrom året før. For hele 1974 er tallet på igangsatte boliger anslått til 44 000, dvs. om lag 700 flere enn i 1973 og bare om lag 350 færre enn i rekordåret 1971.

Tabell 42 viser fordelingen av igangsatte bygg etter næring. Den sterke økingen i igangsetting av bygg for undervisning skyldes vesentlig øking i igangsetting av bygg for høyere utdanning, mens nedgangen i igangsettingen av bygg for helse- og veterinærvesen må ses på bakgrunn av at igangsettingen for denne gruppen var uvanlig stor i 1973, særlig som følge av igangsettingen av nybygget ved Haukeland sykehus i Bergen. Bygget er beregnet ferdig i 1981.

Tallet på fullførte boliger (leiligheter og hybler) i de tre første kvartalene av 1974 var 28 945. Dette er 3 095, eller 9,7 prosent, færre enn i samme periode i 1973. Arealet av fullførte boliger gikk ned med 7,9 prosent. For hele året 1974 er tallet på fullførte boliger anslått til 42 000, eller om lag 2 750 færre enn i rekordåret 1973. Tabell 43 viser fordelingen av fullførte bygg etter næring.

Tallet på boliger (leiligheter og hybler) under arbeid pr. 30. september 1974 var 40 410, dvs. en øking på 10,5 prosent sammenliknet med samme tidspunkt i 1973. Boligflaten økte samtidig med 8,6 prosent.

I 1974 ble det gjennomført enkelte lettelser i mengdereguleringen av nybygg. Byggeløyve-

Tabell 44. *Bygg under arbeid.*[1] *Areal i 1 000 m²*

	1971	1972	1973*	Under arbeid pr. 30. september		
				1973[2]	1974[2]	Prosent endring
Bergverksdrift m. v. og industri..	862	812	762	792	933	17,8
Varehandel, bank og forsikring...	385	545	524	569	649	14,1
Boliger	3 235	3 217	3 097	3 105	3 373	8,6
Undervisning	536	419	390	357	431	20,7
Helse- og veterinærvesen	249	252	484	441	531	20,4
Annen virksomhet[3].....	517	529	595	566	677	19,6
I alt[3].....	5 784	5 774	5 852	5 830	6 594	13,1
Leiligheter, antall	37 061	36 410	34 796	34 533	37 825	9,5
Hybler, antall	2 765	2 544	2 089	2 032	2 585	27,2
Boliger i alt, antall	39 826	38 954	36 885	36 565	40 410	10,5

[1] Ved utgangen av perioden. [2] Ureviderte tall. [3] Omfatter ikke bygg for jordbruk, skogbruk og fiske.

plikten ble opphevet for følgende typer bygg: Mødrehjem, sykehusavdelinger i boligblokk og velferdslokaler for eldre, forsamlingslokaler spesielt beregnet på ungdom, lokaler beregnet for alminnelig bruk av befolkningen til kulturell, religiøs, sosial eller praktisk virksomhet og bygg for kraftstasjoner og transformatorstasjoner. Ellers var byggeløyveplikten både for nybygg og ombyggings- og utbedringsarbeid den samme som for året 1973.

For 1974 var den totale disponible byggekvote i alt 770 000 m². Den ble fordelt med 490 000 m² til Kommunaldepartementet, 260 000 m² til Industridepartementet og 20 000 m² til Landbruksdepartementet.

Kommunalbankens ramme for kontantlån til grunnervervelse og lån til grunnlagsinvesteringer og tomtetekniske arbeider m. v. ble satt til 302 mill. kroner mot 233 mill. kroner i 1973. Av det fastsatte beløp for 1974 skulle 60 mill. kroner gå til miljøvernformål (vann, kloakk og renovasjon).

Husbankens innvilgningsbudsjett ble utvidet med 548 mill. kroner fra 1973 til 1974 til i alt 3 177 mill. kroner. Det gjennomsnittlige lånebeløpet pr. bolig ble satt til 91 500 kroner, en øking på 10 200 kroner fra året før. I alt gav statsbankene lån til 33 900 boliger i 1974. Dette var en øking på 2 100 boliger sammenliknet med 1973.

Den nye låneordningen for Husbankfinansierte boliger som trådte i kraft fra 1. januar 1973 og bostøtteordningen som ble satt i verk 1. juli 1973, ble opprettholdt også i 1974.

Vintertilskott til småhusbyggere er for sesongen 1974—75 begrenset til å omfatte de tre nordligste fylker og de 13 kommuner i Nord-Trøndelag som omfattes av utbyggingsprogrammet for Nord-Norge. Boliger som føres opp av seksjoner eller tunge elementer unntas fra ordningen. Det er også fastsatt en nedre arealgrense for at tilskott skal kunne ytes. Grensen er 60 m² for ordinære leiligheter og 25 m² for hybelleiligheter.

Sjøfart

Nettotilveksten til den norske handelsflåten har i de senere år vært forholdsvis moderat og mindre enn for verdensflåten. I løpet av 1973 økte den norske handelsflåten med 1 020 000 bruttotonn eller 4,6 prosent. Økingen i 1974 var mindre; i løpet av de tre første kvartalene av 1974 økte handelsflåten bare med 281 000 bruttotonn eller 1,2 prosent. Det har vært store leveringer av nybygginger de senere år, men samtidig har det også vært et omfattende salg av skip til utlandet.

Verdensflåten (utenom Sambandsstatenes reserveflåte) var i juni 1974 309 mill. bruttotonn. Norges andel, som i flere år har vist nedgang, var i juni 1974 8,0 prosent.

Forholdene på fraktmarkedet bedret seg kontinuerlig fra 2. halvår 1972 og fram til høsten 1973. Siden «oljekrisen» vinteren 1973/74 har tankmarkedet blitt stadig dårligere, men dette har hittil ikke ført til noen særlig øking i opplagstallene. For tørrlast var fraktmarkedet godt også fram til høsten 1974; verdenshandelen fortsatte å øke også fra 1973 til 1974, selv om veksttakten avtok i løpet av året.

Som følge av det gode fraktmarked ble det i slutten av 1972 og i 1973 foretatt betydelige kontraheringer av nye skip både for norsk og utenlandsk regning. Siden oljekrisen har det vært få kontraheringer av tankskip, men det var fortsatt en del kontraheringer av tørrlastskip utover i 1974. Den norske kontraktsmassen var sommeren 1974 12,9 prosent av verdens kontraktsmasse.

Norges handelsflåte

Den 1. januar 1974 bestod den norske handelsflåte av 2 117 skip på til sammen 23,3 mill. bruttotonn. Handelsskip under 100 bruttotonn, fiske- og fangstbåter og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere o. l. er ikke regnet med. Forsyningsskip for oljeboring regnes med i handelsflåten og grupperes som andre tørrlastskip.

I alt 372 skip med en tonnasje på 11,6 mill. bruttotonn, dvs. om lag halvparten av tonnasjen, var tankskip. Resten, 1 745 skip på til sammen 11,7 mill. bruttotonn, var tørrlastskip av ulike slag. Nedenfor er gitt en oversikt over handelsflåtens fordeling på ulike skipstyper pr. 1. januar 1974.

Skipenes art	Skip	1000 brt.
Tankskip:		
Gasstankskip	43	297
Andre tankskip	329	11 314
Tørrlastskip:		
Malm/tankskip	15	1 449
Malmskip	18	375
Bulk/tankskip	35	1 916
Bulkskip	248	5 296
Kjøle- og fryseskip	42	114
Passasjerskip	409	492
Andre tørrlastskip	978	2 075
I alt	2 117	23 328

Tabell 45. *Handelsflåten 1970—1974.*[1] *Tilgang og avgang i 1.—3. kv. 1974. 1 000 bruttotonn*

	I alt	100—4 999 br.tonn	5 000—9 999 br.tonn	10 000—19 999 br.tonn	20 000—29 999 br.tonn	30 000—49 999 br.tonn	50 000—99 999 br.tonn	100 000 br.tonn og over
Flåten 1. januar 1970	18 418	1 049	1 937	4 853	2 418	4 557	2 843	761
—»— 1971	19 708	1 021	1 792	4 783	2 450	4 473	3 609	1 580
—»— 1972	21 898	1 049	1 759	4 852	2 630	4 575	4 386	2 647
—»— 1973	22 308	1 043	1 697	4 424	2 631	4 144	4 411	3 958
—»— 1974	23 328	947	1 530	3 826	2 516	3 679	4 634	6 196
Tilgang 1/1–1/10 1974:								
Nybygg i utlandet ..	1 225	4	28	16	117	158	270	632
» i Norge	435	27	–	56	–	–	71	281
Annen tilgang	72	13	7	–	–	–	52	–
Tilgang i alt	1 732	44	35	72	117	158	393	913
Avgang 1/1–1/10 1974:								
Solgt til utlandet	1 399	110	143	521	368	202	55	–
Forlist, kondemn., hogd opp innenl. ..	52	8	–	13	–	31	–	–
Avgang i alt	1 451	118	143	534	368	233	55	–
Netto tilgang i alt ..	281	— 74	— 108	— 462	— 251	— 75	338	913
Flåten 1. oktober 1974	23 609	873	1 422	3 364	2 265	3 604	4 972	7 109
Av dette:								
Motor, tankskip	7 043	133	147	1 029	489	1 607	1 949	1 689
Damp » ..	5 236	4	–	13	92	262	423	4 442
Motor, tørrlastskip ..	10 305	734	1 250	2 290	1 618	1 735	2 443	235
Damp »	1 025	2	25	32	66	–	157	743

[1] **Handelsskip** på 100 br.tonn og over. Ikke medregnet fiske- og fangstbåter, hvalkokerier og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l.

Tabell 46. *Tilgang og avgang i handelsflåten. 1 000 bruttotonn*[1]

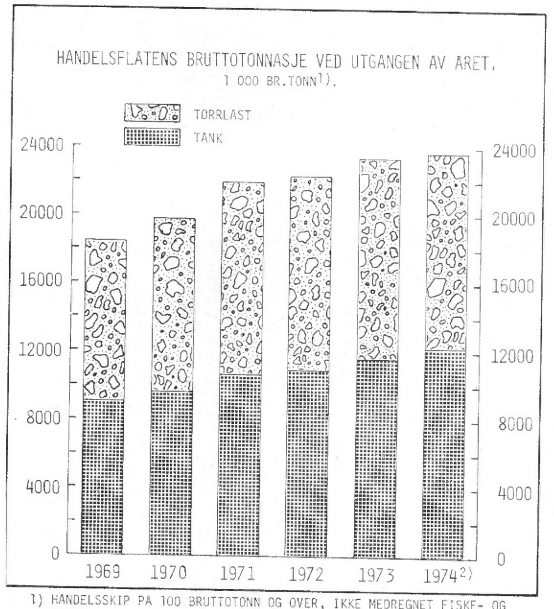
År	Tilgang i alt	Nybygd i Norge	Nybygd i utl.	Annen tilgang	Avgang i alt	Forlist, kondemnert etc.	Solgt til utl.	Annen tilgang og avgang. Netto	Nettoøking i alt	Av dette tanktonnasje
1969	1 512	503	933	76	2 163	37	2 126	— 5	—656	— 512
1970	2 540	464	1 762	314	1 250	83	1 167	–	1 290	597
1971	2 868	616	1 720	532	688	58	630	10	2 190	1 071
1972	2 495	565	1 828	102	2 018	52	1 966	— 67	410	210
1973	3 533	684	2 811	38	2 539	32	2 507	26	1 020	630
Jan.—sept.										
1973	2 738	441	2 262	35	2 001	32	1 969	..	737	674
1974	1 732	435	1 225	72	1 451	52	1 399	..	281	668

[1] Se note til tabell 45.

Bruttotilgangen til den norske handelsflåten har vært stor i de senere år, og nådde en topp i 1973 med 3,5 mill. bruttotonn. I 1974 var tilgangen noe mindre. I løpet av årets tre første kvartaler hadde handelsflåten en bruttotilvekst på i alt 1 732 000 bruttotonn, mot 2 738 000 bruttotonn i samme periode året før. Tilgangen i 1974 fordelte seg med 1 270 000 bruttotonn — eller noe over 70 prosent — på tankskip og med 462 000 bruttotonn på tørrlastskip. Nye skip fra utenlandske verft utgjorde 71 prosent av tilgangen, med Sverige og Japan som største leveringsland. Norge var det tredje største leveringsland.

Nedenfor er gitt en oversikt over nybyggingene 1.—3. kvartal 1974 fordelt på leveringsland.

Leveringsland	Tankskip		Tørrlastskip	
	Skip	1000 brt.	Skip	1000 brt.
Sverige	7	547	1	55
Nederland.....	–	–	7	10
Vest-Tyskland ..	–	–	2	86
Øst-Tyskland ..	–	–	4	36
Sambandsstatene	–	–	2	1
Japan	3	343	5	147
Utlandet i alt ..	10	890	21	335
Norge	7	328	27	107
I alt	17	1 218	48	442

1) HANDELSSKIP PÅ 100 BRUTTOTONN OG OVER, IKKE MEDREGNET FISKE- OG FANGSTBÅTER OG SPESIALSKIP SOM TAUBÅTER, BERGINGSBÅTER, ISBRYTERE O.L.
2) FOR 1974 PR. 1. OKTOBER.

Fig. 25.

Av nybyggingene i størrelsesgruppen 100 000 bruttotonn og over var 5 skip fra utenlandske verft og 2 skip fra norske verft. Til sammen hadde disse skipene en tonnasje på 913 000 bruttotonn, eller 55 prosent av bruttotilgangen på ny tonnasje.

Samtidig med den store tilgangen av nye skip i de senere år har det foregått store salg av skip til utlandet. Avgangen var størst i 1973, med 2 539 000 bruttotonn. I 1974 har avgangen fra handelsflåten vært noe mindre, med 1 451 000 bruttotonn i årets tre første kvartaler, mot 2 001 000 bruttotonn i de samme kvartaler i 1973.

Brutto tilgang og avgang og netto tilgang av handelsskip i de tre første kvartaler av 1974 fordelte seg slik:

	Tilgang 1000 brt.	Avgang 1000 brt.	Netto tilgang 1000 brt.
Motor tankskip	496	572	— 76
Turbin- og damp tankskip	774	30	744
Motor tørrlastskip	462	803	— 341
Turbin- og damp tørrlastskip	–	46	— 46
I alt	1 732	1 451	281

Tilgangen til handelsflåten bestod også i 1974 vesentlig av store skip. Skip i størrelsesgruppen 50 000 bruttotonn og over utgjorde 75 prosent av den samlede tilgang av tonnasje. Avgangen fra handelsflåten bestod vesentlig av små og middelsstore skip. Bare 4 prosent av avgangen i tonnasje falt på skip i størrelsesgruppen 50 000 bruttotonn og over.

Tabell 47. *Bruttotonnasjen etter størrelse ved utgangen av året. Prosent*

Bruttotonn	1969	1970	1971	1972	1973	1/10 1974
100– 9 999 ..	16	14	13	12	11	10
10 000–19 999 ..	26	24	22	20	16	14
20 000–29 999 ..	13	13	12	12	11	10
30 000–39 999 ..	10	10	9	7	7	7
40 000–49 999 ..	15	13	12	11	9	8
50 000–99 999 ..	16	18	20	20	20	21
100 000 og over.	4	8	12	18	26	30
I alt	100	100	100	100	100	100

Tabell 47 viser hvordan flåtens fordeling etter størrelse har endret seg siden 1969. Overgangen til større skip har vært særlig markert i tankflåten, hvor skip i størrelsesgruppen 100 000 bruttotonn og over har økt fra 8 prosent av tonnasjen ved utgangen av 1969 til 50 prosent ved utgangen av september 1974. I 1969 var det ingen tørrlastskip på over 100 000 bruttotonn, mens disse skip i 1974 hadde en andel på 9 prosent.

Tabell 48 viser fordelingen av flåten etter aldersgrupper ved utgangen av 1973 og tidligere år. Den store tilgang av nye skip og det store salg av eldre skip har ført til at mesteparten av tonnasjen er forholdsvis ny.

Det var få kontraheringer i 1971 og mesteparten av 1972. Da fraktmarkedet bedret seg utover høsten 1972, økte kontraheringene betydelig, og det gode fraktmarked i 1973 førte til svært store kontraheringer. I alt ble det kontrahert netto 3 669 000 bruttotonn i 1972 og 6 983 000 bruttotonn i 1973 ved utenlandske verft. Mesteparten av disse kontraheringene gjaldt tankskip. Som følge av det dårlige fraktmarkedet for tankskip i 1974 falt tallet på kontraheringer kraftig; i alt ble det bare kontrahert 588 000 bruttotonn i 1.—3. kvartal 1974, og mesteparten av kontraheringene, eller 358 000 bruttotonn, gjaldt tørrlastskip.

Pr. 1. oktober 1974 var den samlede kontraktbestand for norsk regning 16,2 mill. bruttotonn, mot 15,0 mill. bruttotonn ett år tidligere. Om lag 76 prosent av kontraktbestanden falt på utenlandske verft. For 1975 er det foreløpig regnet med leveringer fra norske og utenlandske verft på i alt 4,2 mill. bruttotonn.

Fordelingen av nybyggingskontraktene på land viser at de største bestillinger, regnet i tonnasje, er plassert i Japan, Norge og Sverige.

Tabell 48. *Bruttotonnasjen etter alder ved utgangen av året. Prosent*

	1969	1970	1971	1972	1973
0— 4 år	55	54	51	47	50
5— 9 »	25	27	30	36	34
10—14 »	14	13	12	11	10
15—19 »	4	4	5	5	5
20—29 »	1	1	2	1	1
30 år og over	1	1	0	0	0
I alt	100	100	100	100	100

Beskjeftigelsen av Norges flåte

Opplagstallene for norske skip var ubetydelige i 1973 og begynnelsen av 1974. Utover sommeren 1974 gikk opplagstallene litt opp, men de var fortsatt lave. Ved utgangen av oktober lå 4 skip på til sammen 34 000 bruttotonn i opplag i norske havner (figur 26).

Norges Rederforbund har utarbeidd en oversikt som viser hvordan norske skip i utenriksfart var beskjeftiget pr. 1. juli 1974.

	I alt pst.	Tank pst.	Linje pst.	Annet pst.
Certepartier av minst 12 måneders varighet..	62	70	–	56
Kontraktsfart ..... ca.	11	4	–	22
Løsfart ..... ca.	24	26	–	22
Linjefart	3	–	100	–
Opplegg, ombygging o. l.	0	0	–	0
I alt	100	100	100	100

Tabell 49. *Kontrahering av norske handelsskip ved utenlandske verft. 1 000 bruttotonn*

År	I alt			Tankskip			Tørrlastskip		
	Kontrahert netto	Inngåtte kontrakter	Solgte, kansellerte kontrakter o. l.	Kontrahert netto	Inngåtte kontrakter	Solgte, kansellerte kontrakter o. l.	Kontrahert netto	Inngåtte kontrakter	Solgte, kansellerte kontrakter o. l.
1970.....	3 732	4 800	1 068	1 876	2 254	378	1 856	2 546	690
1971.....	916	1 223	307	756	821	65	160	402	242
1972.....	3 669	3 928	259	3 338	3 403	65	331	525	194
1973.....	6 983	8 017	1 034	5 650	6 330	680	1 333	1 687	354
1.—3. kv.									
1973.....	5 295	6 315	1 020	4 134	4 814	680	1 161	1 501	340
1974.....	588	988	400	230	450	220	358	538	180

Kilde: Handelsdepartementet.

Tabell 50. *Norske nybyggingskontrakter etter byggeland og sannsynlig leveringsår. Beregnet etter kontraktbestanden pr. 1. oktober 1974. 1 000 bruttotonn*

Land	I alt	4. kvartal 1974	1975	1976	1977 og senere
Danmark	2	–	2	–	–
Finland	607	16	50	151	390
Sverige	3 067	285	790	870	1 122
Frankrike	40	–	40	–	–
Hellas	50	21	21	8	–
Italia	1	–	–	1	–
Jugoslavia	6	5	1	–	–
Nederland	155	12	137	6	–
Polen	432	5	66	141	220
Romania	9	9	–	–	–
Sovjetunionen	42	–	42	–	–
Spania	66	65	1	–	–
Storbritannia og Nord-Irland	215	1	64	130	20
Tyskland, Vest-	1 993	359	549	334	751
Tyskland, Øst-	23	3	4	8	8
Sør-Afrika	5	–	5	–	–
Sambandsstatene	5	1	3	1	–
Japan	5 517	625	1 627	1 801	1 464
Singapore	2	–	–	2	–
Sum utland	12 237	1 407	3 402	3 453	3 975
Norge	3 950	150	750	1 200	1 850
Sum i alt	16 187	1 557	4 152	4 653	5 825

Kilde: Handelsdepartementet.

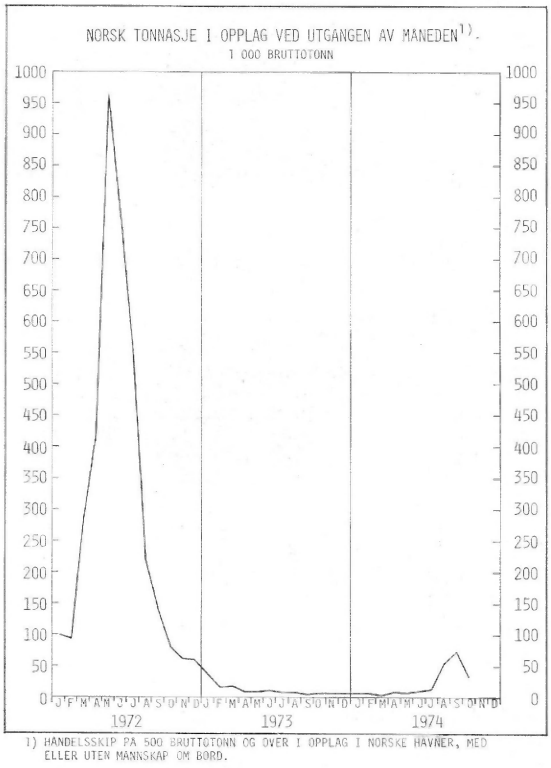

Fig. 26.

Etter Rederforbundets oversikt var 70 prosent av tankflåten ved utgangen av 1. halvår 1974 sluttet på certepartier av minst 12 måneders varighet mot 76 prosent ett år tidligere. For tørrlastflåten (unntatt linjeskip) var det tilsvarende tall 56 prosent både i 1974 og 1973.

Fraktmarked og lønnsomhetsforhold

Den sterke nedgangen i fraktratene på skipsfartsmarkedet som tok til høsten 1970, stoppet opp våren 1972. Den nye oppgangen i ratene utover sommeren og høsten 1972 hadde i første rekke sammenheng med den internasjonale konjunkturoppgangen i Vest-Europa og Japan fra vinteren 1972, som førte til et sterkt oppsving i verdenshandelen. Bedringen på fraktmarkedet fortsatte fram til høsten 1973. Fraktene lå sommeren og høsten 1973 på et svært høyt nivå, enda høyere enn ved den forrige høykonjunkturen på fraktmarkedet sommeren og høsten 1970. Som følge av oljekrisen vinteren 1973/74 ble det mindre olje å transportere, og forholdene på tankmarkedet ble raskt dårligere. Utover våren 1974 økte oljetransportene igjen noe, men

økingen i verdens tankflåte var sterkere, og tankfraktene fortsatte å gå ned utover våren og sommeren. Rederiene måtte akseptere rater som på langt nær dekket driftsutgiftene; disse var i sterk oppgang, blant annet fordi prisene på drivstoff til skipene ble flerdoblet som følge av oljekrisen. (Vinteren 73/74 var det i mange deler av verden vanskelig i det hele tatt å få tak i bunkers.) Likevel var økingen i regulære opplegg ikke særlig stor så sent som høsten 1974. Men mange av skipene har ligget fraktsøkende i opptil flere uker og andre har gått med redusert fart.

Verdenshandelen i tørrlast har derimot fortsatt å øke, trass i den internasjonale konjunkturavslappingen siden sommeren 1973. Fraktmarkedet for tørrlastskip holdt seg derfor forholdsvis godt oppe fram til høsten 1974, enda en god del kombinasjonsskip har gått over fra oljefart til tørrlastfart.

Den oversikten over utviklingen på fraktmarkedet som er gitt ovenfor gjelder først og fremst skip som seiler i løsfart, dvs. bare ca. 24 prosent av den norske utenriksflåten. Det var i første rekke denne del av flåten som nøt godt av det svært gode marked i 1973, og for tørrlast også i 1974. På den annen side var det stort sett bare den del av tankflåten som seiler i løsfart som ble berørt av det meget dårlige tankmarked i 1974. Ratene for lange fraktkontrakter svinger stort sett i takt med ratene for løsfart, men på langt nær så kraftig.

Endringer i valutakursene har også hatt stor betydning for skipsfartsinntektene i de senere år. Dette gjelder særlig for skip som seiler på lange fraktkontrakter. Fraktene har stort sett vært notert i US dollar eller britiske pund, og kursen på begge disse valutaslag, regnet i norske kroner, har gått betydelig ned. Fra 1971 til 1972 falt både dollar- og pundkursen med om lag 5 prosent, og fra 1972 til 1973 var fallet i begge valutaslag om lag 14 prosent. Fallet har fortsatt i 1974, med en nedgang i pundkursen på 9 prosent og en nedgang i dollarkursen på 4 prosent fra januar—oktober 1973 til samme periode i 1974. Samtidig har som nevnt driftsutgiftene økt sterkt. På den annen side har kursutviklingen ført til en nedgang i rederienes dollar- og pundgjeld regnet i norske kroner. Rederiene har også gjeld i forbindelse med nybygginger i svenske kroner og japanske yen. Begge disse valutaer har også falt i verdi i det siste året i forhold til norske kroner. Men nedgangen i gjelden har bare delvis kompensert for kurstapene på fraktinntektene.

Annen samferdsel

Veitransport

Ved utgangen av 1973 var det i Norge i alt 1 469 000 sivile motorkjøretøyer og tilhengere. Dette er 6,2 prosent flere enn ett år tidligere.

Tabell 51. *Sivile motorkjøretøyer og tilhengere ved utgangen av året*

	1969	1970	1971[1]	1972	1973	Prosent endring i 1973
Personbiler[2]	699 683	747 237	806 556	854 237	913 437	6,9
Busser	7 304	7 485	7 706	8 024	8 319	3,7
Varebiler	73 587	73 299	154 982	1 63 347	162 983	— 0,2
Lastebiler m. v.	68 905	75 243				
Biler i alt	849 479	903 264	969 244	1 025 608	1 084 739	5,8
Traktorer[3]	39 506	43 196	67 272	80 291	89 307	11,2
Motorsykler	43 748	41 769	39 666	37 544	35 899	— 4,4
Mopeder	128 978	128 299	128 695	127 547	126 691	— 0,7
Motorkjøretøyer i alt	1 061 711	1 116 528	1 204 877	1 270 990	1 336 636	5,2
Tilhengere	60 185	72 445	93 451	111 406	131 881	18,4
Kjøretøyer i alt	1 121 896	1 188 973	1 298 328	1 382 396	1 468 517	6,2

[1] Fra 1971 har traktorer, motorredskap og tilhengere fått generell registreringsplikt. [2] Medregnet stasjonsbiler. [3] Fra 1971 medregnet motorredskap, dvs. arbeidsmaskiner med tillatt kjørehastighet 50 km/time og mer.

Tabell 52. *Biler registrert første gang i Norge*

Bilenes art og opprinnelsesland	Hele året			Januar—september				
				Antall		Prosent endring	Prosentandel	
	1971	1972	1973	1973	1974		1973	1974
NYE BILER								
Personbiler[1]								
Vest-Tyskland ...	29 668	30 655	36 049	29 210	26 869	— 8,0	41,0	37,9
Storbritannia	14 999	8 442	7 916	6 787	4 833	— 28,8	9,5	6,8
Sverige	9 950	10 327	10 738	8 388	7 597	— 9,4	11,8	10,7
Frankrike	8 624	8 755	11 226	8 797	11 005	25,1	12,4	15,5
Italia	2 690	2 596	3 113	2 666	2 068	— 22,4	3,8	2,9
Japan	13 466	11 815	16 736	12 986	15 006	15,6	18,2	21,2
Tsjekkoslovakia...	724	473	485	383	340	— 11,2	0,5	0,5
Sovjetunionen	645	709	1 086	857	1 055	23,1	1,2	1,5
Sambandsstatene .	162	160	195	132	381	188,6	0,2	0,5
Nederland.....	543	413	378	276	341	23,6	0,4	0,5
Andre land	–	335	1 062	707	1 452	105,4	1,0	2,0
I alt	81 471	74 680	88 984	71 189	70 947	— 0,3	100,0	100,0
Varebiler[2]								
Vest-Tyskland ...	7 702	7 927	3 720	2 929	1 622	— 44,6	53,4	42,3
Storbritannia	1 908	1 701	1 505	1 152	813	— 29,4	21,0	21,2
Japan	1 906	2 744	639	575	889	54,6	10,5	23,2
Sverige	1 177	1 771	239	234	38	— 83,8	4,2	1,0
Frankrike	1 882	3 078	486	396	295	— 25,5	7,2	7,7
Andre land	354	424	293	202	178	— 11,9	3,7	4,6
I alt	14 929	17 645	6 882	5 488	3 835	— 30,1	100,0	100,0
Lastebiler[3]								
Vest-Tyskland ...	1 614	1 484	1 687	1 240	1 297	4,6	39,9	35,4
Storbritannia	1 088	785	801	570	419	— 26,5	18,3	11,5
Sverige	1 719	1 478	1 580	1 199	1 407	17,3	38,6	38,4
Sambandsstatene .	63	26	17	13	142	992,3	0,4	3,9
Italia	12	7	21	2	279	13 850,0	2,7	7,6
Andre land	95	85	121	85	117	37,6	0,1	3,2
I alt	4 591	3 865	4 227	3 109	3 661	17,8	100,0	100,0
Busser								
Sverige	368	431	362	267	292	9,4	64,2	68,1
Vest-Tyskland ...	68	87	111	87	98	12,6	20,9	22,8
Nederland.....	45	33	35	27	20	— 25,9	6,5	4,6
Storbritannia	15	14	24	15	17	13,3	3,6	4,0
Andre land	1	–	20	20	2	— 90,0	4,8	0,5
I alt	497	565	552	416	429	3,1	100,0	100,0
Nye biler i alt	101 488	96 755	100 645	80 202	78 872	— 1,7	.	.
BRUKTE BILER								
Personbiler	2 338	2 252	2 193	1 632	1 691	3,6	.	.
Varebiler.....	38	38	29	20	17	— 15,0	.	.
Lastebiler	219	139	141	101	118	16,8	.	.
Busser	2	2	1	1	–	— 100,0	.	.
Brukte biler i alt ...	2 597	2 431	2 364	1 754	1 826	4,1	.	.

Kilde: Opplysningsrådet for biltrafikken.

[1] Medregnet stasjonsbiler og drosjer. [2] Før 1971 godsbiler med lasteevne under 1 tonn. Fra 1971 godsbiler med totalvekt under 3,5 tonn. [3] Før 1971 godsbiler med lasteevne over 1 tonn. Fra 1971 godsbiler med totalvekt over 3,5 tonn. Medregnet kombinerte biler, trekk- og tankbiler.

Tallet på personbiler (stasjonsvogner medregnet) økte med 6,9 prosent i 1973 og var ved utgangen av året på 913 000.

Biltallet økte om lag like sterkt i 1974. I månedene januar—september ble det førstegangsregistrert 78 900 nye og 1 800 brukte biler, mot 80 200 nye og 1 750 brukte biler i samme periode i 1973. For varebiler var det kraftig nedgang i tallet på nyregistreringer fra 1972 til 1973. Nedgangen fortsatte i 1974; i januar—september 1974 var tallet på nyregistreringer hele 30 prosent lavere enn samme periode i 1973. Nedgangen på varebiler skyldtes vesentlig at tillatelsen til å ominnrede varebiler til stasjonsvogner etter 3 år falt bort. Fordelingen av nyregistrerte biler på produksjonsland endret seg betydelig fra januar—september 1973 til januar—september 1974. For nyregistrerte personbiler økte tallet på biler produsert i Frankrike og Japan, mens tallet på biler fra andre viktige produksjonsland gikk ned. For personbiler produsert i Storbritannia og Italia var nedgangen sterk. For varebiler ble det registrert en kraftig øking i biler fra Japan, men nedgang i biler produsert i andre land.

På tross av økingen i tallet på biler, viser statistikken over oljeforbruket at forbruket av bilbensin gikk ned med 7,5 prosent fra januar—september 1973 til samme periode 1974. Samlet kjørelengde med personbiler gikk således noe ned. Dette kan dels skyldes mindre reisevirksomhet, men henger trolig også sammen med overgang til kollektive transportmidler, bl. a. jernbane (se avsnittet nedenfor om jernbanetransport).

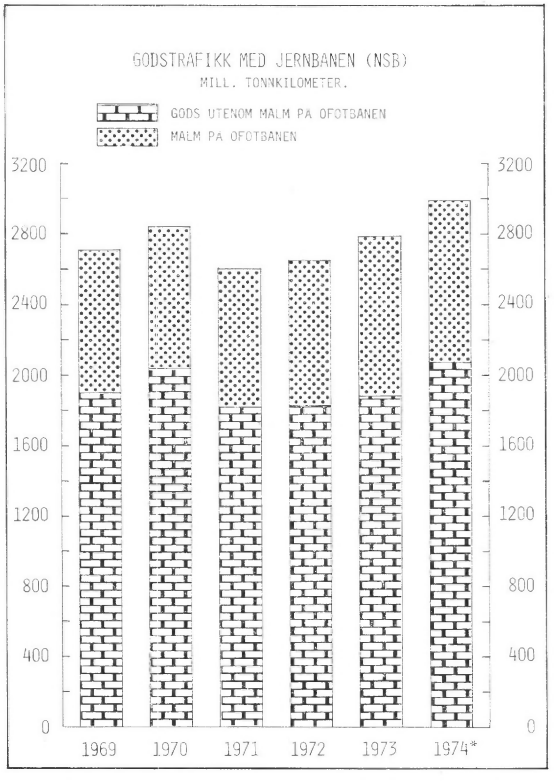

Fig. 27.

Rutebilene transporterte i 1973 315 mill. passasjerer og utførte et transportarbeid på 3 869 mill. passasjerkilometer. Passasjertallet gikk ubetydelig ned, mens tallet på passasjerkilometer var uforandret fra året før. Den transporterte godsmengden økte fra 4,5 mill. tonn i 1972 til 5,2 mill. tonn i 1973. En har grunn til å anta at persontrafikken med rutebiler økte fra 1973 til 1974.

Rutebilselskapenes takster for persontransport ble satt opp med gjennomsnittlig 10 prosent fra 1. april 1974, men samtidig ble det gjennomført en omlegging til billigere månedskort/rabattkort og lavere takster for lengre turer.

For 1973 er godsmengde transportert med lastebiler (biler i egen transport og i leietransport) anslått til 184 mill. tonn og transportarbeidet til 3 309 mill. tonnkilometer. En har ennå ingen statistikk for lastebiltransportene i 1974.

Jernbanetransport

Omfanget av jernbanetransporten (Norges statsbaner) endret seg lite i årene 1971 til og med 1973, men økte betydelig i 1974. Dette gjelder særlig passasjertransportene. Fra januar—august 1973 til januar—august 1974 økte tallet på passasjerer med 12,7 prosent og tallet på passasjerkilometer med 14,5 prosent, mens økingen i tonn gods transportert og netto tonnkilometer var henholdsvis 1,4 prosent og 7,4 prosent. Den økte trafikk førte til en stigning i inntektene på 17,9 prosent, mens utgiftene bare steg 2,6 prosent fra januar—august 1973 til en tilsvarende periode i 1974. Passasjertrafikken med jernbanen tok til å øke for alvor vinteren 1973/74, bl. a. som følge av mindre bruk av personbiler under oljekrisen. Passasjertrafikken fortsatte også senere i 1974 å ligge høyere enn året før. En av årsakene til dette var trolig den kraftige oppgangen i bensinprisene fra 1973 til 1974.

Fra 1. april 1974 ble takstene for enkeltbilletter forhøyet med om lag 10 prosent. Taksten for månedsbilletter og halvmånedsbilletter ble ikke forhøyet. Godstakstene ble forhøyet med om lag 5 prosent.

Sjøtransport

Fartøyer i innenlandsk rutefart transporterte i 1973 til sammen 41,3 mill. passasjerer, eller 2,3 prosent mer enn i 1972. Av passasjerene i

Tabell 53. *Jernbanetransport (Norges statsbaner)*

	Enhet	Hele året			Januar—august		
		1971	1972	1973	1973	1974	Prosent endring
Driftsytelser[1]							
Vognakselkilometer i trafikktog[1]							
Med damplokomotiv	Mill.	–	–	–	–	–	–
» elektrisk lokomotiv	»	636,3	642,2	624,5	411,0	433,7	5,5
» diesellokomotiv	»	170,4	165,1	141,2	94,0	104,8	11,5
» elektrisk motorvogn	»	76,2	76,9	74,1	49,7	47,8	— 3,8
» dieselmotorvogn	»	7,2	7,3	6,6	4,5	4,4	— 2,2
» traktorer	»	1,1	0,9	0,5	0,4	0,3	— 25,0
I alt	»	891,2	892,4	846,9	559,6	591,0	5,6
Trafikk							
Passasjerer	»	29,2	29,4	29,5	18,9	21,3	12,7
Passasjerkilometer	»	1 596	1 622	1 640	1 106	1 266	14,5
Tonn transportert							
Malm fra Rana gruver	»	2,4	2,1	2,1	1,4	1,5	7,1
Malm på Ofotbanen	»	19,5	20,6	22,6	14,8	14,9	0,7
Annet gods (medregnet tjenestegods)	»	6,6	6,7	6,8	4,5	4,6	2,2
I alt	»	28,5	29,4	31,5	20,7	21,0	1,4
Netto tonnkilometer							
Malm fra Rana gruver	»	61	52	53	35	37	5,7
Malm på Ofotbanen	»	778	825	905	590	596	1,0
Annet gods (medregnet tjenestegods)	»	1 764	1 777	1 830	1 164	1 288	10,7
I alt	»	2 603	2 654	2 788	1 789	1 921	7,4
Økonomiske resultater							
Utgifter i alt	Mill. kr.	1 160	1 236	1 319	875	898	2,6
Inntekter i alt	»	818	881	878	569	671	17,9
Av dette:							
Passasjertrafikk	»	270	292	309	210	245	16,7
Godstrafikk	»	499	536	483	305	359	17,7

[1] Lokomotivenes og motorvognenes eget løp er ikke medregnet.

1973 var 0,7 mill. reisende med kystruter, 32,4 mill. reisende med ferjeruter og 8,1 mill. reisende med andre lokalruter. Av tallet på passasjerer med kystruter gjaldt 473 000 hurtigruten på Nord-Norge.

Godstransportene med kyst- og lokalruter til sammen utgjorde 2,2 mill. tonn i 1973. Dette var 4 prosent mindre enn i 1972.

Med skip mellom 25 og 500 bruttotonn i leie- og egentransport mellom norske havner ble det i 1970 transportert hele 23 mill. tonn gods, og transportarbeidet utgjorde 4 500 mill. tonnkilometer. En har ikke statistikk for senere år, men regner med jamn vekst i tallene også for årene etter 1970. Det transporteres også betydelige godsmengder langs kysten med fiskebåter og med skip større enn 500 bruttotonn. For disse fartøyer har en ikke materiale til å anslå omfanget eller utviklingen av godstransportene. Transportarbeidet innenlands ved import og eksport er av Transportøkonomisk institutt for 1970 beregnet til 18 milliarder tonnkilometer.

Lufttransport

Tallet på registrerte sivilfly var ved utgangen av oktober 599, mot 536 på samme tidspunkt i 1973.

Tabell 54. *Sivil luftfart*

	Hele året			Prosentvis endring fra 1972 til 1973	Januar—juli		
	1971	1972	1973		1973	1974	Prosent endring
A. *Norsk ruteflyging*							
1. Passasjerer i alt	2 792 100	3 101 635	3 342 572	7,8	1 891 737	1 890 281	— 0,1
2. Av dette med innenlandske ruter	1 916 305	2 168 694	2 332 409	7,5	1 317 634	1 303 475	— 1,1
B. *Passasjerer reist fra norske flyplasser*							
1. Innenlands	1 682 272	1 886 778	2 032 314	7,7	1 145 539	1 143 394	— 0,2
2. Til utlandet	712 992	799 220	843 422	5,5	496 318	461 113	— 7,1

Tabell 55. *Reiseliv*

	Hele året			Januar—september		
	1971	1972	1973	1973	1974	Prosent endring
Personer innreist til Norge direkte fra ikke-nordiske land.						
Med fly	428 213	527 866	593 358	477 751	471 919	— 1,2
Med skip	184 492	182 458	208 312	181 678	159 294	— 12,3
I alt	612 705	710 324	801 670	659 429	631 213	— 4,3
Av disse						
Nordmenn	320 830	362 826	416 078	321 988	327 100	1,6
Briter	96 789	113 143	116 988	102 602	80 007	— 22,0
Vesttyskere	52 170	60 893	73 820	63 642	62 497	— 1,8
Nederlendere	25 874	27 491	30 396	27 424	29 783	8,6
Franskmenn	7 759	10 996	13 156	11 011	12 735	15,7
USA-borgere	67 329	84 977	85 795	76 856	65 782	— 14,4
Andre	41 954	49 998	65 437	55 906	53 309	— 4,6
Valutaregnskap.						
Inntekter (Mill. kr.)	1 227	1 368	1 420	1 174	1 215	3,5
Utgifter (Mill. kr.)	1 194	1 402	1 655	1 276	1 509	18,3

Etter mange år med jamn og sterk vekst i flytrafikken endret tallet på passasjerer seg lite fra januar—juli 1973 til januar—juli 1974. Dette gjaldt både innenlandstrafikken med rutefly og utenlandsrutene. Tar en med all passasjertrafikk (inkl. chartertrafikk) gikk tallet på passasjerer reist til utlandet ned med 7,1 prosent. Stagnasjonen i lufttrafikken var antakelig en følge av de betydelige takstøkingene. Omfanget av selskapsreiser med charterfly til utlandet ble også påvirket av politisk uro i Middelhavslandene. For innenlandstrafikken med fly kan bedre ekspresstogtilbud ha spilt en rolle.

Reiseliv

Tallet på personer som kom direkte til Norge med skip eller fly fra ikke-nordiske land i januar—september 1974 falt med 4,3 prosent fra samme periode året før. For nordmenn var det en øking på 1,6 prosent og for utlendinger en nedgang på 10 prosent. Som tidligere kom storparten av de innreiste utlendinger fra Storbritannia og Nord-Irland, Vest-Tyskland og Sambandsstatene. Nedgangen var sterkest for Sambandsstatene og Storbritannia og Nord-Irland med henholdsvis 14,4 prosent og 22,0 prosent. For innreiste fra Vest-Tyskland var nedgangen forholdsvis ubetydelig. Nedgangen i reisetrafikken fra utlandet må ses på bakgrunn av valutakursutviklingen og konjunktursvikten i Vest-Europa og Sambandsstatene.

For godkjente hoteller var tallet på gjester og gjestedøgn omtrent uforandret fra 1972 til 1973.

Tabell 56. *Hotellbesøk*

	1971	1972	1973
Godkjente hoteller.			
Gjester 1 000	2 922	2 988	3 005
Gjestedøgn 1 000	5 761	5 836	5 838

Pris- og inntektsutvikling

Prisutviklingen

Prisstigningen var i 1974 den sterkeste på over 20 år. Fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974 steg konsumprisindeksen med 9,7 prosent. I den tilsvarende perioden året før var stigningen 6,9 prosent. Engrosprisindeksen steg med hele 19,6 prosent fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974. Fra 3. kvartal 1972 til 3. kvartal 1973 var stigningen i engrosprisindeksen 8,5 prosent og i tilsvarende periode fra 1971 til 1972 2,8 prosent. Aller sterkest var stigningen i utenlandsprisene. Fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974 steg prisindeksen for importvarer (uten skip) med om lag 29 prosent. Prisindeksen for eksportvarer steg med 36 prosent i samme tidsrom.

Tabell 57. *Prisindeks for importvarer (uten skip) etter handelsstatistikken. (1970 = 100)*

År	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	Gjennomsnitt
1972	105	107	105	109	106
1973	108	109	112	122	113
1974	132	141	145	..	..

Importpriser

Byråets prisindeks for importvarer etter handelsstatistikken (som kan være påvirket av endringer i importens sammensetning) steg med om lag 19 prosent i løpet av de tre første kvartalene av 1974[1]. En så sterk importprisstigning på kort tid har Norge sjelden opplevd. Prisutviklingen var også i 1974 svært forskjellig for de ulike varene (se tabell 58). Fra oktober 1973 til oktober 1974 steg importprisen for sukker med hele 152 prosent og for fyringsolje nr. 1 med 82 prosent. Sterk prisstigning var det også for blant annet ubleikt bomullsgarn (54 prosent), råtobakk (24 prosent), steinkull (62 prosent), og hvete (43 prosent). På den andre siden viste importprisen på ull, som hadde steget sterkt i 1973, et fall på om lag 16 prosent fra oktober 1973 til oktober 1974. En viser ellers til avsnittet foran om de internasjonale råvareprisene.

[1] Byråets prisindeks for importvarer, som er en indeks for enhetspriser (verdiindeks dividert med volumindeks), gir ofte et noe annet bilde av importprisutviklingen enn noteringsprisene på verdensmarkedet.

Engrospriser

I løpet av de ti første månedene av 1974 (fra 15. desember 1973 til 15. oktober 1974) steg engrosprisindeksen med 16,6 prosent, mot 8,6 prosent i samme periode året før. Takten i prisstigningen fra tilsvarende måneder i 1973 var stort sett økende gjennom året. Stigningen fra januar 1973 til januar 1974 var 14,7 prosent, fra april til april 19,0 prosent, fra juli til juli 18,5 prosent og fra oktober 1973 til oktober 1974 hele 20,0 prosent.

Prisutviklingen for de enkelte varegrupper i periodene 3. kvartal 1973—3. kvartal 1974 og oktober 1973—oktober 1974 framgår av tabell 60. Tabell 59 viser prisendringene i de samme tidsrom for varene gruppert etter anvendelse og fordelt på norskproduserte og importerte varer. (Alle varer som har gjennomgått en produksjonsprosess her i landet, er regnet som norskproduserte.)

Konsumpriser

I løpet av de ti første månedene av 1974 (fra desember 1973 til oktober 1974) steg konsumprisindeksen med 9,1 prosent, mot 6,5 prosent i tilsvarende periode året før. Sammenliknet

Tabell 58. *Gjennomsnittlige importpriser etter handelsstatistikken. Kr. pr. kg*

	Hvete	Mais	Sukker (farin)	Kaffe, rå	Råtobakk, usauset	Kopra	Ull, vasket, ikke kardet	Råbomull	Kamgarn, ufarget	Bomullsgarn, ubleikt, unnt. til fiskeribruk	Fyringsolje nr. 1	Steinkull[1]
1967	0,49	0,46	0,54	6,36	11,41	1,31	10,94	4,13	25.29	9,86	0,19	113,31
1968	0,45	0,41	0,51	6,15	11,12	1,70	9,18	4,18	23,66	9,16	0,20	108,07
1969	0,43	0,42	0,66	6,19	11,44	1,42	9,54	4,06	25,18	9,65	0,19	109,72
1970	0,42	0,46	0,77	8,48	12,23	1,68	8,91	3,92	24,51	9,96	0,19	138,52
1971	0,46	0,51	0,96	7,45	12,07	1,49	8,53	4,49	24,26	10,28	0,25	165,00
1972	0,42	0,39	1,17	7,32	11,90	1,06	10,30	5,12	24,84	10,41	0,24	171,75
1973	0,69	0,47	1,60	8,39	10,50	1,16	16,49	4,12	35,52	11,03	0,35	166,14
1973 1. kv.	0,54	0,43	1,53	8,54	10,43	0,96	15,33	4,44	35,49	10,92	0,25	181,11
2. »	0,54	0,46	1,61	8,21	8,69	0,99	17,93	3,90	35,81	10,93	0,27	164,59
3. »	0,69	0,47	1,62	8,24	11,25	1,10	18,68	3,77	34,70	10,72	0,28	159,88
4. »	0,89	0,54	1,61	8,71	11,84	2,35	15,86	4,61	36,10	11,67	0,52	163,40
1974 1. kv.	1,12	1,08	1,98	9,22	11,59	1,88	18,92	6,01	36,42	14,07	0,77	176,81
2. »	1,17	0,88	2,76	8,78	11,67	4,26	18,14	5,94	33,97	16,33	0,63	200,31
3. »	1,17	0,70	3,38	8,98	13,76	4,66	16,40	6,57	37,70	16,90	0,59	228,73
Oktober ...	0,93	..	3,98	9,15	14,38	4,15	15,87	7,32	31,02	17,37	0,60	257,78
Prosentvis endring: Jan.—okt. 1973—1974	100,0	..	79,2	8,1	23,3	..	2,6	48,9	— 0,1	43,4	139,3	23,4
Okt. 1973—okt. 1974	43,1	..	151,9	3,0	23,8	..	— 15,9	51,9	— 17,5	54,4	81,8	61,8

[1] Prisen pr. tonn.

Tabell 59. *Engrosprisindeks. 1961 = 100*

	Totalindeks	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Råvarer	Brensel, brenselolje og elektrisk kraft	Animalske og vegetabilske oljer og fett	Kjemikalier	Bearbeidde varer	Maskiner og transportmidler	Forskjellige ferdigvarer
1967	114	121	123	108	110	96	110	113	109	114
1968	115	123	123	106	113	83	111	115	111	116
1969	119	127	127	111	112	88	111	120	113	118
1970	127	136	131	124	115	133	114	129	120	124
1971	133	146	144	130	130	134	120	129	125	128
1972	137	153	147	128	134	112	124	133	131	134
1973	148	163	160	136	143	145	131	147	139	144
1973 1. kvartal[1]	142	158	156	133	137	118	128	139	136	139
2. »	145	159	160	133	139	133	130	144	137	142
3. »	150	166	161	137	143	160	131	149	139	146
4. »	155	169	162	143	153	166	137	156	143	150
1974 1. kvartal	166	174	164	157	191	208	150	168	149	158
2. »	171	176	165	158	212	215	161	177	152	162
3. »	179	189	168	167	205	227	173	186	155	167
Oktober	183	194	169	185	199	240	176	187	159	167
Prosentvis endring:[2]										
3. kv. 1973—3. kv. 1974 .	19,6	14,0	4,6	21,9	43,2	41,4	31,4	24,3	11,3	14,0
Okt. 1973—okt. 1974 ...	20,0	16,3	4,7	30,4	34,4	50,9	30,6	21,4	11,9	12,6

[1] Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal. [2] Den prosentvise endring er beregnet på grunnlag av indekstall med 1 desimal.

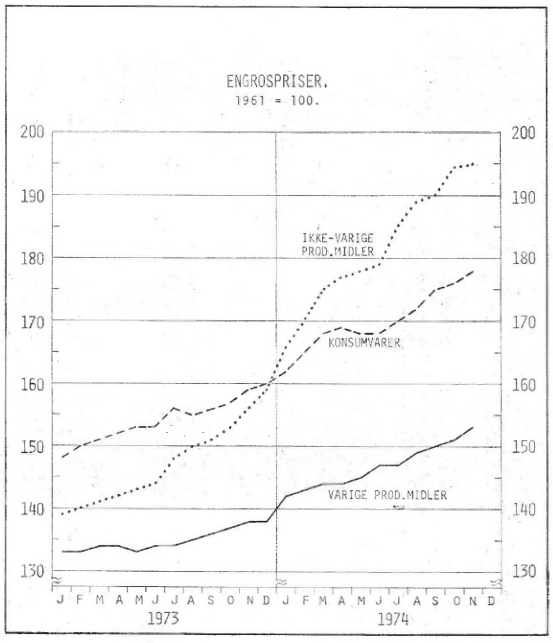

Fig. 28.

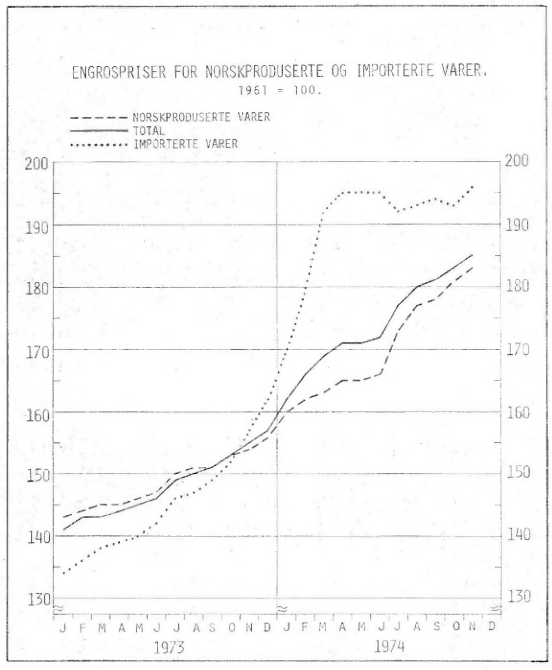

Fig. 29.

Tabell 60. *Engrosprisindeks. Grupper etter varenes anvendelse og fordeling på norskproduserte og importerte varer. 1961 = 100*

	Konsumvarer		Varige produksjonsmidler	Ikke-varige produksjonsmidler		Norskproduserte varer	Importerte varer
	I alt	Av dette: Matvarer		I alt	Av dette: Byggematerialer		
1967	117	120	109	113	116	115	108
1968	119	123	110	114	119	117	109
1969	122	128	111	118	125	120	113
1970	129	136	117	127	135	129	120
1971	136	146	123	134	136	135	124
1972	144	156	129	136	140	140	127
1973	154	166	135	147	152	149	145
1973 1. kvartal[1]	150	162	133	140	144	144	136
2. »	153	165	134	143	149	146	140
3. »	156	168	135	150	154	151	147
4. »	159	169	138	156	160	155	157
1974 1. kvartal	165	174	143	170	171	162	181
2. »	168	177	145	178	181	165	195
3. »	173	183	149	188	188	176	193
Oktober	176	188	151	194	193	181	193
Prosentvis endring:[2]							
3. kv. 1973—3. kv. 1974	10,9	9,0	10,1	25,8	22,3	16,7	31,0
Okt. 1973—okt. 1974	11,8	12,3	10,4	26,1	22,0	18,3	26,9

[1] Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal. [2] Den prosentvise endring beregnet på grunnlag av indekstall med 1 desimal.

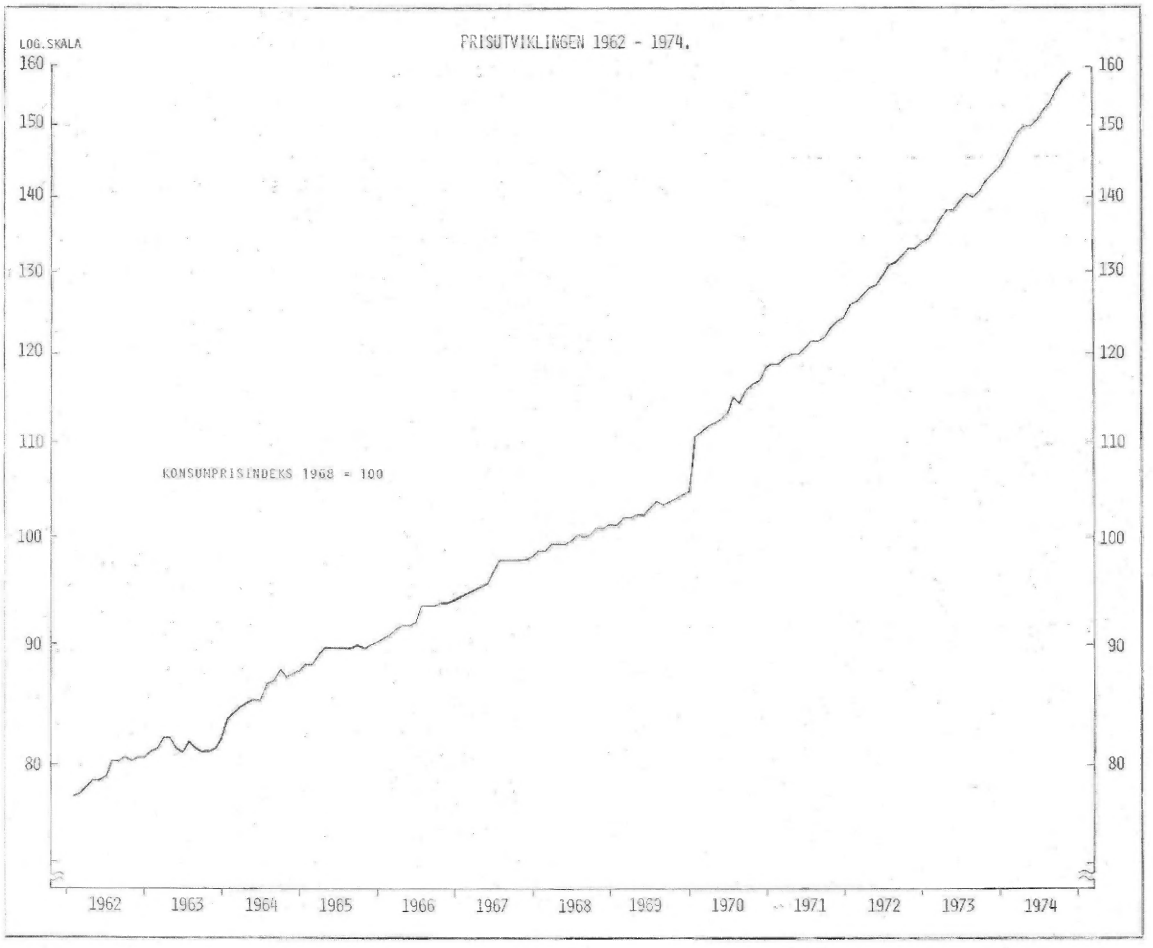

Fig. 30.

med de tilsvarende måneder i 1973 var stigningsraten svært høy gjennom hele 1974.

Indeksen for gruppen matvarer steg, til tross for betydelige pristilskott på en rekke viktige matvarer, med 9,9 prosent fra oktober 1973 til oktober 1974 — eller om lag som totalindeksen. For de enkelte grupper av matvarer var prisbevegelsen svært ulik (se tabell 62). Helt spesiell var stigningen for sukker, som på grunn av kraftig oppgang på verdensmarkedet steg i pris med hele 118 prosent. Prisene på fisk og fiskevarer, som i de senere år har vært av de grupper som har vist sterkest oppgang, økte med 20 prosent fra oktober 1973 til oktober 1974. Prisene på mjøl, gryn og bakervarer steg med 16 prosent i samme tidsrom, vesentlig på grunn av stigning i prisene på brød og kaker. Gruppeindeksene for grønnsaker, frukt og bær og spisefett og spiseoljer steg med 11—12 prosent fra oktober 1973 til oktober 1974. Innenfor sistnevnte gruppe var prisstigningen særlig sterk for vegetabilsk matolje og plantemargarin; prisen på smør falt med ca. 17 prosent på grunn av pristilskott. I gruppen kaffe, te, kakao og kokesjokolade (+ 5,7 prosent) hadde kokesjokolade og te sterkest prisstigning. Prisen på kaffe steg med 5,4 prosent. På grunn av betydelig økte pristilskott var stigningen i gruppeindeksen for mjølk, fløte, ost og egg relativt svak (1,6 prosent) fra oktober 1973 til oktober 1974. Prisen på mjølk ble regulert flere ganger i løpet av perioden. Som følge av subsidieøking gikk prisen ned med 5 øre pr. liter fra 22. oktober 1973. Avansestigningen på 3 øre pr. liter fra 17. desember 1973 hevet prisen til forbruker med 4 øre pr. liter. I forbindelse med «pakkeløsningen» våren 1974 ble prisen på mjølk satt ned med 20 øre pr. liter fra 1. mai 1974. Økte tilskott i forbindelse med jordbruksoppgjøret dempet prisstigningen på mjølk til forbruker; fra 22. juli gikk prisen opp med 15 øre pr. liter. Øking i subsidiene er også årsaken til at gruppeindeksen for kjøtt, kjøttvarer og flesk falt med 1,6 prosent fra oktober 1973 til oktober 1974. Potetprisene har vist store variasjoner de siste årene. Målt fra oktober 1973 til oktober 1974

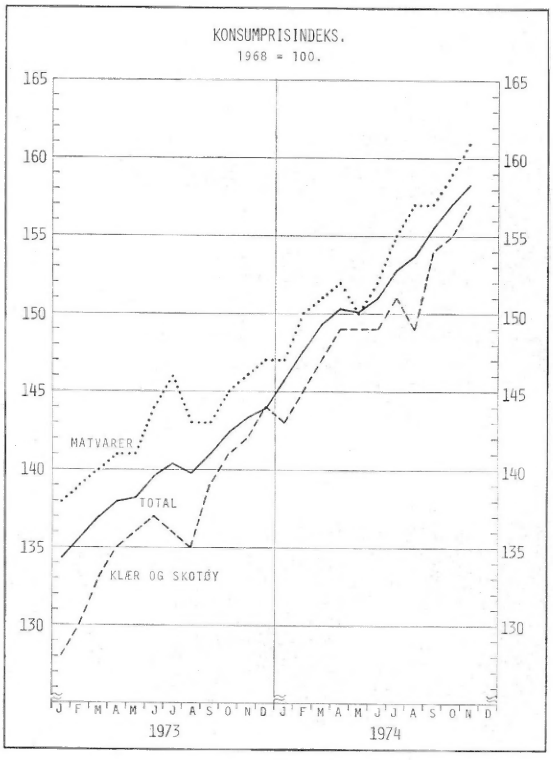

Fig. 31.

falt indeksen for gruppen poteter og varer av poteter med 5,9 prosent som følge av store avlinger høsten 1974.

Den konsumvaregruppe som viste sterkest prisstigning fra oktober 1973 til oktober 1974 var møbler og husholdningsartikler, med 14,2 prosent. Gruppen består av en rekke varer som har vist jamt stigende priser det siste året. Gruppeindeksen for bolig, lys og brensel steg med vel 10 prosent. Prisen på fyringsolje steg med 48,3 prosent, bjørkeved med 20 prosent, kull og koks henholdsvis med 21,8 og 14,8 prosent. For elektrisitet har det vært prisstopp gjennom storparten av perioden.

Indeksen for klær og skotøy steg med 10,2 prosent fra oktober 1973 til oktober 1974 og for reiser og transport med 10,3 prosent. Stigningen i sistnevnte gruppe skyldes blant annet at prisen på bensin gikk opp med 28,2 prosent, at takstene på offentlige transportmidler steg om lag 15 prosent og at teletjenestene økte med 12,7 prosent. For gruppen helsepleie steg delindeksen med 8,2 prosent, for fritidssysler og utdanning også med 8,2 prosent og for drikkevarer og tobakk med 5,8 prosent. Stigningen i gruppen andre varer og tjenester på 11,8 prosent skyldes blant annet høyere priser i restauranter, hoteller m. v.

Tabell 61. *Konsumprisindeks. 1968 = 100*

	Total	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Klær og skotøy	Bolig, lys og brensel	Møbler og husholdningsartikler	Helsepleie	Reiser og transport	Fritidssysler og utdanning	Andre varer og tjenester
1967	96,6	97	99	98	96	97	99	94	97	95
1968	100,0	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1969	103,1	104	103	102	103	102	104	102	105	104
1970	114,0	117	112	110	115	112	110	111	114	118
1971	121,1	125	124	116	122	116	120	120	120	124
1972	129,8	133	129	125	129	125	129	129	130	133
1973	139,5	143	141	136	138	133	139	140	139	142
1973 1. kvartal[1]	135,6	139	138	130	133	129	138	136	138	139
2. »	138,6	142	142	136	136	132	138	139	139	141
3. »	140,4	144	142	137	139	134	139	142	138	143
4. »	143,2	146	143	142	143	138	140	144	141	145
1974 1. kvartal	147,5	149	145	145	151	143	145	149	144	150
2. »	150,5	151	148	149	154	147	145	153	145	153
3. »	154,0	156	150	151	155	153	147	156	149	158
Oktober	157,0	159	150	155	156	156	151	159	152	162
Prosentvis endring:[2]										
3. kv. 1973—3. kv. 1974	9,7	8,7	5,3	10,5	11,5	13,5	5,7	9,7	7,8	10,4
Okt. 1973—okt. 1974	10,3	9,9	5,8	10,2	10,4	14,2	8,2	10,3	8,2	11,8

[1] Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal. [2] Den prosentvise endring er beregnet på grunnlag av indekstall med 1 desimal.

Tabell 62. *Konsumprisindeks. Gruppeindekser for matvarer. 1968 = 100*

	Mjøl, gryn og bakervarer	Kjøtt, kjøttvarer og flesk	Fisk og fiskevarer	Mjølk, fløte, ost og egg	Spisefett og spiseoljer	Grønnsaker, frukt og bær	Poteter og varer av poteter	Sukker	Kaffe, te, kakao og kokesjokolade	Andre matvarer
1967	96	94	99	95	105	99	94	103	101	97
1968	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1969	107	106	102	101	99	104	110	120	103	104
1970	119	117	117	114	118	112	130	140	134	113
1971	126	127	133	120	132	119	119	168	127	116
1972	135	137	146	124	136	125	151	245	125	123
1973	142	144	165	124	138	138	175	295	140	133
1973 1. kvartal[1]	138	143	157	124	137	131	162	300	138	128
2. »	140	144	161	125	134	135	191	294	140	132
3. »	144	143	164	124	139	140	200	291	141	134
4. »	148	147	176	123	141	148	146	294	141	137
1974 1. kvartal	152	145	185	121	158	145	166	436	144	143
2. »	155	143	192	118	150	149	180	515	148	150
3. »	167	143	198	123	150	162	159	576	149	155
Oktober	169	144	204	126	160	163	135	629	150	160
Prosentvis endring:[2]										
3. kv. 1973—3. kv. 1974	15,6	— 0,3	20,6	— 0,6	7,4	15,7	— 20,4	97,7	5,7	15,2
Okt. 1973—okt. 1974	15,6	— 1,6	19,7	1,6	11,7	10,8	— 5,9	117,9	5,7	19,1

[1] Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal. [2] Den prosentvise endring er beregnet på grunnlag av indekstall med 1 desimal.

Tabell 63 viser de enkelte konsumgruppers prosentvise andel av stigningen i totalindeksen fra oktober 1973 til oktober 1974.

En gruppering av tallmaterialet som samles inn til konsumprisindeksen etter leveringssektor kan bidra til å belyse viktige årsaksforhold bak konsumprisutviklingen. I Økonomisk utsyn 1971, side 153 er det redegjort nærmere for grupperingen av varene og tjenestene.

Tabell 64 viser utviklingen i disse prisindeksene i årene fra 1970 til 1973, og for hvert kvartal en har tall for i 1973 og 1974. Utviklingen fra desember 1973 til oktober 1974 er delt inn i to fem-månedersperioder. En har valgt denne periodeinndelingen for å søke å belyse virkningene av tariffoppgjøret og regjeringens subsidietiltak på konsumprisene; både tariffoppgjøret og regjeringens tiltak hadde virkning fra 1. mai.

Hovedinntrykket av en slik gruppering er at stigningen i de norske konsumprisene i 1974 i stor grad henger sammen med den sterke internasjonale prisstigningen; av konsumvarene gruppert etter leveringssektor hadde importerte konsumvarer og norsk-produserte konsumvarer som er påvirket av verdensmarkedet, sterkest prisstigning i de ti første månedene av 1974. Bidraget fra importprisene til stigningen i den norske konsumprisindeksen ser ut til å ha vært sterkest i årets første del. Prisindeksen for gruppen jordbruksvarer har derimot bare steget relativt svakt regnet fra desember 1973 til oktober 1974. Utviklingen av jordbruksprisene i de to fem-månedersperiodene (se tabellen) må ses på bakgrunn både av subsidiepolitikken og av jordbruksoppgjøret, som hadde virkning fra 1. juli. Således gikk delindeksen for jordbruksvarer ned med 4 prosentenheter fra april til mai, mens den steg med 3,6 prosentenheter fra juni til juli — for så å gå ned på et nivå 1 prosentenhet lavere i månedene fram til og med oktober.

Utviklingen i prisindeksene for underpostene «andre norsk-produserte konsumvarer, lite påvirket av verdensmarkedets priser» og «andre tjenester med arbeidslønn som dominerende prisfaktor» må antas å være sterkt avhengig av lønnskostnadene i produksjonen. Ingen av disse grupper viste spesielt sterk prisstigning i 1974, men prisveksten var sterkest i siste del av året. Dette avspeiler trolig de økte lønnskostnadene som fulgte av årets tariffoppgjør. Det kan se ut til at virkningen av lønnsopp-

Tabell 63. *Konsumprisindeksen. De enkelte konsumgruppers bidrag til endringen i totalindeksen oktober 1973—oktober 1974*

Konsumgruppe	Prosentvis andel
Matvarer	*29,1*
Mjøl, gryn og bakervarer	4,7
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	—1,2
Fisk og fiskevarer	5,5
Mjølk, fløte, ost og egg	0,8
Spisefett og spiseoljer	1,6
Grønnsaker, frukt og bær	4,8
Poteter og varer av poteter	—0,6
Sukker	8,9
Kaffe, te, kakao og kokesjokolade	0,9
Andre matvarer	3,7
Drikkevarer og tobakk	*2,3*
Drikkevarer	1,6
Tobakk	0,7
Klær og skotøy	*12,2*
Bekledningsartikler	8,1
Tøyer og garn m. v.	1,8
Skotøy og skoreparasjoner	2,3
Bolig, lys og brensel	*11,6*
Bolig og vedlikeholdsutgifter	5,7
Lys og brensel	5,9
Møbler og husholdningsartikler	*12,9*
Møbler og golvtepper m. v.	3,3
Tekstiler og utstyrsvarer m. v.	2,3
Komfyrer, kjøleskap og annet elektrisk utstyr	1,6
Kjøkkenredskap, glass, dekketøy m. v.	1,7
Diverse husholdningsartikler og tjenester	3,3
Leid hjelp til hjemmet	0,7
Helsepleie	*1,5*
Helsepleie	1,5
Reiser og transport	*16,5*
Kjøp av egne transportmidler	2,4
Drift og vedlikehold av egne transportmidler	8,5
Bruk av offentlige transportmidler	4,1
Porto, telefon og telegrammer	1,5
Fritidssysler og utdanning	*6,7*
Utstyr og tilbehør, inkl. reparasjon	2,1
Offentlige forestillinger og andre tjenester	0,2
Bøker, aviser og tidsskrifter	3,1
Skolegang	1,3
Andre varer og tjenester	*7,2*
Personlig hygiene	2,4
Andre varer, ikke nevnt foran	1,7
Utgifter på restauranter, hoteller, selskapsreiser m. v.	3,1
Total	*100,0*

gjøret har slått ut i konsumprisindeksen fra og med juli—august.

Utviklingen i de mindre gruppene «fiskevarer» og «husleie» har fulgt samme spor som i det foregående år, idet den raske økingen i konsumprisene på fiskevarer har fortsatt — prisene er fordoblet siden 1968 — mens indeksen for husleier fortsatt øker langsommere enn totalindeksen. Den sterke økingen i kjøperprisene på fiskevarer i forhold til jordbruksvarer har også i 1974 ført til en prisforskyvning for forbrukerne i favør av jordbruksvarer.

Prispolitikk og prisregulering

Myndighetene førte i 1974 en mer aktiv prispolitikk enn i de nærmest foregående år.

Fra 1. januar 1974 ble det med hjemmel i lov av 14. desember 1973 gitt kompensasjon for merverdiavgift for følgende matvarer: Frossenfisk, konsummjølk, smør og ost, kjøtt av okse, ku, kvige, kalv, sau, lam, svin og reinsdyr og for margarin og matfett. Kompensasjonen blir gitt bare på produsentleddet, og ordningen innebærer at det gjeldende merverdiavgiftssystem med enhetlig avgiftssats opprettholdes. Kompensasjonen er samordnet med den gjeldende subsidieordningen.

I kongelig resolusjon av 22. februar 1974 ble det med virkning fra 15. februar 1974 innført avansestopp i varehandelen. Forbudet mot å forhøye avansene regnet i kroner og øre gjaldt også avanser som ble innregnet i leverandørers veiledende videreforhandlerpriser. Forhandleravanser som var forhøyet i tiden 15. til 22. februar, og slik at prisene ble høyere enn lovlig etter forskriftene, måtte settes ned innen 1. mars 1974. Avansestoppen gjaldt ikke for varer til eksport. Det ble ellers gjort unntak for varer med maksimalpriser, maksimalavanser eller andre former for pris- og avanseregulering. Forskriftene gjaldt heller ikke for salg av tømmer, kubb og trelast, bøker, aviser, tidsskrifter, ukeblad, noter og kart, salg av brukte varer, antikviteter og kunstgjenstander, salg av frisk frukt, bær, grønnsaker, poteter, fisk, skalldyr, vilt, egg, blomster og levende dyr.

Bestemmelsen i kongelig resolusjon av 15. desember 1972 om storbedrifters meldeplikt for prisforhøyelser og Forbruker- og administrasjonsdepartementets forskrifter av 14. desember 1973 om melding om prisforhøyelser (se Økonomisk utsyn 1973, s. 121), ble gjort gjeldende også for 1974. Derimot ble de midlertidige forskrifter om prisberegning for importvarer av 20. november 1973, som gjaldt prisberegning på grunnlag av prosentavanser, opphevet.

Visse lettelser i avansestoppbestemmelsene ble gitt av Forbruker- og administrasjons-

Tabell 64. *Konsumprisindeks 1968 = 100. Varer og tjenester etter leveringssektor*

	Jordbruksvarer			Fiskevarer	Andre norskproduserte konsumvarer			
	I alt	Mindre bearbeidde	Mer bearbeidde		I alt	Lite påvirket av verdensmarkedets priser	Påvirket av verdensmarkedet p.g.a. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet	Påvirket av verdensmarkedet p.g.a. konkurranse fra utlandet
Vekt (promille)	176,0	119,2	56,8	24,4	[1]405,7	[2]143,5	[2]54,0	[1]208,2
1970	115,8	117,5	112,2	116,7	113,1	117,4	114,9	109,5
1971	122,7	123,7	120,8	133,1	119,8	123,6	119,0	117,4
1972	132,3	133,2	130,4	146,4	127,8	134,7	124,8	123,8
1973	139,0	139,7	137,7	164,7	137,1	144,6	132,5	133,1
1973 1. kvartal	137,2	137,8	135,8	157,3	132,7	141,0	128,5	128,2
2. »	140,2	141,5	137,3	160,9	135,8	142,7	130,8	132,4
3. »	140,1	140,3	139,4	164,4	137,7	145,2	133,0	133,8
4. »	138,7	139,0	138,3	176,0	142,0	149,4	137,8	138,0
1974 1. kvartal	138,8	139,3	137,8	185,0	148,5	152,8	147,8	145,8
2. »	138,5	138,5	138,4	191,7	152,2	155,5	149,9	150,5
3. »	140,0	140,0	140,0	198,0	155,9	161,1	153,4	152,9
Oktober	139,8	139,3	140,9	203,9	159,6	165,0	159,0	156,0
Prosentvis endring:								
Des. 1971—des. 1973[3] ..	4,7	4,7	4,9	13,5	8,3	8,8	7,5	8,2
Des. 1973—mai 1974...	— 1,7	— 2,8	0,4	6,4	6,0	3,2	6,9	7,7
Mai 1974—okt. 1974...	1,9	2,1	1,5	6,3	5,1	6,2	6,7	3,9

	Importerte konsumvarer			Husleie	Andre tjenester			Total
	I alt	Uten norsk konkurranse	Med norsk konkurranse		I alt	Med arbeidslønn som dominerende prisfaktor	Også med andre viktige priskomponenter	
Vekt (promille)	[1]186,6	145,3	[1]41,3	56,2	151,1	43,6	107,5	1 000,0
1970	113,9	115,2	108,1	111,0	115,0	117,8	113,8	114,0
1971	119,7	121,7	111,3	117,2	123,8	130,6	121,0	121,1
1972	127,1	130,0	116,9	123,3	135,4	143,7	132,2	129,8
1973	136,8	139,3	127,9	131,4	148,6	156,9	145,3	139,5
1973 1. kvartal	132,6	135,9	120,7	127,4	145,0	152,9	141,7	135,6
2. »	134,4	136,5	127,1	130,6	148,8	155,7	146,0	138,6
3. »	138,4	140,9	129,6	132,7	149,5	158,1	146,1	140,4
4. »	141,8	144,0	134,0	134,9	151,2	161,0	147,2	143,2
1974 1. kvartal	245,6	148,6	134,7	136,9	155,4	165,4	151,4	147,5
2. »	149,6	153,3	136,4	139,4	158,5	168,4	154,4	150,4
3. »	154,5	159,3	137,3	141,7	162,2	173,7	157,5	154,0
Oktober.....	159,4	164,3	141,4	143,1	164,6	177,9	159,2	157,0
Prosentvis endring:								
Des. 1971—des. 1973[3] ..	7,7	7,5	9,0	6,6	8,8	9,5	8,4	7,6
Des. 1973—mai 1974...	6,4	7,7	1,2	1,9	4,6	4,5	4,7	4,3
Mai 1974—okt. 1974...	6,4	7,1	3,4	3,2	3,8	5,2	3,2	4,6

[1] Reviderte vekter fra 15. januar 1972. [2] Reviderte vekter fra 15. juli 1972. [3] Gjennomsnitt pr. år.

departementet i forskrifter av 14. juni 1974. De nye forskriftene skulle opprinnelig gjelde til 1. september 1974, men ble senere forlenget. Etter disse forskrifter kunne engrosforhandlere av dagligvarer regne med de samme prosentsatser i sine rabatt- og bonussystemer som pr. 15. februar 1974. Detaljistene kunne beregne sine salgspriser i samsvar med dette. Engrosforhandlerne av nærings- og nytelsesmidler kunne beregne sine salgspriser slik at de fikk samme prosentvise avanser som pr. 15. februar.

Fra handelsnæringen ble det spesielt høsten 1974 framført flere krav om oppheving av avansestoppen eller lemping i de gjeldende bestemmelser. I kongelig resolusjon av 20. september 1974 ble de midlertidige forskrifter om avansestopp i kroner og øre av 22. februar 1974 opphevet og erstattet med en ny regulering knyttet til avansene i prosent pr. 15. februar 1974. Hovedbestemmelsen ble fastsatt slik:

> «Handlende (herunder importør, grossist eller detaljist) må ikke ved salg av en vare ta eller kreve pris som inkluderer høyere avanse i prosent enn han regnet i prisen for samme eller tilsvarende vare pr. 15. februar 1974. Økte innkjøpspriser kan ikke legges til grunn ved prisberegningen for tidligere innkjøpte billigere varer.»

For en del varer, blant annet viktige bygningsartikler, ble imidlertid bestemmelsene om avansestopp regnet i kroner og øre opprettholdt også etter 20. september.

Retningslinjer for prismyndighetenes virksomhet i 1974 ble gitt i kongelig resolusjon av 1. mars 1974.

For å lette gjennomføringen av lønnsoppgjøret i 1974 ble det i løpet av våren og sommeren bebudet, og senere gjennomført, flere tiltak med sikte på å bremse stigningen i konsumprisindeksen. Transportsubsidiene ble økt flere ganger — første gang fra 1. april. Subsidiene på mjølk, ost og margarin, som etter budsjettopplegget skulle avvikles fra 1. juli 1974, ble forlenget året ut. Det ble fra 1. mai innført nye subsidier på margarin, mjølk og storfekjøtt. Som følge av den sterke stigningen i kornprisene på verdensmarkedet ble det tatt sikte på å holde prisen på matmjøl nede ved hjelp av subsidier. Det ble avsatt et beløp på 217 mill. kroner til ytterligere forbrukersubsidier til bruk ved årets jordbruksoppgjør.

Samtidig ble imidlertid avgiften på elektrisk kraft hevet fra 0,4 øre til 1,0 øre pr. kWh fra 1. mai 1974. Det betales ikke avgift på strøm til husholdningsbruk.

Ny jordbruksavtale for tidsrommet 1. juli 1974—30. juni 1976 ble inngått etter tvungen voldgift. For det første avtaleåret, 1. juli 1974—30. juni 1975, ble det gjennomført prisendringer og andre tiltak som skal gi jordbruket et beregnet inntektstillegg på i alt 1 112 mill. kroner. Ca. 2/3 av inntektstillegget skal dekkes ved pristillegg og 1/3 ved bevilgning over statsbudsjettet. Maksimalprisen uten merverdiavgift for helmjølk og mager mjølk til forhandler ble økt med henholdsvis 48 øre pr. liter, prisen på 10 og 20 prosent fløte med 70 øre pr. liter og prisen på 35 prosent fløte med 1 kr. pr. liter. Dette gir meieriene et inntektstillegg på 26 øre pr. liter innveid mjølk. Avtaleprisene for storfe- og sauekjøtt ble satt opp henholdsvis med kr. 1,20 og kr. 1,75 pr. kg. For svinekjøtt gikk avtaleprisen opp med kr. 1,55 pr. kg og for egg med kr. 1,15 pr. kg. Basisprisene på korn ble hevet med 10 øre pr. kg for hvete, 4 øre pr. kg for bygg og havre og 30 øre pr. kg for oljefrø. Videre ble normalprisene for poteter, grønnsaker og frukt justert med sikte på å gi en inntektsøking på henholdsvis 30 mill. kroner, 20 mill. kroner og 10 mill. kroner.

For annet avtaleår, 1. juli 1975 til 30. juni 1976, skal det gjennomføres tiltak som beregningsmessig gir jordbruket ytterligere en inntektsøking på 300 mill. kroner pluss et beløp som skal være kompensasjon for kostnadsøkingen. Detaljerte regler for beregningen av beløpet er gitt i jordbruksavtalen. Til avtalen ble det knyttet indeksreguleringsbestemmelser både for første og annet avtaleår, se kapitlet om jordbruket foran.

Mellom Staten og Norges Fiskarlag ble det 12. juni 1974 inngått ny støtteavtale for fiskeriene. Avtalen gjelder for perioden 1. juni—31. desember 1974 og har en økonomisk ramme på vel 80 mill. kroner, som ble bevilget over statsbudsjettet.

I kongelig resolusjon av 12. juli 1974 ble de midlertidige forskrifter av 20. november 1973 om prisstopp på elektrisk energi opphevet med virkning fra 1. september 1974.

I løpet av 1974 ble det fastsatt flere forskrifter for leie av husrom. I kongelig resolusjon av 14. desember 1973 var den midlertidige husleiereguleringsloven blitt opphevet i 24 kommuner.

Med virkning fra 1. mai 1974 ble det i kongelig resolusjon av 26. april 1974 gitt forskrifter om midlertidig leiestopp for husrom som ikke nyttes til bolig. For disse husrom måtte det ikke tas høyere leie enn den som gjaldt for siste betalingstermin i 1973. Dersom leien var forhøyet etter at denne termin forfalt, måtte den settes ned igjen med virkning fra 1. mai 1974. Bestemmelsen gjaldt for følgende kommuner: Oslo, Bærum, Drammen, Skien, Porsgrunn, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Ålesund. Molde, Kristiansund, Trondheim og Tromsø,

For de samme kommuner unntatt Ålesund, Molde og Kristiansund ble det i kongelig resolu-

sjon av 1. mars 1974 vedtatt en forhøyelse på 10 prosent av høyeste lovlige leie for boliger og boligrom oppført før 8. april 1940. Forskriftene ble gjort gjeldende fra 1. juni 1974.

Den midlertidige husleiereguleringsloven av 7. juli 1967 ble i kongelig resolusjon av 28. juni 1974 gjort permanent. Loven gjaldt opprinnelig til 1. juli 1969, men har senere vært forlenget ett år av gangen.

Det ble satt i verk en rekke prisreguleringer i 1974. Fra 1. januar 1974 ble bensinavgiften økt med 10 øre pr. liter og fra 14. august ble forhandleravansen for bensin med ca. 92 oktan økt med 2,1 øre pr. liter, for bensin med ca. 99 oktan med 1,7 øre pr. liter, for autodiesel med 0,8 øre pr. liter og for gassolje med 0,83 øre pr. liter. Prisene på bensin ble ellers endret 3 ganger fra januar til september 1974, mens prisene på fyringsolje ble endret hele 8 ganger i samme tidsrom.

Detaljavansen for mjølk, fløte, ost, smør og kaffe ble endret fra årsskiftet 1973/74, for margarin og en rekke andre matvarer og vaskepulver fra januar/februar 1974. I forskrifter av 7. februar 1974 ble avansen for sukker fastsatt lik avansen i kroner og øre pr. 15. desember 1973 både for grossister og detaljister. Med virkning fra 18. desember 1973 var det gjort unntak for sukker fra de midlertidige forskrifter om prisberegning for importvarer. Ved rundskriv av 21. januar 1974 ble detaljavansen for margarin på 25 prosent fastsatt med en øverste grense på 75 øre pr. kg for vanlig animalsk bordmargarin og 95 øre pr. kg for annen margarin. Da subsidiene på margarin ble økt fra 2. mai 1974, ble øre-avansene beholdt uendret; avansene på margarin økte da i prosent. I samsvar med forskriftene av 6. desember 1973 ble forhandleravansen på tobakksvarer hevet fra 1. april 1974.

Som følge av stigning i lønn og sosiale utgifter etter indeksoppgjøret i 1973, sterkt stigende priser på drivstoff og stigning i andre kostnader ble kilometertakstene for kjøring med drosjebil forhøyet med 10 øre fra 20. februar 1974. Tilleggsprisene for nattkjøring, venting etc. ble samtidig forhøyet med 8 prosent. Taksameterprisene ble forhøyet med 8 prosent fra 19. februar 1974.

Prisene på transport med lastebil ble økt med fra 8,5 til 13 prosent fra 4. mars 1974. Takstene for transport av fyllmasse ble satt opp med 9 prosent fra 4. mars 1974 og med 6 prosent fra 1. juli 1974. Oppgangen i juli er en følge av årets lønnsoppgjør.

Prisene på sement ble endret 3 ganger i løpet av 1974. 18. januar ble prisen for sekket sement levert fra fabrikk og fra siloene i Oslo, Sandnes og Trondheim forhøyet med 50 øre pr. sekk. Til dekning av fraktøking ble prisene for sekket sement levert cif distriktsplasser og byer på kysten forhøyet ytterligere med 10 øre og 20 øre pr. sekk. Fra 15. februar 1974 ble alle sementpriser forhøyet med 63 øre pr. sekk som følge av den sterke stigningen i oljeprisene, og fra 24. juni 1974 med 90 øre pr. sekk.

	Mengdeenhet	Tilskott i kroner utenom avanse og merverdiavgift		Kompensasjon i kroner for merverdiavgift
		1. november 1973	1. november 1974	1. november 1974
Helmjølk	l	0,95	1,26	0,23
Fløte, 35 prosent fett	»	2,25	2,33	–
Meierismør	kg	7,09	5,97	1,80
Gudbrandsdalsost G.35	»	5,18	4,75	1,90
Jarlsbergost ...	»	5,11	4,68	1,90
Gaudaost F.45.	»	5,08	4,65	1,90
Margarin	»	1,03	1,30	0,63
Matmjøl i gj.sn.	»	0,92	1,39	0,21
Kjøtt av:				
Okse, ku, kvige og tamrein ..	»	2,10	2,20	2,10
Kalv	»	–	2,20	2,10
Sau og lam..	»	2,10	3,75	2,10
Svin	»	–	0,30	1,35
Frossenfisk ...	»	–	–	2,25

Oppstillingen ovenfor gir en oversikt over gjennomsnittlige pristilskott for mjølk, en del mjølkeprodukter, margarin, matmjøl og kjøtt pr. 1. november 1973 og 1. november 1974. Tabellen viser også kompensasjonen for merverdiavgift for de samme varer og for frossenfisk pr. 1. november 1974. De spesielle forbrukertilskott til Nord-Norge som ble satt i verk i 1970 er holdt utenfor.

Lønnsutviklingen

I 1974 var det tariffoppgjør for de langt fleste lønnstakergrupper. For første gang siden 1961 foregikk oppgjørene forbundsvis også for «vårfagene», dvs. de avtaler mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge som løp ut 1. juli 1974 eller tidligere. Oppgjørene, som fant sted utover våren og sommeren, fulgte likevel visse felles retningslinjer, slik at

de endringer som ble gjennomført hadde flere felles trekk. For praktisk talt alle overenskomstområder i vårfagene ble det gitt et generelt tillegg på kr. 1,25 pr. time for det første avtaleår og videre et nytt generelt tillegg på kr. 1,00 pr. time fra 1975. For avtaleområder der timefortjenesten ligger under gjennomsnittet for industrien ble det gitt spesielle lavtlønnstillegg. Disse varierer noe, men det vanligste er lavtlønnstillegg på kr. 0,60 pr. time i 1974 og ytterligere kr. 0,30 pr. time i 1975. Videre ble beregningsgrunnlaget for overtidsgodtgjørelsen hevet, og i flere overenskomstområder ble det gjennomført betydelige forhøyelser av skifttilleggene. Avtalene, som gikk 2 års varighet, har alle samme indeksklausul. Første gangs regulering etter denne klausul er helautomatisk, og tillegg skal gis fra og med den dag indekstallet pr. 15. november 1974 blir offentliggjort. Alle voksne arbeidere betales et tillegg på 10 øre pr. time for hvert poeng Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. november 1974 overstiger indekstallet pr. 15. mars 1974. Senere regulering er knyttet til indekstallet pr. 15. september 1975. Det kan da forhandles om det tillegg som skal gis.

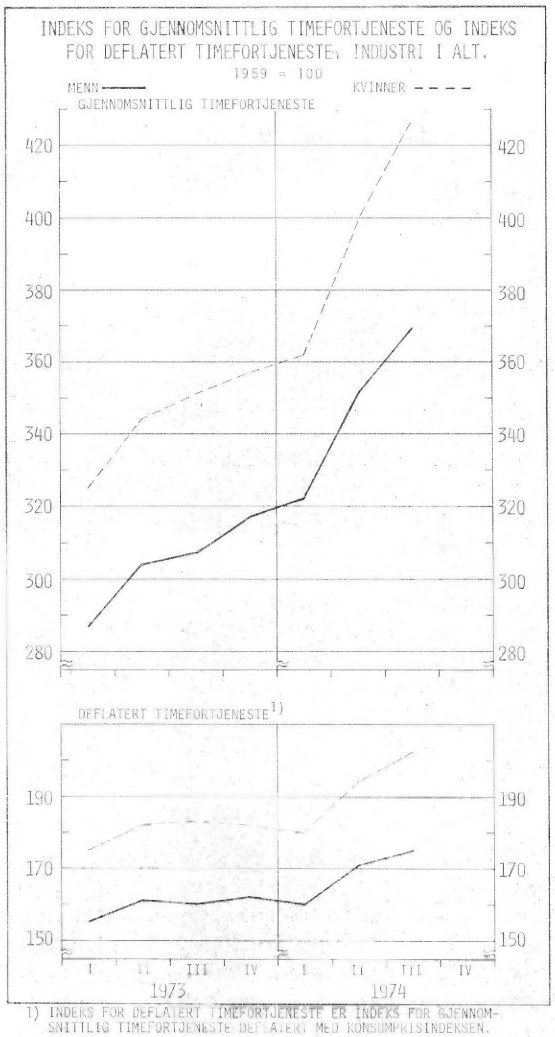

Fig. 32.

De nye avtalene trådte i kraft på forskjellige tidspunkter. I jernindustrien og i byggevirksomhet ble tilleggene gitt med virkning fra 1. april 1974, i andre overenskomstområder fra 1. mai eller senere.

Norsk Arbeidsgiverforening har beregnet at oppgjøret for vårfagene vil slå ut med en gjennomsnittlig lønnsøking på drøye 11,5 prosent (regnet på grunnlag av gjennomsnittlig timefortjeneste i 3. kvartal 1973) i første avtaleåret og med vel 7 prosent i annet avtaleår.

I overenskomsten for ansatte i skogbruket ble det foretatt en ny oppbygging av timelønningene, bl. a. ble fagarbeiderbegrepet innført i overenskomsten. Indeksreguleringsbestemmelsen er som for vårfagene, men tillegget skal utbetales fra 1. januar 1975. Det generelle tillegg på kr. 1,25 skal utbetales fra 1. mai 1975.

For ansatte i jordbruket ble avtalen revidert med virkning fra 1. juli 1974. Den ledende timelønnssatsen ble forhøyet med kr. 2,72 pr. time. Månedslønte røktere fikk et tillegg på kr. 500 pr. måned. Fra 1. juli 1975 skal det gis et tillegg på kr. 1,50 pr. time (kr. 276 pr. måned). Avtalen har samme indeksreguleringsbestemmelse som avtalene for vårfagene.

Ansatte i staten fikk et generelt tillegg på 8,7 prosent pluss kr. 1 200 pr. år fra 1. mai 1974 og får ytterligere et tillegg på 5 prosent pluss kr. 400 pr. år fra 1. mai 1975. Fra 1. mai 1975 skal det også gis et fortjenesteutviklingsgarantitillegg på 2,5 prosent. Avtalen har indeksklausul. Fra 1. desember 1974 skal det gis et tillegg på 0,55 prosent for hvert poeng konsumprisindeksen har steget med fra 15. mars 1974 til 15. november 1974. For øvrig er indeksreguleringsbestemmelsene som for industrien. Det ble også foretatt en del endringer i opprykksreglene, og for enkelte stillinger ble det også foretatt endringer i lønnsklasseplasseringen.

Kommunale tjenestemenn fikk stort sett samme tillegg som statsansatte.

Ansatte i forsikringsvirksomhet fikk et generelt tillegg på 12 prosent fra 1. mai 1974 og får ytterligere et tillegg på 8 prosent fra 1. mai 1975. Bestemmelsene om indeksregulering er som for statsansatte.

Ansatte i bankvirksomhet fikk et generelt tillegg på 12 prosent fra 1. mai 1974. Det ble dessuten gitt et kronetillegg, som varierer fra kr. 1 300 til kr. 2 030 pr. år på «ordinært regulativ».

Bestemmelsene om indeksregulering er som for statsansatte.

Sjøfolk i innenriksfart fikk et generelt tillegg på 10 prosent pluss et lavtlønnstillegg på kr. 160 pr. måned i første avtaleår. I 1975 gis det et generelt tillegg på 5 prosent pluss et lavtlønnstillegg på kr. 150 pr. måned. Avtalen har for øvrig gjennomgått en nokså omfattende revisjon. Indeksreguleringsbestemmelsen er den samme som i de øvrige avtalene mellom N.A.F. og LO.

Avtalene mellom Handelens Arbeidsgiverforening, Den Kooperative Tarifforening og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund ble revidert i 1973 og løper ut i 1975. Avtalene har bestemmelser om halvautomatisk indeksregulering knyttet til konsumprisindeksen pr. 15. september 1974. Det ble enighet mellom partene om et indeksoppgjør som vil gi tillegg på fra kr. 175 til kr. 265 pr. måned. Dette er i samsvar med den automatiske indeksreguleringsbestemmelsen i de avtaler som ble revidert i 1974. Både indekstillegget og det innebygde tillegget ifølge gjeldende avtale på 4,8 prosent på de laveste og 3,8 prosent på de fire høyeste satsene ble gitt med virkning fra 16. oktober 1974.

I utenriksfarten forelå det i november et anbefalt forslag om revidert avtale mellom Skipsfartens Arbeidsgiverforening og Norsk Sjømannsforbund. Forslaget går i hovedtrekk ut på at det gis et generelt tillegg til alle voksne sjøfolk på kr. 200 pluss 10 prosent på grunnhyrene pr. måned fra 1. november i år og ytterligere 7,5 prosents tillegg på grunnhyrene fra 1. november neste år. Forhandlingene mellom Norsk Styrmannsforening, Det norske maskinistforbund og Skipsfartens Arbeidsgiverforening ble brutt og mekling tok til i november.

Det ble også brudd i forhandlingene mellom Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund og Norsk Hotell- og Restaurantforbund.

I tillegg til det som var oppnådd ved tariffrevisjonene ble partene i hotell- og restaurantvirksomhet og i den private rutebilsektor enige om å nedsette den ukentlige arbeidstid fra 42,5 timer til 40 timer pr. uke innen 1. februar 1975 med full lønnskompensasjon. I hotell- og restaurantvirksomhet gjelder nedsettelsen de arbeidstakere som vanligvis arbeider på ulike tider av døgnet.

I forbindelse med tariffoppgjørene i 1974 oppstod det enkelte lovlige arbeidskonflikter. De mest omfattende var streiken ved Norsk Hydro, streiken i kjøttindustrien og heismontørstreiken. Den siste omfattet ikke så mange arbeidstakere, men var relativt langvarig. I alt kan en regne med at de lovlige konfliktene medførte et tap på om lag 300 000 tapte arbeidsdager.

Den lønnsøking som finner sted utover de tariffbestemte endringer (lønnsglidningen), beregnes for industriarbeidere som differansen

Tabell 65. *Tariffbestemt lønnsøking og lønnsglidning for voksne mannlige arbeidere i bergverksdrift og industri*[1]

	Tariffbestemte tillegg	Lønnsglidning	Lønnsøking i alt
	Pst.	Pst.	Pst.
1. kvartal 1957—1. kvartal 1958	–	4,0	4,0
1. » 1958—1. » 1959	5,3	2,8	8,1
1. » 1959—1. » 1960	3,2	3,1	6,3
1. » 1960—1. » 1961	–	4,2	4,2
1. » 1961—1. » 1962	6,6	2,8	9,4
1. » 1962—1. » 1963	3,2	2,7	5,9
1. » 1963—1. » 1964	3,1	2,6	5,7
1. » 1964—1. » 1965	4,8	3,7	8,5
1. » 1965—1. » 1966	3,1	3,3	6,4
1. » 1966—1. » 1967	4,6	4,2	8,8
1. » 1967—1. » 1968	3,0	3,6	6,6
1. » 1968—1. » 1969	[2] 8,1	4,0	12,1
1. » 1969—1. » 1970	–	6,0	6,0
1. » 1970—1. » 1971	8,7	6,9	15,6
1. » 1971—1. » 1972	4,4	4,9	9,3
1. » 1972—1. » 1973	3,8	5,8	9,6
1. » 1973—1. » 1974	4,9	7,3	12,2

[1] Beregnet på grunnlag av Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk over gjennomsnittlig timefortjeneste ikke medregnet betaling for bevegelige helge- og høytidsdager. [2] Medregnet kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen.

Tabell 66. *Lønnsutviklingen for enkelte grupper av lønnstakere*

	Tids-enhet	Gjennomsnittsfortjeneste Kroner			Prosentvis endring fra året før		
		1972	1973	1974	1972	1973	1974
Menn:							
Jordbruk:[1]							
Månedslønte ansatte	måned	2 356	2 677	..	9,8	13,6	..
Timelønte ansatte	time	12,16	13,64	..	9,2	12,2	..
Industri:							
Voksne arbeidere	»	16,82	18,61	[2] 21,50	8,9	10,6	[3] 15,5
Tekniske funksjonærer[4]	måned	4 335	4 772	5 473	9,4	10,1	14,7
Kontorfunksjonærer[4]	»	3 985	4 410	5 063	9,3	10,7	14,8
Arbeidere i privat bygge- og anleggsvirksomhet	time	21,04	22,64	[2] 25,66	8,7	7,6	[3] 12,9
Losse- og lastearbeidere	»	19,85	22,26	[2] 25,27	9,2	12,1	[3] 13,1
Utenriksfart, voksne sjømenn[5]..	måned	5 055	5 676	6 340	7,3	12,3	11,7
Innenriksfart, voksne sjømenn[6]	»	3 380	3 637	..	15,4	7,6	..
Privat landtransport, voksne arbeidere.....	time	15,23	17,11	[2] 20,12	11,4	12,3	[3] 15,5
Varehandel:[7]							
Kontorfunksjonærer	måned	3 701	4 024	4 442	10,6	8,7	10,4
Butikkfunksjonærer	»	2 574	2 836	3 140	10,9	10,2	10,7
Lagerfunksjonærer	»	2 629	2 893	3 199	10,3	10,0	10,6
Kvinner:							
Jordbruk:[1]							
Timelønte ansatte	time	11,85	12,81	..	11,2	8,1	..
Industri:							
Voksne arbeidere	»	12,82	14,18	[2] 16,45	10,0	10,6	[3] 16,0
Kontorfunksjonærer[4]	måned	2 424	2 681	3 100	10,0	10,6	15,6
Varehandel:[7]							
Kontorfunksjonærer	»	2 295	2 538	2 829	12,0	10,6	11,5
Butikkfunksjonærer	»	1 860	2 052	2 325	14,9	10,3	13,3

[1] September. [2] 2. kvartals oppgaver. [3] Stigningen fra 2. kv. 1973 til 2. kv. 1974. [4] Pr. 1. september. [5] Mars. [6] November. [7] Pr. 1. mars.

mellom den totale lønnsøking og den tariffbestemte øking. Lønnsglidningen vil være bestemt av faktorer som innføring av og endring i personlige tillegg til minstelønnssatser, fastsetting av akkordsatser, innføring av premielønnssystemer, endringer i omfanget av overtidsarbeid o. a. Tabell 65 viser den samlede årlige lønnsøking fra 1957 for industriarbeidere, fordelt på tariffbestemte tillegg og lønnsglidning. Lønnsglidningen fra 1. kvartal 1973 til 1. kvartal 1974 var vesentlig sterkere enn i det foregående år.

Lønnsutviklingen for en del viktigere lønnstakergrupper i årene 1972—1974 går fram av tabell 66. Tallene gjelder ulike tidspunkter i året, og en må være varsom med å sammenlikne lønnsnivået gruppene imellom.

Disponible realinntekter

Utviklingen i disponible realinntekter (inntekter etter fradrag for direkte skatter og pliktige trygdeavgifter og med tillegg av offentlige stønader) for private konsumenter avhenger av endringene i tre hovedgrupper av faktorer: (i) nominelle inntekter, (ii) skatte-, avgifts- og stønadsreglene og (iii) konsumvareprisene.

For å illustrere den samlede virkningen av endringer i inntekt, skatte- og stønadsregler og konsumpriser for utvalgte husholdningstyper på en del inntektstrinn, er det i tabell 67 gjengitt beregninger som viser utviklingen av disponibel realinntekt for årene 1971 til 1974. Resultatene må oppfattes som stiliserte regneeksempler på hvordan de enkelte års skatte-, avgifts- og stø-

Tabell 67. *Anslått utvikling i disponibel realinntekt for utvalgte husholdningstyper. Årlig endring i prosent*

	Disponibel inntekt i 1974 kr.	1971—1972	1972—1973	1973—1974	1971—1974
Husholdningstype med inntekt før skatt kr. 30 000 i 1974					
Enslig	21 666	—1,3	0,3	7,7	2,2
Ektepar med 2 barn	25 605	—1,4	1,5	5,9	2,0
Ektepar med 4 barn	30 492	—2,0	1,2	4,3	1,2
Husholdningstype med inntekt før skatt kr. 40 000 i 1974					
Enslig	27 166	—1,4	—0,1	7,1	1,8
Ektepar med 2 barn	31 644	—1,9	0,3	5,8	1,3
Ektepar med 4 barn	36 531	—2,2	0,2	4,4	0,8
Husholdningstype med inntekt før skatt kr. 50 000 i 1974					
Enslig	32 256	—1,7	—0,3	6,7	1,5
Ektepar med 2 barn	37 644	—1,8	0,3	6,8	1,7
Ektepar med 4 barn	42 531	—2,1	0,3	5,5	1,2
Husholdningstype med inntekt før skatt kr. 60 000 i 1974					
Enslig	36 936	—0,8	—1,1	5,0	1,0
Ektepar med 2 barn	42 824	—0,8	—0,5	5,2	1,3
Ektepar med 4 barn	47 711	—1,2	—0,4	4,2	0,8
Husholdningstype med inntekt før skatt kr. 75 000 i 1974					
Enslig	43 076	—1,1	—1,3	3,3	0,3
Ektepar med 2 barn	49 714	—1,1	—0,7	3,7	0,6
Ektepar med 4 barn	54 601	—1,4	—0,7	3,0	0,3
Husholdningstype med inntekt før skatt kr. 100 000 i 1974					
Enslig	52 136	—1,7	—2,2	2,1	—0,6
Ektepar med 2 barn	59 374	—1,5	—1,5	1,4	—0,6
Ektepar med 4 barn	64 261	—1,8	—1,4	1,1	—0,7
Husholdningstype med trygdeinntekt kr. 18 100 i 1974					
Ektepar	18 100	1,2	0,5	1,9	1,2

Merknader: Tabellen bygger på bestemte forutsetninger om utviklingen i inntekter før skatt, om forhold som har betydning for skattleggingen og om prisutviklingen. Inntekt før skatt til husholdningstyper med inntekter på kr. 30 000, kr. 40 000 og kr. 50 000 er forutsatt å ha steget i takt med anslått årsfortjeneste for voksne menn i industrien. For husholdningstyper med kr. 60 000, kr. 75 000 og kr. 100 000 i inntekt er forutsatt en inntektsutvikling i takt med gjennomsnittlig månedsfortjeneste for funksjonærer (menn) etter N.A.F.'s statistikk. Trygdeinntektene er i alle år satt lik folketrygdens minsteytelser til ektepar som begge er trygdet. En har brukt følgende årlige endringsprosenter:

	1971—1972	1972—1973	1973—1974
Industriarbeidere	7,9	9,9	16,0 (anslag)
Funksjonærer	9,0	9,7	14,6 —»—
Trygdede	8,5	8,0	11,6

De direkte skatter, som omfatter inntektsskatter og trygdepremier, er beregnet ut fra den forutsetning at det er *en* inntektstaker i husholdningen som bare har lønnsinntekt og ikke andre fradrag enn minstefradraget. For 1974 har en også tatt hensyn til oppgjørsfradraget. Barna er forutsatt å være under 17 år, og barnetrygden er regnet som negativ skatt. Inntektene etter fradrag av direkte skatter er deflatert med den offisielle konsumprisindeks for vedkommende år. Ved beregning av realdisponibel inntekt har en for alle husholdningene deflatert med den offisielle konsumprisindeksen, som årlig har steget med følgende prosenter: 1971—72: 7,2 pst., 1972—73: 7,5 pst., 1973—74: 9,5 pst. (anslag).

nadsregler har influert på disponibel realinntekt for de enkelte husholdninger under den gjennomsnittlige pris- og inntektsøking som har funnet sted i perioden. En kan ikke gå ut fra at den utviklingen som tabellen viser, gjelder for enhver husholdning på vedkommende inntektstrinn. Beregningene er basert på helt bestemte forutsetninger om utvikling i inntekt før skatt, om skattlegging og om prisutvikling, jfr. merknadene til tabellen. Ved beregning av skattene har en ikke kunnet ta hensyn til endringer i eksempelvis regler for særskilte inntektsfradrag, for fastsetting av skattepliktig inntekt av egen bolig, for formuesskattleggingen m. v. Heller ikke er det tatt hensyn til en del utbetalinger fra det offentlige som påvirker disponibel inntekt for spesielle grupper av husholdninger; dette gjelder f. eks. endring i ytelser under sykdom, i offentlige stipend og lån til ungdom under utdanning og i tilleggspensjoner under folketrygden. Da utviklingen i disponibel realinntekt er sterkt avhengig av utviklingen i inntekt før skatt, må en ellers regne med at de gjennomsnittlige inntektsendringer som beregningene er basert på, dekker over store variasjoner også innen de enkelte grupper av lønnstakere (jfr. tabell 66), særlig som følge av lønnsglidning.

Det framgår av tabell 67 at for de tre årene sett under ett var det for de fleste typehusholdninger bare en svak vekst i disponibel realinntekt. Utviklingen var svært ulik i de enkelte år. Det var nedgang i disponibel realinntekt fra 1971 til 1972 for alle husholdninger med arbeidsinntekt, gjennomgående en noe gunstigere utvikling det påfølgende år, mens de disponible realinntekter økte det siste året med mellom 3 og 7 prosent for de fleste grupper lønnsmottakerhushold.

En vesentlig del av forklaringen på variasjonen fra år til år i tabellens endringstall finner en ved å se på utviklingen i de direkte skatter — inklusive trygdeavgifter og fratrukket barnetrygdytelser — for husholdninger med konstante brutto realinntekter, dvs. husholdninger som har hatt en bruttoinntektsutvikling i takt med konsumprisindeksen. Betrakter vi utviklingen i skattenes andel av bruttoinntekten for disse husholdninger, får vi tilnærmet en indikasjon på om det har funnet sted en reell skjerping eller lettelse i den direkte skattlegging fra ett år til et annet eller om skattleggingen har vært uendret.

Tabell 68 gjengir slike gjennomsnittlige skatteprosenter for en del husholdninger på ulike inntektsnivåer.

Det kan konstateres at det fra 1971 til 1972 skjedde en skjerping i inntektsskattleggingen, idet de gjennomsnittlige skatteprosenter var høyere i 1972 enn i 1971 for samtlige inntekter/

Tabell 68. *Inntektsskatter — inklusive trygdeavgifter og fratrukket barnetrygdytelser — i prosent av konstante realinntekter.*[1] *1971—1974*

Brutto lønnsinntekt i 1974	1971	1972	1973	1974
Kr.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Enslige				
25 000	25,1	26,4	27,5	25,3
30 000	27,2	28,7	29,8	27,8
35 000	29,2	30,6	31,7	29,8
40 000	30,8	32,4	33,7	32,1
45 000	32,5	34,0	35,4	33,9
50 000	33,9	35,4	36,7	35,5
60 000	36,1	37,8	39,3	38,4
75 000	39,3	40,8	42,6	42,6
100 000	43,6	45,4	47,3	47,9
Ektepar med 2 barn				
25 000	10,6	12,1	12,5	11,2
30 000	13,9	15,4	15,7	14,7
35 000	16,4	18,0	19,0	18,4
40 000	19,1	21,0	22,0	20,9
45 000	21,6	23,4	24,4	22,8
50 000	23,7	25,3	26,3	24,7
60 000	26,7	28,5	29,9	28,6
75 000	30,7	32,4	34,0	33,7
100 000	36,0	37,9	39,6	40,6
Ektepar med 4 barn				
25 000	– 10,7	– 8,2	– 7,7	– 8,3
30 000	– 3,8	– 1,5	– 1,2	– 1,6
35 000	1,3	3,5	4,5	4,5
40 000	5,8	8,4	9,4	8,7
45 000	9,8	12,1	13,2	12,0
50 000	13,0	15,2	16,2	14,9
60 000	17,9	20,1	21,4	20,5
75 000	23,7	25,7	27,3	27,2
100 000	30,7	32,8	34,6	35,7

[1] Skattene er beregnet ut fra den forutsetning at det er *en* inntektstaker i husholdningen som ikke har andre fradrag enn minstefradraget. For 1974 har en også tatt hensyn til oppgjørsfradraget. Barna er forutsatt å være under 17 år.

husholdningstyper. En ytterligere skatteskjerping fant sted fra 1972 til 1973, mens de justeringer i skattesatser, inntektsfradrag m. v. som ble gjennomført i 1974, førte til nedgang i gjennomsnittlig skatteprosent, dvs. til reell lettelse i inntektsskattleggingen, for de fleste inntekter.

I alle årene var den gjennomsnittlige vekst i bruttoinntektene sterkere enn økingen i konsumprisindeksen. Inntektsveksten fra 1971 til 1972 var imidlertid ikke på langt nær stor nok

til å oppveie den reelle skatteskjerping dette året, noe som slo ut i negative endringer i disponibel realinntekt fra 1971 til 1972, jfr. tabell 67. Fra 1972 til 1973 var veksten i bruttoinntektene vesentlig sterkere enn året før, og dette resulterte i noe gunstigere endringstall for disponible realinntekter. Den uvanlig sterke lønnsvekst fra 1973 til 1974, sammen med reelle skattelettelser i 1974 for bruttoinntekter opp til ca. kr. 75 000, forklarer den markerte stigningen i de disponible realinntektene det siste året, en øking som stort sett oppveide den ugunstige utvikling i de to foregående år, jfr. siste kolonne i tabell 67. Det bør understrekes at beregningene gjelder bestemte inntekts- og husholdningstyper og at det ikke er tatt hensyn til overgang fra en type til en annen — f. eks. overgang til et annet yrke eller en annen stilling.

Skattepolitikken sammen med pris- og inntektsutviklingen har ikke gitt samme utslag for alle husholdninger. På alle inntektstrinn og i hele perioden har utviklingen vært mest ugunstig for familier med mange barn. Et annet karakteristisk trekk er at vekstratene for disponibel realinntekt har vært mindre gunstig for husholdninger med høye inntekter enn for dem med inntekter nær gjennomsnittet. Denne vridning i inntektsfordelingen mellom husholdningstyper og inntektstrinn kan i noen grad forklares som resultatet av en bevisst politikk fra myndighetenes side ved justering av satsene for inntektsskatter, trygdeavgifter og barnetrygdytelser i forhold til den generelle pris- og inntektsvekst i perioden. Vi har sett at disse satsene i de senere år i varierende grad har vært korrigert for prisstigningen, men slik at det for hele perioden sett under ett har funnet sted en reell skatteskjerping, særlig for husholdninger med inntekter over gjennomsnittet og for dem med mange barn. Men selv om skattesatser m. v. *pris*justeres slik at den reelle skattleggingen holdes uendret, vil en inntektsvekst som er sterkere enn prisveksten, dvs. en generell realinntektsvekst, gi vridninger i inntektsfordelingen. Dette er en følge av skatte- og stønadsstrukturen, og vi skal i det følgende gi en mer utførlig omtale av disse effekter.

Når inntektene øker uten at skatte- og trygdeavgiftssatser, inntektsfradrag og stønader justeres tilsvarende, vil prosentendringen i disponibel inntekt variere med husholdningens størrelse og inntektstrinn, selv om inntekt før skatt (og konsumprisene) øker prosentvis like meget for alle husholdninger. Utslagene for den enkelte husholdning blir bestemt av den skatte-, trygdeavgifts- og stønadsstruktur som gjelder i vedkommende periode. Som mål for utslagenes størrelse kan en beregne såkalte *skattevirkningskoeffisienter* for ulike husholdningstyper og inntektstrinn, dvs. tall som viser prosentvis endring i disponibel inntekt ved én prosent endring i inntekt før skatt.[1]

Tabell 69 gjengir skattevirkningskoeffisienter for en del husholdningstyper og inntektstrinn

[1] Prosentvis endring i disponibel inntekt når inntekt før skatt øker med én prosent, beregnes ved hjelp av formelen: $\frac{100 - M}{100 - G}$ der M er den marginale skatteprosent og G er den gjennomsnittlige skatteprosent. (M er lik skatteøking i kroner ved 100 kroners inntektsøking; G er lik sum skatter og trygdeavgifter fratrukket stønader i prosent av inntekt før skatt.)

Tabell 69. *Skattevirkningskoeffisienter. Prosentvis vekst i disponibel inntekt når inntekt før skatt øker med 1 prosent. Inntektsskatter, trygdeavgifter og barnetrygdytelser, inntektsåret 1974*

Brutto lønnsinntekt	Husholdningstype			
	Enslige	Ektepar uten barn	Ektepar med 2 barn under 17 år	Ektepar med 4 barn under 17 år
Kr.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
25 000	0,88	0,88	0,79	0,65
27 500	0,84	0,86	0,78	0,65
30 000	0,86	0,87	0,79	0,67
32 500	0,87	0,81	0,75	0,63
35 000	0,74	0,82	0,76	0,65
37 500	0,75	0,83	0,77	0,66
40 000	0,76	0,84	0,78	0,68
42 500	0,77	0,85	0,79	0,69
45 000	0,78	0,85	0,80	0,70
47 500	0,79	0,86	0,81	0,71
50 000	0,73	0,73	0,69	0,61
55 000	0,74	0,75	0,71	0,63
60 000	0,76	0,77	0,73	0,65
65 000	0,70	0,71	0,67	0,61
70 000	0,71	0,72	0,69	0,63
75 000	0,64	0,66	0,63	0,57
80 000	0,66	0,67	0,65	0,59
85 000	0,67	0,61	0,58	0,53
90 000	0,68	0,62	0,59	0,55
95 000	0,69	0,63	0,61	0,56
100 000	0,61	0,64	0,62	0,57
110 000	0,63	0,58	0,56	0,52

Merknader: Ved beregning av disponibel inntekt er det gjort fradrag for inntektsskatt til stat og kommune, fellesskatt til Skattefordelingsfondet, særskatt til utviklingshjelp og medlemsavgifter til folketrygden. Barnetrygdytelsene er regnet som negativ skatt. Skattene er beregnet ut fra den forutsetning at det er *en* inntektstaker i husholdningen som bare har lønnsinntekt og ikke andre fradragsposter enn minstefradraget. Det er dessuten tatt hensyn til oppgjørsfradraget.

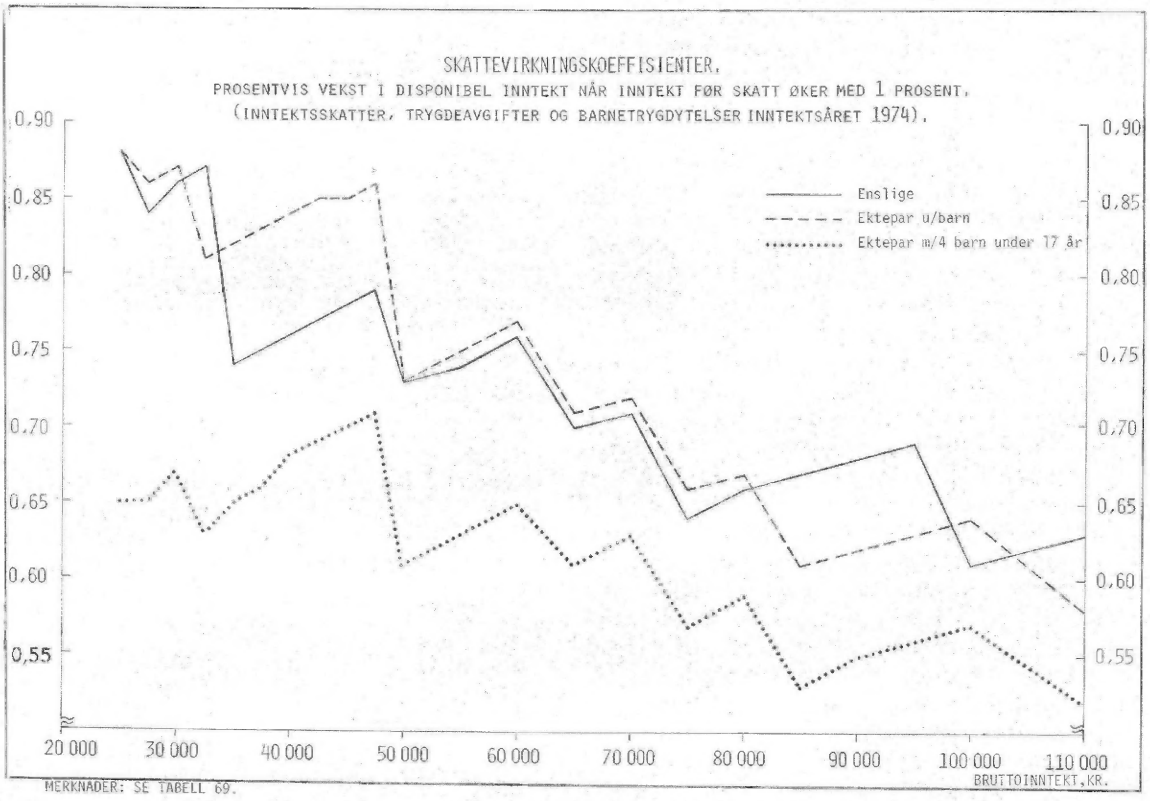

Fig. 33.

beregnet på basis av de satser for direkte skatter, trygdeavgifter og barnetrygdytelser som gjaldt for inntektsåret 1974 (se også merknader til tabellen). Det framgår av tabellen at for alle husholdningstyper og inntektstrinn er de beregnede koeffisientene lavere enn 1, dvs. at den prosentvise vekst i disponibel inntekt er mindre enn den prosentvise vekst i inntekt før skatt når inntektene stiger. Dette er en følge av progressiviteten i skattesystemet. (Motstykket til at den prosentvise vekst i skattene — både for den enkelte skattyter og i de totale offentlige skatteinntekter — er større enn 1, når de private nominelle inntektene øker med én prosent og skattesatser m. v. ikke justeres.) Tabellen viser dessuten at skattevirkningskoeffisientene varierer med husholdningstype og inntektstrinn, slik at de på alle inntektstrinn er lavere for ektefeller med barn enn for ektefeller uten barn, og at de for alle husholdningstyper viser en synkende tendens med stigende inntekt.

I figur 33 er tall fra tabell 69 framstilt i diagramform. Koeffisientenes sprangvise variasjon med inntekten er en refleks av statsskattesatsenes utforming: Innen hvert progresjonstrinn øker skattevirkningskoeffisientene med stigende inntekt; hver gang inntekten passerer grensen for en høyere skattesats, inntreffer et fall som bringer koeffisientene ned på et nivå som er lavere enn ved foregående progresjonstrinn. (Når øverste progresjonstrinn er passert, vil koeffisientene gå mot 1 ettersom inntekten vokser, dvs. at prosentvis vekst i disponibel inntekt vil nærme seg prosentvis vekst i inntekt før skatt.) På alle inntektstrinn ligger skattevirkningskoeffisientene for ektefeller med barn på et lavere nivå enn for dem uten barn. Nivåforskjellen skyldes bare barnetrygdytelsene. Satsene for inntektsskatter og trygdeavgifter er de samme for ektefeller med barn og uten barn.

Variasjonene i skattevirkningskoeffisientene etter husholdningstype og inntektstrinn er karakteristisk for skatte- og stønadsstrukturer av den type som Norge nå har. En vesentlig del av utviklingen i disponibel realinntekt for utvalgte husholdninger i tabell 67, med vekstrater som synker med stigende barnetall og med stigende inntekt, kan tilskrives disse variasjonene. Justeringer av minstefradrag, kommunale klassefradrag, progresjonstabeller og -satser i statsskatten har isolert sett også bidratt til en forskyvning i utviklingen av den disponible inntekten til fordel for familier med lavere inntekter. Hevingen av barnetrygdsatsene har imidlertid ikke vært tilstrekkelig til å hindre at familier med mange barn gjennomgående har

hatt en svakere vekst i disponibel realinntekt enn familier med færre barn, særlig for husholdninger med lavere inntekter der disse ytelsene teller relativt mest. Dette oppveies til en viss grad av at økingen i forbruksvareprisene det siste året har vært lavere for store husholdninger enn for mindre husholdninger som følge av avgifts- og subsidiepolitikken, og mer moderat for lavere og midlere inntekter enn for inntekter over gjennomsnittet. Dette kommer ikke til uttrykk i veksttallene i tabell 67, fordi en ved deflatering til disponibel realinntekt har brukt den offisielle konsumprisindeks for alle husholdninger.

Veksten i disponibel realinntekt for husholdninger med trygdeinntekt lik grunnytelser i folketrygden i tabell 67 reflekterer bare endringer i priser og nominelle trygdeytelser. Årsaken er at de særskilte inntektsfradrag for personer med trygdeinntekt og visse andre skattytere har vært fastsatt slik at grunnytelsene til enhver tid har vært fritatt for skatt. Pensjonister med tilleggsinntekter som skattlegges, vil kunne ha hatt en annen endring i disponibel realinntekt. For et trygdet ektepar med bare grunnytelser steg den disponible realinntekt med 1,9 prosent fra 1973 til 1974. Denne stigningen var noe sterkere enn i de to foregående år. Den årlige gjennomsnittsveksten fra 1971 til 1974 var 1,2 prosent, dvs. omtrent av samme størrelsesorden som tilsvarende gjennomsnittsvekst for husholdninger med arbeidsinntekt.

Offentlige finanser og kredittmarked

Offentlige finanser

Ifølge foreløpige oppgaver var de totale offentlige *inntekter* i 1974 61,7 milliarder kr. Dette er 12,6 prosent mer enn året før. I 1974 ble med andre ord et beløp som svarer til vel 48 prosent av bruttonasjonalproduktet overført fra den private sektor til de offentlige kasser. De påløpne direkte og indirekte skatter, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer, samt pliktige trygdeavgifter og pensjonspremier utgjorde i 1974 i alt 58,8 milliarder kr. Dette er en øking på 12,4 prosent fra 1973. Målt i prosent av bruttonasjonalproduktet gikk imidlertid de samlede skattene (medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer) ned det siste året, fra vel 47 prosent i 1973 til 46 prosent i 1974.

De totale overføringene fra den offentlige forvaltning til private (vesentlig trygde- og pensjonsstønader og subsidier) er for 1974 anslått til om lag 32 milliarder kr. (nærmere 19 prosent mer enn i 1973). Offentlige kjøp av varer og tjenester — inklusive øking i kapitalinnskott i statsforetak — beløp seg til anslagsvis 28,8 milliarder kr. i 1974, en øking på om lag 16 prosent fra det foregående år. Alt i alt økte den offentlige sektors *utgifter* med anslagsvis 17,8 prosent det siste året, dvs. langt sterkere enn inntektene. De utgjorde anslagsvis 61,1 milliarder kr. i 1974, slik at den offentlige forvaltnings totale *inntektsoverskott* («overskott før lånetransaksjoner») ble vesentlig lavere i 1974 enn året før. Det beløp seg til om lag 0,5 milliarder kr., eller 0,4 prosent av bruttonasjonalproduktet, mot 2,9 milliarder kr., eller 2,6 prosent av bruttonasjonalproduktet, i 1973.

Det er vanlig å bruke endringen i «overskott før lånetransaksjoner» som en grov indikator på endringer i den kontraktive eller ekspansive virkning av den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter. Det knytter seg imidlertid vesentlige svakheter til et slikt mål, særlig fordi det ikke tar hensyn til at de ulike inntekts- og utgiftspostene har forskjellig virkning på aktivitetsnivået. Men siden endringen i overskottet var uvanlig stor fra 1973 til 1974, må en kunne gå ut fra at de offentlige inntekter og utgifter alt i alt har virket vesentlig mindre kontraktivt i 1974 enn i året før.

Den offentlige forvaltnings regnskaper

Statens bevilgningsregnskap

Det vedtatte statsbudsjett for 1974 ble gjort opp med et overskott før lånetransaksjoner på 150 mill. kr. De samlede utgifter utgjorde 34 194 mill. kr. og inntektene 29 526 mill. kr. En regnet således med et finansieringsbehov på 4 668 mill. kr. (lånemidler og bruk av kontantbeholdning). Sett i forhold til statsregnskapet for 1973 viste det vedtatte budsjett for 1974 en utgiftsøking på 11 prosent.

Samtidig med Stortingets vedtak om saldering av stats- og trygdebudsjettet 1974, ble Regjeringen gitt fullmakt til å unnlate å disponere inntil 80 mill. kr. av bevilgningen under driftsutgifter.

I løpet av budsjettåret ble det, som vanlig, gitt en rekke tilleggsbevilgninger. Av disse gjaldt 692 mill. kr. lønnsoppgjøret for offentlige tjenestemenn våren 1974, 623 mill. kr. subsidier til regulering av forbrukerprisene og 200 mill. kr. transportsubsidier. Under jordbruksavtalen ble det bevilget 384 mill. kr. til subsidier. Tilskott til grunnskolen ble økt med 70 mill. kr. og renter på innenlandsk statsgjeld med 263 mill. kr. Til utvidelse av aksjekapitalen i Den norske stats oljeselskap A/S ble det bevilget 150 mill. kr. og til kjøp av aksjer i Årdal og Sunndal Verk A/S 350 mill. kr. Lånene til statsbankene ble satt opp med 296 mill. kr., bl. a. som følge av at Husbanken økte sine konverteringsforskott til enkelte byggelånsbanker og at både Lånekassen for utdanning og Distriktenes utbyggingsfond trengte større beløp enn opprinnelig forutsatt. På inntektssiden ble blant annet anslagene for den ordinære formues- og inntektsskatt satt opp med 370 mill. kr. og merverdiavgiften med 300 mill. kr. i løpet av budsjettåret.

Det viktigste av Stortingets enkeltvedtak om tilleggsbevilgninger i 1974 gjaldt den såkalte «pakkeløsningen» våren 1974 (stortingsproposisjon nr. 102 og senere stortingsvedtak av 24. april). Den revurdering av det finanspolitiske opplegget for 1974 som stortingsproposisjonen gav uttrykk for, må ses på bakgrunn av den uventet sterke prisstigningen på importvarer. De foreslåtte tiltak (se Økonomisk-politisk kalender) tok sikte på å styrke de disponible realinntekter for lønnstakere og trygdede og derved oppnå et mindre inflasjonsdrivende inntektsoppgjør enn det ellers var grunn til å vente. For statsbudsjettets del førte dette til en samlet utgiftsøking på 1 145 mill. kr. og en samlet inntektsøking på 890 mill. kr. Disse tallene er delvis med i oversikten over tilleggsbevilgninger foran.

Alt i alt økte de samlede utgifter, etter at budsjettet for 1974 var vedtatt, med netto 2 274 mill. kr. og inntektene med 526 mill. kr. På samme måte som i tidligere år regnet en imidlertid ved årsskiftet 1974—75 med visse innsparinger som følge av ubesatte stillinger og forskyvninger i statens bygge- og anleggsvirksomhet. En totalvurdering ved årsskiftet tyder på at budsjettregnskapet vil komme til å vise et underskott før lånetransaksjoner på 200 mill. kr.

I tabell 70 er hovedpostene i statens bevilgningsregnskap gruppert etter nasjonaløkonomisk art (se kolonne 2 b). Tallene for 1972 og 1973 er endelige regnskapstall, mens tallene for 1974 bygger på anslag. I denne tabellen er bevilgningsregnskapet satt opp noe annerledes enn i de oppstillinger som vanligvis brukes i de trykte statsregnskaper og statsbudsjetter. Av større avvik kan nevnes at kompensert merverdiavgift på matvarer er bruttoført i tabellen, dvs. inkludert i tallene for de indirekte skattene og tilsvarende utgiftsført under subsidier. Videre omfatter ikke tabellen utgifter og inntekter i forbindelse med lån, gjeldsavdrag m. v. Underskottet på statens forretningsdrift i tabellen er ført til fradrag under posten «Formuesinntekt» på inntektssiden, mens det i de vanlige oppstillinger er tatt med blant utgiftene. Bruk av varer og tjenester for konsum- og forsvarsformål er regnet netto (utgifter minus inntekter), mens det vanligvis regnes brutto. I Statistisk Sentralbyrås oppstillinger blir utgifter til nybygg og nyanlegg ved statens forretningsdrift — i likhet med aksjetegning i offentlige aksjeselskaper — regnet som fordringsøking for den offentlige forvaltning og som investering i vedkommende næring. I tabell 70 er beløpet ført opp som egen post under «Øking i kapitalinnskott i statsforetak». På denne måten vil posten «Annen netto fordringsøking» svare til det som i statens bevilgningsregnskap kalles «Overskott før lånetransaksjoner».

Etter denne oppstillingsmåten var de samlede u t g i f t e r over statens bevilgningsregnskap for 1974 anslått til 27 421 mill. kr. (postene 9—15, kolonne 2 b i tabell 70). Det vil si en øking på nær 20 prosent fra året før. Fra 1972 til 1973 var den tilsvarende øking 10 prosent. Av utgiftene i 1974 ble 9 435 mill. kr. brukt til kjøp av varer og tjenester til konsumformål (inklusive forsvarsformål), 1 805 mill. kr. til bruttoinvesteringer i sivil konsumkapital og 8 648 mill. kr. til overføringer til private (subsidier, stønader og renteutgifter) derav var 590 mill. kr. kompensert merverdiavgift på matvarer.

I n n t e k t e n e på statens bevilgningsregnskap utgjorde ifølge anslagene 28 361 mill. kr. Det vil si en øking på 14 prosent fra året før mot 10 prosent i 1973. De i n d i r e k t e skattene steg med nær 12 prosent og utgjorde 20 402 mill. kr. i 1974. Eksklusive kompensert merverdiavgift på matvarer steg de indirekte skattene med nær 9 prosent i 1974. Merverdiavgiften (brutto) innbrakte 14 090 mill. kr. i 1974.

De d i r e k t e skattene utenom trygde- og pensjonspremier utgjorde i 1974 5 805 mill. kr. og viste en stigning på 1 197 mill. kr. fra året før.

De samlede inntekter på statens bevilgningsregnskap for 1974 oversteg utgiftene med 940 mill. kr. (summen av postene 16 og 17 i tabell 70). De tilsvarende tall i 1973 var 2 008 mill. kr. og i 1972 1 797 mill. kr. I 1974 gikk 1 140 mill. kr. med til å dekke økingen i kapitalinnskottet i statens forretningsdrift, slik at underskottet før lånetransaksjoner på statens bevilg-

Tabell 10. *Den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter etter art. Beløp i mill. kr.*

	1. I alt			2. Stats- og trygdeforvaltningen						3. Kommuneforvaltning (inkl. kommunale foretak)		
				a. I alt			b. Av dette statens bevilgningsregnskap					
	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*
Inntekter												
1. Formuesinntekt	2 202	2 432	2 822	1 341	1 611	2 052	945	1 134	1 383	861	821	770
a. Renter og utbytte	1 926	2 205	2 511	1 738	2 055	2 385	1 342	1 578	1 716	188	150	126
b. Inntektsført overskott av statlige foretak, eierinntekt i kommunale foretak	276	227	311	— 397	— 444	— 333	— 397	— 444	— 333	673	671	644
2. Trygde- og pensjonspremier[1]	12 285	15 288	16 955	12 285	15 288	16 955	–	–	–	–	–	–
3. Direkte skatter[1]	14 930	16 872	19 605	5 618	6 429	7 333	3 621	4 608	5 805	9 312	10 443	12 272
4. Indirekte skatter, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer[1]	18 161	20 173	22 270	17 923	19 896	21 988	16 888	18 227	20 402	238	277	282
A. Indirekte skatter, fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	18 161	20 173	21 629	17 923	19 896	21 347	16 888	18 227	19 812	238	277	282
B. Kompensert merverdiavgift på matvarer	–	–	641	–	–	641	–	–	590	–	–	–
5. Overføringer fra private konsumenter	31	39	34	29	37	32	29	37	32	2	2	2
6. Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	–	–	–	1 361	1 646	1 943	246	253	265	3 570	3 655	4 166
7. Overføringer til bevilgningsregnskapet fra annen statsforvaltning	–	–	–	–	–	–	916	643	474	–	–	–
8. Inntekter i alt	47 609	54 804	61 686	38 557	44 907	50 303	22 645	24 902	28 361	13 983	15 198	17 492
Utgifter												
9. Renteutgifter	1 923	2 159	2 643	1 176	1 372	1 699	1 160	1 362	1 688	747	787	944
10. Overføringer til private	20 986	24 488	29 036	19 761	22 973	27 426	4 539	5 035	6 960	1 225	1 515	1 610
A. Trygde- og pensjonsstønader	14 064	16 308	18 999	13 876	16 108	18 779	–	–	–	188	200	220
B. Andre stønader til konsumenter	1 570	1 975	2 177	730	872	1 033	598	761	922	840	1 103	1 144
C. Subsidier, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer[2]	5 352	6 205	7 860	5 155	5 993	7 614	3 941	4 274	6 038	197	212	246
a. Subsidier fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	5 352	6 205	7 219	5 155	5 993	6 973	3 941	4 274	5 448	197	212	246
b. Kompensert merverdiavgift på matvarer	–	–	641	–	–	641	–	–	590	–	–	–
11. Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	–	–	–	3 570	3 655	4 166	2 469	2 826	3 119	1 361	1 646	1 943
12. Overføringer fra bevilgningsregnskapet til annen statsforvaltning	–	–	–	–	–	–	3 403	3 488	3 769	–	–	–
13. Stønader til utlandet (netto)	384	450	645	384	450	645	384	450	645	–	–	–
14. Konsum (netto)	15 955	18 060	20 894	7 896	8 793	10 201	7 541	8 381	9 781	8 059	9 267	10 693
A. Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål	3 215	3 497	3 862	3 211	3 493	3 857	3 211	3 493	3 857	4	4	5
B. Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål	11 980	13 743	16 034	4 422	5 010	5 998	4 067	4 598	5 578	7 558	8 733	10 036
C. Kapitalslit	760	820	998	263	290	346	263	290	346	497	530	652
15. Nettoinvestering i sivil konsumkapital og i kommunale foretak	5 534	5 939	6 782	1 421	1 435	1 558	1 352	1 352	1 459	4 113	4 504	5 224
16. Øking i kapitalinnskott i statsforetak (statens forretningsdrift)	828	824	1 140	828	824	1 140	828	824	1 140	–	–	–
17. Annen netto fordringsøking («Overskott før lånetransaksjoner»)	1 999	2 884	546	3 521	5 405	3 468	969	1 184	— 200	—1522	—2521	—2922
18. Utgifter i alt	47 609	54 804	61 686	38 557	44 907	50 303	22 645	24 902	28 361	13 983	15 198	17 492
Spesifikasjoner:												
19. Brutto skatter og avgifter i alt, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer (post 2+3+4)	45 376	52 333	58 830	35 826	41 613	46 276	20 509	22 835	26 207	9 550	10 720	12 554
20. Brutto skatter og avgifter i alt, fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer (post 2+3+4 A)	45 376	52 333	58 189	35 826	41 613	45 635	20 509	22 835	25 617	9 550	10 720	12 554
21. Netto skatter og avgifter i alt (post 2+3+4÷10)	24 390	27 845	29 794	16 065	18 640	18 850	15 970	17 800	19 247	8 325	9 205	10 944
22. Brutto skatter og avgifter i alt (post 19), medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer, i prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP)	46,2	47,1	45,9	36,5	37,4	36,1	20,9	20,5	20,4	9,7	9,7	9,8
23. Brutto skatter og avgifter i alt (post 20), fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer, i prosent av BNP	46,2	47,1	45,4	36,5	37,4	35,6	20,9	20,5	20,0	9,7	9,7	9,8
24. Netto skatter og avgifter i alt (post 21) i prosent av BNP	24,8	25,1	23,2	16,3	16,8	14,7	16,3	16,0	15,0	8,5	8,3	8,5

[1] I kolonne 1 og 2 a *påløpne* skatter, i kolonne 2 b og 3 *bokførte* skatter, dvs. beregnet etter kontantprinsippet. Statskassens andel av fellesskatten (fra Skatteforfordelingsfondet) er tatt med under pkt. 7, kommuneforvaltningens under pkt. 6 i forspalten. [2] I kolonne 1 og 2 a *påløpne* beløp, i kolonne 2 b og 3 *utbetalte* beløp.

ningsregnskap i 1974 skulle utgjøre 200 mill. kr. Dette tall må imidlertid betraktes som meget usikkert; de foreløpige anslag for både inntektene og utgiftene for 1974 er svake, og relativt små feilvurderinger her vil kunne slå forholdsvis sterkt ut i overskott før lånetransaksjoner. Til dekning av utlån, gjeldsavdrag m. v. gikk det med anslagsvis 5 milliarder kroner, som er forutsatt dekket ved bruk av kontantbeholdning og lånemidler.

Trygdeforvaltningens regnskaper

Sammen med forslaget til statsbudsjett for 1973 (Gule bok) ble det for første gang publisert et eget bevilgningsbudsjett for folketrygden (trygdebudsjettet). Trygdebudsjettet omfatter alle utgifter som har hjemmel i lov om folketrygd eller som har hjemmel i egne lover, men dekkes av folketrygden. Også utgiftene til trygdeadministrasjonen blir dekket over trygdebudsjettet.

Det vedtatte trygdebudsjettet for 1974 ble gjort opp med et overskott på 1 847 mill. kr. De samlede utgifter utgjorde 16 673 mill. kr. og inntektene 18 520 mill. kr.

Stortingsvedtaket av 24. april 1974 om tiltak i forbindelse med inntektsoppgjøret, omfattet bl. a. senking av medlemsavgiften fra 5,4 prosent til 4,5 prosent og heving av grunnbeløpet med 500 kr. pr. år. Dette førte til en netto utgiftsøking på 575 mill. kr. Senere i 1974 ble det vedtatt en rekke tilleggsbevilgninger med justeringer i både inntekts- og utgiftsanslagene, slik at utgiftene til folketrygden ved årsskiftet 1974—75 ble anslått til 16 645 mill. kr. og inntektene til 18 470 mill. kr. Etter dette regnes det med at overskottet i 1974 i alt utgjorde 1 825 mill. kr. Av utgiftene gjaldt 6 006 mill. kr. utgifter til alderspensjoner, tap av forsørger m. v., 2 804 mill. kr. alminnelig sykebehandling, 3 265 mill. kr. uførhet og attføring og 960 mill. kr. sykepenger.

I tabell 71 er det gitt en oversikt over avgifts- og tilskottssatsene (i prosent) til folketrygden og maksimal pensjonsgivende inntekt (i kroner) siden trygden ble opprettet.

Folketrygdens grunnbeløp ble fra 1. januar 1974 forhøyet til 9 200 kroner, fra 1. mai 1974 til 9 700 kroner, og fra 1. januar 1975 til 10 400 kroner. Økingen fra 1. januar 1975 medfører at minstepensjonen for enslig pensjonist blir 12 772 kroner og for ektepar hvor begge ektefeller har rett til særtillegg 19 964 kroner i året.

Satsene for barnetrygden ble hevet fra og med tredje barn fra 1. mai 1974 etter at satsene hadde vært uendret siden 1. oktober 1972. De årlige stønadsbeløp utgjorde fra 1. mai 1974 for:

ett barn		550 kroner
to barn	i alt	2 200 kroner
tre barn	i alt	4 600 kroner
fire barn	i alt	7 220 kroner
fem barn	i alt	10 060 kroner

For hvert stønadsberettiget barn utover fem ytes ytterligere 2 840 kroner pr. år.

For hele trygdeforvaltningen sett under ett er det for 1974 regnet med en samlet utbetaling av stønader på 17 641 mill. kr. Av dette falt 15 938 mill. kr. på folketrygden og 1 379 mill. kr. på barnetrygden. Av de samlede inntekter

Tabell 71. *Folketrygden. Avgifts- og tilskottssatser*

Fra	Medl.avgift beregnet av			Arbeidsgiver-avgift	Kommune-tilskott	Stats-tilskott	Maksimal pensjonsgivende inntekt
	Pensjonsgivende lønnsinntekt	Annen ervervsinntekt	Antatt inntekt (gjelder sykepenger)				
	Prosent						Kroner
1/1—67 ..	4,0	5,44	–	7,0	0,80	0,80	43 200
1/1—68 ..	4,0	5,80	–	7,6	0,82	0,82	47 200
1/1—69 ..	4,0	7,20	–	8,2	0,75	0,75	51 200
1/1—70 ..	4,0	7,80	–	8,8	0,75	0,75	54 400
1/1—71 ..	4,5	9,75	3,2	13,0	2,25	2,25	86 400
1/7—71 ..	4,9	9,75	3,2	13,8	2,25	2,25	90 000
1/1—72 ..	4,9	11,50	3,5	14,8	2,25	2,25	94 800
1/1—73 ..	5,4	13,90	3,8	16,7	2,25	2,25	102 000
1/1—74 ..	4,5	13,00	4,4	16,7	2,25	2,25	110 400
1/1—75 ..	4,5	13,00	4,4	[1]14,0/16,0/17,8	2,25	2,25	129 600

[1] Regionalt differensiert etter arbeidstakers bosted.

Tabell 72. *Trygdeforvaltningens inntekter og utgifter.*[1] *Mill. kr.*

	I alt			Folketrygden[2]			Barnetrygden			Krigspensjoneringen for militærpersoner			Pensjonstrygden for fiskere			Pensjonstrygden for skogsarbeidere			Pensjonstrygden for sjømenn			Folketrygdfondet[3]		
	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974
Inntekter																								
1. Renter	283	360	557	22	35	55	–	–	–	–	–	–	2	2	2	1	1	1	36	38	39	222	284	460
2. Trygde- og pensjonspremier	11042	13753	15643	10939	13647	15540	–	–	–	–	–	–	3	5	5	5	5	5	95	96	93	–	–	–
a) Medlemspremie	4327	5511	5943	4285	5467	5900	–	–	–	–	–	–	3	5	5	4	4	4	35	35	34	–	–	–
b) Arbeidsgiveravgift[4]	6715	8242	9700	6654	8180	9640	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	60	61	59	–	–	–
3. Overføringer (tilskott) fra bevilgningsregnskapet	2932	2796	3028	1498	1262	1443	1271	1361	1393	76	80	91	–	–	–	–	–	–	87	93	101	–	–	–
4. Overføringer (tilskott) fra kommuneforvaltningen	1030	1316	1417	1030	1316	1417	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Andre inntekter	72	84	60	60	51	35	–	–	–	–	–	–	12	33	25	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Inntekter i alt	15359	18309	20705	13549	16311	18490	1271	1361	1393	76	80	91	17	40	32	6	6	6	218	227	233	222	284	460
Utgifter																								
7. Trygdestønader	12963	15116	17641	11437	13484	15938	1243	1331	1379	70	70	85	13	28	19	5	6	5	195	197	215	–	–	–
a) Pensjonsstønader	6535	7716	8922	6256	7417	8601	–	–	–	66	68	82	13	28	19	5	6	5	195	197	215	–	–	–
b) Andre stønader	6428	7400	8719	5181	6067	7337	1243	1331	1379	4	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8. Andre utgifter	904	745	751	883	663	727	12	12	14	1	1	1	1	1	1	–	–	–	5	6	6	2	62	2
9. Overskott[5]	1492	2448	2313	1229	2164	1825	16	18	–	5	9	5	3	11	12	1	–	1	18	24	12	220	222	458
10. Utgifter i alt	15359	18309	20705	13549	16311	18490	1271	1361	1393	76	80	91	17	40	32	6	6	6	218	227	233	222	284	460

[1] Tallene er beregnet etter kontantprinsippet. [2] Omfatter alderstrygd, attføringshjelp, uføretrygd, enke- og morstrygd, forsørgertrygd for barn, krigspensjoneringen for sivile, syketrygd, arbeidsløshetstrygd og yrkesskadetrygd. [3] Medregnet Folketrygdens arbeidsmarkedsfond. [4] Medregnet statens og kommunenes utgifter til trygdeforvaltningen som arbeidsgivere. [5] Omfatter for folketrygdens vedkommende også den delen som blir overført til Folketrygdfondet.

Tabell 73. *Annen statsforvaltnings*[1] *inntekter og utgifter etter art. Mill. kr.*

	I alt			Statsforvaltningens fond m. v.[2]			Statens pensjonskasser[3]			Sektor for skatteinnkrevere[4]			Annet[5]		
	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*	1972	1973	1974*
Inntekter:															
1. Formuesinntekt	113	117	112	99	108	103	14	9	9	–	–	–	–	–	–
2. Trygde- og pensjonspremier	1 243	1 535	1 312	–	–	–	817	895	1 121	426	640	191	–	–	–
3. Direkte skatter	1 997	1 821	1 528	1 286	887	925	–	–	–	709	932	601	2	2	2
4. Indirekte skatter	1 014	1 641	1 561	472	801	389	–	–	–	98	335	615	444	505	557
5. Overført fra kommuneforvaltningen	85	77	261	12	6	190	21	–	–	–	–	–	52	71	71
6. Inntekter i alt	4 452	5 191	4 774	1 869	1 802	1 607	852	904	1 130	1 233	1 907	1 407	498	578	630
Utgifter:															
7. Pensjonsstønader	913	992	1 138	–	–	–	913	992	1 138	–	–	–	–	–	–
8. Subsidier	1 214	1 719	1 576	712	1 029	714	–	–	–	119	254	374	383	436	488
9. Overført til kommuneforvaltningen	1 101	829	1 047	1 073	798	1 016	–	–	–	–	–	–	28	31	31
10. Netto overføring til bevilgningsregnskapet og trygdeforvaltningen	— 74	— 352	— 572	— 8	— 266	— 552	— 79	— 108	— 28	–	–	–	13	22	8
11. Andre utgifter (netto)	227	230	230	157	135	136	8	10	10	–	–	–	62	85	84
12. Netto fordringsøking	1 071	1 773	1 355	— 65	106	293	10	10	10	1 114	1 653	1 033	12	4	19
13. Utgifter i alt	4 452	5 191	4 774	1 869	1 802	1 607	852	904	1 130	1 233	1 907	1 407	498	578	630

[1] Den offentlige forvaltning eksklusive statens bevilgningsregnskap, trygde- og kommuneforvaltningen. [2] Omfatter Finansdepartementets, Kirkedepartementets og Prisdirektoratets fond, Prisreguleringsfondet for sild, Kraftfôrfondet og Arbeidsløysetrygdas tiltaksfond for fylkene. Distriktenes utbyggingsfond er ikke med. [3] Omfatter også Pensjonsordningen for apoteketaten, Pensjonsordningen for statens arbeidere og Statsbanenes pensjonskasse. [4] Svarer til differansen mellom påløpne og bokførte skatter og subsidier. (I hovedsaken skatter og avgifter som næringslivet har innkrevd fra publikum, men som ved utgangen av året ikke var innbetalt til offentlige kasser.) [5] Omfatter bl. a. forskott og deposita og beløp som en av regnskapsmessige grunner har tatt med under offentlig forvaltning som indirekte skatter, resp. subsidier, med samme beløp. Dette gjelder bl. a. overskottet i Norsk Tipping A/S, korntrygden og stempelavgift på radio- og TV-materiell.

på 20 705 mill. kr. utgjorde 9 700 mill. kr. premietilskott fra arbeidsgivere, 5 943 mill. kr. medlemspremie, 3 028 mill. kr. tilskott fra staten og 1 417 mill. kr. tilskott fra kommuner.

Folketrygdfondet (medregnet arbeidsmarkedsfondet) hadde pr. 30. november 1974 en forvaltningskapital på 8 953 mill. kr., eller 1 982 mill. kr. mer enn ved utgangen av 1973. Av dette var 1 052 mill. kr. plassert som bankinnskott i forretnings- og sparebanker og 7 419 mill. kr. i ihendehaverobligasjoner (herav ca. 5 830 mill. kr. i stats- og statsgaranterte obligasjoner). I beløpene ovenfor inngår ikke den del av folketrygdens midler som holdes tilbake av Rikstrygdeverket for likviditetsformål.

Regnskapene for Annen statsforvaltning

Inntekter og utgifter for sektoren Annen statsforvaltning (statsforvaltningens fond, statens pensjonskasser, sektor for skatteinnkreving m. v.) framgår av tabell 73. Disse tallene er også inkludert i tabell 70. I tabell 73 omfatter direkte skatter under Statsforvaltningens fond i det alt vesentlige fellesskatt til Skattefordelingsfondet. For 1974 er dette beløpet anslått til 925 mill. kr. De indirekte skattene under Statsforvaltningens fond gjelder i 1974 i det vesentlige Prisreguleringsfondet for sild. Subsidiene under Statsforvaltningens fond gjelder Finansdepartementets fond, Prisreguleringsfondet for sild og Kraftfôrfondet. Kraftfôravgiften, som t.o.m. 1973 lå under Kraftfôrfondet, ble i 1974 inntektsført på statens bevilgningsregnskap. Subsidiene under Kraftfôrfondet ble i 1974 i det vesentlige finansiert ved overføringer fra statens bevilgningsregnskap. Nærmere opplysninger om hva de forskjellige undersektorene omfatter, er gitt i fotnoter til tabellen.

Kommuneforvaltningens regnskaper

I tabell 70 er kommuneforvaltningens inntekter og utgifter gruppert etter nasjonaløkonomisk art. Sektoren «kommuneforvaltningen» omfatter også kommunale foretak. Tallene for 1972 bygger på endelige regnskaper, mens de for 1973 og 1974 bygger på anslag som vesentlig er basert på budsjettoppgaver fra kommunene. Tallene for 1973 og 1974 må derfor anses som meget usikre.

De samlede inntekter for kommuneforvaltningen, slik de er definert ovenfor, utgjorde i 1974 17 492 mill. kr. Av dette falt 12 554 mill. kr. på skatter og avgifter, dvs. en stigning på vel 17 prosent fra året før. I 1973 var det en øking i skatteinntektene på vel 12 prosent. I tallene for skatter og avgifter er ikke kommunenes andel av fellesskatten (fra Skattefordelingsfondet) tatt med. For 1974 var denne andelen anslått til 1 016 mill. kr., mot 794 mill. kr. i 1973 (medregnet i post 6 i tabell 70).

De samlede utgifter for kommuneforvaltningen (utenom postene 16 og 17, jfr. tabell 70) var for 1974 anslått til 20 414 mill. kr., eller 15 prosent mer enn i 1973. Til sammenlikning kan nevnes at statskassens utgifter i samme tidsrom steg med 20 prosent.

Den offentlige forvaltnings etterspørsel etter varer og tjenester.

Den offentlige forvaltnings samlede inntekter og utgifter, sett under ett, er gitt i kolonne 1 i tabell 70. Kolonne 1 og 2 a gir tall for påløpne skatter, avgifter og subsidier. I kolonne 2 b og 3 er disse postene gitt som bokførte tall.

Det samlede nettokjøp av varer og tjenester for den offentlige forvaltning (postene 14 og 15 i tabell 70) er for 1974 anslått til 27 676 mill. kr., eller 15 prosent mer enn i 1973. Fra 1972 til 1973 var det en øking på 12 prosent. Storparten av økingen i 1974 skyldes økte priser og lønninger.

Den offentlige forvaltnings kjøp av varer og tjenester i 1974 på i alt 27 676 mill. kr. svarer til 21,6 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1974. De tilsvarende tall for 1973 var henholdsvis 23 999 mill. kr. og 21,6 prosent og for 1972 21 489 mill. kr. og 21,9 prosent.

Inntektsoverføringene mellom den private sektor og den offentlige forvaltning

De samlede inntektsoverføringer i 1974 fra publikum til den offentlige forvaltning, slik de er definert i tabell 70 (postene 1—5), er anslått til 61 686 mill. kr. I forhold til foregående år var dette en øking på 6 882 mill. kr. eller 12,6 prosent, mot 15,1 prosent fra 1972 til 1973. Av inntektsoverføringene til det offentlige i 1974 utgjorde påløpne skatter og avgifter (inkl. trygde- og pensjonspremier og medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer) i alt 58 830 mill. kr. Dette er 45,9 prosent av bruttonasjonalproduktet. Trekkes kompensert merverdiavgift på matvarer fra, var tallet 45,4 prosent av bruttonasjonalproduktet. De tilsvarende tall for 1973 var 47,1 prosent og for 1972 46,2 prosent.

I tabellene 74 og 75 er gitt en oversikt over innbetalte indirekte og direkte skatter for årene 1972—1974.

I tillegg til de påløpne indirekte og direkte skattene omfatter inntektsoverføringene fra publikum bl. a. påløpne trygde- og pensjonspremier. Etter de foreløpige anslag økte disse

Tabell 74. *Innbetalte (bokførte) indirekte skatter. Mill. kr.*

	1972	1973	1974*
Merverdiavgift og avgift på investeringer m.v.	11 513	12 375	14 090
Av dette: Kompensasjon for merverdiavgift	–	–	590
Avgift på motorvogner m.m.[1]	2 298	2 554	2 669
Avgifter på alkohol	1 224	1 314	1 443
Tobakksstempelavgift ..	619	655	720
Tollinntekter	356	358	360
Avgifter på sjokolade m. v.	154	153	155
Avgift på elektrisk kraft	145	155	250
Avgift på utvinning av petroleum m. v.....	42	69	100
Andre indirekte skatter[2]	1 691	2 177	1 843
Indirekte skatter i alt ..	18 042	19 810	21 630

[1] Omfatter ikke årsavgift betalt av private konsumenter, da denne avgift er regnet som en direkte skatt. [2] Omfatter bl. a. avgifter til Kraftfôrfondet og til Prisreguleringsfondet for sild og eiendomsskatt.

i 1974 med 1 667 mill. kr. eller 11 prosent, mot 3 003 mill. kr. eller 24 prosent året før.

De samlede overføringer fra den offentlige forvaltning til publikum (postene 9 og 10 i tabell 70) er for 1974 anslått til 31 679 mill. kr. Det vil si en stigning på 3 738 mill. kr., eller nær 19 prosent, mot 3 730 mill. kr. eller 16 prosent året før. Størstedelen av overføringene til publikum består av trygde- og pensjonsstønader. Fra 1973 til 1974 steg disse stønadene med 2 691 mill. kr., eller 16,5 prosent, mens det året før var en øking på 2 244 mill. kr., eller 15,9 prosent. Av de samlede trygde- og pensjonsstønader på 18 999 mill. kr. som etter de foreløpige anslag ble utbetalt i 1974, falt 15 938 mill. kr. på folketrygden og 1 379 mill. kr. på barnetrygden.

Alt i alt førte overføringene mellom publikum og den offentlige forvaltning, slik den er definert i tabell 70, etter de foreløpige anslag til en nominell netto inntektsinndraging fra publikum til det offentlige på 30 007 mill. kr. i 1974 (postene 8 ÷ 9 ÷ 10, kolonne 1 i tabell 70). Til sammenlikning var de tilsvarende tall for 1973 28 157 mill. kr. og for 1972 24 700 mill. kr. Regnet i prosent av bruttonasjonalproduktet svarer dette til 23,4 prosent i 1974, 25,3 prosent i 1973 og 25,1 prosent i 1972.

Tabell 75. *Innbetalte direkte skatter[1]. Mill. kr.*

	1972	1973	1974*
Forskottstrekk[2]	14 926	17 426	19 694
Forskottsskatt	2 334	2 696	3 024
Etterskottsskatt	1 207	1 315	2 165
Restskatt ÷ tilbakebetalinger	— 373	— 364	— 350
Andre direkte skatter..	1 121	1 266	972
Direkte skatter i alt ...	19 215	22 339	25 505

[1] Inklusive medlemsavgift til folketrygden. Denne avgift lar seg ikke skille ut i denne oppstillingen. Summen i denne tabell stemmer derfor ikke med tallet for direkte skatter i tabell 70, hvor medlemsavgiften inngår i post 2 a.
[2] Omfatter også øking i arbeidsgivernes beholdninger av forskottstrukket skatt.

De offentlige lånetransaksjoner

Den offentlige forvaltnings overskott før lånetransaksjoner («Annen netto fordringsøking») er for 1974 anslått til 546 mill. kr., mot 2 884 mill. kr. i 1973. Det vil si en nedgang på hele 2 338 mill. kr. En netto fordringsøking for det offentlige representerer en inndraging av likvider fra publikum. En vil imidlertid understreke at tallene for nettofordringsøkingen i tabell 70 er meget usikre.

I 1974 var det etter de foreløpige anslag en øking i kapitalinnskottet i offentlige foretak på 1 140 mill. kr., mot 824 mill. kr. året før. For ihendehaverobligasjonslån, opptatt innenlands av statskassen og av kommuneforvaltningen, var det en netto øking i 1974 (etter at avdrag var trukket fra) på nær 3 300 mill. kr., mot rundt 3 000 mill. kr. i 1973. Når det gjelder øking i utlån fra og vanlige innlån (utenom ihendehaverobligasjonslån) til det offentlige, var det ved årsskiftet 1974—75 ikke mulig å gi pålitelige tall for 1974. Økingen i statskassens utlån til statsbankene i 1974 er anslått til ca. 500 mill. kr.

Kredittmarkedet

Kredittpolitikken i 1974.

Ved opplegget av kredittpolitikken for 1974 ble det i likhet med de foregående år lagt særlig vekt på å unngå en for sterk vekst i den kredittfinansierte etterspørsel etter investeringsvarer. Når det gjaldt bruken av virkemidler, var en

Tabell 76. *Anslag for kredittbudsjett og kredittilførsel til kommuner og private*[1] *1973—1974. Mill. kr. Løpende priser*

	1. St. meld. nr. 1 (1973—74) (Nasj.budsj. 1974)			2. St. meld. nr. 91 (1973—74) (Rev. n.budsj. 1974)			3. St. meld. nr. 1 (1974—75) (Nasj.budsj. 1975)		
	1973	1974	End-ring	1973	1974	End-ring	1973	1974	End-ring
A. Bruttorealinvesteringer i alt (= B + E)	34 909	39 935	5 026	34 193	42 900	8 707	34 193	41 700	7 507
1. Staten	3 511	3 918	407	3 471	3 932	461	3 489	4 100	611
2. Kommuner og private	31 398	36 017	4 619	30 722	38 968	8 246	30 704	37 600	6 896
B. Sparing i alt (= C + D)	31 959	34 995	3 036	32 213	35 900	3 687	32 213	34 700	2 487
1. Staten	7 378	8 303	925	8 610	7 086	—1524	8 996	7 400	—1596
2. Kommuner og private	24 581	26 692	2 111	23 603	28 814	5 211	23 217	27 300	4 083
C. Egenfinansierte realinvesteringer i alt	16 407	20 940	4 533	16 224	22 096	5 872	15 665	20 400	4 735
1. Staten	3 511	3 918	407	3 471	3 932	461	3 489	4 100	611
2. Kommuner og private[2]	12 896	17 022	4 126	12 753	18 164	5 411	12 176	16 300	4 124
D. Innenlandske sektorers fordringsøking i alt (= B — C)	15 552	14 055	—1497	15 989	13 804	—2185	16 548	14 300	—2248
1. Staten	3 867	4 385	518	5 139	3 154	—1985	5 507	3 300	—2207
2. Kommuner og private	11 685	9 670	—2015	10 850	10 650	— 200	11 041	11 000	— 41
E. Driftsunderskott overfor utlandet (overskott —)	2 950	4 940	1 990	1 980	7 000	5 020	1 980	7 000	5 020
F. Anslått samlet kredittilførsel til kommuner og private i alt (= A — C = D + E = G + H)	18 502	18 995	493	17 969	20 804	2 835	18 528	21 300	2 772
G. Direkte kredittilførsel fra utlandet (netto) til kommuner og private i alt	5 731	5 640	— 91	4 266	6 800	2 534	4 145	6 500	2 355
Av dette:									
1. Sjøfart	1 100	1 350	250	441	2 200	1 759	441	800	359
2. Oljeutvinning og oljeboringstjenester m.v.	3 445	3 390	— 55	3 099	2 600	— 499	3 099	3 900	801
H. Innenlandsk kredittilførsel til kommuner og private i alt	12 771	13 355	584	13 703	14 004	301	14 383	14 800	417
fra:									
1. Statsbanker[3]	4 000	4 000	–	3 901	4 100	199	3 901	4 200	299
2. Forretningsbanker	1 850	2 100	250	2 384	2 300	— 84	2 384	2 800	416
3. Sparebanker	1 650	1 900	250	1 908	2 100	192	1 908	2 300	392
4. Forsikringsselskaper[4]	700	750	50	940	800	— 140	931	950	19
5. Private finansieringsselskaper	200	250	50	100	250	150	237	250	13
6. Kredittforeninger o. l.	1 720	2 200	480	1 089	2 400	736	1 024	2 400	793
7. Obligasjonsmarkedet				575			583		
8. Aksjemarkedet	870	600	— 270	1 430	900	— 530	1 300	700	— 600
9. Andre lånytere (Medregnet statistiske feil)	1 781	1 555	— 226	1 376	1 154	— 222	2 115	1 200	— 915

[1] Kommuner og private svarer til Kredittmarkedstatistikkens sektorer A.4 Kommuneforvaltningen og C. Andre innenlandske sektorer. [2] Omfatter også interne fordringsposter. [3] Ekskl. Norges Bank, men inkl. lån ved grunnkjøpsobligasjoner. [4] Medregnet private pensjonskasser og- fond, FTP og annen forsikring.

innstilt på fortsatt å bygge på bestemmelsene i kredittloven. Slik forholdene fortonet seg da nasjonalbudsjettet for 1974 ble lagt fram, regnet en med at det ville bli nødvendig med en stram bruk av virkemidlene. I tabell 76 er gjengitt anslag for investering, sparing, kredittilførsel m. v. for 1973 og 1974 slik de er vist i nasjonalbudsjettet for 1974, revidert nasjonalbudsjett for 1974 og i nasjonalbudsjettet for 1975. Den definisjonsmessige sammenheng mellom komponentene går fram av tabellen. Tabellens nedre del viser hvordan myndighetene har ment at kredittilførselen burde fordele seg på tilførsel fra utlandet og på utlånsøking fra ulike innenlandske finansieringskilder.

I nasjonalbudsjettet for 1974 ble det regnet med en relativt sterk stigning i bruttorealinvesteringene fra 1973 til 1974. I alt ble det tatt sikte på en øking på 5 026 mill. kr., eller vel 14 prosent, fra året før (kolonne 1 i tabell 76, post A). Stigningen var tenkt dekket ved økt offentlig og privat sparing på om lag 3 milliarder kroner (post B), og en stigning i driftsunderskottet overfor utlandet på nær 2 milliarder kroner (post E).

I alt regnet en i nasjonalbudsjettet for 1974 med en samlet kredittilførsel til næringslivet, privatpersoner og kommuner på 18 995 mill. kr. i 1974 (post F). Av dette var 5 640 mill. kr. tenkt dekket ved direkte kredittilførsel fra utlandet og 13 355 mill. kr. ved innenlandsk kredittilførsel (postene G og H). Den innenlandske kredittilførsel ble anslått å øke med 584 mill. kr. fra 1973.

Av den samlede tilførsel av kredittmidler fra innenlandske kilder i 1974 regnet en med at 4 000 mill. kr. ville falle på statsbankene (som i 1973), 2 100 mill. kr. på forretningsbankene (+ 250 mill. kr.) og 1 900 mill. kr. på sparebankene (+ 250 mill. kr.).

I det reviderte nasjonalbudsjettet for 1974, som ble lagt fram utpå våren 1974, ble en rekke viktige poster i kredittbudsjettet endret betydelig (kolonne 2, tabell 76).

Økingen i bruttorealinvesteringene fra 1973 til 1974 ble således anslått til 8 707 mill. kr., eller vel 25 prosent, økingen i den offentlige og private sparing til 3 687 mill. kr. og i driftsunderskottet overfor utlandet til 5 020 mill. kr.

Anslaget for samlet kredittilførsel i 1974 var i det reviderte nasjonalbudsjett blitt økt til 20 804 mill. kr. Av dette falt 6 800 mill. kr. på utenlandsk og 14 004 mill. kr. på innenlandsk kredittilførsel. På dette tidspunkt forelå relativt sikre tall for den innenlandske kredittilførsel i 1973. Disse tallene lå vesentlig høyere enn anslagene fra nasjonalbudsjettet for 1974, slik at tilførselen av innenlandske kredittmidler etter dette var ventet å øke med vel 300 mill. kr. fra 1973 til 1974.

Av den totale innenlandske kredittilførsel for 1974 etter revidert nasjonalbudsjett falt 4 100 mill. kr. på statsbankene, 2 300 mill. kr. på forretningsbankene og 2 100 mill. kr. på sparebankene.

I nasjonalbudsjettet for 1975, som ble lagt fram i oktober 1974, ble det regnet med en øking i bruttorealinvesteringene fra 1973 til 1974 på i alt 7 507 mill. kr. eller 22 prosent, regnet i løpende priser (tabell 76, kolonne 3). Til sammenlikning kan nevnes at investeringene fra 1972 til 1973 steg med vel 21 prosent. En regnet med en øking i den samlede offentlige og private sparing i 1974 på 2 487 mill. kr., mens økingen i driftsunderskottet overfor utlandet ble antatt å ville ligge på samme nivå som forutsatt i det reviderte nasjonalbudsjett for 1974 (5 020 mill. kr.).

Den samlede kredittilførsel til næringslivet og privatpersoner ble etter dette anslått til 21 300 mill. kr. for 1974. Av økingen fra foregående år på 2 772 mill. kr. gjaldt 801 mill. kr. antatt øking i kredittilførsel fra utlandet vedrørende oljeutvinning og oljeboringstjenester m. v. I alt regnet en med en direkte kredittilførsel fra utlandet til oljevirksomhet på 3 900 mill. kr. i 1974.

Den innenlandske kredittilførsel i 1974 ble i nasjonalbudsjettet for 1975 beregnet til 14 800 mill. kr., en øking på 417 mill. kr. i forhold til 1973. Kredittilførselen fra forretningsbankene ble antatt å øke med 416 mill. kr., fra sparebankene med 392 mill. kr. og fra statsbankene med 299 mill. kr. Samtidig ble det bl. a. forutsatt en netto øking gjennom obligasjonsmarkedet på 793 mill. kr. og en nedgang i aksjeemisjonene (netto) på 600 mill. kr. fra 1973.

Kredittutviklingen i 1974

Forretningsbankene

Ved årsskiftet 1973—74 var den økonomiske situasjon i Norge preget av konjunkturoppgang med sterk etterspørsel etter investeringsvarer, som medførte et betydelig lånepress. Dette presset har i særlig grad vært rettet mot forretningsbankene som økte sine utlån sterkt. Særlig gjaldt dette bevilgninger til byggelån, som i løpet av første halvår 1974 steg med 526 mill. kr., mot en øking på 96 mill. kr. i samme periode året før. En tilsvarende utvikling viste også bevilgningene til kassekredittlån, som i første halvår 1974 økte med 1 176 mill. kr., mot 630 mill. kr. i de seks første måneder av 1973.

I løpet av de sju første måneder av 1974 steg utlånene fra forretningsbankene fra måned til måned atskillig sterkere enn det var regnet med i det kredittpolitiske opplegget. I tabell 78 er det gitt tall for «veiledende» og sesongkorrigert utlånsøking fra forretningsbankene og fra spare-

Tabell 77. *Kjent kapitaltilførsel til næringslivet og privatpersoner.*[1] *Mill. kr.*

	1970	1971	1972	1973*		1974
				1.—3. kv.	Hele året	1.—3. kv.
Kapitaltilførsel i alt	10 183	13 644	10 925	12 610	16 671	14 704
Kapitaltilførsel fra utlandet[2]	2 584	4 684	959	3 889	4 187	4 969
Av dette:						
Til skipsfart	652	1 842	—360	807	637	—873
Til oljevirksomhet	311	806	1 048	1 945	3 102	3 401
Til andre[6]	1 621	2 036	271	1 137	448	2 441
Innenlandsk kapitaltilførsel	7 599	8 960	9 966	8 721	12 484	9 735
Utlån[3]	6 793	8 036	8 877	7 387	10 438	8 438
Norges Bank	—36	18	5	8	5	54
Postgiro	–	–	–	–	–	–
Postsparebanken	24	36	41	155	157	138
Statsbanker[4]	2 367	2 896	3 544	2 667	3 750	2 573
Forretningsbanker	1 266	1 892	2 323	1 788	2 384	2 602
Sparebanker	1 233	1 420	1 530	1 416	1 908	1 572
Kredittforeninger o. l.	778	844	668	534	1 024	657
Private finansieringsselskaper	301	199	123	122	237	50
Livsforsikringsselskaper	505	504	482	466	625	582
Skadeforsikringsselskaper	210	164	136	191	264	170
Private pensjonskasser og -fond	131	53	37	50	94	50
Fellesordningen for tariffestet pensjon	14	10	—12	—10	—10	—10
Annen innenlandsk kapitaltilførsel	806	924	1 089	1 334	2 046	1 297
Obligasjonsmarkedet (netto)	331	361	406	197	556	726
Aksjemarkedet[5]	475	563	683	1 137	1 490	571

[1] Medregnet kommuner. [2] Ifølge utenriksregnskapet. [3] Før avskrivning. Unntatt lån til utlandet. [4] F.o.m. desember 1973 er Statens lånekasse for aviser medregnet. [5] Fondsemisjoner ikke medregnet. [6] Medregnet statistiske feil.

bankene i tidsrommet januar—oktober 1974. Av tabellen går det fram at avvikene fra de veiledende tall for forretningsbankene viste en ubrutt stigning fra utgangen av februar til utgangen av juli. En viser også til figur 34, som gir en grafisk framstilling av de faktiske utlån til næringslivet og privatpersoner fra forretningsbankene. Etter hvert som utlånsøkingen førte til gradvis strammere likviditet i forretningsbankene, økte disse sine lån i Norges Bank. Forretningsbankenes lån i Norges Bank steg uavbrutt fra utgangen av januar 1974 (38 mill. kr.) til en topp på 2 713 mill. kr. ved utgangen av juni. Allerede i mai var det tydelig at forretningsbankene hadde benyttet seg av en betydelig del av opplåningsmulighetene for perioden mai—juni under den automatiske låneordningen. På bakgrunn av dette og den ekstraordinært store likviditetsinndragningen fra det offentliges side, ble det for å hindre en alvorlig likviditetskrise besluttet (kgl. res. av 31. mai 1974) midlertidig å sette ned primærreservekravet for sør-norske forretningsbanker fra 8 til 6 prosent.

Det ble imidlertid understreket at en med reduksjonen i kravene til primærreserver ikke tok sikte på å gi forretningsbankene økte midler som kunne disponeres til utlån, og det ble henstilt til bankene å vise stor tilbakeholdenhet med å gi tilsagn om nye lån. I den samme resolusjonen ble det også gitt strengere regler om strafferente ved manglende oppfyllelse av kravene til likviditetsreserver.

I de nærmeste måneder etter at kravene til primærreserver ble senket, viste utlånene fra forretningsbankene fortsatt sterk stigning. I løpet av første halvår var utlånsøkingen kommet opp i 2 422 mill. kr. (ikke-sesongkorrigerte

Tabell 78. *Forretnings- og sparebankenes utlån*[1]. *«Veiledende» og sesongkorrigert utlånsøking i 1974. Mill. kr.*

	Jan.	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
Forretningsbanker										
«Veiledende» utlånsøking	233	467	700	933	1 167	1 400	1 633	1 867	2 100	2 333
Sesongkorrigert utlånsøking	341	509	758	1 198	1 633	1 917	2 253	2 482	2 482	2 329
Avvik fra veiledende tall	108	42	58	265	466	517	620	615	382	—4
Sparebanker										
«Veiledende» utlånsøking	192	383	575	767	958	1 150	1 342	1 533	1 725	1 917
Sesongkorrigert utlånsøking	136	302	457	580	797	1 023	1 212	1 428	1 591	1 764
Avvik fra veiledende tall	—56	—81	—118	—187	—161	—127	—130	—105	—134	—153

[1] Til kommuner og private utenom finansinstitusjoner. Kilde: Norges Bank. Kumulerte tall. Veiledende utlånstall er beregnet ved en lineær fordeling av bankenes utlånsramme. De sesongkorrigerte utlånstallene er anslått ved å trekke en normal månedlig sesongfaktor fra de faktiske utlånstall.

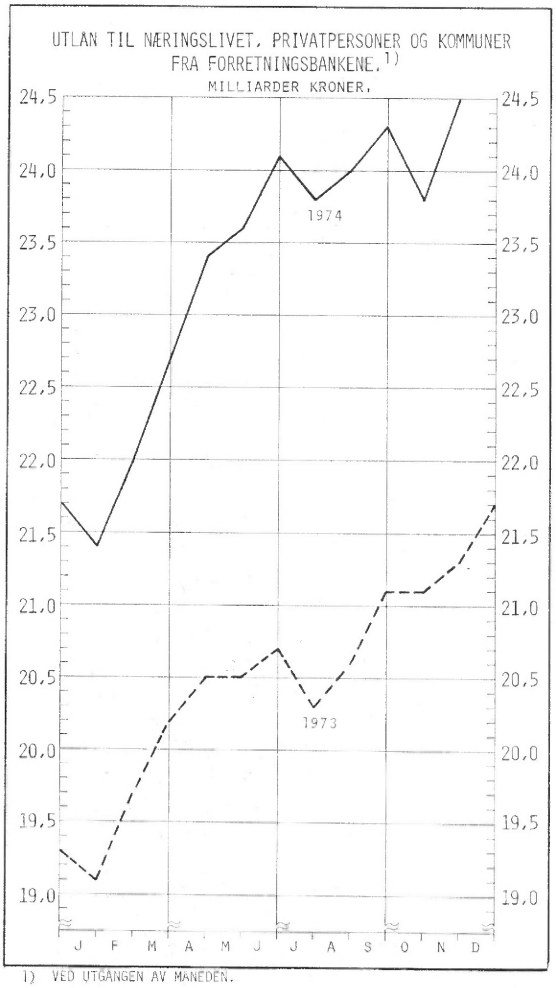

Fig. 34.

tall), mens økingen for hele året 1974 ifølge det reviderte nasjonalbudsjett for 1974 var anslått til 2 300 mill. kr. I juli gikk utlånene ned med 294 mill. kr., men i august var det igjen en oppgang på 185 mill. kr. På bakgrunn av den uvanlig sterke etterspørsel etter utlån fra forretningsbankene, ble det ved kgl. res. av 6. september 1974 vedtatt å sette i verk kredittlovens § 8 om tilleggsreserver på utlånsøkingen ut over en angitt grense. Bestemmelsene gikk ut på at utlånene fra forretningsbankene ved utgangen av desember 1974 ikke måtte overstige utlånene ved utgangen av juli med mer enn 3 prosent. Banker som ved utgangen av 1974 hadde hatt en sterkere utlånsøking, ville bli pålagt å plassere et beløp tilsvarende 50 prosent av økingen ut over denne grense på rentefri foliokonto i Norges Bank. En øking av utlånene på 3 prosent fra utgangen av juli til utgangen av desember ville gi et samlet utlånstall for forretningsbankene på 24 500 mill. kr. ved utgangen av 1974, det vil si en øking i 1974 på rundt 2 800 mill. kr., slik som anslått i nasjonalbudsjettet for 1975 (jfr. tabell 76, post H, kolonne 3).

Samtidig med innføringen av bestemmelser om tilleggsreserver for forretningsbankene ble de totale likviditetsreservekravene for forretnings- og sparebanker (bankenes samlede beholdninger av primær- og sekundærreserver) opphevet; etter myndighetenes oppfatning hadde dette kredittpolitiske virkemiddel ikke samme effekt som tidligere.

Den stramme likviditeten i forretningsbankene i første halvår 1974 bedret seg ut over sommeren og høsten. Årsaken var bl. a. for-

Tabell 79. *Forretnings- og sparebankenes utlån til næringslivet og privatpersoner*[1] *etter næring. Mill. kr.*

	Forretningsbanker				Sparebanker			
	Utestående lån pr. 31/12 1971	Utlånsøking			Utestående lån pr. 31/12 1971	Utlånsøking		
		1972	1973	1. halvår 1974*		1972	1973*	1. halvår 1974*
Utlån i alt	17 000	2 323	2 385	2 421	14 040	1 530	1 963	1 056
1. Jordbruk og skogbruk	378	13	16	23	1 916	106	123	102
2. Fiske m. v.	154	31	30	66	135	17	25	—1
3. Bergverksdrift m. v.	108	9	—1	29	24	1	5	—6
4. Industri	4 664	255	130	797	1 128	58	94	69
a. Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksind.	672	66	36	167	241	14	11	17
b. Tekstil- og bekledningsindustri m. v.	398	—5	—9	37	66	12	5	—4
c. Tre-, møbel- og innredningsindustri	477	77	—1	123	244	11	6	23
d. Treforedlingsindustri	416	—41	—22	—3	34	7	3	4
e. Grafisk industri, forlag m. v.	204	67	—6	—18	52	—2	4	—2
f. Lær- og gummivareind.	73	6	13	23	17	–	—5	1
g. Kjemisk industri, kull- og mineraloljeforedling	437	3	75	190	43	—3	—3	2
h. Jord- og steinvareind.	121	27	10	41	50	–	12	2
i. Primær jern- og metallindustri	312	10	—26	—34	19	–	1	—2
j. Jern-, metallvare- og maskinindustri	594	58	—15	85	98	22	10	9
k. Elektroteknisk industri	249	—7	17	79	28	—1	—1	–
l. Skipsindustri	419	—62	33	92	62	—4	11	—1
m. Annen transportmiddelindustri	108	16	23	—4	99	—3	19	—10
n. Diverse industri	184	40	2	19	75	5	21	30
5. Bygge- og anleggsvirksomhet	656	207	84	195	508	90	69	64
6. Kraft- og vannforsyning	87	—18	24	8	132	38	–	10
7. Varehandel	3 938	378	456	411	1 091	84	159	66
8. Boliger og forretningsbygg til utleie[2]	4 556	1 033	1 485	604	7 469	940	1 251	617
9. Sjøtransport	824	71	—40	49	123	—21	4	—5
10. Annen samferdsel	320	34	51	16	247	12	29	13
11. Annen tjenesteyting	817	214	76	175	670	70	81	80
12. Kommunekasser og -foretak	498	96	74	48	597	135	123	47

[1] Medregnet kommuner. [2] Gir ikke fullstendige tall for utlån til boliger og forretningsbygg, idet slike utlån til dels er tatt med under de respektive næringer.

holdsvis sterk tilførsel av likvider fra statens og andre offentlige konti og dessuten en sterk likviditetstilførsel ved Norges Banks intervensjon i valutamarkedet. Fra 1. september og fram til 8. oktober 1974 kjøpte således Norges Bank valuta for vel 2 000 mill. kr., mot knapt 600 mill. kr. i samme periode året før. På bakgrunn av dette ble det ved kgl. res. av 11. oktober 1974 vedtatt å øke primærreservekravet for de sør-norske forretningsbankene med forvaltningskapital på 1 milliard kroner eller mer med 2 prosentpoeng, til 8 prosent, med virkning fra og med 14. oktober.

Utviklingen i forretningsbankenes utlån utover høsten viste en øking på 289 mill. kr. i september, mot 548 mill. kr. i samme måned året før. I oktober 1974 var det en nedgang på 511 mill. kr., mens novembertallene viste en

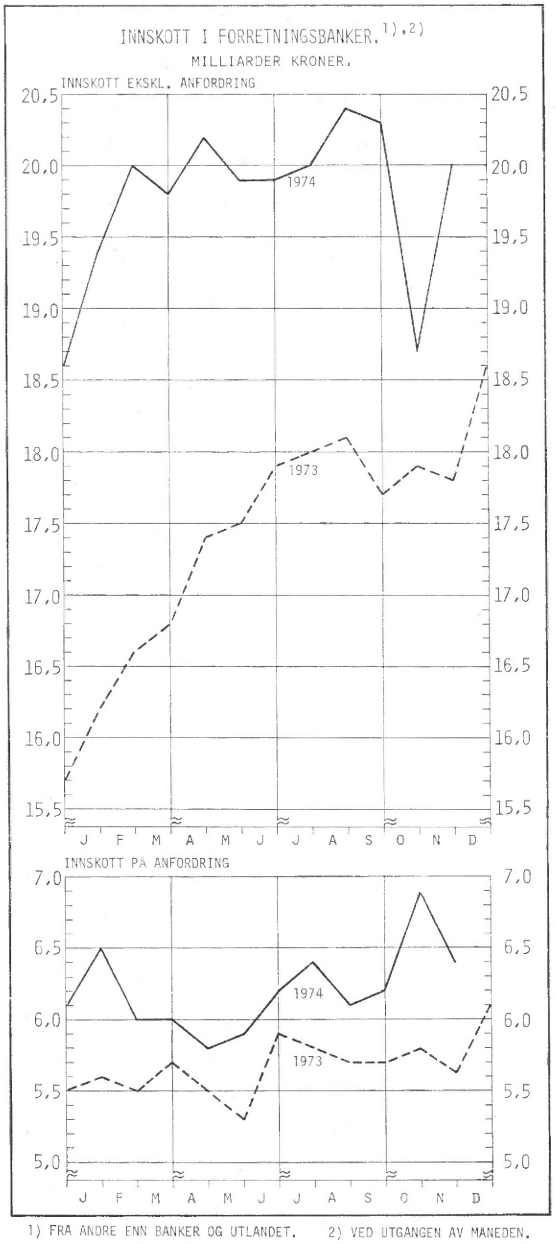

Fig. 35.

øking på 670 mill. kr. Dette gav en øking i utlånene fra forretningsbankene i de elleve første måneder av 1974 på i alt 2 760 mill. kr. Som nevnt tidligere var nasjonalbudsjettets måltall på 2 800 mill. kr. for hele året 1974.

Sparebankene

Utlånene til næringslivet og privatpersoner fra sparebankene har økt moderat i 1974 og stort sett fulgt kredittbudsjettets opplegg (tabell 78). I september 1973 hadde primærreservekravene for de sør-norske sparebanker blitt hevet med ett prosentpoeng. Da innskottsøkingen i sparebankene i begynnelsen av 1974 var lavere enn forutsatt i kredittopplegget, ble det for å bedre bankenes likviditet bestemt (kgl. res. av 5. april 1974) at primærreservekravene for sør-norske sparebanker med forvaltningskapital over 10 mill. kr. skulle reduseres med ett prosentpoeng, til 4 prosent, fra 1. april.

Da sparebankenes utlån fortsatt viste bare moderat øking, ble det ved kgl. res. av 31. mai 1974 bestemt at primærreservekravene for de sør-norske sparebanker skulle oppheves med virkning fra 1. juni. En regnet med at dette isolert sett skulle føre til en frigivelse av likviditet på om lag 500 mill. kr. Som nevnt ovenfor ble det bestemt at de totale likviditetsreservekravene skulle oppheves for både forretnings- og sparebanker med virkning fra 1. september (kgl. res. av 6. september 1974).

I løpet av de elleve første måneder av 1974

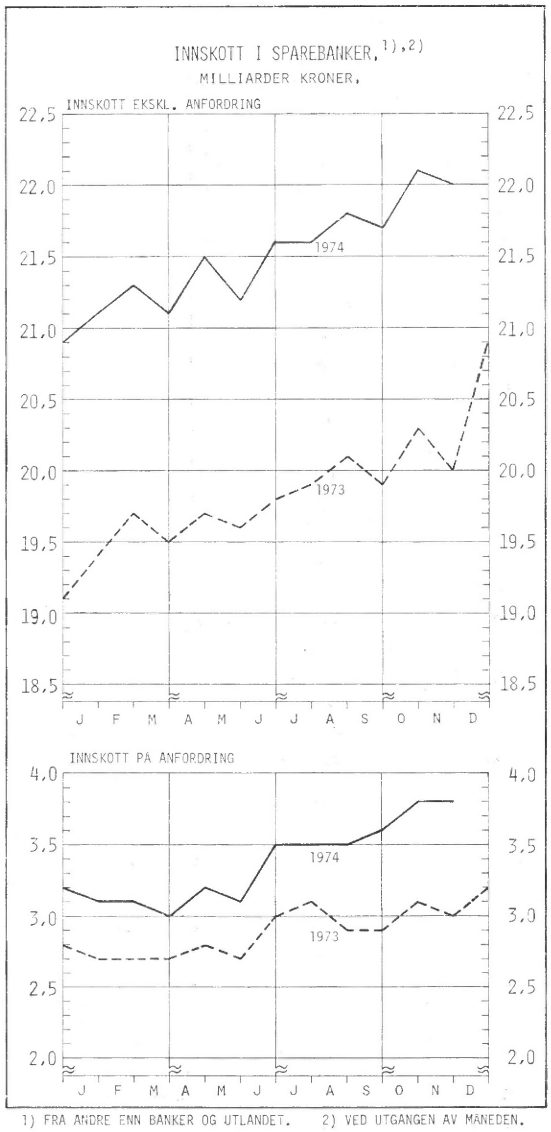

Fig. 36.

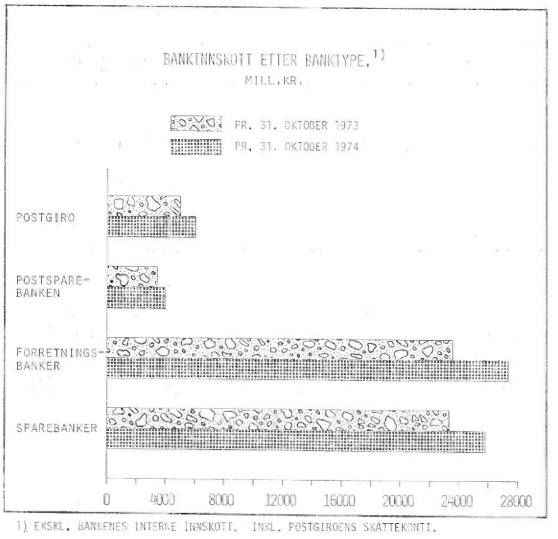

Fig. 37.

utgjorde økingen i utlånene fra sparebankene 1 972 mill. kr., mens det i nasjonalbudsjettet for 1975 var regnet med et måltall for hele året 1974 på 2 300 mill. kr.

Den ulike utviklingen i sparebankenes og forretningsbankenes utlån henger blant annet sammen med at de to bankgrupper til dels dekker ulike virksomhetsområder.

Statsbankene

I nasjonalbudsjettet for 1974 ble statsbankenes innvilgningsbudsjett for 1974 (medregnet Postsparebankens) fastsatt til 5 539 mill. kr. Av dette gjaldt 2 972 mill. kr. Husbanken. For statsbankene samlet var dette 714 mill. kr. mer enn budsjettallet for 1973. I nasjonalbudsjettet for 1975 ble innvilgningsbudsjettet for 1974 hevet til 6 045 mill. kr. Av dette falt 3 177 mill. kr. på Husbanken. Netto utlånsøking fra statsbankene blir for 1974 anslått til 4 200 mill. kr. I løpet av de ti første måneder av 1974 utgjorde utlånsøkingen til næringslivet og privatpersoner fra statsbankene 3 074 mill. kr.

Forsikringsselskapene

Utlånene til næringslivet og privatpersoner fra forsikringsselskapene, medregnet private pensjonsfond og -kasser, økte med vel 970 mill. kr. i 1973. Av dette falt 625 mill. kr. på livsforsikringsselskapene og 264 mill. kr. på skadeforsikringsselskapene. For 1974 ble det i nasjonalbudsjettet for 1974 tatt sikte på en samlet øking i utlånene fra forsikringssektoren på 750 mill. kr. Av dette gjaldt 100 mill. kr. skadeforsikring. Allerede ved utløpet av første kvartal hadde imidlertid utlånene fra skadeforsikringsselskapene steget med 109 mill. kr. Ved kgl. res. av 16. mai 1974 ble disse selskapene underlagt direkte utlånsregulering med hjemmel i kredittloven. Forskriftene tok sikte på å opprettholde rammen på 100 mill. kr. for hele året. Da det etter hvert viste seg å være vanskelig for selskapene å tilpasse seg dette måltallet, ble rammen for 1974 ved kgl. res. av 20. september 1974 hevet til 150 mill. kr. I løpet av de tre første kvartaler av 1974 hadde skadeforsikringsselskapene økt sine utlån med 170 mill. kr. For hele forsikringssektoren var økingen i samme tidsrom anslått til nær 800 mill. kr.

Private finansieringsselskaper

Rammetallet for utlånsøkingen i 1974 for de private finansieringsselskapene, som i nasjonalbudsjettet for 1974 var fastsatt til 250 mill. kr., ble opprettholdt i nasjonalbudsjettet for 1975. Forskrifter om utlånsregulering for disse selskapene ble gitt ved kgl. res. av 14. desember 1973 og av 6. september 1974. I løpet av de tre første kvartaler av 1974 steg utlånene til næringslivet og privatpersoner fra de private finansieringsselskapene med 50 mill. kr.

Kredittilførselen fra utlandet

I løpet av de tre første kvartaler av 1974 var det ifølge det foreløpige utenriksregnskap, som forelå i november, en kredittilførsel fra utlandet på i alt 4 969 mill. kr., mot 3 889 mill. kr. i samme tidsrom året før. Av den samlede utenlandske kredittilførselen i januar—september 1974 gjaldt 3 401 mill. kr. oljevirksomhet. Til sammenlikning kan nevnes at kapitaltilførselen fra utlandet til oljevirksomhet for hele året 1973 utgjorde 3 102 mill. kr.

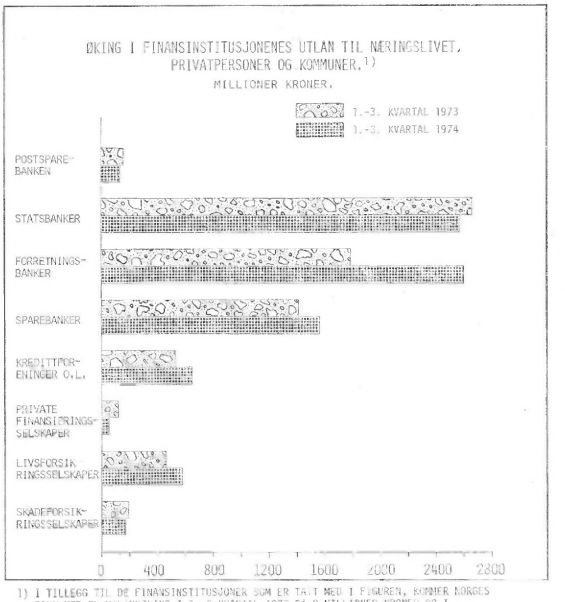

Fig. 38.

Tabell 80. *Ihendehaverobligasjonsgjelden. Emisjoner og total gjeld. Mill. kr.*

Låntakere	Emittert			Obligasjonsgjeld i alt[1]		
	1973		1974			
	Hele året	1/1—30/9	1/1—30/9	31/12—72	31/12—73	30/9—74
A. Obligasjoner i alt	7 318	5 165	5 672	34 146	38 454	42 299
B. Obligasjoner i norske kroner	6 745	4 592	5 543	28 616	33 469	37 402
1. Statskassen	3 682	2 226	2 682	14 098	16 875	18 739
2. Kommunekasser	94	79	115	1 061	1 058	1 120
3. Statsbanker	584	439	342	1 489	1 921	2 113
4. Forretningsbanker	–	–	–	4	4	4
5. Andre kredittinstitusjoner	1 565	1 193	1 506	6 912	8 043	9 182
6. Statsforetak	180	165	85	1 057	1 171	1 221
7. Kommuneforetak	352	292	587	1 978	2 210	2 695
8. Andre norske sektorer	288	198	226	2 017	2 187	2 328
C. Obligasjoner i utenlandsk valuta	573	573	129	5 530	4 985	4 897
1. Statskassen	–	–	–	923	750	694
2. Kommunekasser	351	351	83	1 890	1 626	1 641
3. Statsbanker	80	80	–	756	778	766
5. Andre kredittinstitusjoner	–	–	–	79	68	60
6. Statsforetak	142	142	–	518	578	565
7. Kommuneforetak	–	–	46	1 027	895	897
8. Andre norske sektorer	–	–	–	311	267	251
9. Utlandet	–	–	–	26	23	23

[1] Inkl. oppkjøpte egne obligasjoner.

I h e n d e h a v e r o b l i g a s j o n e r

Næringslivets og kommunenes innenlandske ihendehaverobligasjonsgjeld utgjorde 6 626 mill. kr. ved utgangen av 1973. I tillegg kom obligasjonslån på 3 366 mill. kr., som var tatt opp i utenlandsk valuta. I løpet av de tre første kvartaler av 1974 steg næringslivets obligasjonsgjeld i norske kroner til 7 364 mill. kr., mens gjelden i utenlandsk valuta gikk ned til 3 354 mill. kr.

I løpet av de ti første måneder av 1974 emitterte næringslivet og kommunene ihendehaverobligasjoner for i alt 1 021 mill. kr. på det innenlandske marked, og for 129 mill. kr. i utenlandsk valuta. I januar—oktober 1973 var de tilsvarende tall henholdsvis 779 mill. og 493 mill. kr.

I samme tidsrom i 1974 la staten ut obligasjonslån for i alt 3 106 mill. kr., alt i norske kroner, mot 2 644 mill. kr. i de ti første måneder av 1973. Tabell 80 gir en nærmere oversikt over emisjonene og obligasjonsgjelden i de siste årene. Tabell 81 gir en oversikt over enkelte større obligasjonsemisjoner i perioden fra 1. november 1973 til 30. september 1974.

A k s j e r

Emisjonene av aksjer nådde i 1973 et høydepunkt på i alt 1 696 mill. kr. I 1972 ble det emittert aksjer for 812 mill. kr. og i 1971 for 726 mill. kr. Den sterke økingen i aksjeemisjonene i 1973 hadde sammenheng med oljevirksomheten i Nordsjøen; om lag 900 mill. kr. av de 1 696 mill. kr. som ble emittert i 1973, gjaldt selskaper som mer eller mindre direkte er knyttet til oljeboringsvirksomhet.

I løpet av de tre første kvartaler av 1974 ble det emittert aksjer for i alt 654 mill. kr., mot 1 258 mill. kr. i samme tidsrom i 1973.

Oslo Børs' aksjekursindeks (1/1 1972 = 100), som pr. 15. januar 1974 lå på 177, viste i løpet av de ni første måneder av 1974 kontinuerlig fall, til 109 pr. 15. september. Pr. 15. november lå indeksen på 111.

H o v e d t r e k k f r a r e n t e u t v i k l i n g e n i 1 9 7 4

Etter at Norges Banks diskonto ble hevet fra 3½ til 4½ prosent i september 1969, har forretnings- og sparebankenes utlånsrente økt relativt moderat. Gjennomsnittsrenten for utestående lån fra forretningsbanker til andre enn finansinstitusjoner steg fra 6,54 prosent ved utgangen av 1969 til 6,90 prosent ved utgangen av 1973. For sparebankene var de tilsvarende tall henholdsvis 6,33 og 6,61 prosent.

Samtidig som Regjeringen i St. prp. nr. 102

Tabell 81. *Enkelte større obligasjonsemisjoner i tiden 1. november 1973—30. september 1974*

Utsteder	År	Beløp	Rentesats	Løpetid	Emisjonskurs
		Mill. kr.	Pst.	År	Pst.
A. *Emisjoner i norske kroner:*					
1. Statskassen	1973II	242	5¾	8	99¼
Statskassen	1973II	759	6	12	99
Statskassen	1974	376	6	12	99
Statskassen	1974	741	6*W*	8	99¼
Statskassen	1974	1 016	7	12	99
2. Kommuner (medregnet foretak):					
Akershus fylke	1974	20	7½	17	100
Skedsmo kommune	1974	10	7½	17	100
Tromsø kommune	1974	10	7½	17	100
Glitrevannverket I/S	1974	10	7½	17	100
Sira - Kvina Kraftselskap	1974	80	6½	18	100
Trondheim kommune	1974	72	7½	18	100
3. Statsbanker:					
Norges Kommunalbank	1973 III	200	5½	10	99½
Norges Kommunalbank	1974	200	5½	10	99½
4. Kredittforeninger:					
A/S Eksportfinans	1974	80	6½	17	101
A/S Låneinstituttet for skipsbyggeriene	1974	120	5¾	15	99¼
Norges Skibshypotek A/S	1974	124	7½	10	101½
5. Statsforetak:					
A/S Norsk Jernverk[1]	1974	25	7½	17	100
A/S Horten Verft	1974	20	6½	18	100
A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker	1974	20	6½	18	100
Sydvaranger A/S	1974	20	6½	17	100
6. Andre norske sektorer:					
Rafinor A/S & Co.	1974	35	7½	16	100
Elkem Spikerverket A/S (Bremanger)	1974	30	7½	17	101
A/S Thune-Eureka	1973 I/II	30	6½	16	100/101
B. *Emisjoner i utenlandsk valuta:*					
Oslo kommunes lån i Luxembourg	1974	83	8⅞	18	98½
Sira-Kvina Kraftselskaps lån i Sveits	1974	46	8¼	15	100

[1] Lånet er statsgarantert.

(1973—74) satte fram forslag om en rekke tiltak med sikte på å oppnå en sterkere øking i de realdisponible inntektene i 1974, besluttet Norges Bank å forhøye diskontoen fra 4½ til 5½ prosent med virkning fra 30. mars. Beslutningen kom etter henstilling fra Finansdepartementet og hadde sammenheng med planene om å tillate en alminnelig øking i rentenivået. Etter drøftelser i de kredittpolitiske samarbeidsorganer ble det oppnådd enighet om en ny renteforståelse mellom Finansdepartementet og Norges Bank på den ene side og bankforeningene og livsforsikringsselskapenes forening på den annen side. Avtalen gikk i hovedtrekkene ut på følgende:

1. Rentenormen for 1. prioritets pantelån i boliger og pantelån til driftsbygninger i jordbruket heves fra 6 til 7 prosent. Med sikte på å motvirke den økte belastning for boutgiftene i de første år etter flytting, ville kredittinstitusjonene vurdere innføring av en låneform med stigende avdrag i likhet med den ordning som gjelder for slike lån fra Husbanken og enkelte sparebanker.

2. Renten på boligbyggelån med konverteringstilsagn fra statens boligbanker heves fra

6 til 7 prosent. Provisjonen på slike lån endres fra 1/2 prosent engangsprovisjon til 1/8 prosent pr. kvartal av innvilget beløp.

3. En tilsvarende renteheving ble ansett naturlig for andre pantelån og for andre byggelån, mens kassekredittrenten skulle kunne justeres opp med ½ prosent. Samtidig skulle provisjonene for andre byggelån og kassekreditter reduseres fra ⅜ til ⅓ prosent pr. kvartal av innvilget beløp.

4. Som hovedregel gikk en ut fra at rentene på andre typer av utlån enn de som er nevnt ovenfor, ikke skulle heves. Dessuten ble det tatt forbehold om at kredittinstitusjonene heller ikke måtte innføre nye former for provisjoner eller gebyrer på utlån, eller forhøye gjeldende provisjoner eller gebyrer uten etter samråd med myndighetene.

5. Bankenes innskottsrenter økes trinnvis, med sikte på en samlet forhøyelse på gjennomsnittlig minst 1 prosent. I første omgang ville etter dette innskottsrenten på

- sparevilkår utgjøre 3½ prosent (+ ½ prosent);
- 6 mndr. oppsigelse utgjøre 4 prosent (uforandret);
- 12 mndr. oppsigelse (medregnet skattefrie spareinnskott) utgjøre 5½ prosent (+ ½ prosent).

I tillegg til forretnings- og sparebankenes og livsforsikringsselskapenes rentesatser ble en rekke andre rentesatser justert. For statsobligasjoner ble således renten hevet slik:

12 års lån fra 6 til 7 prosent,
8 års lån fra 5¾ til 6⅞ prosent
5 års lån fra 5¼ til 6½ prosent

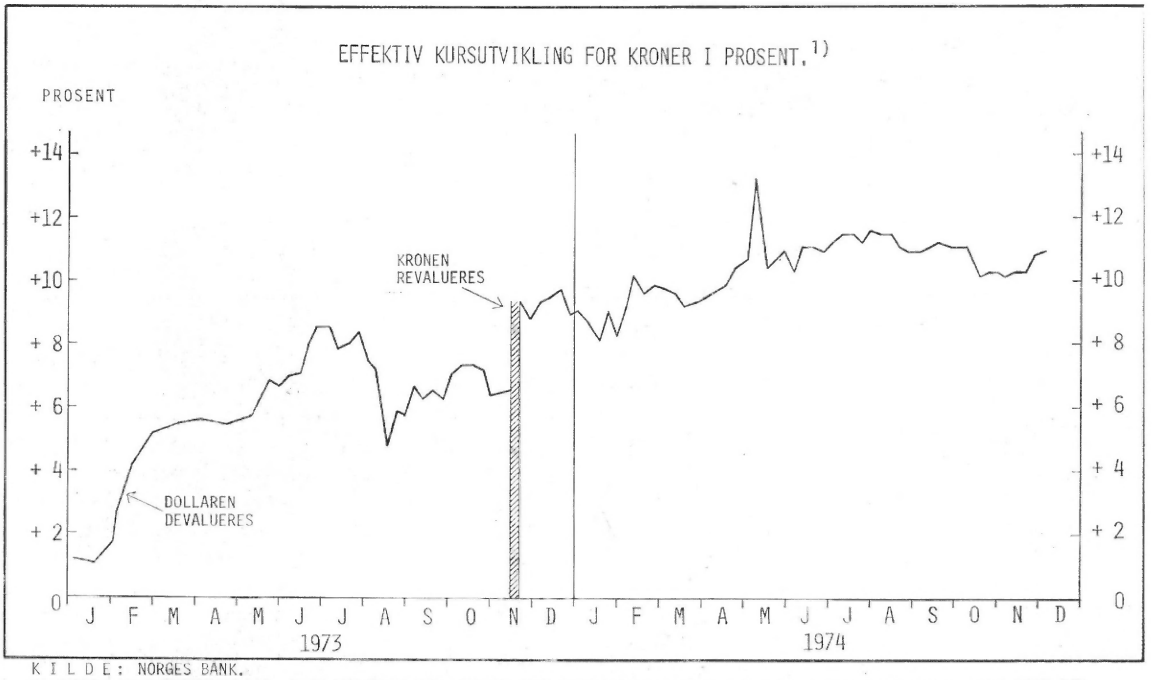
mens renten på statskasseveksler ble hevet med 1¼ prosent. For nærmere detaljer viser en til avsnittet om Penge- og kredittpolitikken i nasjonalbudsjettet for 1975.

Valutaforholdene i 1974

Etter valutakrisen i 1971 var valutamarkedet i de vestlige land fremdeles preget av stadig uro. For Norges vedkommende var den viktigste begivenhet i denne sammenheng oppskrivingen av kronen med 5 prosent i forhold til gull den 15. november 1973. Dette innebar en ny sentralkurs for den norske krone, slik at den svarte til 0,129328 gram fint gull (= 0,14553 SDR[1]). En ville fortsatt opprettholde svingningsmarginer på 2,25 prosent i forhold til de valutaer som deltar i det europeiske valutasystem.

Utviklingen på det internasjonale valutamarked i 1974 medførte ingen større kursjusteringer for de viktigste land i Vest-Europa og Amerika. Kursutviklingen i de ti første måneder av 1974 for norske kroner er vist i figur 39. Figuren bygger på ukentlige beregninger foretatt av Norges Bank, og er framkommet ved at en har veid den prosentvise kursendring for de enkelte valutaer som er notert på Oslo Børs, med de respektive lands andel av Norges utenrikshandel.

[1] Spesielle trekkrettigheter i Valutafondet.

K I L D E : NORGES BANK.
1) KURVEN ER FRAMKOMMET VED AT EN HAR VEID DEN PROSENTVISE KURSENDRING FOR DE ENKELTE VALUTAER NOTERT PA OSLO BORS MED DE RESPEKTIVE LANDS ANDEL AV NORGES UTENRIKSHANDEL. BASIS: DESEMBER 1971.

Fig. 39.

Inntektsnytting

Privat konsum

Etter foreløpige beregninger utgjorde det totale private konsum regnet i løpende priser 67 324 mill. kroner i 1974 — en øking på 7 767 mill. kroner, eller 13,0 prosent, fra 1973. Av denne utgiftsøking representerte utgifter til matvarer 1 345 mill. kroner, drikkevarer og tobakk 473 mill. kroner, klær og skotøy 634 mill. kroner, bolig, lys og brensel 1 254 mill. kroner, møbler og husholdningsartikler 924 mill. kroner, transport, post- og teletjenester (medregnet utgifter til kjøp av biler) 945 mill. kroner og fritidssysler og utdanning 626 mill. kroner. Resten av utgiftsøkingen, som blant annet omfatter helsepleie, tjenesteyting ved hoteller, restauranter etc., foruten diverse andre tjenester, utgjorde 1 566 mill. kroner.

Prisstigningen for konsumvarer fra 1973 til 1974 var ekstraordinært høy, målt med nasjonalregnskapets konsumprisindeks hele 9,6 prosent. I etterkrigstiden er det bare for to år registrert en sterkere vekst (fra 1950 til 1951 og fra 1969 til 1970, med henholdsvis 12 og 10 prosent; i det sistnevnte år var over halvparten av stigningen en direkte følge av økingen i den indirekte beskatning i forbindelse med overgangen til merverdiavgift fra 1970). Sterkest var prisstigningen for møbler og husholdningsartikler og transport, post- og teletjenester og svakest for matvarer. (For nærmere detaljer, se omtalen av konsumprisindeksen i avsnitt om prisutviklingen.)

I volum økte det totale private konsum fra 1973 til 1974 med 3,1 prosent, etter de foreløpige anslag. Vekstraten var noe høyere enn året før (2,7 prosent), men lavere enn gjennomsnittet for den foregående ti-års-periode. (Se tabell 82.) De opplysninger som foreligger om utviklingen gjennom året 1974, tyder på at veksten i konsumetterspørselen var svak i 1. halvår, men tok seg noe opp fra sensommeren av.

Regnet i løpende priser har det private konsumets andel av nettonasjonalproduktet stort sett vist en synkende tendens gjennom hele etterkrigstiden, fra ca. 75 prosent i 1946 til ca. 61 prosent i 1974. Denne reduksjonen har skjedd parallelt med en nedgang i den private disponible inntektens andel av nettonasjonalproduktet; konsumets andel av den private

Tabell 82. *Konsumets volumutvikling*

	Nettonasjonalprodukt	Totalt konsum	Offentlig konsum	Privat konsum	Privat konsum pr. innbygger
	Gj.sn. årlig øking i prosent				
1900—1938	2,9	2,3	3,2	2,2	1,4
1938—1963	3,3	3,1	5,3	2,8	1,9
1946—1963	4,5	3,7	4,1	3,6	2,6
1963—1970	4,7	4,5	5,1	4,3	3,5
1971*[1]	4,2	4,8	5,7	4,5	3,9
1972*[1]	5,2	3,5	3,9	3,4	2,6
1973*[1]	4,0	3,1	4,5	2,7	2,0
1974*[1]	2,8	3,0	2,6	3,1	2,2

[1] Ny nasjonalregnskapsgruppering.

Tabell 83. *Sammenhengen mellom nasjonalproduktet, private disponible inntekter og privat konsum*

År	Privat disp. innt. i pst. av netto-nasj.-prod.	Privat konsum i pst. av priv. disp. innt.	Privat konsum i pst. av netto-nasj.-prod. (1 × 2 : 100)	År	Privat disp. innt. i pst. av netto-nasj.-prod.	Privat konsum i pst. av priv. disp. innt.	Privat konsum i pst. av netto-nasj.-prod. (1 × 2 : 100)
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)
Gj. sn. 1935—1939	87,2	87,4	76,2	1960	77,9	88,7	69,1
				1961	77,4	88,7	68,7
1946	83,3	90,1	75,0	1962	76,9	89,2	68,5
1947	81,4	92,1	74,9	1963	76,9	87,7	67,5
1948	80,9	89,1	72,1	1964	77,0	86,3	66,5
1949	80,9	92,4	74,7	1965	76,9	84,1	64,7
1950	80,0	92,3	73,8	1966	75,3	85,3	64,2
1951	79,4	83,9	66,6	1967	74,0	86,2	63,8
1952	78,9	85,8	67,7	1968	73,2	87,5	64,1
1953	78,6	89,9	70,7	1969*[1]	70,5	93,5	65,9
1954	80,8	86,2	69,6	1970*[1]	73,5	86,9	63,9
1955	80,2	86,1	69,1	1971*[1]	71,8	88,7	63,7
1956	80,1	81,6	65,3	1972*[1]	69,5	91,3	63,5
1957	77,7	84,2	65,4	1973*[1]	69,3	89,5	62,0
1958	76,0	90,4	68,7	1974*[1]	71,1	86,3	61,4
1959	77,0	89,6	69,0				

[1] Ny nasjonalregnskapsgruppering.

disponible inntekt har holdt seg forholdsvis stabil i denne perioden. (Se tabell 83.)

Erfaringsmessig er det en nær sammenheng mellom utviklingen i det private konsum og i den private disponible realinntekt. Det later også til å spille en rolle hvorledes inntektsøkingen fordeler seg mellom på den ene siden lønnstakere, pensjonister og trygdede og på den annen side selvstendig næringsdrivende og selskaper. Foreløpige, men erfaringsmessig til dels nokså usikre, inntektsanslag viser for gruppen lønnstakere, pensjonister og trygdede en samlet øking i de disponible realinntekter på 6,5 prosent og for selvstendig næringsdrivende (inklusive selskaper og andre ikke-personlige inntektstakere) en øking på 8,4 prosent fra 1973 til 1974. De tilsvarende vekstrater fra 1972 til 1973 var henholdsvis 3,0 og 11,8 prosent. Den konsumøking som en slik inntektsøking normalt betinger, er beregnet til 3,7 prosent fra 1972 til 1973 og 6,5 prosent fra 1973 til 1974. Det vil si at den faktiske konsumvekst lå henholdsvis 1,0 og 3,4 prosentpoeng lavere enn den beregnede i de to år. (Se tabell 84.) Konsumutviklingen de to siste år synes altså — etter de foreløpige og usikre anslag å dømme — å være svak sett i forhold til utviklingen i de disponible realinntekter. Litt av forklaringen på dette kan være at tilstrammingen på kredittmarkedet det siste år har gjort det nødvendig

Tabell 84. *Faktisk og beregnet utvikling av det private konsum. Prosentvis volumøking fra året før*[1]

År	Faktisk øking (1)	Beregnet øking (2)	Avvik (2)—(1)
1965	3,5	4,8	1,3
1966	4,4	4,6	0,2
1967	4,4	3,8	— 0,6
1968	3,9	4,6	0,7
1969	7,8	6,6	— 1,2
1970*	2,8	5,8	3,0
1971*[2]	4,5	5,4	0,9
1972*[2]	3,4	3,5	0,1
1973*[2]	2,7	3,7	1,0
1974*[2]	3,1	6,5	3,4

[1] Beregningene for årene 1965—1970 bygger på makrokonsumfunksjonen i nasjonalbudsjettmodellen MODIS III, der endringer i lønnstakergruppens disponible realinntekt har en virkningsfaktor (marginal konsumtilbøyelighet) på 0,87 og endringer i selvstendiges disponible realinntekt en virkningsfaktor på 0,14. Fra og med 1971 er beregningsmetoden revidert. De anslag for virkningsfaktorene som nå benyttes, er henholdsvis 0,99 og 0,20. Ved beregningene er visse konsumposter, bl. a. helsepleie (for årene 1965—1970 også boligtjenester og kjøp av egne transportmidler) holdt utenfor og anslås direkte.

[2] Ny nasjonalregnskapsgruppering.

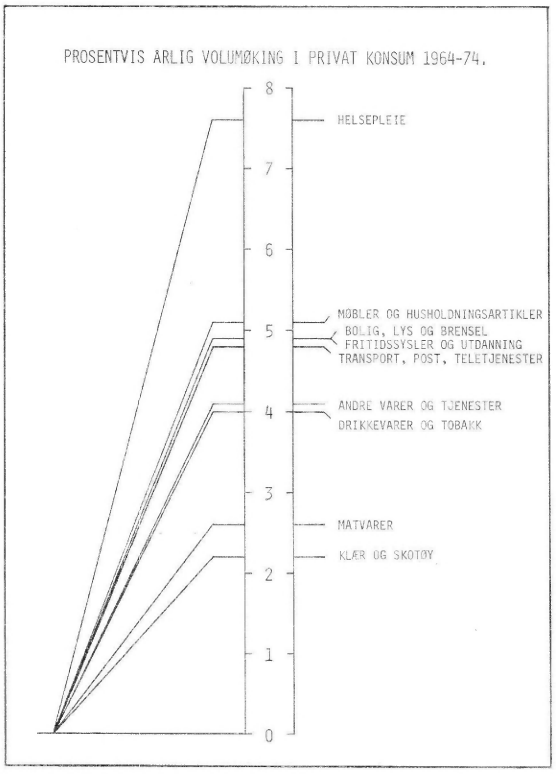

Fig. 40.

med en sterkere øking enn vanlig i den personlige sparing for å finansiere kjøp av boliger og andre varige konsumgoder og for å dekke avdrag på lån.

De foreløpige tall for relative volumendringer varierer, som i tidligere år, betydelig mellom utgiftsgruppene. (Se tabell 85.) Erfaringsmessig er både volum- og prisanslagene for siste år usikre, men de antyder i det minste utviklingsretningen. Sterkest volumvekst hadde utgiftsgruppene møbler og husholdningsartikler (+5,2 prosent) og fritidssysler og utdanning (+5,0 prosent) og svakest gruppene klær og skotøy (+0,8 prosent) og transport, post- og teletjenester (+1,4 prosent). For tjenester sett under ett var det en volumoppgang på 3,6 prosent, mens det rene varekonsumet steg med 2,6 prosent.

Forbruket av matvarer regnet i faste priser økte med 2,8 prosent fra 1973 til 1974. Anslag for forbruket av enkelte matvarer er gitt i tabell 86, men anslagene for siste år er foreløpige og gjengis, som vanlig, med forbehold. For de fleste av varegruppene synes det å ha vært svak vekst eller stagnasjon. Viktige unntak var kjøtt, kjøttvarer og flesk, som samlet viste en volumoppgang på over 10 prosent, og fisk og fiskevarer med en volumnedgang på ca. 7 prosent. Den betydelige vridning i prisforholdet mellom disse grupper (for kjøtt var det en prisnedgang på et par prosent, mens det for fisk ble registrert en prisoppgang på nesten 20 prosent) gir nok en god del av forklaringen på dette. En annen matvaregruppe hvor utviklingen det siste år avvek betydelig fra det vanlige mønster, var sukker; prisen ble nær fordoblet, mens konsumet gikk ned med over 15 prosent i volum.

For drikkevarer og tobakk under ett var det en volumoppgang på 2,4 prosent. Nedgangstendensen for tobakk og tobakksvarer fra tidligere år fortsatte; siste år ble det registrert

Tabell 85. *Prosentvise endringer i volum og priser for det private konsum etter utgiftsgrupper*

	Prosentvise endringer i volum fra år til år			Prosentvise prisendringer fra år til år			Prosentvis endring i relative priser (gruppepriser i forhold til konsumpris) 1973—74
	1971–1972	1972–1973	1973–1974	1971–1972	1972–1973	1973–1974	
Matvarer	0,9	2,5	2,8	6,1	6,7	7,0	— 2,4
Drikkevarer og tobakk	5,7	0,7	2,4	4,2	8,9	7,7	— 1,7
Klær og skotøy	— 0,6	— 2,5	0,8	7,9	8,7	10,2	+ 0,5
Bolig, lys og brensel	4,0	4,2	4,6	6,1	7,4	10,5	+ 0,8
Møbler og husholdningsartikler	5,5	1,3	5,2	7,5	8,8	12,9	+ 3,0
Helsepleie	11,6	8,1	3,0	7,6	8,6	8,5	— 1,0
Transport, post, teletjenester	0,5	3,9	1,4	7,0	7,4	11,8	+ 2,0
Fritidssysler og utdanning	8,2	3,4	5,0	5,9	6,2	8,7	— 0,8
Andre varer og tjenester	1,9	2,4	2,5	8,2	8,2	11,1	+ 1,4
Spesifisert konsum i alt	3,2	2,6	3,0	6,8	7,7	9,6	–
Privat konsum i alt	3,4	2,7	3,1	6,5	7,8	9,6	–

Tabell 86. *Forbruk av enkelte matvarer*

		1969	1970	1971	1972	1973*	1974*
Mjølk[1]	Mill. liter	678	679	682	691	703	706
Fløte, omregnet til helmjølk	» »	229	227	230	228	230	229
Smør	1 000 tonn	21,3	21,7	20,7	19,5	22,0	20,4
Margarin	» »	75,5	75,7	77,9	76,5	75,8	72,5
Hvit ost	» »	21,4	22,3	23,9	25,0	25,1	25,9
Brun ost	» »	12,8	12,5	12,6	12,9	13,6	14,0
Egg	» »	38,3	37,3	38,0	38,7	39,4	40,3
Kjøtt	» »	83,6	82,9	86,9	88,3	89,4	94,6
Flesk	» »	68,4	70,7	73,4	76,3	76,9	81,8
Sukker	» »	158,4	164,1	166,4	168,4	156,8	131,8
Kaffe, rå vekt	» »	35,4	34,5	34,9	38,7	36,4	35,6
Importert frukt	» »	139,0	147,4	157,0	161,0	168,1	173,7
Norsk frukt	» »	86,7	76,6	74,8	81,5	53,3	81,5
Tørket frukt, nøtter	» »	12,7	11,9	11,3	12,5	11,4	13,5
Importerte grønnsaker	» »	24,8	35,0	21,8	33,3	45,0	19,1
Norske grønnsaker	» »	129,5	132,2	138,7	138,8	142,6	140,5

[1] Omfatter også forbruket av tørrmjølk og kondensert mjølk.

Tabell 87. *Forbruk av tobakk og drikkevarer*

		1969	1970	1971	1972	1973*	1974*
Sigarer	Tonn	127	98	101,1	108,7	105,9	82,3
Sigaretter	Mill. stk.	1 917	1 868	1775,3	1861,9	1843,4	1727,1
Røyketobakk, skrå, snus	Tonn	4 631	4 512	4 430	4 715	4 736	4 849
Alkoholfrie drikkevarer	Mill. liter	155,9	163,7	184,9	188,0	191,2	186,1
Alkoholholdig øl	» »	133,1	142,1	152,4	161,5	165,9	171,1
Vin	» »	8,4	9,0	10,2	10,7	11,6	12,5
Brennevin	» »	13,1	14,1	14,3	15,1	15,1	16,5
Ren alkohol i alt	» »	13,0	13,8	14,5	15,1	15,6	10,0

en nedgang på nesten 3 prosent. Forbruket av drikkevarer viste en vekst også siste år. (Se tabell 87.)

Utgiftsgruppen klær og skotøy viste fra 1973 til 1974 en svak volumoppgang (+0,8 prosent), mens det de to foregående år var en nedgang på henholdsvis 2,5 og 0,6 prosent ifølge reviderte anslag. Av de ni hovedgruppene i det private konsum er det denne som gjennomgående har hatt den svakeste volumvekst gjennom den foregående ti-års-periode (jfr. fig. 40). Kjøp av møbler og husholdningsartikler hadde en volumøking på 5,2 prosent fra 1973 til 1974. Anslag for omsetningen av en del varer i denne gruppen, samt en del andre varige konsumgoder, er gitt i tabell 88. Det som særlig springer i øynene, er den markerte oppgangen i omsetningstallene for fjernsyns- og radioapparater og for båndopptakere.

Gruppen transport, post- og teletjenester viste en unormalt svak volumstigning fra 1973 til 1974, bare 1,4 prosent (mot 3,9 prosent foregående år). Innenfor denne gruppen hadde bensin og olje en volumnedgang på ca. 5 prosent, parallelt med en prisoppgang på nesten 30 prosent. Bruk av offentlige transportmidler steg med over 4 prosent i volum. For personbiler (inkl. stasjonsbiler og varebiler) lå omsetningen i 1974 på samme nivå som foregående år (tabell 88). De foreløpige tall for innenlandsk

Tabell 88. *Tilgang av andre forbruksvarer*

		1969	1970	1971	1972	1973*	1974*
Kjøleskap	1 000 stk.	127	99	87	89	89	83
Dypfrysere	» »	103	91	78	80	74	80
Kombinerte kjøleskap og dypfrysere	» »	11	8	10	11	11	10
Vaskemaskiner	» »	93	85	87	87	92	109
Varmtvannsbeholdere	» »	46	68	72	84	86	89
Varmekolber for innbygging	» »	22	18	13	10	20	40
Strykejern	» »	93	106	93	85	77	120
Universale kjøkkenmaskiner	» »	22	16	21	24	27	23
Vispe- og røremaskiner	» »	71	64	62	68	61	65
Oppvaskmaskiner	» »	9	8	8	9	11	12
Støvsugere	» »	104	90	93	100	109	119
Båndopptakere	» »	84	93	102	83	100	115
Radiomottakere	» »	205	188	202	201	230	266
Fjernsynsapparater	» »	75	64	80	98	104	150
Motorsykler[2]	» »	15	13	14	12	13	13
Personbiler[1, 2]	» »	110	80	98	77	91	89

[1] Inkl. stasjonsbiler, varebiler og drosjer. [2] Førstegangsregistrerte.

Tabell 89. *Konsum av reiser etc.*

		1969	1970	1971	1972	1973	1974*
Jernbanereiser	Mill. personkm	1 565	1 569	1 596	1 622	1 640	1 875
Bussreiser	» »	3 707	3 726	3 770	3 867	3 869	3 900
Innenl. ruteflyging	» »	620	699	831	915	969	935
Hotellbesøk (nordmenn)	1 000	1 689	1 724	1 817	1 826	1 851	1 850

personbefordring i tabell 89 tyder på at nedgangstendensen for jernbanereiser er avløst av en oppgang, og at det har skjedd en viss avdemping av veksten for innenlandsk ruteflyging.

Investering

Investeringsetterspørselen tok seg godt opp i løpet av 1973 og bidrog etter hvert betydelig til produksjonsstigningen. Utover vinteren 1974 ble det klart at en uvanlig kraftig investeringsbølge var under utvikling, og investeringsetterspørselen ble i løpet av første halvår i fjor den klart viktigste drivkraften bak konjunkturoppgangen. Utover sommeren og høsten forsterket investeringsetterspørselen seg ytterligere. Den sterke oppgangen i samlet investeringsetterspørsel i 1974 må ses i sammenheng med ekspansjonen i oljevirksomheten i Nordsjøen og de ringvirkninger denne fikk for norsk industri. Men både ordrestatistikken og investeringsstatistikken viser at forsterkingen av investeringsetterspørselen i 1974 omfattet de aller fleste bransjer; investeringsoppsvinget i Norge i 1974 hang etter alt å dømme også sammen med den sterkt bedrede lønnsomhet i industrien i de to siste år.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital og lager økte med 10,4 prosent i volum fra 1973 til 1974, etter en stigning på 15,4 prosent fra 1972 til 1973. Etter foreløpige beregninger kom de samlede bruttoinvesteringer i 1974 opp i 43,8 milliarder kr., regnet i løpende priser. Det er 9,7 milliarder kr. mer enn i 1973. Totaltallene er sterkt påvirket av utviklingen i investeringene i blant annet olje- og gassutvinningen i Nordsjøen og av økingen i lagerbeholdningen.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital alene

Tabell 90. *Investeringsindikatorer. Prosentvis endring fra tilsvarende kvartal året før*

	1973				1974			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.
Utførte (og antatte) investeringer[1]								
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	17	15	55	50	65	91	39	31
Bergverksdrift	89	190	544	583	218	260	36	16
Industri	— 9	1	— 1	— 4	33	45	65	52
Kraftforsyning	28	— 8	— 3	3	— 2	16	13	21
Innenlandske ordrer i maskinindustri, jern- og metallvareindustri og elektroteknisk industri[2]								
Ordretilgang	31	— 3	34	42	15	24	–	..
Ordrereserver	2	0	10	13	31	33	23	..
Industriproduksjon:								
Investeringsvareproduksjon	8	— 2	9	8	9	10	7	..
Byggevirksomhet:								
Bygg under arbeid, total golvflate	2	3	— 1	0	3	11	15	..
Bygg satt i gang, total golvflate	16	— 6	12	4	13	21	6	..
Importverdi:								
Maskiner og apparater	13	— 1	24	13	25	39	39	..
Lastebiler, varevogner o. l.	32	—18	—22	— 6	2	9	57	..
Skip	98	30	155	29	— 8	–	—71	..

[1] Etter oppgaver fra bedriftene. For 3. og 4. kvartal 1974 antatt investering i forhold til antatt investering i de samme kvartaler året før, ellers utført investering.
[2] Nytt basisår fra 1. kvartal 1974.

utgjorde i 1974 32 prosent av bruttonasjonalproduktet regnet i løpende priser, mot 30 prosent i 1973. I volum steg bruttoinvesteringene i fast realkapital med 8,0 prosent fra 1973 til 1974.

De foreløpige anslag for volumendringer fra 1973 til 1974 i bruttoinvesteringene i fast kapital etter art (se tabell 91) viser for bygninger en stigning på 7,4 prosent og for maskiner, redskap og inventar en stigning på 14,0 prosent. Investeringen i skip og båter gikk ned med hele 26,4 prosent fra 1973 til 1974. For oljeboreplattformer og olje- og gassutvinningsanlegg m. v. var stigningen i volum henholdsvis 70 prosent og 74 prosent. Boreplattformer og utvinningsanlegg for olje og gass krevde i 1974 5 771 mill. kr. Det var 14,0 prosent av de samlede bruttoinvesteringer i fast kapital. Bruttoinvesteringene i transportmateriell utenom skip økte i volum med 3,8 prosent.

Tabell 91. *Bruttoinvestering i fast kapital fordelt etter art (1970-priser, 1970 = 100)*

	1970	1971	1972*	1973*	1974*
Bygninger og anlegg	100	109	116	121	127
Skip og båter	100	155	81	129	95
Annet transportmateriell	100	113	106	111	115
Maskiner, redskap, inventar	100	115	119	124	141
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	100	216	353	793	1371
I alt	100	119	114	132	143

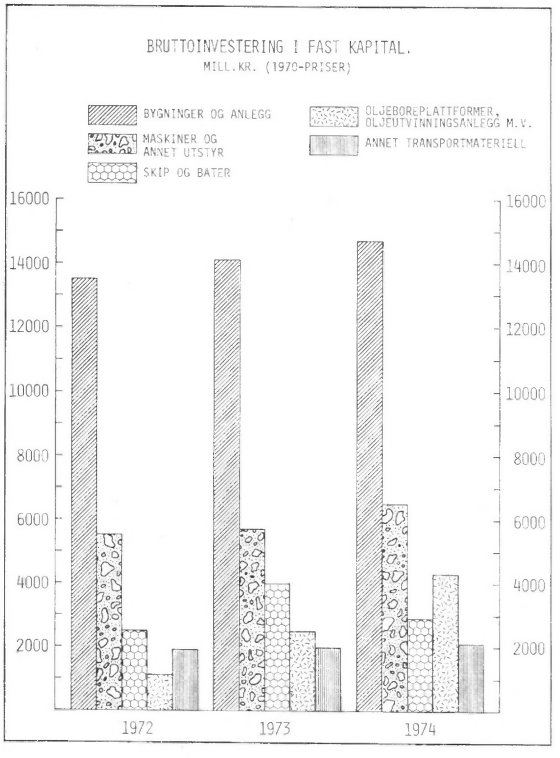

Fig. 41.

Tabell 92. *Bruttoinvestering i fast kapital etter næring*

	I løpende mill. kr.		
	Endringer fra år til år		
	1971–1972	1972–1973	1973–1974
Jordbruk	37	122	95
Skogbruk	6	— 6	9
Fiske og fangst	68	102	66
Bergverksdrift	1	39	52
Industri	— 272	267	2104
Kraft- og vannforsyning	74	115	199
Bygge- og anleggsvirksomhet	54	64	107
Varehandel, hotell- og restaurantdrift, forretningsbygg	411	302	598
Hjelpevirksomhet for landtransport, veier	163	106	161
Sjøfart	— 1 695	1 661	—496
Annen samferdsel	110	321	452
Bank- og forsikringsvirksomhet	48	57	— 55
Boliger	628	499	910
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	684	438	734
Utvinning og boring etter olje og gass, olje- og gasstransport med rør	533	1 731	2 823
Bruttoinvestering i fast kapital	850	5 818	7 759
Av dette i:			
Private bedrifter	— 335	3 937	5 337
Offentlige bedrifter	378	1 351	1 595
Stats- og trygdeforvaltning	270	41	179
Kommunalforvaltning	537	489	648

De foreløpige anslag for endringer i bruttoinvesteringer etter næring gir et uensartet bilde (se tabell 92). Sterkest volumøking fra 1973 til 1974 var det i investeringene i utvinning av og boring etter olje og gass og i olje- og gasstransport med rør. For sjøfart gikk investeringsvolumet ned med 28,8 prosent. Investeringene i fast kapital i næringslivet utenom sjøfart, oljeutvinning, boliger og offentlig konsumkapital økte i volum med 11,0 prosent fra 1973 til 1974, mot 5,3 prosent året før. Veksten i 1974 hang i første rekke sammen med den rekordartede stigningen i industriinvesteringene, med hele 35,5 prosent regnet i volum, mot 2,7 prosent i 1973. Miljøverninvesteringene i industrien er nå i rask oppgang; i tiden 1. januar—1. oktober 1974 ble det gitt pålegg om rensing av utslipp fra industribedrifter som vil medføre investeringer på anslagsvis 440 mill. kr. i løpet av de nærmeste par år. Investeringene i boliger er normalt større enn for noen annen næringsgruppe. Fra 1973 til 1974 økte boliginvesteringene i volum med 1,3 prosent, mot 3,4 prosent året før og 9,5 prosent i 1972. Bruttoinvesteringene i offentlig konsumkapital steg svakt i 1974, med bare 1,5 prosent regnet i volum.

Verdien av lagerendringen i 1974 var etter foreløpige beregninger 2 583 mill. kr., mot 655 mill. kr. året før. Lagrene av eksportvarer gikk noe ned, mens lagrene av importvarer gikk betydelig opp.

Private bruttoinvesteringer i fast kapital regnet i løpende priser økte med 23,7 prosent fra 1973 til 1974, eller noe sterkere enn året før (21,1 prosent). Offentlige bruttoinvesteringer økte med 22,3 prosent, også noe sterkere enn året før. De offentlige bruttoinvesteringer har de siste tre år utgjort 32—33 prosent av de totale bruttoinvesteringer.

Det samlede kapitalslit i 1974 er foreløpig beregnet til 18,4 milliarder kr. i løpende priser,

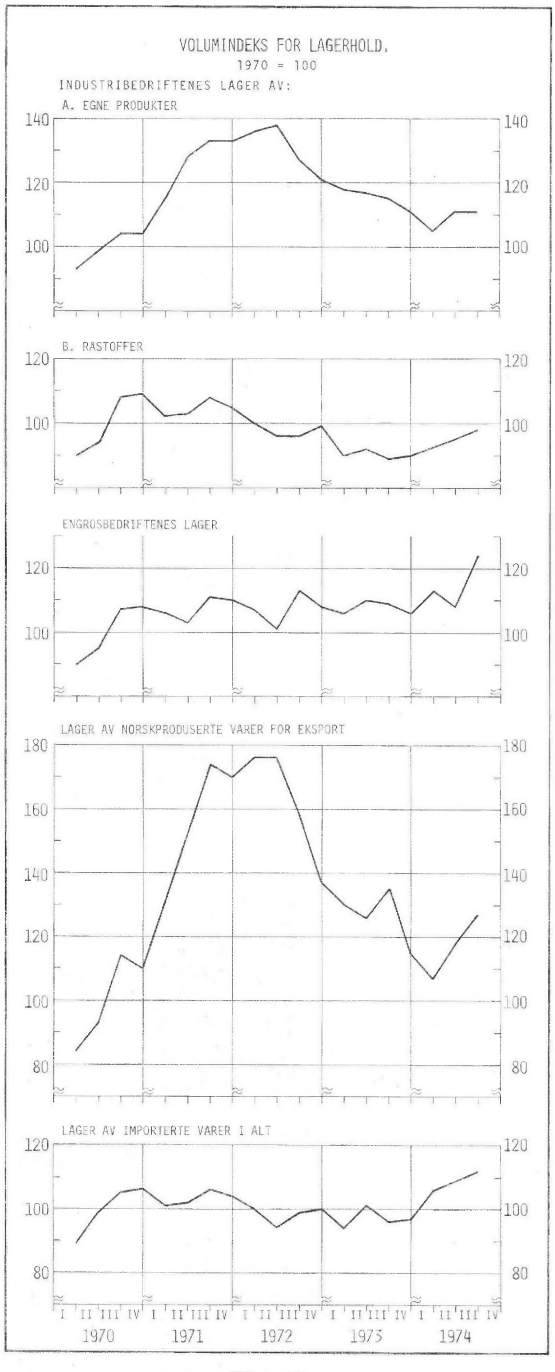

Fig. 42.

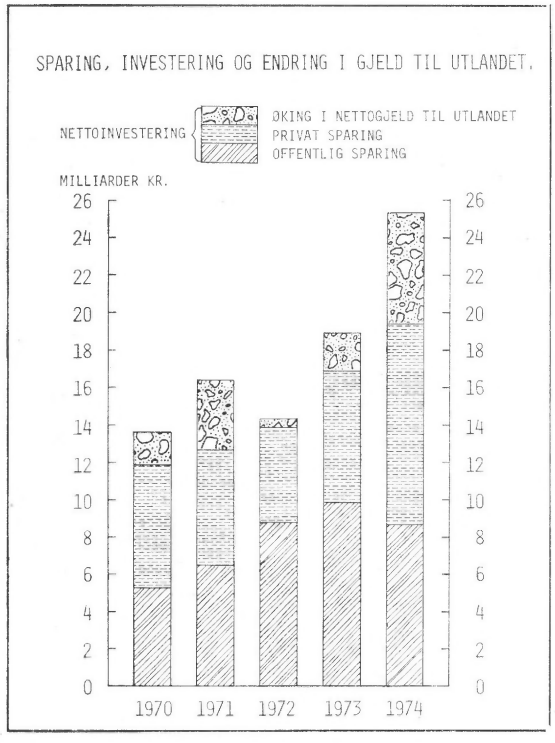

Fig. 43.

eller 3,3 milliarder kr. mer enn i 1973. Nettoinvesteringene i 1974 ble dermed 25,3 milliarder kr., mot 18,9 milliarder kr. i 1973. Nettoinvesteringenes andel av nettonasjonalproduktet økte fra 19,7 prosent i 1973 til 23,1 prosent i 1974. Nettoinvesteringene ble i 1974 i langt større utstrekning enn året før dekket ved lån i utlandet (henholdsvis 23 og 11 prosent), mens en tilsvarende mindre del ble dekket ved innenlandsk kapitaltilvekst (sparing), se tabell 94.

Investeringer i oljevirksomheten

Leting etter og utvinning av olje m. v. er en forholdsvis ny virksomhet i norsk næringsliv. De investeringer dette har krevd, er inkludert i tallene omtalt ovenfor. Det kan være hensiktsmessig i det følgende å gi en samlet oversikt over denne investeringsvirksomhet.

Leveranser fra norsk næringsliv til oljevirksomheten i Nordsjøen har steget sterkt i de siste årene. Byggingen av den fransk-konstruerte Ekofisk-tanken, som har en lagringskapasitet på 1 million fat olje, markerte på mange måter et gjennombrudd både for norske entreprenører og for anvendelsen av betong som byggemateriale. Norske entreprenører har også fått verdens første kontrakt på bygging av en fast produksjons-/lagringsplattform i betong. Det er ved utgangen av 1974 6 betongkonstruksjoner under bygging eller i ordre.

Norske redere har engasjert seg meget sterkt i drift av mobile oljeboreplattformer og forsyningsskip, og norsk verkstedindustri har vist seg å være konkurransedyktig som konstruktører og produsenter. Norske interesser stod pr. 1. november 1974 helt eller delvis som eiere av 67 boreplattformer (44 av disse blir trolig registrert i Norge). Dette representerer en samlet investering på mellom 11 og 12 milliarder kr. i løpende priser. 17 plattformer vil være levert

Tabell 93. *Offentlig og privat bruttoinvestering i fast kapital ekskl. lager i løpende priser*

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
Privat bruttoinvestering ..... mill. kr.	14 626	18 960	18 625	22 562	27 899
Offentlig bruttoinvestering ..... » »	6 752	7 818	9 003	10 884	13 306
Av dette:					
Offentlige bedrifter ..... » »	3 174	3 611	3 989	5 340	6 935
Offentlig konsumkapital ..... » »	3 578	4 207	5 014	5 544	6 371
I alt mill. kr.	21 378	26 778	27 628	33 446	41 205
Prosentvis fordeling:					
Privat bruttoinvestering	68,4	70,8	67,4	67,5	67,7
Offentlig bruttoinvestering	31,6	29,2	32,6	32,5	32,3
Av dette:					
Offentlige bedrifter	14,9	13,5	14,4	16,0	16,8
Offentlig konsumkapital	16,7	15,7	18,2	16,5	15,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabell 94. *Investering, kapitaltilvekst og nettoøking i lån. Mill. kr.*

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
A. Bruttoinvestering (inkl. lager)	24 656	28 785	27 754	34 101	43 788
B. Kapitalslit	11 044	12 406	13 509	15 158	18 445
C. Nettoinvestering (A—B)	13 612	16 379	14 245	18 943	25 343
1. Offentlig	4 808	5 610	6 517	8 125	9 900
2. Privat	8 804	10 769	7 728	10 818	15 443
D. Kapitaltilvekst i alt[1]	11 884	12 696	13 858	16 933	19 443
1. Offentlig	5 270	6 480	8 758	9 944	8 768
2. Privat	6 614	6 216	5 100	6 989	10 675
E. Nettoopplåning (C—D)[2]	1 728	3 683	387	2 010	5 900
1. Offentlig	— 462	— 870	— 2 241	— 1 819	1 132
2. Privat	2 190	4 553	2 628	3 829	4 768

[1] Medregnet netto gaver fra utlandet. [2] Samlet nettoopplåning svarer til underskottet på driftsbalansen overfor utlandet.

pr. 1. januar 1975. Resten vil bli levert i 1975—1977, med hovedtyngden i 1976. Hver plattform kommer på 150—200 mill. kr. Fra norske verft er det i 1974 levert 5 plattformer til en samlet verdi av ca. 780 mill. kr. Fra utlandet er det levert 3 plattformer med samlet verdi 467 mill. kr.

I forsyningstjeneste har norske redere nesten 120 skip i drift eller i kontrakt ved norske og utenlandske verft. Den samlede investering vil komme opp i 2–2,5 milliarder kr. Det er særlig de mellomstore norske verft med stor distriktsmessig betydning som har satset på bygging av forsyningsskip. I 1973 ble det levert 11 skip til en verdi av ca. 170 mill. kr. og i 1974 14 skip med verdi ca. 270 mill. kr. Pr. 1. oktober 1974 var det i ordre 30 skip for levering i 1975 og 1976. Norske redere har en andel på ca. halvparten av de forsyningsskip som for tiden er kontrahert ved nordeuropeiske verft.

Utvinning av råolje og naturgass i Nordsjøen krever disse investeringer:

1973	1 100 mill. kr.
1974	2 645 mill. kr.
1975	3 120 mill. kr.

Den ventede øking i 1975 skriver seg fra Friggfeltet.

Investeringer i rørledningene til Storbritannia og Vest-Tyskland, som i sin helhet blir betraktet som norske, beløper seg til:

1973	1 150 mill. kr.
1974	1 900 mill. kr.
1975	1 000 mill. kr.

Petrokjemisk industri i Norge basert på våtgass skal etter avtalene være tilstrekkelig utbygd til å kunne ta imot de første leveringer av våtgass sommeren 1977. Anleggsperioden vil strekke seg fra midten av 1974 til 1980, med den største aktiviteten i 1975—1977. Utbyggingen i Bamble vil gi ca. 1 000 faste arbeidsplasser og vil koste over 2 milliarder kr. (prisnivå 1973).

Sluttord

Konjunkturbildet

For den vestlige verden under ett var 1974 et år preget av markert konjunkturtilbakeslag. I praktisk talt alle industriland var produksjonsutviklingen svak og arbeidsløsheten stigende. Konjunktursvikten forsterket seg mot slutten av året. Samtidig var det kraftig prisstigning over alt i verden, og høye oljepriser førte til svært store underskott på de fleste industrilands driftsregnskap overfor utlandet.

Det konjunkturtilbakeslag som den vestlige verden nå opplever, tok til i slutten av 1973 og fulgte etter en av de sterkeste oppgangsperioder i etterkrigstiden. De første tegn til en langsommere produksjonsvekst kom sommeren 1973. Til å begynne med var avdempingen en følge av knapphet på ledig produksjonskapasitet, men etter hvert som de viktigste industrilandene strammet til politikken for å motvirke presstendenser i økonomien, ble etterspørselssvikt en stadig viktigere årsak til at veksttakten avtok. Tendensene til konjunkturomslag ble kraftig forsterket i løpet av høsten 1973, da reduserte oljetilførsler fra Midt-Østen skapte usikkerhet i næringslivet samtidig som høyere priser på oljeprodukter bidrog til å redusere forbrukernes kjøpeevne sterkt. I Sambandsstatene og Japan førte den reduserte etterspørsel til synkende industriproduksjon fra november 1973, og stagnasjonstegn begynte å vise seg i Vest-Europa omtrent samtidig. I løpet av 1974 spredte konjunktursvikten seg til praktisk talt hele den vestlige verden. I årets siste måneder forsterket tilbakeslaget seg kraftig i noen land, blant dem Sambandsstatene. Den varighet og bredde som konjunkturnedgangen denne gang fikk, må tilskrives at mange land bevisst unnlot å gjennomføre etterspørselsstimulerende tiltak fordi de var opptatt av å få prisstigningen under kontroll. Først helt mot slutten av året, da arbeidsløshetsproblemene begynte å bli framtredende, kunne det i noen land spores tegn til en forsiktig omlegging av politikken i noe mer ekspansiv retning.

Prisstigningen har i løpet av de siste 2—3 år utviklet seg til en verdensomfattende inflasjon. Den internasjonale prisoppgangen satte inn først og har vært voldsomst for matvarer og industrielle råvarer. Fra bunnpunktet i 4. kvartal 1971 til toppunktet i 1974 steg prisene på slike varer ifølge Reuter's råvareindeks til nær det 3-dobbelte, eller med 177 prosent. Prisoppgangen hang sammen med den kraftige konjunkturoppgangen i Vest-Europa og Nord-Amerika i 1972 og 1973, men spesielle forhold på tilbudssiden — som avlingssvikt i jordbruket og den politisk bestemte øking av petroleumsprisene høsten 1973 — var medvirkende faktorer. I løpet av 1974 gikk prisen på mange industrielle råvarer etter hvert betydelig ned, mens prisstigningen på matvarer fortsatte. Som helhet lå de internasjonale råvarepriser så sent som ved siste årsskifte på mer enn det dobbelte av nivået for få år siden. Stigningen i matvare- og råvareprisene har etter hvert også slått ut i prisene i senere ledd i produksjonskjeden og utløst en kraftig pris-lønnsspiral i alle land. Fra høsten 1973 til høsten 1974 ble det i OECD-landene registrert en rekordhøy stigning i konsumprisene, med stigningsrater på mellom 10 og 20 prosent i de fleste land.

Etter de beregninger som foreligger ved årsskiftet, var volumoppgangen i bruttonasjonalproduktet fra 1973 til 1974 for OECD-området under ett (Sambandsstatene, Canada, Japan og Australia medregnet) om lag ¼ prosent. For Vest-Europa er produksjonsveksten beregnet til 2¾ prosent. Fra 1972 til 1973 var veksten for alle OECD-områder under

ett så høy som 6,3 prosent. Veksten fra 1973 til 1974 varierte betydelig fra land til land. Av OECD's medlemsland hadde Spania og Østerrike sterkest vekst med henholdsvis 5½ prosent og 5 prosent, mens utviklingen var svakest i Japan med en anslått nedgang i bruttonasjonalproduktet på 3¼ prosent. Gjennomgående klarte de mindre landene seg noe bedre enn de større. I Sambandsstatene gikk totalproduksjonen ned med vel 2 prosent fra 1973 til 1974 etter foreløpige beregninger. I Storbritannia var kullgruvestreiken og 3-dagers arbeidsuken i begynnelsen av året medvirkende til at bruttonasjonalproduktet viste nedgang med anslagsvis ½ prosent. I Vest-Tyskland var veksten etter foreløpige nasjonale oppgaver knapt ½ prosent. Italia og Frankrike fikk føling med konjunkturtilbakeslaget senere enn de andre større industrilandene, og veksten fra 1973 til 1974 anslås for begge til om lag 4¾ prosent. Blant de mindre landene var veksten i Belgia, Finland, Norge og Sverige på mellom 3 og 4½ prosent og i Danmark, Irland, Nederland og Sveits på mellom 1½ og 3 prosent.

For den norske økonomi ble 1974 på mange måter et gunstig år. Investeringene i oljevirksomhet og ringvirkningene av disse gav opphav til en norsk særkonjunktur, og Norge hadde, i motsetning til de fleste andre vestlige land, høy sysselsetting og kapasitetsutnytting gjennom hele året. En kraftig øking i de oppnådde priser på norske eksportprodukter førte til at den konkurranseutsatte industri antakelig oppnådde det beste økonomiske resultat siden midten av 1950-årene.

Bruttonasjonalproduktet regnet i faste priser økte, etter foreløpige oppgaver, med 3,5 prosent fra 1973 til 1974. Bakgrunnen for den noe lavere vekstttakt enn året før (4,2 prosent) er i første rekke å finne i produksjonsnedgang i utenriks sjøfart, hvor store salg av eldre skip både i 1973 og 1974 førte til at størrelsen av den seilende flåte ikke endret seg nevneverdig. Holdes sjøfarten utenfor, økte bruttonasjonalproduktet målt i faste priser med 4,0 prosent fra 1973 til 1974, mot 3,7 prosent året før. Foreløpige beregninger basert på ufullstendig statistikk ved årsskiftet viser at veksten i bruttoproduktet var svakere enn vanlig også i fiske (- 10,9 prosent) og i varehandel (+ 1,6 prosent). Sterkere vekst enn gjennomsnittet hadde jordbruk (+ 4,9 prosent) og skogbruk (+ 6,5 prosent). I bygge- og anleggsvirksomhet inklusive oljeboring økte bruttoproduktet med hele 7,5 prosent. For industri, bergverk og kraftforsyning under ett er økingen i bruttoproduktet beregnet til 4,1 prosent; da har en regnet med produksjonen av olje i Nordsjøen, som trakk noe ned i 1974, men som foreløpig veier lite. For de tjenesteytende næringer utenom sjøfart og varehandel under ett viser foreløpige beregninger at bruttoproduktet økte noe sterkere (4,5 prosent) enn bruttonasjonalproduktet.

Etterspørselen rettet mot norsk næringsliv i 1974 var, med etterspørselen etter skipsfartstjenester som et viktig unntak, lite berørt av konjunkturutviklingen ute i verden. Utenlandsetterspørselen etter varer som veier tungt i norsk eksport, holdt seg bemerkelsesverdig godt oppe. Dette gjaldt særlig en del industrielle halvfabrikata (bl.a. metaller og treforedlingsprodukter), som det rådde internasjonal knapphet på fordi kapasitetsutbyggingen ute i verden ikke hadde holdt følge med etterspørselsøkingen under siste konjunkturoppgang. For mer bearbeidde produkter ble ordreinngangen fra utlandet derimot klart svakere i løpet av året. Den innenlandske etterspørselen etter investeringsvarer (utenom skip) var nærmest upåvirket av den internasjonale konjunkturnedgangen, og den kraftige investeringsbølgen fra sommeren 1973 forsterket seg ytterligere i løpet av 1974. Lønnsomhetsbedringer i industrien og forventninger om fortsatt prisstigning var faktorer som — sammen med oljevirksomheten — bidrog til at næringslivet justerte sine investeringsplaner betydelig opp. Konsumetterspørselen, som har økt svakt i flere år på rad, utviklet seg forholdsvis svakt også i 1974, særlig i 1. halvår. For 2. halvår førte inntektsoppgjørene sammen med skattelettelser og subsidieforhøyelser til en betydelig øking i lønnstakernes disponible realinntekter, men de virkninger dette fikk for konsumetterspørselen ble mindre enn ventet.

Alt i alt var det kapasitetsmangel mer enn avsetningsmuligheter som begrenset produksjonsveksten i Norge i 1974. Karakteristisk for året var den kraftige aktivitetsøking i bygge- og anleggsvirksomhet medregnet oljeboring. Det er også verdt å merke seg at ekspansjonen i industriproduksjonen siste år nesten i sin helhet falt på investeringsvarer og vareinnsatsvarer for bygg og anlegg; i begge disse grupper økte produksjonen i løpet av året med om lag 10 prosent målt som årlig rate, mens produksjonen av varer for eksport og til konsum endret seg lite fra høsten 1973 til høsten 1974. Sett i sammenheng kan disse forhold tolkes dithen at den strukturomlegging av norsk næringsliv som oljevirksomheten innebærer, var i full gang i 1974.

I det store og hele hadde det internasjonale konjunkturtilbakeslaget ikke store konsekvenser for den norske økonomi i 1974. Først mot slutten av året kunne en merke at den reduserte aktivitet i resten av verden fikk virkninger også for deler av norsk næringsliv. Særlig hardt rammet ble utenriks sjøfart, og

tankskip uten langsiktige kontrakter begynte å gå i opplag. I industrien lå de totale ordrereserver så sent som ved utgangen av 3. kvartal på et meget høyt nivå, men mot slutten av året meldte flere bedrifter om sviktende ordreinngang og i noen tilfeller om mindre gunstige kontraktpriser. Byråets konjunkturbarometer viser at det fant sted et markant stemningsomslag i industrien i 4. kvartal. Også på arbeidsmarkedet kunne nye utviklingstendenser spores. Det var spredte tilløp til innskrenkninger i arbeidsstokken, og den synkende tendens i arbeidsløshetstallene ble mindre klar. Tallet på ledige plasser, som i årets tre første kvartaler hadde vært vesentlig høyere enn i 1973, lå ved slutten av 1974 på om lag samme nivå som ett år tidligere. Volumet av vareeksporten viste en svak utvikling i 2. halvår; selv om dette for største delens vedkommende hang sammen med kapasitetsproblemer og strukturendringer i næringslivet, var nedgangen nok også i noen grad konjunkturelt betinget. Det var således ved årsskiftet flere ting som viste at den innenlandske konjunkturutvikling var blitt mer nyansert. Men bildet var på ingen måte entydig. Sesongjusterte arbeidsløshetstall for de aller siste måneder av 1974 viste eksempelvis nærmest synkende tendens, aktiviteten var fortsatt høy, og den sesongjusterte produksjonsindeksen for konsumvarer, som hadde holdt seg nærmest uendret gjennom den første del av året, steg sterkt både i oktober og november.

Den økonomiske politikken

Da nasjonalbudsjettet ble lagt fram høsten 1973, var norsk økonomi preget av presstendenser med høy kapasitetsutnytting og stramt arbeidsmarked for landet sett under ett, sterke prisstigningsimpulser utenfra og et voksende underskott på driftsbalansen overfor utlandet. En kraftig investeringsbølge var under utvikling, utløst av virksomheten i Nordsjøen, og utenlandsetterspørselen var ventet å ville gi betydelige vekstimpulser også i 1974. Vekstakten for den private konsumetterspørsel var derimot svak. I denne situasjon ble det tatt sikte på å føre en økonomisk politikk som skulle dempe veksten i investeringsetterspørselen og stimulere konsumetterspørselen, samtidig som den skulle motvirke kostnadsstigning og press på arbeidsmarkedet. Et særlig siktemål var å bremse økingen i skattenivået, først og fremst for yrkesaktive.

Forsyningssituasjonen for olje og de forestående inntektsoppgjør gjorde at det opprinnelige økonomisk-politiske opplegg for 1974 måtte revideres allerede i begynnelsen av året. I den hensikt særlig å styrke de disponible realinntekter for lønnstakere og trygdede og dermed unngå et klart inflasjonsdrivende inntektsoppgjør ble det i mars-april vedtatt å sette i verk en rekke finans- og kredittpolitiske tiltak. Tiltakene, som populært ble omtalt som «Kleppepakken», omfattet først og fremst betydelige subsidieforhøyelser og reduksjon av skattetrekket med 2 prosent av bruttoinntekten fra og med 1. juni. Dessuten ble trygdeytelsene hevet, bedriftsskattleggingen skjerpet, statsbankenes innvilgningsrammer utvidd og rentenivået justert opp. Tiltakene ble antatt å ville øke underskottet på driftsbalansen overfor utlandet, men det ble akseptert «å ta noe av oljemilliardene på forskott».

Alt i alt ble statens budsjettpolitikk vesentlig mindre stram i 1974 enn i det foregående år. Endringene i størrelsen «overskott før lånetransaksjoner» for stats- og trygdeforvaltningen og andre statsregnskap (medregnet skatteoppkreverkonti) sett under ett blir ofte brukt som grov indikator for endringen i den kontraktive eller ekspansive virkning av statens budsjettpolitikk. Etter foreløpige oppgaver økte dette overskottet fra 3,5 milliarder kr. i 1972 til hele 5,4 milliarder kr. i 1973 og sank igjen til nærmere 3,5 milliarder kr. i 1974. Den kraftige veksten i 1973 skrev seg hovedsakelig fra en sterk øking i folketrygdens inntektsoverskott og i skatteoppkrevernes beholdninger dette året. Regnet i forhold til bruttonasjonalproduktet var overskottet før lånetransaksjoner 2,7 prosent i 1974. De tilsvarende forholdstall var 4,9 prosent i 1973 og 3,6 prosent i 1972. Det knytter seg imidlertid vesentlige svakheter til et slikt mål, hovedsakelig fordi det ikke tar hensyn til at samme endring i de ulike inntekts- og utgiftspostene på de offentlige budsjetter vanligvis har forskjellig virkning på aktivitetsnivået alt etter hvilke utgifts- og inntektsposter endringen gjelder.

Det opprinnelige forslag til statsbudsjett for 1974 innebar en øking i utgiftene til varer og tjenester og til overføringer på 11,5 prosent i forhold til budsjettet for 1973 korrigert for endringer vedtatt i løpet av året. Dette var en noe svakere utgiftsøking enn regnskapstallene for de to foregående år gjennomsnittlig viste. På tross av forslag om visse nominelle lettelser i inntektsskatten til staten for personlige skattytere ble det budsjettert med øking i skatte- og avgiftsinntektene totalt sett. Dette skyldtes dels forslag om satsøking for visse særavgifter og dels forventninger om stigende pris- og inntektsnivå og økt privat forbruk. Etter regjeringsskiftet høsten 1973 satte den nye regjering fram forslag om skatteendringer med sikte på å gi personer

med lavere og midlere inntekter en større vekst i disponibel realinntekt enn hva det opprinnelige budsjettframlegget innebar. Samtidig ble det foreslått å skjerpe skattleggingen av høyere inntekter, av bedriftsinntekter og av store formuer. Det endrede forslag til statsbudsjett balanserte med et overskott før lånetransaksjoner på vel 300 mill. kr., dvs. om lag som i det opprinnelige budsjettframlegget. Etter behandlingen i Stortinget ble den nye regjerings budsjettforslag vedtatt med et overskott før lånetransaksjoner på 150 mill. kr. Som følge av merutgifter i forbindelse med inntektsoppgjørene våren 1974, tilleggsbevilgninger og diverse justeringer i løpet av året og etter korreksjon av skatteanslag, mindreforbruk av offentlige midler m. v. regner en nå med at bevilgningsregnskapet for første gang på lenge vil bli gjort opp med et underskott før lånetransaksjoner, anslått til 200 mill. kr. for året 1974. Sammenliknet med 1973 er dette en nedgang i den regnskapsmessige balansen eksklusive lånetransaksjoner på nesten 1400 mill. kr.

For trygdeforvaltningen ble det høsten 1973 gjort framlegg om en utgiftsøking på vel 11 prosent fra 1973 til 1974. Dette var en vesentlig lavere vekst enn året før, da det var sterk utgiftsøking som følge av nedsettingen av pensjonsalderen, og også en betydelig lavere utgiftsøking enn i de nærmest foregående år. Den modererte utgiftsveksten skyldtes at trygdebudsjettet ikke forutsatte utgiftsøkende reformer av noe omfang. Trygdebudsjettet var ellers preget av ønsket om en parallell utvikling i disponibel realinntekt for trygdede og yrkesaktive. Målsettingen for justeringen av stønadssatsene var å oppnå en slik utvikling. Forslaget innebar ingen endringer i avgiftene til folketrygden. Regjeringsskiftet førte til forslag om omlegging av beregningsmåten for sykedelen av medlemsavgiften til folketrygden og til visse andre endringsforslag, og trygdebudsjettet ble vedtatt med et overskott på nær 1 850 mill. kr. Tar en hensyn til endringene både på budsjettets inntekts- og utgiftsside som følge av tiltakene våren 1974 og nye vurderinger av avgiftsinntektene m. v., regner en nå med at inntektsoverskottet vil vise seg å bli av denne størrelsesorden; foreløpige oppgaver viser om lag 1 825 mill. kr. For trygdeforvaltningen under ett, medregnet blant annet renter av Folketrygdfondet, regner en foreløpig med et inntektsoverskott på vel 2 300 mill. kr. for 1974 mot om lag 2 450 mill. kr. i 1973.

For andre statsregnskap, som omfatter en rekke fonds, statens pensjonskasser og skatteoppkrevernes virksomhet, kan det regnskapsmessige overskott i 1974 anslås til om lag 1350 mill. kr., som er vel 400 mill. kr. lavere enn i 1973 og ca. 300 mill. kr. høyere enn i 1972. Den vesentligste delen av overskottet i denne sektor skriver seg fra skatter og avgifter som næringslivet har innkrevd fra publikum, men som ved utgangen av året ennå ikke er innbetalt til offentlige kasser.

Opplegget for kredittpolitikken i 1974 tok sikte på å unngå en for sterk vekst i den kredittfinansierte etterspørsel etter investeringsvarer. De opprinnelige fastsatte utlånsrammer for forretnings- og sparebankene ble justert opp to ganger i løpet av året (mai og oktober); bakgrunnen for dette var blant annet en øking av nasjonalbudsjettets investeringsanslag, delvis som følge av sterkere prisstigning enn ventet. Likviditetskravene ble endret flere ganger i 1974 i begge retninger. I løpet av de elleve første måneder av 1974 steg utlånene fra forretningsbankene med 2 760 mill. kr., mens måltallet for hele året 1974 ifølge kredittbudsjettet var 2 800 mill. kr. Utlånsøkingen fra sparebankene utgjorde i de elleve første måneder av 1974 1 972 mil. kr., dvs. ca. 325 mill. kr. mindre enn måltallet for hele året 1974 ifølge kredittbudsjettet. Alt i alt regnet en med en innenlandsk kredittilførsel på om lag 14,8 milliarder kroner og en utenlandsk på om lag 6,5 milliarder kroner i 1974. En betydelig del av kredittilførselen fra utlandet falt på oljeutvinning, oljeboringstjenester m. v.

I forbindelse med de økonomisk-politiske tiltak foran inntektsoppgjørene, ble Norges Banks diskonto hevet fra 4½ til 5½ prosent. Etter drøftelser i de kredittpolitiske samarbeidsorganer ble det videre oppnådd enighet om en ny renteforståelse mellom Finansdepartementet og Norges Bank på den ene side og bankforeningene og livsforsikringsselskapenes forening på den annen side. Avtalen resulterte i en oppjustering av de fleste normerte utlånsrentesatser med en prosent, mens satsene for innskottsrenter i første omgang ble hevet med ½ prosent.

Justering av den norske krones sentralkurs, dvs. kursen på kronen målt i SDR-enheter, fant ikke sted i 1974. Likevel steg kronens internasjonale verdi (beregnet som et veid gjennomsnitt av kursene på de enkelte lands valuta med Norges eksport og import på vedkommende land som vekter) med ca. 2 prosent fra begynnelsen til slutten av året. I gjennomsnitt for året 1974 lå kroneverdien rundt regnet 5 prosent høyere enn i 1973.

Realøkonomi og etterspørsel

Året 1974 skiller seg klart fra årene før når det gjelder etterspørselsutviklingen. Både

i 1972 og i 1973 var utenlandsetterspørselen den viktigste ekspansive faktor, og også i 1974 holdt etterspørselen fra utlandet seg gjennomgående godt oppe. Men kapasitetsmangel sammen med svikt i etterspørselen mot slutten av året førte likevel til at eksportvolumet i 1974 totalt sett ikke ble større enn i 1973. I 1974 var det derfor, i motsetning til i de to foregående år, den innenlandske etterspørsel som gav de sterkeste vekstimpulser. Det var særlig de private investeringer i fast kapital utenom skip som steg sterkt, men også lagerinvesteringene var vesentlig større enn i 1973. Det private konsum økte bare ubetydelig sterkere enn året før. Det offentliges kjøp av varer og tjenester viste svakere vekst i 1974 enn i 1973.

Eksporten av varer og tjenester i alt økte i verdi med hele 24,7 prosent fra 1973 til 1974, enda sterkere enn året før (21,6 prosent). I volum viste eksporten så godt som ingen endring (—0,1 prosent) etter å ha steget kraftig i de to foregående år. For vareutførselen medregnet nye skip fra norske verft, men uten eksport av eldre skip, var det en volumnedgang på 0,3 prosent fra 1973 til 1974, mens det var en øking på 9,8 prosent året før. For en del tradisjonelle eksportvarer, som fiskeprodukter, cellulose og kunstgjødsel, var det betydelig volumnedgang siste år, og også eksporten av malmer gikk ned. For alle disse produktene var det imidlertid betydelig prisoppgang, slik at eksportverdien viste stigning. For treforedlingsprodukter unntatt cellulose og for metaller og produkter fra verkstedindustrien, var det øking i både volumtallene og verditallene. Det var en oppgang i skipsfartens bruttofraktinntekter på 23 prosent i 1974 (18 prosent året før). Volumet av skipsfartstjenestene gikk noe ned etter å ha vist øking de siste år. Eksporten av eldre skip var meget stor både i 1973 og i 1974, i verdi henholdsvis 3 800 mill. kr. og 4 000 mill. kr.

Bruttoinvesteringene i fast kapital i alt økte etter foreløpige tall med 8,0 prosent i volum fra 1973 til 1974, mot 15,5 prosent året før. Totaltallet for 1974 dekker over store variasjoner mellom næringene. Investeringene i skip og båter gikk således sterkt ned (26 prosent regnet i volum), mens investeringene i utstyr og anlegg for oljevirksomhet (boring etter olje og gass, utvinning av råolje og naturgass, olje- og gasstransport med rør) økte kraftig (73 prosent). I verdi utgjorde investeringene i oljevirksomhet siste år 14 prosent av de totale bruttoinvesteringene i fast kapital og var større enn investeringene i sjøfart (henholdsvis 5,8 milliarder kr. og 4,3 milliarder kr.). For investeringene utenom skip og båter og oljevirksomhet var det en volumøking på 6,8 prosent fra 1973 til 1974 (4,5 prosent året før). Boliginvesteringene steg med 1,3 prosent i volum, den minste økingen i de siste ti år. Bruttoinvesteringene i offentlig konsumkapital økte i volum med 1,5 prosent; også dette var svakere enn i årene før. For bruttoinvesteringene i fast kapital i næringslivet utenom sjøfart og oljeutvinning (boliger og offentlig konsumkapital holdes da utenfor) var det en øking i volum på 11,0 prosent i 1974; vekstraten var mer enn dobbelt så stor som året før (5,3 prosent). Økingen i disse investeringer i 1974 fant for en vesentlig del sted i industrien; etter et markant fall i 1972 og en moderat øking i 1973 steg industriens investeringer i fast kapital kraftig i 1974, med 35,5 prosent regnet i volum. For de øvrige næringer sett under ett var det en volumøking i bruttoinvesteringene siste år på 2,2 prosent.

Lagerinvesteringene var i 1974 igjen betydelige etter å ha vært lave i de to foregående år. Nasjonalregnskapets tall for lagerendringer, som er noe usikre, tyder på at lagerinvesteringene i 1974 lå på rekordnivået fra 1970 og 1971 regnet i løpende priser. Regnet i volum var de en god del lavere. En legger merke til at eksportvarelagrene, som ble redusert under den internasjonale konjunkturoppgangen i 1972 og 1973, steg igjen gjennom 1974 regnet i volum. For importerte varer var det også stigning i lagrene. Industriens lagre av råstoffer, som de siste to år har vært relativt små, viste stigning i 1974.

Det private konsumet regnet i faste priser steg med 3,1 prosent fra 1973 til 1974 mot 3,4 prosent fra 1971 til 1972 og 2,7 prosent fra 1972 til 1973. Med reservasjon for usikkerhet i de foreløpige beregninger både for konsum- og inntektsutviklingen, synes veksten i det private konsum i 1974 å ha vært betydelig lavere (og oppgangen i den private sparing derfor høyere) enn utviklingen i de disponible realinntekter normalt skulle tilsi. Ut fra tidligere års erfaringer burde inntektsutviklingen fra 1973 til 1974 ha resultert i en vekst i det private konsum som er beregnet til om lag 6 prosent, dvs. dobbelt så sterk som den faktiske etter foreløpige nasjonalregnskapstall. Med de ufullstendige data som til nå foreligger, er det ikke mulig å gi noen forklaring på dette forhold. Volumøkingen i det private konsumet i 1974 var sterkest for konsumgruppene møbler og husholdningsartikler, fritidssysler og utdanning og bolig, lys og brensel. Gruppen helsepleie, der ytelser fra det offentlige dominerer, økte i 1974 omtrent i takt med det totale private konsum i alt etter å ha steget langt kraftigere enn dette både i 1972 og 1973. For gruppen klær

og skotøy, som viste nedgang i volum i de to foregående år, var det i 1974 en svak volumoppgang. Dette er den gruppen som nå i en årrekke har vist svakest vekst.

Det offentlige konsumet økte i volum med 2,6 prosent fra 1973 til 1974 etter foreløpige anslag. Økingen var noe svakere enn i de to foregående år (3,9 prosent fra 1971 til 1972 og 4,5 prosent fra 1972 til 1973). Det sivile offentlige konsumet steg med 3,8 prosent i 1974 (5,8 prosent året før). Stigningen var sterkest for statlig sivilt konsum. Det militære konsumet, som var omtrent uendret fra 1972 til 1973, viste siste år noe nedgang i volum (2,3 prosent).

Den samlede import av varer og tjenester økte i volum med 4,3 prosent fra 1973 til 1974 mot en øking på hele 14,4 prosent året før. Den svakere importvekst i 1974 kan for en stor del føres tilbake til de vesentlig reduserte investeringer i skip. Importen av skip, som steg med 48 prosent fra 1972 til 1973, falt med 25 prosent i 1974. For skipsfartens utgifter i utlandet (driftsutgifter, reparasjonsutgifter og investeringsutgifter) var det en volumnedgang på 8,1 prosent fra 1973 til 1974 mot en mer beskjeden nedgang på 1,3 prosent året før. For importen utenom skip og skipsfartens utgifter i utlandet var det en stigning i volum på 10,4 prosent siste år mot en stigning på 13,5 prosent året før. Importen til de næringer som er direkte engasjert i oljevirksomhet, økte sterkt både i 1973 og i 1974 (volumøking siste år om lag 37 prosent). Regnet i løpende priser var denne importen i 1974 4,4 milliarder kroner; det utgjorde 6,8 prosent av verdien av den samlede import. Importen utenom skip, skipsfartens utgifter i utlandet og import til oljevirksomheten økte med 9,2 prosent i volum fra 1973 til 1974.. Den rene vareimporten (uten skip) viste en volumøking på 9,8 prosent mot en øking på hele 14,4 prosent året før.

Priser og lønninger

I hele den vestlige verden har inflasjonen i løpet av de siste 5—6 år skutt stadig sterkere fart. Mens konsumprisnivået i OECD-området steg med 3,4 prosent i gjennomsnitt pr. år i perioden 1959—1971, var stigningstakten i perioden 1971—1974 8,5 prosent. Prisoppgangen var særlig sterk fra 1973 til 1974, hele 13,8 prosent.

For et lite land som Norge er det i det lange løp vanskelig å holde en prisendringstakt som avviker vesentlig fra omverdenens, med mindre det skjer endringer i valutakursen som hindrer prisimpulser utenfra i å slå ut med full tyngde innenlands. Siden det nåværende valutasystem med delvis flytende kurser ble innført i slutten av 1971, har den norske krones internasjonale verdi steget med om lag 11 prosent. Det må antas at dette har dempet stigningen i prisene på norsk import og eksport, uttrykt i kroner, med omtrent samme prosent. Men prisstigningen på verdensmarkedet har vært så sterk at de norske import- og eksportprisindeksene for varer uten skip likevel har steget med henholdsvis ca. 53 og ca. 62 prosent fra 1969 til 1974.

Den siste, og sterkeste, internasjonale prisoppgangen begynte å bli merkbar i norske import- og eksportprisindekser sommeren 1973. Målt fra 3. kvartal 1973 til samme kvartal 1974 var prisstigningen om lag 29 prosent for importen og 36 prosent for eksporten (uten skip). Oppgangen i eksportprisene var særlig sterk for råvarer og halvfabrikata. Fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974 var eksempelvis prisstigningen for papirmasse nær 80 prosent, for kjemiske grunnstoffer 55—60 prosent, for kunstgjødsel nær 60 prosent, for jern og stål om lag 45 prosent og for dyrefett og oljer over 70 prosent. Dette er uvanlig høye tall for en så kort periode. I samme tidsrom viste importprisindeksen en oppgang på 60—65 prosent for korn, nesten 80 prosent for sukker og nær 140 prosent for brennselsstoffer. Prisoppgangen for bearbeidde eksport- og importvarer var mer moderat. Som helhet har norsk økonomi i de senere år stått overfor et raskt stigende internasjonalt prisnivå. Det er grunn til å tro at de prisstigningsimpulser dette har utløst, ennå ikke har slått fullt igjennom i den indre økonomi.

Et samlet uttrykk for prisstigningen i Norge har en i nasjonalregnskapets prisindeks for varer og tjenester levert til innenlandske anvendelser; denne viste en øking fra 1973 til 1974 på 11,9 prosent. Sterkest var prisoppgangen for bruttoinvesteringer (15,5 prosent). Prisene på konsumvarer, som var influert av subsidieøkinger, steg med 9,6 prosent målt med nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum og med 9,4 prosent etter den offisielle konsumprisindeks. Nasjonalregnskapets prisindeks for offentlig konsum gikk opp med 12,7 prosent.

Det var betydelige forskjeller i prisstigningstakten for de forskjellige grupper av varer og tjenester som inngår i konsumprisindeksen. Utviklingen i konsumprisindeksens delindekser etter leveringssektor fulgte i hovedtrekk samme mønster i 1974 som i 1973. I begge år gav prisstigningen på verdensmarkedet seg sterke utslag i delindeksen for importerte konsumvarer; fra november 1973

til november 1974 steg denne delindeks med 13,4 prosent. For norskproduserte konsumvarer med lite innhold av importerte råvarer og for tjenester — to grupper som i hovedsak får sine priser bestemt ved kostnadsnivået innenlands — var prisstigningen i dette tidsrom noe lavere, nemlig henholdsvis 11,2 prosent og 9,3 prosent. Delindeksen for jordbruksvarer steg i samme periode med bare 1,8 prosent. At stigningen ble så beskjeden for jordbruksvarer, skyldtes for en vesentlig del de økte matvaresubsidier; den underliggende prisstigning var betydelig sterkere. Det er anslått at subsidier og kompensasjon for merverdiavgift på matvarer reduserte stigningen i konsumprisindeksen fra 1973 til 1974 med rundt regnet 3 prosentenheter.

Tarifforhandlingene i 1974 ble ført som forbundsvise oppgjør. Forhandlingene var vanskelige og kom først i gang for alvor etter at det forelå et økonomisk-politisk utspill fra Regjeringen. I hovedtrekk ble alle de viktigste avtalene revidert etter samme linjer. Resultatet ble to-årige avtaler, som for 1974 innebar generelle tillegg fra 1. mai og helautomatiske indekstillegg med virkning fra 1. desember. De tariffmessige lønnstillegg fra 1. mai innebar en gjennomsnittlig stigning i timefortjenesten for voksne, mannlige industriarbeidere på om lag 12 prosent regnet i forhold til lønnsnivået i 3. kvartal 1973. Relativt sett var lønnstillegget sterkest for lavtlønnsfagene, mens det var mer moderat for blant annet verkstedindustrien. Lønnsavtalen for varehandel, som sist var revidert høsten 1973, førte til et indekstillegg pluss innebygget tillegg på gjennomsnittlig omkring 14 prosent fra oktober. For utenriks sjøfart og hotell- og restaurantvirksomhet resulterte nye lønnsavtaler i lønnstillegg i første avtaleår på henholdsvis 17—20 og 20—25 prosent med virkning fra 1. november 1974.

Lønnsglidningen i 1974 ble den sterkeste som hittil har forekommet. For voksne menn i industrien er glidningen fra 3. kvartal 1973 til 3. kvartal 1974 beregnet til hele 8,5 prosent. Det tidligere rekordtallet på 7 prosent ble notert for perioden 1. kvartal 1970—1. kvartal 1971, mens lønnsglidningen ellers i 1970-årene gjennomgående har ligget rundt 5 prosent. I siste halvdel av 1960-årene var en årlig lønnsglidning på 3—4 prosent det vanlige. Den sterke lønnsglidning siste år henger sammen med presset i arbeidsmarkedet, men er også uttrykk for at deler av næringslivet må ha hatt evne til å betale høyere lønninger enn tariffavtalene innebar.

Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk for alle næringer sett under ett (medregnet arbeidsgiveravgift til folketrygden og andre sosiale ytelser) gikk i følge nasjonalregnskapets foreløpige tall opp med 13,7 prosent fra 1973 til 1974. Den gjennomsnittlig utbetalte lønn pr. årsverk steg med omtrent samme prosenttall (13,6 prosent). Men gjennomsnittstallet for alle næringer dekker over betydelige variasjoner. Sterkest steg den utbetalte lønn i industrien, med 18 prosent. For ansatte i varehandel, i bygge- og anleggsvirksomhet og i offentlig administrasjon var økingen 12 prosent.

Inntekter og inntektsfordeling

Nasjonalregnskapets oppgaver over inntektsutviklingen bygger for en stor del på indirekte beregninger, og for de foreløpige tall må en regne med betydelige feilmarginer. Usikkerheten er særlig stor for eierinntekten og dens fordeling på næringer. I år med sterk prisoppgang og en betydelig forskyvning i de relative priser, slik som i 1974, vil de foreløpige nasjonalregnskapstall nødvendigvis være spesielt svake.

Med dette forbehold viser beregninger ved årsskiftet at tendenser i inntektsutviklingen som hadde vært synlige i 1973, ble mer utpreget i 1974. Den sterke prisstigning hjemme og ute slo, særlig i 1974, ut i kraftig oppblåste nominelle inntektstall; den prosentvise øking i den samlede faktorinntekt siste år var den sterkeste siden Koreakrigen. Eierinntektene steg i 1974 litt sterkere enn lønningene, slik at lønnsandelen, etter foreløpige oppgaver å dømme, gikk svakt ned. Oppgangen i eierinntektene var særlig konsentrert om konkurranseutsatt industri. Et brudd med tidligere utviklingslinjer var at den andel av faktorinntekten som disponeres av det offentlige, gikk noe ned.

De foreløpige nasjonalregnskapstall viser en øking i den samlede faktorinntekt på 13,3 milliarder kr. fra 1973 til 1974. Dette var en oppgang på 16,2 prosent; det tilsvarende tall året før var 14,0 prosent. I jordbruk og fiske var utviklingen i faktorinntekten svak (henholdsvis + 6 prosent og ÷ 2 prosent), mens faktorinntekten steg sterkt i skogbruk (36 prosent). Økingen var sterk også i industri (27 prosent) og i bygge- og anleggsvirksomhet inklusive oljeboring (17 prosent). I sjøfart var økingen beskjeden (5 prosent).

De samlede lønnskostnader økte med 9,7 milliarder kr. fra 1973 til 1974, fordelt med 8,1 milliarder kr. på utbetalt lønn og 1,6 milliarder kr. på arbeidsgiveravgift til folketrygden m.v. Dette svarte til en øking i lønnskostnadene på 15,6 prosent og en prosentvis omtrent like sterk øking i utbetalt lønn. Som andel av faktorinntekten utgjorde utbetalt lønn for alle næringer under ett 63,7 prosent i

1974. Det tilsvarende tallet året før var 64,2 prosent etter reviderte oppgaver. Arbeidsgiveravgiften til folketrygden utgjorde i 1974 11,3 prosent av faktorinntekten.

Eierinntektene økte fra 1973 til 1974 med i alt 3,6 milliarder kr. eller 18,1 prosent. Veksttakten varierte sterkt fra næring til næring. I de skjermede næringer sett under ett steg eierinntekten med bare 0,9 milliarder eller 7,0 prosent. Dette var bemerkelsesverdig lite sammenliknet med andre komponenter av faktorinntekten; regnet som andel av den samlede faktorinntekt falt eierinntekten i de skjermede næringer fra 16,4 prosent i 1973 til 15,1 prosent i 1974. I de konkurranseutsatte næringer sett under ett steg eierinntekten med 2,7 milliarder kr. eller hele 40 prosent. Mesteparten av økingen falt på konkurranseutsatte industrigrupper, mens eierinntekten i utenriks sjøfart — som steg kraftig året før — endret seg lite i 1974. Eierinntektsøkingen i industrien var særlig utpreget i de industrigrener som oppnådde sterkest prisstigning på verdensmarkedet, herunder kanskje først og fremst treforedlingsindustri og produksjon av metaller, men det synes som om også verkstedindustrien sett som helhet hadde et godt år. Regnet som andel av den samlede faktorinntekt utgjorde eierinntekten i de konkurranseutsatte næringer 9,9 prosent i 1974. I 1973 var denne prosentandelen, etter reviderte oppgaver, 8,2 prosent. I begge disse årene var prosentandelen av samme størrelsesorden som i 1970 (9,1 prosent). I 1971 og 1972, da lønnsomheten i de konkurranseutsatte næringer var lav, var det tilsvarende tall 6,3 prosent.

Den samlede offentlige og private disponible inntekt (disponibel inntekt for Norge) steg i nominelle beløp fra 1973 til 1974 med 13,1 milliarder, eller 13,9 prosent etter foreløpige tall. Av den samlede økingen kan 3,0 prosentenheter tilskrives volumøkingen i nettonasjonalproduktet. En liten forverring i bytteforholdet overfor utlandet fra 1973 til 1974 reduserte disponibel inntekt for Norge med om lag 0,3 prosentenheter, slik at den samlede disponible inntekt for Norge reelt sett økte med mellom 2,5 og 3,0 prosent. Resten av økingen i disponibel inntekt, mellom 11,0 og 11,5 prosentenheter, må i alt vesentlig tilskrives høyere nominelle lønnssatser og fortjenestemarginer. Av den samlede økingen i disponibel inntekt la det offentlige beslag på 1,6 milliarder kr. i form av øking i nettoskatter samt netto kapitalinntekt. Det er en øking i offentlig disponibel inntekt på 5,9 prosent fra 1973 til 1974, men siden prisnivået både for offentlig konsum og for investeringer steg prosentvis sterkere enn dette, gikk kjøpevnen av den offentlige disponible inntekt overfor varer og tjenester ned.

Den private disponible inntekt (dvs. privat inntekt av arbeid og kapital tillagt stønader fra det offentlige og utlandet og fratrukket trygdeavgifter og direkte skatter) økte med om lag 11,5 milliarder kr., eller 17,2 prosent, fra 1973 til 1974. Dette var en sterkere oppgang enn økingen i de private inntekter før skatt (+ 16 prosent). Årsaken er at skattene — regnet netto, dvs. med fradrag av stønader — steg vesentlig svakere enn inntektene (+ 10,9 prosent). Dermed viste skatter i prosent av inntekt før skatt nedgang for første gang på mange år.

Deflateres privat disponibel inntekt med et veid gjennomsnitt av nasjonalregnskapets prisindekser for privat konsum og investering, finner en at kjøpeevnen av den private disponible inntekt overfor varer og tjenester økte med 4,7 prosent siste år.

Det foreligger bare summariske og forholdsvis usikre opplysninger om hvordan endringen i privat disponibel inntekt siste år fordelte seg på sosialgrupper. For gruppen lønnstakere, trygdede og pensjonister sett under ett viser foreløpige anslag en oppgang fra 1973 til 1974 i den nominelle disponible inntekten på nærmere 17 prosent. Denne gruppes inntekt anvendes hovedsakelig til konsum; ved deflatering med nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum gir dette en øking i disponibel realinntekt (kjøpeevne overfor varer og tjenester til konsum) på 6,5 prosent. For andre inntektstakere sett under ett — hovedsakelig selvstendig næringsdrivende og selskaper — var det en øking i nominell disponibel inntekt på nesten 19 prosent ifølge de foreløpige anslag. Ved vurdering av dette tall må en ta hensyn til at en vesentlig del av denne inntekt anvendes til kjøp av investeringsvarer, som i 1974 steg langt sterkere i pris enn konsumvarer.

Beregninger over utviklingen i disponibel realinntekt fra 1973 til 1974 for utvalgte typehusholdninger viser at skattleggingen i 1974 sammen med pris- og inntektsutviklingen førte til sterk vekst i disponibel realinntekt for de fleste grupper lønnstakerhushold (se tabell 67). Ifølge beregningene fant det sted en vridning i inntektsfordelingen til fordel for små husholdninger og husholdninger med lave og midlere inntekter. Dette har sammenheng med at skatte- og trygdeavgiftssatser, inntektsfradrag og progresjonstrinn ikke ble justert i takt med inntektsøkingen; siden skattesystemet er progressivt, innebærer dette at vekstraten for disponibel realinntekt stort sett synker med stigende inntekt. Tallene for 1974 er også preget av at barnetrygdsatsene ble

justert svakere enn skattesatsene m. v. For trygdede ektepar uten annen inntekt enn folketrygdens grunnytelser (kr. 18 100 i 1974) var økingen i disponibel realinntekt fra 1973 til 1974 1,9 prosent, dvs. vesentlig svakere enn for de fleste lønnsmottakerhushold. Tallene i tabell 67 tyder på at i 1974 var den del av faktorinntekten som overføres via skatte- og trygdesystemet fra yrkesaktive til ikke-yrkesaktive, mindre enn i 1973; denne andel var stigende i de foregående år. En understreker at tallene i tabell 67 er basert på helt bestemte forutsetninger om utviklingen i inntekt før skatt, om forhold av betydning for skattleggingen og om prisutviklingen; en må derfor i individuelle tilfelle regne med muligheter for betydelig avvik fra tabellens gjennomsnittstall.

Den samlede private og offentlige sparing utgjorde i 1974 etter foreløpige og forholdsvis usikre tall 19,4 milliarder kr. eller 17,7 prosent av nettonasjonalproduktet. Det var en øking fra året før på 2,5 milliarder kr. Den private sparing steg kraftig (med 3,7 milliarder kr.), mens det for første gang på lenge var en nedgang i den offentlige sparing (1,2 milliarder kr.). Nedgangen i den offentlige sparing må ses i sammenheng med at statens budsjettpolitikk var mindre stram enn tidligere.

Utenriksøkonomien

Underskottet på driftsregnskapet overfor utlandet i 1974 ble 5,9 milliarder kr. etter foreløpige oppgaver. Det er nær tre ganger så høyt som i 1973, da tallet var 2,0 milliarder kr. Underskottet i 1974 var det største Norge noen gang har hatt og hang hovedsakelig sammen med oljevirksomheten. Holdes denne utenfor, var underskottet i 1974 om lag 1,8 milliarder kr. Av økingen i underskottet på 3,9 milliarder kr. fra 1973 til 1974 skyldes om lag 1,2 milliarder kr. økt nettoimport til de næringer som er direkte engasjert i oljevirksomhet. På den annen side bidrog økingen i netto frakter av skip i utenriks fart og i netto skipsimport (eksport av eldre skip minus import av skip) til å redusere underskottet med vel 2,2 milliarder kr. Underskottet på driftsregnskapet uten import av skip, eksport av eldre skip, netto frakter av skip i utenriksfart og oljevirksomhet økte med noe over 4,9 milliarder kr.

Vare- og tjenestebalansen viste en endring på 3 250 mill. kr., fra et importoverskott på 550 mill. kr. i 1973 til 3 800 mill. kr. i 1974. Både eksport- og importverdien steg sterkt, med henholdsvis 24,7 og 31,0 prosent. Nettoimporten av skip til handelsflåten (import av skip minus eksport av eldre skip) gikk ned med nær 800 mill. kr., samtidig som nettoimporten av varer uten skip (men medregnet eksport av nye skip) økte med om lag 4 850 mill. kr. Nettofrakter av skip i utenriksfart gikk opp med 1 445 mill. kr., en stigning på 14,1 prosent fra 1973. For reisetrafikk og andre tjenester (inklusive sjøfolks utgifter i utlandet) økte nettoimporten med om lag 610 mill. kr.

Underskottet på rente- og stønadsbalansen økte med hele 640 mill. kr., til 2 100 mill. kr. i 1974. Av dette utgjorde nettoøkingen for stønader om lag 100 mill. kr. Det meste av økingen i rente- og stønadsunderskottet skyldtes økte renteutgifter for skipsfarten og oljevirksomheten.

Det totale bytteforhold overfor utlandet ble forverret med 0,6 prosent i 1974 etter en bedring på 2,4 prosent i 1973. Det var særlig prisutviklingen for skipsfartens inntekter og utgifter som førte til forverringen. For det rene varebytte utenom skip var det en bedring på 4,0 prosent i bytteforholdet.

Norges samlede netto gull- og valutabeholdninger økte også i 1974 til tross for det ekstremt store underskottet på driftsregnskapet overfor utlandet. I løpet av de elleve første månedene av året var økingen 1,1 milliarder kr. Den offisielle gull- og valutareserve i Norges Bank etter Det internasjonale Pengefonds definisjon økte med hele 2,8 milliarder kr. i det samme tidsrom. Forskjellen skyldes i det vesentlige økingen i forretnings- og sparebankenes kortsiktige valutalån fra utlandet og utenlandske kroneinnskott i forretnings- og sparebanker. Ved utgangen av november 1974 var den totale netto gull- og valutabeholdning 11,4 milliarder kr. Dette tilsvarer mer enn 3 måneders vareimport. Norges internasjonale likviditetssituasjon kan fortsatt sies å være god.

Perspektiver

Ved inngangen til 1975 domineres konjunkturbildet i den vestlige verden av klare nedgangstegn. De fleste land har nølt med å sette i verk tiltak som kan gi produksjonen et nytt oppsving fordi dette vil komme i konflikt med ønsker om å få prisstigningen og betalingsbalansen under kontroll. Likevel ser det nå ut til at etterspørselsstimulerende tiltak for å redusere arbeidsløsheten vil bli gjennomført i stigende omfang utover i 1975. En forsiktig omlegging av den økonomiske politikken i denne retning er allerede merkbar, men foreløpig ikke i et slikt omfang at det vil kunne få nevneverdige virkninger for konjunkturut-

viklingen i den vestlige verden i 1. halvår. Med den tid det vanligvis tar før økonomisk-politiske tiltak virker, må en når dette skrives regne med at et alminnelig konjunkturoppsving tidligst vil kunne inntreffe i 2. halvår. For de vestlige industriland som helhet må en vente at produksjonsveksten fra 1974 til 1975 vil bli svak, men utsiktene varierer noe fra land til land.

For norsk vareeksport er det av betydning at Norges tre viktigste handelspartnere (Storbritannia, Sverige og Vest-Tyskland) synes å ligge an til en sterkere produksjonsvekst enn de fleste andre industriland. Muligheten for at norske eksportvarenæringer også i 1975 vil få vekstimpulser fra utlandet er til stede, men en del bransjer og bedrifter, blant annet innenfor de tradisjonelle eksportnæringer, kan komme til å merke den internasjonale konjunktursvikten hardere enn i fjor. Tallet på skip i opplag vil sannsynligvis øke. Etter to uvanlig gode år må en være forberedt på at lønnsomheten i eksportnæringene kan gå betraktelig ned.

Innenlands dominerer en kraftig investeringsbølge fortsatt konjunkturbildet, og investeringsetterspørselen vil trolig holde seg godt oppe i hele 1975. Samtidig ventes konsumetterspørselen å bli en vekstfaktor, stimulert av lønnsøking og en ekspansiv budsjettpolitikk.

Mot denne bakgrunn er det sannsynlig at Norge vil få en ganske god produksjonsvekst også i 1975, idet en svekket utenlandsetterspørsel kan ventes å bli oppveid av et høyt etterspørselsnivå innenlands. Det er iallfall grunn til å tro at Norge under den markerte konjunktursvikten verden nå er inne i, vil unngå produksjonstap og at sysselsettingen vil kunne holdes godt oppe. Inntekten fra oljevirksomheten i årene framover vil gi myndighetene betydelig handlefrihet i den økonomiske politikken. Prisstigningen kan bli sterk også i 1975.

Økonomisk-politisk kalender 1974

Utlandet

Januar

1. Japan

Forslaget til nytt statsbudsjett for finansåret 1974, som begynner 1. april, viser en utgiftsstigning på 19,7 prosent, dvs. betydelig mindre enn tilsvarende utgiftsstigning de nærmest foregående år. Budsjettforslaget for 1974 tar spesielt sikte på å bremse prisstigningen.

1. Danmark

Bestemmelsene for danske bedrifters opplåning i utlandet skjerpes. Alle lån skal bare kunne brukes til «rene produktive formål» og nyttes til investeringer innenfor en tidsramme fra seks måneder før til seks måneder etter lånopptaket. Høyeste lånebeløp settes til 5 mill. kr. årlig, og de enkelte lån skal løpe over minst fem år.

2. Danmark

Den danske regjering innfører pris- og avansestopp i åtte uker.

7. Japan

Den japanske nasjonalbank forhøyer intervensjonsgrensen for yen-kursen fra 280 yen til 300 yen pr. dollar. Dette innebærer en de facto devaluering med 6,7 prosent.

9. OPEC

Etter en tre dagers konferanse i Genève opplyser the Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC) at nivået for råoljeprisene vil være uforandret inntil 1. april.

11. Vest-Tyskland

Minstereservesatsene senkes for å øke likviditeten i banksektoren.

12. Sverige

Statsbudsjettet for finansåret 1974/75 legges fram med en utgiftsside på 78,1 milliarder kroner og et underskott på 6,6 milliarder kroner. Utgiftene er om lag 18 prosent høyere enn i budsjettet for 1973/74.

18. Frankrike

For å øke tilgangen på utenlandsk kapital oppheves bestemmelsene om minstereserver for utenlandske innskott i franske banker. Men samtidig blir reservesatsene for innenlandske innskott økt med 2 prosentenheter, til 16 prosent for tidsinnskott og 7 prosent for termininnskott.

19. Frankrike

Franckursen ved kommersielle transaksjoner gjøres «flytende» i 6 måneder framover. Kursen ved finansielle transaksjoner har vært flytende siden august 1971.

21. Sveits

Diskontoen heves fra 4½ prosent til 5½ prosent.

22. Spania

Kursen på spanske pesetas gjøres «flytende».

23. Danmark

Den danske nasjonalbank setter opp diskontoen med 1 prosent til 10 prosent, som er rekord, bare én måned etter forrige forhøyelse fra 8 prosent til 9 prosent. Den siste diskontoøkingen må blant annet ses på bakgrunn av uroen på det internasjonale valutamarkedet.

30. Sverige

Bensinrasjoneringen opphører.

31. Belgia

Diskontoen heves fra 7,75 prosent til 8,75 prosent.

Februar

1. Sambandsstatene

Forslag til statsbudsjett for 1974/75 legges fram med en samlet utgiftssum på 304 mrd. dollar, 13 prosent høyere enn for det løpende budsjett. Budsjettet for 1974/75 er gjort opp med et underskott på 9,4 mrd. dollar, mot et underskott på 13 mrd. dollar i det opprinnelige budsjett for inneværende år.

10. Storbritannia

Kullgruvearbeiderne går til full streik.

25. Sverige

Det oppnås enighet i Riksdagen om et program for å stimulere svensk økonomi. Tiltakene omfatter blant annet reduksjon av merverdiavgiften fra 17,6 til 14,6 prosent i tidsrommet fra 1. april til 15. september, fullt fritak for merverdiavgift på boliger som igangsettes eller fullføres i 1974, forhøyelse av satsene for barnetrygd og alderstrygd i april og økte subsidier.

28. Storbritannia

Parlamentsvalget gir Arbeiderpartiet 301 mandater, de konservative 296, de liberale 14 og andre 24 mandater.

Mars

6. Storbritannia

Harold Wilson danner ny regjering utgått fra Arbeiderpartiet.

7. Sverige

All rasjonering av oljeprodukter og elektrisitet opphører.

8. Sverige

Regjeringen beslutter å innføre prisstopp for brød og mjøl, for avispapir og for byggemateriell (unntatt jern og stål og visse betongprodukter). For mjølk og kjøttvarer har det vært prisstopp siden desember 1972.

9. Finland

Det innføres streng priskontroll.

19. Italia

Diskontoen settes opp fra 6½ prosent til 9 prosent.

26. Storbritannia

Den nye regjeringen legger fram sitt forslag til nytt statsbudsjett. Budsjettet blir vurdert som nøytralt i samlet etterspørselsvirkning, men innebærer en betydelig omfordeling av skattebyrdene til fordel for personer med lave inntekter. Det foreslås en sterk øking av matvaresubsidiene, som blant annet skal finansieres ved høyere avgift på alkohol og tobakk, innføring av merverdiavgift på bensin og høyere priser på en rekke varer og tjenester fra offentlige foretak. Dessuten foreslås selskapsskatten og avgiften til alderstrygden hevet.

31. Frankrike

Prisreguleringen på industriprodukter, som skulle oppheves 31. mars, blir forlenget i 6 måneder.

April

3. Sverige

Riksbankens diskonto heves fra 5 prosent til 6 prosent. Diskontoforhøyelsen må blant annet ses på bakgrunn av de siste ukers relativt sterke kapitalutstrømming fra Sverige.

5. Sverige

Kravene til bankenes minstereserver blir skjerpet. Dette innebærer en inndragning til riksbanken på 2 900 millioner kroner.

15. Canada

Diskontoen heves med 1 prosent til 8,25 prosent. Dette er den sjette diskontoforhøyelsen i løpet av de siste 12 månedene.

25. Sambandsstatene

Diskontoen heves fra 7,5 til 8 prosent. Den er nå høyere enn noen gang tidligere.

30. Italia

Med sikte på å bremse den uvanlig sterke importøkingen beslutter regjeringen å sette i verk strenge importrestriksjoner. Importører av en rekke varer som representerer om lag 40 prosent av samlet vareimport, blir pålagt å deponere 50 prosent av verdien av de importerte varer i nasjonalbanken for en periode på 6 måneder. Det gjøres unntak blant annet for råvarer og varer til innsats i energisektoren.

Storbritannia

For å lette tilgangen på kreditt og stimulere investeringene reduserer myndighetene reservekravet til bankene to ganger i løpet av april. Reduksjonen fører til frigiving av nær 450 mill. pund.

Mai

1. Sambandsstatene

Pris- og lønnskontrollen, som har eksistert i forskjellige former siden august 1971, avvikles.

8. Danmark
Det settes i verk tiltak for å redusere den sterke innenlandske etterspørselsveksten og underskottet på varebalansen med utlandet. Tiltakene omfatter avgiftsforhøyelser på til sammen over 3 milliarder danske kroner på årsbasis for en rekke konsumvarer.

13. Canada
Diskontoen heves fra 8,25 prosent til 8,75 prosent.

15. Østerrike
Diskontoen heves fra 5½ prosent til 6½ prosent.

16. Østerrike
Østerrike trekker seg ut av det valutasamarbeid som en rekke vesteuropeiske land innledet våren 1973 (se Økonomisk utsyn 1973, side 7).

19. Frankrike
Valery Giscard d'Estaing (konservativ) blir valgt til ny president for kommende sjuårsperiode.

Juni

8. Italia
Regjeringen opphever bestemmelsen om at importører av jordbruksvarer skal behøve å deponere 50 prosent av varenes verdi i nasjonalbanken (se 30. april).

12. Frankrike
Myndighetene legger fram forslag om en rekke tiltak med sikte på både å redusere prisstigningen og driftsunderskottet overfor utlandet. Tiltakene omfatter blant annet en betydelig forhøyelse av både selskapsskattene og de personlige inntektsskatter og innføring av en spesiell skatt på gevinst ved eiendomssalg. Prisene på olje, gass, elektrisitet og kull skal heves for å redusere energiforbruket, men prisøkingen skal brukes til å finansiere en reduksjon av merverdiavgiften på offentlig transport fra 17,6 prosent til 7 prosent. Sparingen skal søkes stimulert ved høyere innskottsrenter.

20. Frankrike
Diskontoen blir hevet fra 11 til 13 prosent, som er en høyere diskonto enn i noe annet europeisk land.

31. Vest-Tyskland
Forretningsbankenes rediskonteringsmuligheter reduseres. Tiltaket, som må ses på bakgrunn av den senere tids sterke kapitalinnstrømming fra utlandet, er beregnet å redusere likviditeten med 2,5 mrd. mark.

Juli

6. Italia
Regjeringen kunngjør en rekke skatte- og avgiftsforhøyelser med sikte på å redusere prisstigningen.

10. Nederland
De oljeproduserende land i Midt-Østen beslutter å oppheve den ni måneder gamle oljeblokaden mot Nederland.

18. Italia
Det vedtas en rekke kredittpolitiske tiltak som dels tar sikte på å stimulere investeringene i Syd-Italia, dels på å øke eksporten.

22. Storbritannia
Regjeringen legger fram nye forslag til tiltak for å redusere prisstigningen. Tiltakene omfattet blant annet reduksjon av merverdiavgiften fra 10 til 8 prosent med virkning fra 29. juli og økte prissubsidier på matvarer.

23. Portugal
Diskontoen heves fra 5 prosent til 6,5 prosent.

24. Canada
Diskontoen heves fra 8,75 prosent til 9,25 prosent.

24. Frankrike
Hovedtrekkene av neste års budsjettforslag offentliggjøres. Budsjettet, som vurderes som nøytralt i sin etterspørselsvirkning, forutsetter en utgiftsøking på 13,8 prosent i forhold til inneværende års budsjett.

24. Italia
Forslaget til statsbudsjett for 1975 blir lagt fram med et underskott på 7,4 mrd. lire. Inneværende års budsjett var gjort opp med et underskott på 8,6 mrd. lire, men det ser nå ut til at regnskapsunderskottet vil bli noe mindre. Budsjettforslaget for 1975 viser en utgiftsstigning på nær 20 prosent, sammenliknet med de anslåtte utgiftene på regnskapet for 1974.

31. Sveits
For å kunne bremse den sterke tilstrømmingen av utenlandsk kapital vil det heretter ikke bli betalt renter på utlendingers innskott i sveitsiske banker.

August

12. Spania
Diskontoen heves fra 6 til 7 prosent.

16. Sverige
Diskontoen heves fra 6 til 7 prosent. Tiltaket må bl. a. ses på bakgrunn av den senere tids sterke kapitalutstrømming.

23. Sambandsstatene
Det opprettes et råd for overvåking av lønninger og priser.

26. Japan
Myndighetene lemper på valutakontrollen for å stimulere tilgangen på utenlandsk kapital. Utenlandske banker får tillatelse til å operere på det japanske marked.

30. Island
Den islandske krone devalueres med 17 prosent og omsetningsavgiften heves fra 17 til 19 prosent. Tiltakene har til hensikt å redusere underskottet på handelsbalansen med utlandet.

September

1. Vest-Tyskland
Bankenes minstereservesatser reduseres med 10 prosent. Tiltaket må i første rekke ses på bakgrunn av den senere tids kapitalutstrømming fra Vest-Tyskland, som hadde ført til en enda strammere likviditetssituasjon enn myndighetene ønsket.

12. Italia
Som første land får Italia et lån på 315 millioner dollar fra IMF's nye oljefond.

14. Finland
Forslaget til statsbudsjett for 1975 viser en utgiftsstigning på 10 prosent i forhold til det antatte regnskapsresultat på inneværende års budsjett. I et tilleggsbudsjett til 1974-budsjettet foreslås det opprettet et statlig investeringsfond.

15. Sverige
Merverdiavgiften settes opp igjen til samme nivå som før 1. april i år.

18. Vest-Tyskland
Forslaget til statsbudsjettet for 1975 viser en nominell utgiftsøking på bare 8,7 prosent i forhold til det anslåtte regnskapsresultatet for det løpende budsjettår.

18. Frankrike
Det endelige budsjettforslag for 1975 viser 13,8 prosent utgiftsstigning sammenliknet med løpende års budsjett, og det vurderes som nøytralt i sin etterspørselsvirkning.

Oktober

1. Vest-Tyskland
Bankenes minstereservesatser reduseres med 8 prosent etter en reduksjon på 10 prosent en måned tidligere. Reduksjonen må ses på bakgrunn av den senere tids kapitalutstrømming fra Vest-Tyskland.

1. Frankrike
Det innføres mer restriktive regler for industribedriftenes adgang til å sette i verk prisforhøyelser.

1. Finland
De viktigste matvarer og lette fyringsoljer blir billigere ved at staten avstår fra en halv milliard mark i merverdiavgift og oljeavgifter. Tiltaket er en del av regjeringens antiinflasjonsprogram.

8. Sambandsstatene
Myndighetene varsler om flere økonomiskpolitiske tiltak. Med sikte på å redusere prisstigningen vil selskaper og personlige skattytere med høye inntekter bli pålagt en ekstraskatt på 5 prosent. De budsjetterte statsutgiftene i inneværende finansår vil bli søkt redusert med 5 milliarder dollar til 300 milliarder dollar. Det vil bli satt i verk spesielle offentlige sysselsettingstiltak i områder der arbeidsløsheten overstiger 6 prosent.

10. Storbritannia
Ved parlamentsvalget får Arbeiderpartiet et knapt absolutt flertall og Arbeiderpartiregjeringen fortsetter under ledelse av Wilson.

24. Vest-Tyskland
Diskontoen settes ned fra 7 til 6,5 prosent. Tiltaket må ses på bakgrunn av den sterke økingen i arbeidsløsheten gjennom de siste månedene.

28. Nederland
Diskontoen settes ned fra 8 til 7 prosent med sikte på å stimulere investeringsetterspørselen.

November

1. Belgia
Bankenes utlånsrammer heves. Tiltaket begrunnes med den økende arbeidsløsheten.

1. Japan
Regjeringen vedtar å lette på valutarestriksjonene for å stimulere den private innførsel av «petro dollar». Med de nye bestemmelsene får utlendinger tillatelse til uten begrensning å kjøpe japanske obligasjoner. Løpetiden blir

maksimum 6 år, og den effektive rente blir høyere enn det alminnelige rentenivå på det japanske kapitalmarked.

5. Sverige
Myndighetene fremmer forslag om opprettelse av et konjunkturfond. Bedriftene pålegges å plassere 15 prosent av sine overskott i fondet i 1974. Senere skal bedriftene kunne bruke av fondet til investeringer som godkjennes av regjeringen.

9. Frankrike
Myndighetene kunngjør tiltak til fremme av kollektivtransporten på bekostning av privatbilismen med sikte på å redusere oljeforbruket.

11. Israel
Den israelske valutaen devalueres med 30 prosent. Import av forskjellige luksusvarer forbys for 6 måneder og importavgiftene forhøyes med 10—20 prosent på en rekke andre varer. Tiltakene må ses på bakgrunn av den senere tids store underskott i handelen med utlandet.

12. Storbritannia
Finansministeren legger fram et krisebudsjett. De viktigste hovedpunktene er økonomisk støtte til industrien og høyere bensinpriser.

12. Danmark
Regjeringen kunngjør tiltak for å øke de offentlige investeringene og for å stimulere husbyggingen.

14. Sambandsstatene
Det kunngjøres endringer i bankenes plasseringsplikt som totalt sett vil føre til en øking i likviditeten på 750 mill. dollar.

Desember

3. Danmark
Forslaget til statsbudsjett for 1975/76 innebærer en nominell utgiftsstigning på bare 7,8 prosent fra inneværende års budsjett. Det nye budsjett er gjort opp med et underskott på nær 3 mrd. kr. Det legges samtidig fram forslag om pris- og lønnsstopp neste år. Dette forslaget møter sterk motstand i Folketinget og Regjeringen beslutter å skrive ut nyvalg i januar 1975.

9.—13. Sambandsstatene
Diskontoen settes ned fra 8 til 7,75 prosent.

20. Vest-Tyskland
Diskontoen settes ned fra 6.5 til 6 prosent.

27. Italia
Diskontoen settes ned fra 9 til 8 prosent.

Norge

Januar

1. Med virkning fra 1. januar gis kompensasjon for merverdiavgift for en rekke matvarer.

1. Norge og Øst-Tyskland undertegner for første gang en handelsavtale. Avtalen skal gjelde i 5 år og tar sikte på større samhandel og økt økonomisk, industrielt og teknisk samarbeid. Alle transaksjoner mellom landene skal gjøres opp i konvertibel valuta.

18. Regjeringen vedtar at suspensjonen av bedriftenes adgang til skattefrie avsetninger til senere kjøp av avskrivbare driftsmidler ikke skal omfatte investeringer i forbindelse med miljøverntiltak.

25. Regjeringen fritar forretningsbankene i Nord-Norge for det primærreservekrav de hittil har vært pålagt.

Februar

8. Regjeringen opphever alle restriksjoner på omsetningen av oljeprodukter.

22. Det innføres generell avansestopp for varehandelen med utgangspunkt i de avansene som gjaldt den 15. februar. En rekke varer er unntatt fra ordningen, se avsnittet foran om prisutviklingen.

15. Regjeringen legger fram meldingen om petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn.

Mars

15. Regjeringen legger fram meldingen om virksomheten på den norske kontinentalsokkelen.

29. Under forhandlingene mellom partene på arbeidsmarkedet om vårens tariffoppgjør legger Regjeringen fram en rekke forslag som tar sikte på å oppnå en sterkere øking i de realdisponible inntektene i 1974 enn i de to foregående år:

a) Lønnstakerandelen av medlemspremien til folketrygden for 1974 reduseres fra 5,4 til 4,5 prosent.
b) Grunnbeløpet i folketrygden heves med 500 kr. pr. år fra 1. mai.
c) Barnetrygden økes fra og med 3. barn med 200 kr. pr. år pr. barn fra og med 1. mai.
d) De midlertidige subsidiene på matvarer økes med 400 mill. kr. i 1974. Knapt halvparten av subsidieøkingen settes inn fra og med 1. mai. Resten vil hovedsakelig bli brukt fra

1. juli til å dempe prisvirkningen av jordbruksoppgjøret.

e) Nye skattelettelser vil bli satt i verk fra inngangen til 1975.

29. Regjeringen foreslår å sette avgiften på elektrisk kraft til industrien betydelig opp.

30. Norges Bank forhøyer diskontoen fra 4,5 til 5,5 prosent. De fleste andre rentesatser vil også øke med 1 prosentenhet. Utlånsrenten for Husbanken, Distriktenes utbyggingsfond og Landbruksbankens boligfinansiering blir unntatt fra renteøkingen. Diskontoforhøyelsen må blant annet ses på bakgrunn av den uvanlig sterke investeringsetterspørselen.

April

4. Det legges fram et anbefalt forslag til toårig lønnsavtale mellom Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Mekaniske Verksteders Landsforening. Avtalen innebærer at det for første avtaleår gis et generelt tillegg på kr. 1,25 pr. time fra 1. april 1974. For annet avtaleår skal det gis et generelt tillegg på kr. 1,00 pr. time fra 1. april 1975. Avtalen inneholder bestemmelser om helautomatisk indeksregulering; når konsumprisindeksen pr. 15. november 1974 blir kjent, skal det utbetales et tillegg i timelønnen på 10 øre pr. time for hvert poeng konsumprisindeksen har steget fra 15. mars til 15. november. Når konsumprisindeksen pr. 15. september 1975 er kjent, skal det forhandles om ytterligere indekstillegg.

For første gang siden 1961 legges det i år opp til forbundsvise oppgjør, men når det gjelder det generelle tillegget og indeksbestemmelsene blir avtalen mellom Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Mekaniske Verksteders Landsforening på viktige punkter retningsgivende for de andre overenskomstene.

5. Primærreservekravene for sørnorske sparebanker med forvaltningskapital over 10 mill. kr. senkes fra 5 til 4 prosent med virkning fra 1. april.

22. Etter drøftingen i de kredittpolitiske samarbeidsorganer blir det inngått avtale om en ny renteforståelse mellom Finansdepartementet og Norges Bank på den ene side og bankforeningene og livsforsikringsselskapenes forening på den annen side (se kapitlet om kredittmarkedet foran). Avtalen må ses på bakgrunn av diskontoforhøyelsen 30. mars.

24. Regjeringens forslag til økonomisk-politiske tiltak (se 29. mars) vedtas av Stortinget. I tillegg til de tiltakene som var foreslått blir det også vedtatt å redusere medlemsavgiften til folketrygden for selvstendig næringsdrivende fra 13,9 til 13,0 prosent.

Mai

16. Regjeringen legger fram stortingsmeldingen om demokratisering av forretningsbankene.

16. Etter anbefaling fra Norges Bank vedtar Regjeringen i statsråd å sette i verk direkte utlånsregulering for skadeforsikringsselskapene. Etter de nye bestemmelsene skal selskapenes ultån ved utgangen av 2., 3. og 4. kvartal 1974 ikke overstige utlånsnivået på de samme tidspunkter i 1973 med mer enn 6 prosent. Reguleringen gjelder bare i forholdet til private; utlån til statsforvaltningen, andre kredittinstitusjoner og utlandet er holdt utenfor.

27. Odelstinget vedtar Regjeringens forslag om en omlegging av den skattefrie banksparing. Etter den nye ordningen kan sparebeløpet (opp til kr. 1 400 i kl. 1 og 2 800 i kl. 2) ikke lenger trekkes fra i inntekten. Derimot blir skatten redusert med et beløp som svarer til 35 prosent av det fastsatte sparebeløpet.

31. Regjeringen vedtar lettelser i bankenes plikt til å holde primære likviditetsreserver. For sparebankene i Sør-Norge blir primærreservekravet på 4 prosent opphevet fra 1. juni, og for sørnorske forretningsbanker blir primærreservekravet redusert fra 8 til 6 prosent.

Juni

27. Det inngås en ny toårig jordbruksavtale for perioden 1. juli 1974—30. juni 1976. Avtalen er beregnet å gi jordbruket en netto inntektsøking på 430 mill. kr. i første avtaleår og ytterligere 300 mill. kr. i annet avtaleår. (Om bestemmelser om indeksregulering og kompensasjon for kostnadsøking, se kapitlet om jordbruk.)

September

1. Prisstoppen på elektrisk kraft som ble innført 20. november 1973 oppheves.

6. Regjeringen vedtar å heve måltallet for forretningsbankenes utlån i år fra 2 300 mill. kr. til 2 800 mill. kr. Samtidig beslutter Regjeringen å ta i bruk kredittlovens § 8 om

tilleggsreserver. Dette betyr at forretningsbankene må innbetale halvparten av utlånsøkingen utover 3 prosent fra utgangen av juli til utgangen av desember på en rentefri konto i Norges Bank. De totale likviditetsreservekravene for forretnings- og sparebanker blir opphevet med virkning fra 1. september.

17. Regjeringen beslutter å oppheve avansestoppen i detaljhandelen og gir Forbruker- og administrasjonsdepartementet i oppdrag å utarbeide retningslinjer for en ordning som skal avløse de regler som har vært i kraft siden 15. februar.

20. Regjeringen gir midlertidige forskrifter for avanseregulering i dagligvarehandelen. Avansesatsene skal nå kunne beregnes på prosentbasis, mens den regulering som har vært gjeldende siden 15. februar var knyttet til avanser i kroner og ører.

27. Importregulering for sukker gjeninnføres, og Handelsdepartementet kunngjør at innførsel av sukker såvel for industri- som for konsumformål, inntil videre skal være underlagt lisensplikt.

Oktober

7. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1975 viser en samlet utgiftsside på 41,8 milliarder kr., en øking på 18,3 prosent i forhold til det antatte regnskapsresultat for 1974. Inntektene anslås til 34,7 milliarder kr., en øking på 14,3 prosent.

Forslaget innebærer blant annet økte priser på øl, vin, brennevin, telefon, porto, offentlige transportmidler og elektrisk strøm.

Regjeringens skattepolitiske opplegg for 1975 vil, blant annet ved demping av progresjonen, gi skattelettelser for alle personlige inntekter inntil 200 000 kr., sammenliknet med uendrede regler. Sammen med de vedtak Stortinget allerede har gjort om skatteendringer i 1975 betyr forslaget en lettelse i de direkte inntektsskatter på 2 milliarder kr. netto i 1975.

I nasjonalbudsjettet for 1975, som legges fram sammen med statsbudsjettet, regnes det med en volumvekst i bruttonasjonalproduktet på 6,2 prosent fra 1974 til 1975 (4,5 prosent utenom sjøfart og oljevirksomhet), mens veksten fra 1973 til 1974 anslås til 4,8 prosent (4,2 prosent utenom sjøfart og oljevirksomhet). Det private konsumet ventes å stige med 5,7 prosent i 1975, bruttoinvesteringene i fast realkapital med 4 prosent (5,5 prosent utenom sjøfart og oljevirksomhet), eksporten av varer og tjenester med 9,5 prosent (7,0 prosent utenom råolje/naturgass) og importen med 5,2 prosent (7,4 prosent utenom varer og tjenester til oljeutvinningen m. v.).

11. Primærreservekravet for sørnorske forretningsbanker med forvaltningskapital på 1 milliard eller mer blir økt fra 6 til 8 prosent med virkning fra 14. oktober.

Desember

6. Regjeringen foreslår opprettet et konjunkturfond; selskaper med over 1 mill. kr. i overskott i 1974 plikter å plassere 15 prosent av overskottet på konto i Norges Bank. Rederibedrifter foreslås ikke omfattet av ordningen. De plasserte midler kan etter nærmere regler frigis når konjunktursituasjonen tilsier det.

13. Stortinget vedtar Regjeringens forslag om hjemkjøp av 25 prosent av aksjene i Årdal og Sunndal Verk A/S fra det kanadiske selskapet Alcan. Etter dette eies 75 prosent av aksjene av den norske stat.

Nasjonalregnskap.

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
A. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr.					
Privat konsum	43 814	48 844	53 797	59 557	67 324
Offentlig konsum	12 252	14 371	15 955	18 060	20 894
Sivilt	9 431	11 336	12 740	14 563	17 032
Militært	2 821	3 035	3 215	3 497	3 862
Bruttoinvestering	24 656	28 785	27 754	34 101	43 788
Bygninger og anlegg	11 615	13 408	14 873	16 555	19 757
Skip og båter	3 066	5 021	3 373	5 137	4 688
Annet transportmateriell	1 786	2 105	2 173	2 403	2 759
Maskiner, redskap, inventar	4 598	5 540	5 980	6 396	8 230
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	313	704	1 229	2 955	5 771
Lagerendring	3 278	2 007	126	655	2 583
Eksportoverskott	— 1 028	— 2 934	765	— 550	— 3 800
Eksport	33 403	35 808	40 055	48 718	60 750
— Import	34 431	38 742	39 290	49 268	64 550
Bruttonasjonalprodukt	79 694	89 066	98 271	111 168	128 206
Kapitalslit	11 044	12 406	13 509	15 158	18 445
Bygninger og anlegg	3 270	3 599	3 919	4 321	5 176
Skip og båter	3 036	3 376	3 626	4 148	4 886
Annet transportmateriell	1 481	1 641	1 902	2 095	2 414
Maskiner, redskap, inventar	3 041	3 402	3 750	4 082	4 920
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	216	388	312	512	1 049
Nettonasjonalprodukt	68 650	76 660	84 762	96 010	109 761

B. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Prosentvis fordeling.					
Privat konsum	55,0	54,9	54,8	53,6	52,5
Offentlig konsum	15,4	16,1	16,2	16,2	16,3
Sivilt	11,9	12,7	12,9	13,1	13,3
Militært	3,5	3,4	3,3	3,1	3,0
Bruttoinvestering	30,9	32,3	28,2	30,7	34,2
Bygninger og anlegg	14,6	15,1	15,1	14,9	15,4
Skip og båter	3,8	5,6	3,4	4,6	3,7
Annet transportmateriell	2,2	2,4	2,2	2,2	2,2
Maskiner, redskap, inventar	5,8	6,2	6,1	5,7	6,4
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	0,4	0,8	1,3	2,7	4,5
Lagerendring	4,1	2,2	0,1	0,6	2,0
Eksportoverskott	— 1,3	— 3,3	0,8	— 0,5	— 3,0
Eksport	41,9	40,2	40,8	43,8	47,4
— Import	43,2	43,5	40,0	44,3	50,4
Bruttonasjonalprodukt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kapitalslit	13,9	13,9	13,7	13,6	14,4
Bygninger og anlegg	4,1	4,0	4,0	3,9	4,0
Skip og båter	3,8	3,8	3,7	3,7	3,8
Annet transportmateriell	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Maskiner, redskap, inventar	3,8	3,8	3,8	3,7	3,9
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	0,3	0,4	0,3	0,4	0,8
Nettonasjonalprodukt	86,1	86,1	86,3	86,4	85,6

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
C. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Prisindekser. 1970 = 100.					
Privat konsum	100,0	106,6	113,6	122,5	134,3
Offentlig konsum	100,0	110,9	118,5	128,4	144,7
Sivilt	100,0	111,1	119,2	128,9	145,2
Militært	100,0	110,3	115,9	126,2	142,7
Bruttoinvestering	100,0	104,8	112,9	120,3	138,9
Bygninger og anlegg	100,0	105,6	110,5	117,4	134,1
Skip og båter	100,0	106,0	136,5	130,0	161,2
Annet transportmateriell	100,0	104,0	114,7	121,0	133,9
Maskiner, redskap, inventar	100,0	105,2	109,0	112,4	127,1
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	100,0	104,1	111,1	119,1	134,5
Lagerendring	..	..	..	..	..
Eksportoverskott	..	..	..	..	..
Eksport	100,0	106,0	104,5	117,3	146,3
— Import	100,0	105,7	108,3	118,8	149,2
Bruttonasjonalprodukt	100,0	106,9	112,4	122,0	135,9
Kapitalslit	100,0	105,3	111,2	118,4	135,1
Bygninger og anlegg	100,0	105,6	110,6	117,2	134,8
Skip og båter	100,0	106,3	112,4	124,8	145,3
Annet transportmateriell	100,0	104,2	114,6	120,6	132,9
Maskiner, redskap, inventar	100,0	104,8	109,2	112,7	127,7
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	100,0	104,0	109,9	117,4	134,0
Nettonasjonalprodukt	100,0	107,1	112,6	122,6	136,0

D. Bruttonasjonalprodukt etter næring. Mill. kr.					
Jordbruk	2 998	3 375	3 545	3 687	3 979
Skogbruk	878	1 021	921	1 023	1 387
Fiske og fangst	1 326	1 486	1 384	1 774	1 809
Bergverksdrift inkl. oljeutvinning	628	671	951	1 022	1 406
Industri	17 368	19 176	21 481	24 400	29 222
Kraft- og vannforsyning	2 563	2 720	3 006	3 376	3 799
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	6 540	7 384	7 994	8 752	10 398
Varehandel m.v.	14 773	16 589	18 233	20 502	23 289
Hotell- og restaurantdrift	1 031	1 156	1 320	1 455	1 632
Sjøfart	7 305	7 624	7 892	9 649	10 540
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	5 221	5 772	6 632	7 244	8 223
Bank- og forsikringsvirksomhet	1 896	2 213	2 515	3 193	3 725
Eiendomsdrift	4 058	4 489	4 886	5 363	6 147
Forretningsmessig tjenesteyting	1 667	1 909	2 160	2 403	2 863
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	13 151	15 496	17 667	20 083	22 991
Korreksjon frie banktjenester	— 1 709	— 2 015	— 2 316	— 2 758	— 3 204
Bruttonasjonalprodukt	79 694	89 066	98 271	111 168	128 206
Bedrifter	70 292	77 848	85 425	96 573	111 249
Stats- og trygdeforvaltning	3 992	4 707	5 297	5 949	7 009
Kommunalforvaltning	5 410	6 511	7 549	8 646	9 948

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
E. Privat konsum. Mill. kr.					
Matvarer	10 501	11 434	12 241	13 390	14 735
Drikkevarer og tobakk	3 373	3 804	4 187	4 592	5 065
Klær og skotøy	4 580	5 018	5 382	5 706	6 340
Bolig, lys og brensel	6 032	6 500	7 170	8 024	9 278
Møbler og husholdningsartikler	3 496	3 932	4 460	4 913	5 837
Helsepleie	3 047	3 540	4 251	4 989	5 576
Transport, post- og teletjenester	4 867	5 858	6 299	7 030	7 975
Fritidssysler og utdanning	3 153	3 523	4 039	4 433	5 059
Annet konsum	4 161	4 562	5 034	5 576	6 353
Spesifisert konsum	43 210	48 171	53 063	58 653	66 218
+ Korreksjonsposter[1]	604	673	734	904	1 106
Privat konsum	43 814	48 844	53 797	59 557	67 324
F. Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. Mill. kr.					
Jordbruk	982	1 129	1 166	1 288	1 383
Skogbruk	131	140	146	140	149
Fiske og fangst	312	373	441	543	609
Bergverksdrift ekskl. oljeutvinning	206	247	248	287	339
Industri	3 243	3 775	3 503	3 770	5 874
Kraft- og vannforsyning	1 732	1 991	2 065	2 180	2 379
Bygge- og anleggsvirksomhet ekskl. oljeboring	434	504	558	622	729
Varehandel, hotell- og restaurantdrift, forretningsbygg	1 484	1 827	2 238	2 540	3 138
Hjelpevirksomhet for landtransport, veier	1 396	1 585	1 748	1 854	2 015
Sjøfart	2 866	4 808	3 113	4 774	4 278
Annen samferdsel ekskl. oljetransport med rør	1 614	1 737	1 847	2 168	2 620
Bank- og forsikringsvirksomhet	253	300	348	405	350
Boliger	3 940	4 684	5 312	5 811	6 721
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	2 472	2 974	3 658	4 096	4 830
Utvinning og boring etter olje og gass, olje- og gasstransport med rør	313	704	1 237	2 968	5 791
Bruttoinvestering i fast kapital	21 378	26 778	27 628	33 446	41 205
Private bedrifter	14 626	18 960	18 625	22 562	27 899
Offentlige bedrifter	3 174	3 611	3 989	5 340	6 935
Stats- og trygdeforvaltning	1 289	1 414	1 684	1 725	1 904
Kommunalforvaltning	2 289	2 793	3 330	3 819	4 467

[1] Omfatter nordmenns konsum i utlandet minus utlendingers konsum av de spesifiserte poster.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
G. Faktorinntekt etter næring. Mill. kr.					
Nettonasjonalprodukt	68 650	76 660	84 762	96 010	109 761
— Indirekte skatter[1]	14 524	16 502	18 161	20 173	22 270
+ Subsidier[1]	4 269	4 760	5 352	6 205	7 860
Faktorinntekt	58 395	64 918	71 953	82 042	95 351
Jordbruk	2 260	2 627	2 750	2 839	3 005
Skogbruk	753	896	799	856	1 161
Fiske og fangst	912	1 042	937	1 309	1 287
Bergverksdrift inkl. oljeutvinning	276	128	422	401	395
Industri	15 209	16 469	18 650	21 728	27 573
Skjermede industrigrupper[2]	4 489	5 196	5 823	6 461	7 620
Hjemmekonkurrerende industrigrupper[2]	8 123	8 894	10 234	11 705	14 504
Utekonkurrerende industrigrupper[2]	2 597	2 379	2 593	3 562	5 449
Kraft- og vannforsyning	1 360	1 372	1 559	1 786	1 904
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	5 469	6 161	6 642	7 299	8 550
Varehandel m. v.	6 720	7 519	8 088	8 933	9 951
Hotell- og restaurantdrift	770	863	1 011	1 120	1 257
Sjøfart	4 482	4 478	4 522	5 784	6 079
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	3 582	3 945	4 531	4 913	5 466
Bank- og forsikringsvirksomhet	1 916	2 254	2 569	3 199	3 725
Eiendomsdrift	2 610	2 910	3 210	3 504	3 973
Forretningsmessig tjenesteyting	1 333	1 529	1 751	1 938	2 341
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	12 452	14 740	16 828	19 191	21 888
Korreksjon frie banktjenester	— 1 709	— 2 015	— 2 316	— 2 758	— 3 204
H. Lønnskostnader etter næring. Mill. kr.					
Jordbruk	138	144	149	161	169
Skogbruk	283	315	296	326	364
Fiske og fangst	104	108	111	117	120
Bergverksdrift inkl. oljeutvinning	324	355	420	455	523
Industri	11 586	13 235	14 702	16 431	19 447
Skjermede industrigrupper[2]	3 381	3 898	4 401	4 855	5 786
Hjemmekonkurrerende industrigrupper[2]	6 357	7 241	8 043	9 112	10 772
Utekonkurrerende industrigrupper[2]	1 848	2 096	2 258	2 464	2 889
Kraft- og vannforsyning	558	653	733	851	960
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	4 063	4 627	4 979	5 298	6 033
Varehandel m. v.	4 935	5 809	6 735	7 729	8 825
Hotell- og restaurantdrift	635	716	824	961	1 077
Sjøfart	2 710	3 292	3 526	4 012	4 283
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	3 543	4 075	4 700	5 301	6 244
Bank- og forsikringsvirksomhet	1 197	1 405	1 692	1 990	2 329
Eiendomsdrift	45	54	58	67	82
Forretningsmessig tjenesteyting	805	951	1 167	1 338	1 592
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	10 872	12 973	14 849	16 870	19 522
Lønnskostnader i alt	41 798	48 712	54 941	61 907	71 570
Bedrifter	32 966	38 161	42 855	48 132	55 611
Stats- og trygdeforvaltning	3 801	4 474	5 034	5 659	6 663
Kommunalforvaltning	5 031	6 077	7 052	8 116	9 296

[1] Se note til tabell Q. [2] Se noter til tabell N.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
I. Eierinntekt etter næring. Mill. kr.					
Jordbruk	2 122	2 483	2 601	2 678	2 836
Skogbruk	470	581	503	530	797
Fiske og fangst	808	934	826	1 192	1 167
Bergverksdrift inkl. oljeutvinning	— 48	— 227	2	— 54	— 128
Industri	3 623	3 234	3 948	5 297	8 126
Skjermede industrigrupper[1]	1 108	1 298	1 422	1 606	1 834
Hjemmekonkurrerende industrigrupper[1]	1 766	1 653	2 166	2 593	3 732
Utekonkurrerende industrigrupper[1]	749	283	360	1 098	2 560
Kraft- og vannforsyning	802	719	826	935	944
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	1 406	1 534	1 663	2 001	2 517
Varehandel m. v.	1 785	1 710	1 353	1 204	1 126
Hotell- og restaurantdrift	135	147	187	159	180
Sjøfart	1 772	1 186	996	1 772	1 796
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	39	— 130	— 169	— 388	— 778
Bank- og forsikringsvirksomhet	719	849	877	1 209	1 396
Eiendomsdrift	2 565	2 856	3 152	3 437	3 891
Forretningsmessig tjenesteyting	528	578	584	600	749
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	1 580	1 767	1 979	2 321	2 366
Korreksjon frie banktjenester	—1 709	—2 015	—2 316	—2 758	—3 204
Eierinntekt	16 597	16 206	17 012	20 135	23 781
J. Øking i nasjonalformuen. Mill. kr.					
Privat kapitaltilvekst	6 614	6 216	5 100	6 989	10 675
Offentlig kapitaltilvekst[2]	5 270	6 480	8 758	9 944	8 768
Øking i nasjonalformuen	11 884	12 696	13 858	16 933	19 443
Innenlandsk nettoinvestering	13 612	16 379	14 245	18 943	25 343
Netto nedgang (+) eller øking (—) i Norges nettogjeld til utlandet[3]	—1 728	—3 683	— 387	—2 010	—5 900
K. Faktorinntekt etter inntektstype. Mill. kr.					
Privat inntekt av arbeid og kapital	57 128	64 045	70 158	80 194	93 047
Lønnskostnader	41 798	48 712	54 941	61 907	71 570
Utbetalt lønn	37 359	42 700	47 465	52 635	60 761
Arbeidsgiveravgift til folketrygden m. v.	4 439	6 012	7 476	9 272	10 809
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk m. v. og fiske m. v.	3 124	3 695	3 606	4 061	4 430
Inntekt av boliger	660	842	1 091	1 370	1 681
Personlige renteinntekter (netto)	1 133	1 248	1 383	1 563	1 756
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	10 413	9 548	9 137	11 293	13 610
Offentlig nettoinntekt av kapital	646	125	767	662	579
Renter, aksjeutbytter og inntektsført overskott av statlige foretak[4]	416	254	279	273	179
Skatt på statlige foretak	65	67	83	92	100
Kapitaltilvekst i statlige foretak	165	— 196	405	297	300
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplasseringer i Norge	621	748	1 028	1 186	1 725
Faktorinntekt	58 395	64 918	71 953	82 042	95 351

[1] Se noter til tabell N. [2] Kapitaltilvekst i offentlig forvaltning og offentlige foretak. [3] Her satt lik overskott på driftsregnskapet overfor utlandet. [4] Inklusive eierinntekt i kommuneforetak.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
L. Faktorinntekt etter inntektstype. Prosentvis fordeling.					
Privat inntekt av arbeid og kapital	97,8	98,7	97,5	97,8	97,6
Utbetalt lønn	64,0	65,8	66,0	64,2	63,7
Arbeidsgiveravgift til folketrygden m. v.	7,6	9,3	10,4	11,3	11,3
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk m. v. og fiske m. v.	5,4	5,7	5,0	4,9	4,7
Inntekt av boliger	1,1	1,3	1,5	1,7	1,8
Personlige renteinntekter (netto)	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	17,8	14,7	12,7	13,8	14,3
Offentlig nettoinntekt av kapital	1,1	0,2	1,1	0,8	0,6
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplasseringer i Norge	1,1	1,1	1,4	1,4	1,8
Faktorinntekt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
M. Utenriksregnskap. Mill. kr.					
Varer og tjenester:					
Eksport:					
Varer fob	15 536	16 319	18 235	22 206	28 500
Skip, nybygde	810	1 060	1 316	1 381	2 000
Skip, eldre	1 369	802	2 242	3 799	4 000
Bruttofrakter opptjent i skipsfart	12 490	13 990	14 175	16 705	20 550
Reisetrafikk	1 128	1 227	1 368	1 420	1 475
Andre tjenester	2 070	2 410	2 719	3 207	4 225
I alt	33 403	35 808	40 055	48 718	60 750
Import:					
Varer cif	23 673	25 347	25 761	31 419	43 200
Skip	2 978	3 771	3 478	5 884	5 300
Skipsfartens utgifter i utlandet	4 700	5 695	5 540	6 450	8 850
Reisetrafikk	1 014	1 194	1 402	1 655	1 950
Sjøfolks utgifter i utlandet	655	620	590	610	600
Andre tjenester	1 411	2 115	2 519	3 250	4 650
I alt	34 431	38 742	39 290	49 268	64 550
Eksportoverskott	— 1 028	— 2 934	765	— 550	— 3 800
Renter og stønader:					
Fra utlandet:					
Renter, aksjeutbytte o. l.	1 055	1 000	873	1 219	1 950
Stønader	408	516	503	505	550
I alt	1 463	1 516	1 376	1 724	2 500
Til utlandet:					
Renter, aksjeutbytte o. l.	1 676	1 748	1 901	2 405	3 675
Stønader	487	517	627	779	925
I alt	2 163	2 265	2 528	3 184	4 600
Rente- og stønadsoverskott	— 700	— 749	— 1 152	— 1 460	— 2 100
Overskott på driftsregnskapet	— 1 728	— 3 683	— 387	— 2 010	— 5 900
Netto endring i totale netto gull- og valutabeholdninger og lånegjeld ikke forårsaket av transaksjoner	215	345	180	1 135	..
Nedgang i Norges nettogjeld til utlandet	— 1 513	— 3 338	— 207	— 875	..
Kapitalregnskap:					
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	976	2 457	1 946	4 959	..
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	94	859	— 1 435	— 3 177	..
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	478	183	— 308	228	..
Netto kapitaltransaksjoner i alt	1 548	3 499	203	2 010	..
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer m. v.	— 35	— 161	4	— 1 135	..
Oppgang i Norges nettogjeld til utlandet	1 513	3 338	207	875	..

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
N. Inntekter i skjermede og konkurranseutsatte næringer. Mill. kr.					
Inntekt av jordbruk	2 260	2 627	2 750	2 839	3 005
Lønn utenom jordbruk	41 660	48 568	54 792	61 746	71 401
Skjermede næringer[1]	30 208	35 345	40 380	45 486	52 681
Hjemmekonkurrerende næringer[2]	6 741	7 661	8 446	9 551	11 252
Utekonkurrerende næringer[3]	4 711	5 562	5 949	6 689	7 444
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	–	–	17	20	24
Eierinntekt utenom jordbruk	14 475	13 723	14 411	17 457	20 945
Skjermede næringer[1]	9 194	9 631	9 900	10 772	11 550
Hjemmekonkurrerende næringer[2]	3 044	3 168	3 495	4 315	5 696
Utekonkurrerende næringer[3]	2 453	1 313	1 185	2 664	4 205
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass[4]	— 216	— 389	— 169	— 294	— 506
Faktorinntekt	58 395	64 918	71 953	82 042	95 351
O. Inntekter i skjermede og konkurranseutsatte næringer. Prosentvis fordeling.					
Inntekt av jordbruk	3,9	4,1	3,8	3,5	3,1
Lønn utenom jordbruk	71,3	74 8	76 2	75 2	74 9
Skjermede næringer[1]	51,7	54,4	56,1	55,4	55,3
Hjemmekonkurrerende næringer[2]	11,5	11,8	11,8	11,6	11,8
Utekonkurrerende næringer[3]	8,1	8,6	8,3	8,2	7,8
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	–	–	–	–	–
Eierinntekt utenom jordbruk	24,8	21,1	20,0	21,3	22,0
Skjermede næringer[1]	15,7	14,8	13,7	13,1	12,1
Hjemmekonkurrerende næringer[2]	5,2	4,9	4,9	5,3	6,0
Utekonkurrerende næringer[3]	4,2	2,0	1,6	3,2	4,4
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass[4]	— 0,3	— 0,6	— 0,2	— 0,3	— 0,5
Faktorinntekt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
P. Private inntekter og utgifter. Mill. kr.					
Inntekter:					
Privat inntekt av arbeid og kapital[5]	57 128	64 045	70 158	80 194	93 047
Stønader fra det offentlige[6]	11 173	13 606	15 642	18 283	21 176
Stønader fra utlandet	408	516	503	505	550
Inntekter i alt	68 709	78 167	86 303	98 982	114 773
Utgifter:					
Direkte skatter og trygdepremier[7]	18 073	22 840	27 132	32 068	36 460
Overføringer til det offentlige[8]	20	23	31	39	34
Stønader til utlandet	188	244	243	329	280
Privat konsum	43 814	48 844	53 797	59 557	67 324
Privat kapitaltilvekst	6 614	6 216	5 100	6 989	10 675
Utgifter i alt	68 709	78 167	86 303	98 982	114 773

[1] Utenom jordbruk, men inkl. mjølkeforedling. [2] Skogbruk, fiske og fangst og hjemmekonkurrerende industri (del av produksjon av næringsmidler, produksjon av tobakksvarer, tekstilvarer, klær, lær, lærvarer, skotøy, møbler og innredninger av tre, kjemisk-tekniske produkter, jordolje- og kullprodukter, gummiprodukter og plastvarer, keramikk, glass- og glassvarer, valsing og støping av metaller, produksjon av metallvarer utenom metallkonstruksjoner, maskiner utenom reparasjon av maskiner, elektriske apparater og materiell, bygging av fartøyer, produksjon av andre transportmidler utenom jernbane- og sporvognsmateriell, annen industriproduksjon). [3] Malm- og kullgruver, utenriks sjøfart, lufttransport, oljeboring og utekonkurrerende industrigrupper (del av produksjon av næringsmidler, treforedling utenom produksjon av emballasje o. l., kjemiske råvarer, raffinering av jordolje og produksjon, men ikke valsing og støping av metaller), men ikke utvinning og rørtransport av råolje og naturgass. [4] Vesentlig påvirket av kapitalslit. [5] For spesifikasjon, se tabell K. [6] Inkluderer ytelser fra sosiale trygder. [7] Ekskl. skatter fra offentlige foretak. [8] Bøter, inndragninger m. v. betalt av private konsumenter.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
Q. Offentlig forvaltnings[1] inntekter og utgifter[2]. Mill. kr.					
Inntekter:					
Formuesinntekt	1 846	1 938	2 202	2 432	2 822
Direkte skatter og trygdepremier	18 138	22 907	27 215	32 160	36 560
Indirekte skatter medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer	14 524	16 502	18 161	20 173	22 270
Indirekte skatter fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	14 524	16 502	18 161	20 173	21 629
Kompensert merverdiavgift på matvarer	–	–	–	–	641
Overføringer fra private konsumenter[3]	20	23	31	39	34
Stønader fra utlandet	–	–	–	–	–
Inntekter i alt	34 528	41 370	47 609	54 804	61 686
Utgifter:					
Renteutgifter	1 430	1 684	1 923	2 159	2 643
Stønader til private konsumenter	11 173	13 606	15 642	18 283	21 176
Subsidier medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer	4 269	4 760	5 352	6 205	7 860
Subsidier fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	4 269	4 760	5 352	6 205	7 219
Kompensert merverdiavgift på matvarer	–	–	–	–	641
Stønader til utlandet	299	273	384	450	645
Offentlig konsum	12 252	14 371	15 955	18 060	20 894
Kapitaltilvekst	5 105	6 676	8 353	9 647	8 468
Utgifter i alt	34 528	41 370	47 609	54 804	61 686
R. Sysselsetting etter næring. 1 000 årsverk.					
Jordbruk	155	144	132	128	120
Skogbruk	12	12	11	11	10
Fiske og fangst	28	27	24	23	22
Bergverksdrift inkl. oljeutvinning	9	9	10	10	10
Industri	380	383	385	384	385
Skjermede industrigrupper[4]	120	121	124	122	123
Hjemmekonkurrerende industrigrupper[4]	206	209	211	213	213
Utekonkurrerende industrigrupper[4]	54	53	50	49	49
Kraft- og vannforsyning	15	15	15	15	15
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	132	133	132	129	131
Varehandel m. v.	206	206	206	208	211
Hotell- og restaurantdrift	30	30	30	31	31
Sjøfart	60	59	58	55	53
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	104	107	109	112	116
Bank- og forsikringsvirksomhet	30	31	32	33	34
Eiendomsdrift	4	4	4	4	4
Forretningsmessig tjenesteyting	29	30	33	34	35
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	353	368	384	398	411
Årsverk utført i alt	1 547	1 558	1 565	1 575	1 588
Årsverk utført av selvstendige	281	268	254	248	239
Årsverk utført av lønnstakere	1 266	1 290	1 311	1 327	1 349

[1] Inklusive kommuneforetak. [2] I denne tabell og ellers i nasjonalregnskapet er skatter, avgifter, subsidier og stønader i prinsippet registrert med de i året påløpne (i motsetning til innbetalte) beløp. Tallene for offentlige inntekter og utgifter i nasjonalregnskapet avviker derfor fra tallene i de offentlige regnskaper. [3] Se note til tabell P. [4] Se noter til tabell N.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
S. Bruttonasjonalprodukt etter næring. I 1970-priser. Mill. kr.					
Jordbruk	2 998	3 280	3 459	3 416	3 582
Skogbruk	878	927	851	898	956
Fiske og fangst	1 326	1 355	1 344	1 285	1 145
Bergverksdrift inkl. oljeutvinning	628	679	1 110	1 081	1 076
Industri	17 368	18 044	18 682	19 586	20 365
Kraft- og vannforsyning	2 563	2 689	2 784	2 964	3 148
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	6 540	6 832	6 931	7 227	7 772
Varehandel m. v.	14 773	15 852	16 735	17 437	17 888
Hotell- og restaurantdrift	1 031	1 095	1 097	1 094	1 128
Sjøfart	7 305	7 157	7 841	8 600	8 513
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	5 221	5 486	5 744	5 842	6 180
Bank- og forsikringsvirksomhet	1 896	1 875	1 896	1 991	2 082
Eiendomsdrift	4 058	4 260	4 404	4 517	4 755
Forretningsmessig tjenesteyting	1 667	1 702	1 729	1 724	1 751
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	13 151	13 909	14 699	15 370	15 993
Korreksjon frie banktjenester	— 1 709	— 1 800	— 1 856	— 1 899	— 1 981
Bruttonasjonalprodukt	79 694	83 342	87 450	91 133	94 353
Bedrifter	70 292	73 399	76 864	80 011	82 707
Stats- og trygdeforvaltning	3 992	4 171	4 368	4 525	4 818
Kommunalforvaltning	5 410	5 772	6 218	6 597	6 828
T. Privat konsum. I 1970-priser. Mill. kr.					
Matvarer	10 501	10 791	10 885	11 154	11 465
Drikkevarer og tobakk	3 373	3 443	3 640	3 666	3 754
Klær og skotøy	4 580	4 802	4 773	4 655	4 694
Bolig, lys og brensel	6 032	6 189	6 434	6 707	7 015
Møbler og husholdningsartikler	3 496	3 753	3 960	4 012	4 220
Helsepleie	3 047	3 225	3 600	3 891	4 009
Transport, post- og teletjenester	4 867	5 344	5 369	5 578	5 658
Fritidssysler og utdanning	3 153	3 334	3 607	3 730	3 916
Annet konsum	4 161	4 288	4 368	4 474	4 588
Spesifisert konsum	43 210	45 169	46 636	47 867	49 319
+ Korreksjonsposter[1]	604	637	712	767	815
Privat konsum	43 814	45 806	47 348	48 634	50 134

[1] Se note til tabell E.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
U. Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. I 1970-priser. Mill. kr.					
Jordbruk	982	1 113	1 069	1 096	1 028
Skogbruk	131	139	136	122	113
Fiske og fangst	312	361	399	489	501
Bergverksdrift ekskl. oljeutvinning	206	234	221	247	253
Industri	3 243	3 571	3 146	3 231	4 378
Kraft- og vannforsyning	1 732	1 875	1 853	1 832	1 743
Bygge- og anleggsvirksomhet ekskl. oljeboring	434	478	500	538	547
Varehandel, hotell, restaurantdrift, forretningsbygg	1 484	1 740	2 016	2 174	2 414
Hjelpevirksomhet for landtransport, veier	1 396	1 499	1 578	1 587	1 510
Sjøfart	2 866	4 536	2 234	3 620	2 577
Annen samferdsel ekskl. oljetransport med rør	1 614	1 640	1 658	1 859	2 004
Bank- og forsikringsvirksomhet	253	283	314	342	262
Boliger	3 940	4 453	4 878	5 046	5 113
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	2 472	2 801	3 309	3 535	3 719
Utvinning og boring etter olje og gass, olje- og gasstransport med rør	313	677	1 112	2 493	4 308
Bruttoinvestering i fast kapital	21 378	25 400	24 423	28 211	30 470
Private bedrifter	14 626	18 023	16 306	18 924	20 483
Offentlige bedrifter	3 174	3 401	3 596	4 536	5 167
Stats- og trygdeforvaltning	1 289	1 339	1 519	1 485	1 453
Kommunalforvaltning	2 289	2 637	3 002	3 266	3 367

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
V. Nasjonalprodukt etter anvendelse. I 1970-priser. Mill. kr.					
Privat konsum	43 814	45 806	47 348	48 634	50 134
Offentlig konsum	12 252	12 955	13 459	14 070	14 435
Sivilt	9 431	10 203	10 684	11 300	11 729
Militært	2 821	2 752	2 775	2 770	2 706
Bruttoinvestering	24 656	27 454	24 579	28 357	31 515
Bygninger og anlegg	11 615	12 694	13 463	14 103	14 733
Skip og båter	3 066	4 739	2 471	3 952	2 909
Annet transportmateriell	1 786	2 025	1 895	1 986	2 061
Maskiner, redskap, inventar	4 598	5 266	5 488	5 689	6 475
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	313	676	1 106	2 481	4 292
Lagerendring	3 278	2 054	156	146	1 045
Eksportoverskott	— 1 028	— 2 873	2 064	72	— 1 731
Eksport	33 403	33 768	38 334	41 548	41 526
— Import	34 431	36 641	36 270	41 476	43 257
Bruttonasjonalprodukt	79 694	83 342	87 450	91 133	94 353
Kapitalslit	11 044	11 777	12 146	12 807	13 655
Bygninger og anlegg	3 270	3 407	3 544	3 688	3 840
Skip og båter	3 036	3 176	3 226	3 323	3 363
Annet transportmateriell	1 481	1 575	1 659	1 737	1 816
Maskiner, redskap, inventar	3 041	3 246	3 433	3 623	3 853
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	216	373	284	436	783
Nettonasjonalprodukt	68 650	71 565	75 304	78 326	80 698

Nasjonalregnskap (forts.).

	1970*	1971*	1972*	1973*	1974*
W. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Vekstrater.					
Privat konsum	..	4,5	3,4	2,7	3,1
Offentlig konsum	..	5,7	3,9	4,5	2,6
Sivilt	..	8,2	4,7	5,8	3,8
Militært	..	— 2,4	0,8	— 0,2	— 2,3
Bruttoinvestering	..	11,3	— 10,5	15,4	11,1
Bygninger og anlegg	..	9,3	6,1	4,8	4,5
Skip og båter	..	54,6	— 47,9	59,9	— 26,4
Annet transportmateriell	..	13,4	— 6,4	4,8	3,8
Maskiner, redskap, inventar	..	14,5	4,2	3,7	13,8
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	..	116,0	63,6	124,3	73,0
Lagerendring	..	..	..	..	..
Eksportoverskott	..	..	..	..	..
Eksport	..	1,1	13,5	8,4	— 0,1
— Import	..	6,4	— 1,0	14,4	4,3
Bruttonasjonalprodukt	..	4,6	4,9	4,2	3,5
Kapitalslit	..	6,6	3,1	5,4	6,6
Bygninger og anlegg	..	4,2	4,0	4,1	4,1
Skip og båter	..	4,6	1,6	3,0	1,2
Annet transportmateriell	..	6,3	5,3	4,7	4,5
Maskiner, redskap, inventar	..	6,7	5,8	5,5	6,3
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	..	72,7	— 23,9	53,5	79,6
Nettonasjonalprodukt	..	4,2	5,2	4,0	3,0

Vedlegg 1

Appendix 1

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. januar 1974

Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1974

I serien Norges offisielle statistikk (NOS):

Rekke XII **Boktrykk 1974**

Nr. 277 Økonomisk utsyn over året 1973 *Economic Survey* Sidetall 166 Pris kr. 15,00
— 278 Fiskeristatistikk 1970 *Fishery Statistics* Sidetall 116 Pris kr. 8,00
— 279 Statistisk årbok 1974 *Statistical Yearbook of Norway* Sidetall 491 Pris kr. 15,00

Rekke A **Offsettrykk 1974**

Nr. 607 Psykiatriske sykehus 1972 *Mental Hospitals* Sidetall 55 Pris kr. 7,00
— 608 Rutebilstatistikk 1972 *Scheduled Road Transport* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
— 609 Dødsårsaker 1972 *Causes of Death* Sidetall 87 Pris kr. 8,00
— 610 Finansinstitusjoner 1972 *Financial Institutions* Sidetall 115 Pris kr. 9,00
— 611 Lønnsstatistikk for ansatte i helsevesen og barneomsorg 1. mai 1973 *Wage Statistics of Employees in Health Services and Child Nursing* Sidetall 93 Pris kr. 9,00
— 612 Sykehusstatistikk 1972 *Hospital Statistics* Sidetall 37 Pris kr. 7,00
— 613 Stortingsvalget 1973 II *Storting Elections II* Sidetall 65 Pris kr. 8,00
— 614 Lønnsstatistikk for funksjonærer i forsikringsvirksomhet 1. september 1973 *Wage Statistics for Salaried Employees in Insurance Activity* Sidetall 39 Pris kr. 7,00
— 615 Publikasjoner i serien Norges offisielle statistikk 1950—1973 *Publications in the Series Norwegian Official Statistics* Sidetall 25 Pris kr. 5,00
— 616 Lønnsstatistikk for funksjonærer i bankvirksomhet 1. september 1973 *Wage Statistics for Bank Employees* Sidetall 43 Pris kr. 7,00
— 617 Flyttemotivundersøkelsen 1972 *Survey of Migration Motives* Sidetall 167 Pris kr. 9,00
— 618 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i innenriks rutefart november 1973 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Scheduled Coasting Trade* Sidetall 27 Pris kr. 7,00
— 619 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1972 *Educational Statistics Primary Schools* Sidetall 79 Pris kr. 8,00
— 620 Regnskapsstatistikk 1972 Engroshandel *Statistics of Accounts Wholesale Trade* Sidetall 53 Pris kr. 8,00
— 621 Regnskapsstatistikk 1972 Bergverksdrift og industri *Statistics of Accounts Mining and Manufacturing* Sidetall 71 Pris kr. 7,00
— 622 Sjøulykkesstatistikk 1973 *Marine Casualties* Sidetall 57 Pris kr. 8,00
— 623 Lønnsstatistikk for ansatte i jordbruk, gartnerier og hagebruk september 1973 *Wage Statistics for Workers and Salaried Employees in Agriculture and Horticulture* Sidetall 39 Pris kr. 7,00
— 624 Lønnsstatistikk for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1973 *Wage Statistics for Workers in Mining and Manufacturing* Sidetall 29 Pris kr. 7,00
— 625 Samferdselsstatistikk 1972 *Transport and Communication Statistics* Sidetall 167 Pris kr. 9,00
— 626 Barneomsorg 1972 *Child Welfare Statistics* Sidetall 55 Pris kr. 7,00
— 627 Hotellstatistikk 1973 *Hotel Statistics* Sidetall 61 Pris kr. 7,00
— 628 Bygge- og anleggsstatistikk 1972 *Construction Statistics* Sidetall 43 Pris kr. 7,00
— 629 Arbeidsmarkedstatistikk 1973 *Labour Market Statistics* Sidetall 97 Pris kr. 8,00
— 630 Folketallet i kommunene 1973—1974 *Population in Municipalities* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
— 631 Lønnsstatistikk for statens embets- og tjenestemenn 1. oktober 1973 *Wage Statistics for Central Government Employees* Sidetall 77 Pris kr. 8,00
— 632 Fiskeritellingen 1. oktober 1971 III Fiskeredskap og sjøhus Fiskebåtenes eierforhold, verdi m. v., drivstoff og fangst Fiskernes inntekt og formue *Fishery Census III Fishing Gear and Sheds Ownership and Value etc., Fuel and Catch of the Fishing Boats Income and Property of the Fishermen* Sidetall 113 Pris kr. 9,00
— 633 Helsestatistikk 1972 *Health Statistics* Sidetall 95 Pris kr. 8,00
— 634 Utdanningsstatistikk Vaksenopplæring og folkeopplysning 1972—73 *Educational Statistics Adult Education and Popular Education* Sidetall 61 Pris kr. 7,00
— 635 Lønnsstatistikk for arbeidere i offentlig anleggsvirksomhet 3. kvartal 1973 *Wage Statistics for Workers in Public Construction Activity* Sidetall 35 Pris kr. 7,00
— 636 Statistisk fylkeshefte 1973 Akershus og Oslo Sidetall 201 Pris kr. 9,00
— 637 Statistisk fylkeshefte 1973 Buskerud Sidetall 163 Pris kr. 9,00

Rekke A — Offsettrykk 1974 (forts.)

Nr. 638 Statistisk fylkeshefte 1973 Rogaland Sidetall 183 Pris kr. 9,00
— 639 Statistisk fylkeshefte 1973 Hordaland Sidetall 213 Pris kr. 9,00
— 640 Statistisk fylkeshefte 1973 Sogn og Fjordane Sidetall 175 Pris kr. 9,00
— 641 Statistisk fylkeshefte 1973 Nordland Sidetall 231 Pris kr. 9,00
— 642 Statistisk fylkeshefte 1973 Troms Sidetall 169 Pris kr. 9,00
— 643 Kriminalstatistikk Reaksjoner 1972 *Criminal Statistics Sanctions* Sidetall 71 Pris kr. 7,00
— 644 Skogavvirking til salg og industriell produksjon 1972—73 *Roundwood Cut for Sale and Industrial Production* Sidetall 55 Pris kr. 7,00
— 645 Varehandelsstatistikk 1972 *Wholesale and Retail Trade Statistics* Sidetall 103 Pris kr. 8,00
— 646 Jaktstatistikk 1973 *Hunting Statistics* Sidetall 67 Pris kr. 7,00
— 647 Industristatistikk 1972 *Industrial Statistics* Sidetall 221 Pris kr. 9,00
— 648 Lønnsstatistikk 1973 *Wage Statistics* Sidetall 81 Pris kr. 8,00
— 649 Flyttestatistikk 1973 *Migration Statistics* Sidetall 75 Pris kr. 8,00
— 650 Sivilrettsstatistikk 1973 *Civil Judicial Statistics* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
— 651 Utenrikshandel 1973 I *External Trade I* Sidetall 253 Pris kr. 11,00
— 652 Utdanningsstatistikk Avsluttet utdanning 1972—73 *Educational Statistics Education Finished* Sidetall 129 Pris kr. 9,00
— 653 Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1973 *Population by Age and Marital Status* Sidetall 145 Pris kr. 8,00
— 654 Alkoholstatistikk 1973 *Alcohol Statistics* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
— 655 Bøndenes inntekt og formue 1972 *The Holders' Income and Property* Sidetall 53 Pris kr. 8,00
— 656 Kriminalstatistikk Forbrytelser etterforsket av politiet 1973 *Criminal Statistics Crimes Investigated by the Police* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
— 657 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i utenriksfart mars 1974 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Ocean Transport* Sidetall 31 Pris kr. 7,00
— 658 Veitrafikkulykker 1973 *Road Traffic Accidents* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
— 659 Markedstall Folke- og boligtelling 1970 *Market Data Population and Housing Census* Sidetall 139 Pris kr. 9,00
— 660 Kredittmarkedstatistikk 1971—1972 *Credit Market Statistics* Sidetall 319 Pris kr. 11,00
— 661 Undervisningsstatistikk Universiteter og høgskoler Høstsemesteret 1971 *Educational Statistics Universities Autumn Term* Sidetall 163 Pris kr. 8,00
— 662 Tidsnyttingsundersøkelsen 1971—72 II *The Time Budget Survey II* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
— 663 Lønnsstatistikk for ansatte i varehandel 1. mars 1974 *Wage Statistics for Employees in Wholesale and Retail Trade* Sidetall 31 Pris kr. 8,00
— 664 Skattestatistikk Inntektsåret 1972 *Tax Statistics Income Year* Sidetall 131 Pris kr. 9,00
— 665 Utenrikshandel 1973 II *External Trade II* Sidetall 265 Pris kr. 11,00
— 667 Kriminalstatistikk Fanger 1972 *Criminal Statistics Prisoners* Sidetall 51 Pris kr. 8,00
— 668 Veterinærstatistikk 1973 *Veterinary Statistics* Sidetall 81 Pris kr. 8,00
— 670 Skogstatistikk 1973 *Forestry Statistics* Sidetall 145 Pris kr. 9,00
— 671 Folkemengdens bevegelse 1973 *Vital Statistics and Migration Statistics* Sidetall 69 Pris kr. 8,00
— 673 Boforholdsundersøkelsen 1973 *Survey of Housing Conditions* Sidetall 175 Pris kr. 9,00
— 674 Finansinstitusjoner 1973 *Financial Institutions* Sidetall 113 Pris kr. 9,00
— 675 Utdanningsstatistikk Fag- og yrkesskoler og høgskoler 1. oktober 1972 *Educational Statistics Vocational Schools and Colleges* Sidetall 137 Pris kr. 8,00
— 676 Lønnsstatistikk for ansatte i skoleverket 1. oktober 1973 *Wage Statistics for Employees in Publicly Maintained Schools* Sidetall 61 Pris kr. 8,00
— 677 Rutebilstatistikk 1973 *Scheduled Road Transport* Sidetall 35 Pris kr. 7,00
— 678 Sosial hjemmehjelp *Social Home-Help Services* Sidetall 29 Pris kr. 7,00
— 679 Folke- og boligtelling 1970 I Folkemengen etter geografiske inndelinger *Population and Housing Census Population by Geographical Divisions* Sidetall 195 Pris kr. 9,00
— 680 Kriminalstatistikk Reaksjoner 1973 *Criminal Statistics Sanctions* Sidetall 51 Pris kr. 7,00
— 682 Dødsårsaker 1973 Hovedtabeller *Causes of Death Main Tables* Sidetall 87 Pris kr. 8,00

Rekke XII — Boktrykk 1975

Nr. 280 Økonomisk utsyn over året 1974 *Economic Survey* Sidetall 142 Pris kr. 15,00

I serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS):

Nr. 23 Prisutvikling og prisatferd i 1960-årene En presentasjon og analyse av nasjonalregnskapets prisdata 1961—1969 *The Development and Behaviour of Prices in the 1960's Presentation and Analysis of the Price-Data of the Norwegian National Accounts* Sidetall 478 Pris kr. 15,00

I serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART):

Nr. 60 Om oppstilling og bruk av regionalt nasjonalregnskap *Construction and Use of Regional National Accounts* Sidetall 74 Pris kr. 7,00
— 61 Levels of Error in Population Forecasts *Usikkerhetsnivåer ved befolkningsprognoser* Sidetall 46 Pris kr. 8,00
— 62 Statistisk Sentralbyrås regionale befolkningsframskrivinger Nåværende opplegg og utviklingsplaner 1974 *The Regional Population Projections of the Central Bureau of Statistics of Norway Current Procedure and Plans for the Future* Sidetall 25 Pris kr. 7,00
— 63 Estimering av makro-konsumfunksjoner for etterkrigstiden: metodespørsmål og empiriske resultater *Estimating Aggregate Consumption Functions for the Post-War Period: Methodological Problems and Empirical Results* Sidetall 84 Pris kr. 8,00
— 64 Hvem har nytte av forbrukerservice? *To Whose Benefit is the Consumer Service?* Sidetall 22 Pris kr. 5,00
— 65 Bosettingskart over Norge 1970: Grunnlag, innhold og bruk *Map of the Population Distribution of Norway 1970: Basis, Contents and Use* Sidetall 43 Pris kr. 7,00
— 66 Etterhåndsstratifisering og estimering innen del-bestander *Post-Stratification and Estimation within Subpopulations* Sidetall 49 Pris kr. 7,00
— 67 Klassifisering av kommunene i Norge 1974 *Classification of the Municipalities of Norway* Sidetall 56 Pris kr. 7,00
— 68 Estimating the Flexibility of the Marginal Utility of Money: An Errors — in — Variables Approach *Estimering av pengenes grensenytteffleksibilitet: et opplegg med feil i de variable* Sidetall 18 Pris kr. 5,00
— 69 Framskriving av folkemengden i Norge 1973—2100 Et analytisk eksperiment *Population Projections for Norway An Analytic Experiment* Sidetall 100 Pris kr. 8,00
— 70 Aktuelle skattetall 1974 *Current Tax Data* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
— 71 Some Empirical Evidence on the Decreasing Scale Elasticity *Noen resultater for produktfunksjoner med fallende passuskoeffisient for norsk bergverk og industri* Sidetall 20 Pris kr. 8,00

I serien Statistiske analyser (SA):

Nr. 6 Lønnsstruktur og lønnsutvikling 1960—1971 *Wage Structure and Wage Development* Sidetall 101 Pris kr. 9,00
— 7 Driftsformer i jordbruket *Types of Farming* Sidetall 99 Pris kr. 8,00
— 8 Produksjonsutviklinga i jordbruket 1925—1972 *Trend in Agricultural Production* Sidetall 223 Pris kr. 9,00
— 9 Dødelighetsutvikling og dødsårsaksmønster 1951—1970 *Mortality Trend and Mortality Pattern* Sidetall 209 Pris kr. 8,00
— 11 Folkerøystinga om EF Aktivitet blant veljarane *The Advisory Referendum on Norway's Accession to the EC Voters' Activity* Sidetall 63 Pris kr. 8,00

Vedlegg 2

Appendix 2

Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)

Selected publications in the series Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)

Nr.	4	Innføring i maskinregning. Hefte 1. Addisjonsmaskiner
—	5	Innføring i maskinregning. Hefte 2. Kalkulasjonsmaskiner
—	8	Framlegg til nordisk statistisk terminologi
—	9	Standard for næringsgruppering
—	13	Standard for handelsområder
—	19	Varenomenklatur for industristatistikken
—	22	Statistisk testing av hypoteser ved regresjonsberegninger
—	23	Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk
—	24	Standard for gruppering av sykdommer — skader — dødsårsaker i offentlig norsk statistikk
—	26	Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen
—	27	Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk. Fra Forbruksundersøkelsen 1958
—	28	Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk
—	29	Norsk-Engelsk ordliste
—	30	Lov, forskrifter og overenskomst om folkeregistrering
—	32	Konsumprisindeksens representantvarer. Gruppering etter leveringssektor og art.

Pris kr. 15,00.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co., Oslo,
og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82 - 537 - 0439 - 9